

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра кримінального права

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» (К «Безпека та оборона» спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність»)

Одеса
2025

*Рекомендовано навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 2 від 27 листопада 2025 року)*

Розробники:

Бубен Каріна Вікторівна, доктор філософії в галузі права, доцент кафедри кримінального права (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-7174-0415>);

Горбачова Ірина Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-6589-3143>);

Іванова Вероніка Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1641-246X>);

Колодін Деніс Олексійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-6368-0849>);

Степаненко Оксана Василівна, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-4677-9868>);

Тімофєєва Лілія Юрійовна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права (ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-6968-6587>);

Хімченко Світлана Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права (ORCID ID <https://orcid.org/0009-0006-3867-7457>).

Рецензенти:

1. **Балобанова Дар'я Олександрівна**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінально-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ.

2. **Албул Сергій Володимирович**, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності Національного університету Одеська юридична академія.

Кримінальне право: метод. рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» (К «Безпека та оборона» спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність»). [Електронне видання] / Укладачі: К.В. Бубен, І.М. Горбачова, В.П. Іванова, Д.О. Колодін, О.В. Степаненко, Л.Ю. Тімофєєва, С.А. Хімченко / За ред. І.М. Горбачової; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса, 2025. 175с. Режим доступу:

Навчально-методичні рекомендації призначені для використання в освітньому процесі здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» (К «Безпека та оборона» спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність») Національного університету «Одеська юридична академія» для підготовки до занять з навчальної дисципліни «Кримінальне право». У рекомендаціях пропонуються методики підготовки до занять, перелік навчальних тем, практичних завдань та задач до них, рекомендованих джерел, питань для підсумкового контролю знань і вмінь, перелік спеціальної літератури та Інтернет-ресурсів.

УДК 343.2./7(477)(073) К823

© Бубен К.В., Горбачова І.М., Іванова В.П., Колодін Д.О.,
Степаненко О.В., Тімофєєва Л.Ю., Хімченко С.А., 2025
© НУ «ОЮА», 2025

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	2
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	22
Тема 1	23
Тема 2	31
Тема 3.....	37
Тема 4	43
Тема 5	51
Тема 6	57
Тема 7	63
Тема 8	70
Тема 9.....	76
Тема 10	86
Тема 11	96
Тема 12	103
Тема 13	108
Тема 14	118
Тема 15	130
Тема 16	138
Тема 17	148
Тема 18	156
Тема 19	164
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ (ЗАЛІКУ) ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ	171
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМОВОГО КОНТРОЛЮ (ІСПИТУ) ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ	174
РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ.....	179

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Кримінальне право» передбачена як обов'язкова освітня компонента для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» (К «Безпека та оборона» спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність») Національного університету «Одеська юридична академія», та викладається на другому курсі навчання.

Актуальність навчальної дисципліни. Кримінальне право виступає необхідним інструментом забезпечення громадської і національної безпеки, прав і свобод людини, громадського порядку, та регулює антисоціальну активність суб'єктів правопорушень специфічними засобами. Правоохоронні органи в процесі визначення підстав для притягнення правопорушників до відповідальності, розслідування кримінальних правопорушень, запобігання їм та усунення причин їх вчинення спираються на норми кримінального права. В процесі кримінально-правової кваліфікації правоохоронні органи керуються приписами КК України, що в подальшому визначає правильний вектор розслідування кримінальних правопорушень, збирання доказів. Однією з функцій кримінального права є попередження вчиненню нових кримінальних правопорушень, усунення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень та забезпечення виконання рішень суду, пов'язаних із застосуванням кримінальних покарань. Дисципліна сприяє досягненню ролі кримінального права в діяльності правоохоронних органів, базових інститутів кримінального права, практики застосування кримінального законодавства в процесі притягнення особи до кримінальної відповідальності та визначення правил і техніки кримінально-правової кваліфікації. У навчально-методичних рекомендаціях визначено законодавчі та теоретичні аспекти наповнення інститутів кримінального права, враховуються практичні аспекти їх застосування в національній судовій практиці.

Мета навчальної дисципліни: здобуття теоретичних знань та практичних умінь та навичок в застосуванні приписів кримінального законодавства та практики його застосування, розуміння принципів кваліфікації кримінальних правопорушень, сформувати фахові компетентності, достатні для ефективного виконання завдань інноваційного характеру у сфері професійної діяльності, застосування права, розуміння природи і змісту основних інститутів кримінального права: поняття та дія кримінального закону, поняття кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення, співучасть, множинність, стадії вчинення кримінального правопорушення, обставини, що виключають кримінальну протиправність, звільнення від кримінальної відповідальності, покарання, види та порядок призначення, звільнення від покарання та його відбування, особливості відповідальності неповнолітніх та застосування інших заходів кримінально-правового характеру, судимість, принципів кримінально-правової кваліфікації, та розуміння особливостей кваліфікації окремих кримінальних правопорушень.

Результати навчання. Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти буде вміти: розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності; здійснювати пошук інформації у доступних джерелах, аналізувати і оцінювати її для повного та всебічного встановлення обставин, необхідних для виконання професійних завдань; виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки; знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи; знати і розуміти вимоги законодавства, здійснювати кваліфікацію адміністративних та кримінальних правопорушень, грамотно оформлювати процесуальні документи, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні та кримінальні правопорушення, застосовувати превентивні та примусові поліцейські заходи; застосовувати превентивні та примусові заходи, спрямовані на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб, публічному (громадському) порядку та безпеці, майну, законним інтересам держави, які виникли (або можуть виникнути) внаслідок учинення

кримінальних або адміністративних правопорушень; використовувати методи та засоби забезпечення публічної (громадської) безпеки та порядку, протидії злочинності, дотримуватися прав і свобод людини і громадянина, здійснювати заходи щодо попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національній безпеці держави; виявляти та аналізувати ознаки корупційних діянь в сфері правоохоронної діяльності, а також розробляти та впроваджувати заходи для їх запобігання та припинення; використовувати набуті знання для здійснення антикорупційної діяльності та організації розслідування кримінальних корупційних правопорушень з використанням сучасних методів і технологій.

При вивченні дисципліни застосовуються такі форми роботи, як: лекції, практичні заняття (кейс метод, презентація, аналіз правових позицій Верховного Суду), самостійна та індивідуальна робота, консультація, групові дискусії здобувачів вищої освіти. Самостійна робота передбачає: підготовку до практичних занять (кейс-метод, виконання тестових завдань), підготовка до колоквиумів, опрацювання матеріалів лекцій або самостійне вивчення тем або окремих питань, які згідно до плану вивчаються в межах самостійної роботи, опрацювання додаткової літератури, що наводиться до відповідної теми, рекомендованих матеріалів судової практики. Індивідуальна робота здобувача полягає в підготовці есе, рефератів або наукових доповідей, участь у роботі студентських наукових конференцій, здійснення аналізу узагальнення матеріалів судової практики.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин/ 6 кредитів (ECTS). Підсумковою формою контролю є залік та екзамен.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти щодо опанування навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Критерії оцінювання знань здобувачів:

Оцінка виставляється за національною чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». При оцінці за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань.

1. Оцінка «5» (відмінно) ставиться в тому разі, коли відповідь здобувача правильна, повна, послідовна, логічна; здобувач впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань.

2. Оцінка «4» (добре) ставиться в тому разі, коли відповідь правильна, послідовна, логічна, але здобувач допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань.

3. Оцінка «3» (задовільно) ставиться у тому разі, коли здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

4. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли здобувач виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу або здобувач відмовляється відповідати на поставлені питання.

Шкала оцінювання			
100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	Fx	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F		

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Символ одиниці змісту	Опис змісту навчання (теми)	Л/ПЗ/СР, год. (денна форма навчання)	Л/ПЗ/СР, год. (заочна форма навчання)
Тема 1	Завдання та принципи кримінального права. Кримінальний закон: принципи чинності та тлумачення.	2/2/3	1/-/6
Тема 2	Поняття кримінального правопорушення <i>(тут і далі – КП у відповідних відмінках)</i> та його види. Склад КП.	2/2/3	1/-/6
Тема 3	Об'єктивні ознаки складу КП.	2/2/4	1/1/6
Тема 4	Суб'єктивні ознаки складу КП.	2/2/4	1/1/6
Тема 5	Стадії вчинення умисного КП. Множинність КП.	2/2/4	1/1/6
Тема 6	Співучасть у КП. Злочинна спільнота.	2/2/4	1/1/6
Тема 7	Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.	2/2/3	1/1/6
Тема 8	Звільнення від кримінальної відповідальності. Обмеження щодо корупційних КП та правопорушень, пов'язаних з корупцією.	2/2/3	1/1/6
Тема 9	Поняття, мета та види покарання. Призначення покарання. Особливості застосування окремих видів покарань за корупційні КП та правопорушення, пов'язані з корупцією.	2/4/4	2/-/6
Тема 10	Обмежувальні заходи та інші заходи кримінально-правового характеру. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх	2/2/4	2/1/6
Тема 11	Звільнення від покарання та його відбування. Особливості звільнення від покарання за корупційні КП та пов'язані з корупцією.	2/2/4	2/1/6
Тема 12	Загальні правила та принципи кримінально-правової кваліфікації. Конкуренція норм. Колізія. Воєнний стан.	2/2/3	1/-/6

Тема 13	Кваліфікація КП проти національної та громадської безпеки, КП у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.	2/2/4	1/-/6
Тема 14	КП проти особи, прав та свобод людини і громадянина.	2/4/4	-/2/7
Тема 15	Кваліфікація КП проти власності та в сфері господарської діяльності.	2/2/4	-/-/6
Тема 16	Кваліфікація КП проти порядку управління та правила кваліфікації окремих військових КП.	2/2/4	-/-/7
Тема 17	Кваліфікація КП в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин. КП проти громадського порядку та моральності.	2/2/3	-/-/7
Тема 18	КП в сфері службової діяльності. Корупційні КП та правопорушення, пов'язані з корупцією.	2/2/4	1/1/8
Тема 19	КП проти правосуддя: види та питання кваліфікації.	2/2/4	1/1/7

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1.

Завдання та принципи кримінального права. Кримінальний закон: принципи чинності та тлумачення.

Завдання кримінального права. Функції кримінального права: охоронна, регулятивна, відновлювальна, виховна.

Загальногалузеві та спеціальні принципи кримінального права. Загальногалузеві принципи кримінального права: принцип законності, демократизму, рівності всіх перед законом, справедливості та гуманізму. Ніхто не може бути двічі притягнутий до кримінальної відповідальності за одне й те ж кримінально протиправне діяння. Спеціально-галузеві принципи: відповідальність лише за вчинене суспільно небезпечне діяння, передбачене кримінальним законом; винна відповідальність; особиста відповідальність; диференціація кримінальної відповідальності та індивідуалізація покарання; невідворотність кримінальної відповідальності; стимулювання попередження кримінальних правопорушень, їх суспільно небезпечних наслідків та виправлення засуджених.

Місце кримінального права в системі приватно-правових (цивільне право, сімейне право, трудове право, господарське право, ін.), та публічних галузей прав (конституційне право, кримінально-процесуальне право, адміністративне право, кримінально-виконавче право, міжнародне право).

Поняття кримінального закону. Система та структура кримінального закону. Взаємозв'язок норм Загальної та Особливої частини КК України. Поняття та структура кримінально-правової норми. Диспозиція: проста, описова, відсильна та бланкетна. Санкція: відносно-визначена, абсолютно визначена, альтернативна. Види кримінально-правових норм: забороняючі, дозволяючі, регулюючі, зобов'язуючі.

Тлумачення кримінального закону: поняття та види. За способом тлумачення: філологічне (граматичне), систематичне, цільове (телеологічне), історичне. За обсягом тлумачення: буквальне, обмежувальне, поширювальне. За юридичним значенням: аутентичне, делеговане, правові висновки Верховного Суду, казуальне, доктринальне (наукове), професійне, побутове (буденне).

Дія кримінального закону в часі. Зворотна сила кримінального закону. Дія проміжного закону у часі. Час вчинення кримінального правопорушення: незакінченого кримінального правопорушення (готування, замаху), з формальним складом, продовжуваного та триваючого кримінального правопорушення, з матеріальним складом. Зворотна дія Закону України про кримінальну відповідальність в часі (принцип ретроактивності).

Дія кримінального закону у просторі та за колом осіб. Місце вчинення кримінального правопорушення. Територіальний (виключення – принцип екстериторіальності), національний (принцип громадянства), реальний та універсальний (міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру).

Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) та передача засуджених осіб. Принцип невидачі власних громадян. Обмеження щодо видачі за переслідування з політичних мотивів. Визначення кримінальної протиправності та караності діяння країнами, що беруть участь в екстрадиції.

ТЕМА 2.

Поняття кримінального правопорушення та його види.

Склад кримінального правопорушення.

Поняття та ознаки кримінального правопорушення. Кримінальна протиправність, суспільна небезпечність, діяння (дія або бездіяльність), караність, винність діяння, вчинення діяння суб'єктом кримінального правопорушення. Матеріальний, формальний та матеріально-формальний підхід до визначення кримінального правопорушення.

Кримінальне правопорушення: злочин та проступок. Кримінальний проступок як один із видів кримінального правопорушення. Поняття та ознаки малозначного діяння (ч. 2 ст.11 КК України).

Види кримінальних правопорушень. За родовим об'єктом посягань - залежно від розділів Особливої частини КК України. За наявністю предмета кримінального правопорушення або потерпілого: обов'язковою ознакою складу є предмет або потерпілий; безпредметні кримінальні правопорушення. За характером суспільно небезпечних наслідків: з наслідками матеріального характеру та нематеріального характеру. Залежно від форми вини: умисні та необережні. Залежно від ступеня завершеності діяння: закінчені та незакінчені. За суб'єктом: кримінальні правопорушення з загальним суб'єктом та спеціальним суб'єктом.

Залежно від їх тяжкості (ступеня суспільної небезпечності) кримінальні правопорушення поділяються (ст. 12 КК України): проступки, нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі злочини.

Відмежування кримінальних правопорушень від інших правопорушень: за об'єктом; за суспільною небезпечністю; за видом протиправності. Рішення Європейського Суду з прав людини в контексті ст. 6 Конвенції про основні права та свободи людини 1950 р. з цього питання: справи *Engel v. Netherlands*, *Funke v. France*, *Weber v. Switzerland*, *Campbell and Fell v. The United Kingdom*, *Zaicevs v. Latvia*,

Визначення неоподаткованого мінімуму доходів громадян в кримінальному праві: при призначенні покарання (загальне значення) та при кваліфікації вчиненого діяння (відповідно до вимог, визначених підпунктом 169.1.1 пункту 169.1 статті 169 розділу IV Податкового кодексу України).

Кримінально-правові відносини: поняття та структура. Охоронні та заохочувальні кримінальні правовідносини. Поняття та види кримінальної відповідальності. Позитивна та негативна кримінальна відповідальність.

Межі та форми реалізації кримінальної відповідальності. Форми реалізації: засудження винного, виражене в обвинувальному вирокі суду, не пов'язане з призначенням йому кримінального покарання; засудження особи, поєднане з призначенням їй конкретної міри покарання, від реального відбування якого вона звільняється; відбування призначеного покарання. Початок негативної кримінальної відповідальності - момент вчинення кримінального правопорушення, завершення - погашення або зняття судимості, іноді – тільки відбування покарання.

Підстава кримінальної відповідальності (ст.2 КК України). Поняття складу кримінального правопорушення. Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення.

Види складів кримінального правопорушення. За конструкцією склад кримінального правопорушення: матеріальний, формальний та усічений. За ступенем суспільної безпеки: основний, кваліфікований та з пом'якшуючими обставинами (привілейований). За характером структури складу - простий та складний.

ТЕМА 3.

Об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення.

Поняття та значення об'єкту кримінального правопорушення. Об'єкт – суспільні відносини (суб'єкти, предмет та взаємні права та обов'язки щодо предмета відносин).

Класифікація об'єктів кримінального правопорушення. За вертикаллю: загальний, родовий, видовий, безпосередній. За горизонталлю: основний безпосередній, додатковий обов'язковий та додатковий факультативний безпосередні об'єкти.

Поняття предмету кримінального правопорушення та його значення. Співвідношення з об'єктом кримінального правопорушення. Потерпілий - особа, яка є суб'єктом охоронюваних законом України суспільних відносин, і якій кримінальним правопорушенням заподіяно моральну, майнову або фізичну шкоду. Захист прав потерпілого кримінально-правовими засобами (ст. 46 КК України, та можливість укладання угод про примирення з потерпілим).

Поняття та значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Поняття та форми діяння (дії чи бездіяльності). Ознаки діяння: вольова та усвідомлена поведінка людини, протиправність, небезпечність. Умови кримінальної відповідальності за бездіяльність: не вчинення певних дій, обов'язок їх вчинити, об'єктивна та суб'єктивна можливість вчинити дії.

Поняття суспільно-небезпечних наслідків та їх види. Реальна шкода та загроза її настання. Реальна шкода: матеріальна (фізична, майнова – упущена вигода та реальні збитки), шкода політичного, соціального та організаційного характеру.

Причинний зв'язок як ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення, його поняття та значення в кримінальному праві України: діяння в часі передують наслідкам, закономірно, безпосередньо та з необхідністю призводить до настання наслідків.

Факультативні ознаки об'єктивної сторони. Знаряддя та засоби, їх відмінність від предмету кримінального правопорушення. Спосіб, час, місце та обстановка вчинення діяння.

ТЕМА 4.

Суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення.

Поняття, значення та ознаки суб'єкта кримінального правопорушення.

Поняття, критерії та правові наслідки неосудності. Критерії: наявність одного з чотирьох медичних критеріїв та одного з двох юридичних (не усвідомлював значення, не керував своїми діями). Не є суб'єктом кримінального правопорушення. Заходи впливу - застосування примусових заходів медичного характеру.

Поняття, критерії та правові наслідки обмеженої осудності (ст. 20 КК України). Обмежена осудність не виключає відповідальності особи. Осудність: будь-який стан психічного здоров'я, але обов'язково обидва юридичних критерія (усвідомлення, можливість керувати своїми діями).

Поняття віку кримінальної відповідальності. Вік: календарний, біологічний, психологічний (соціальний). Загальний (16 років), зменшений (14 років – ч. 2 ст. 22 КК України) та збільшений вік кримінальної відповідальності (у випадках визначення спеціального суб'єкта). Момент досягнення певного віку, його значення для визнання особи винною у вчиненні злочину. Момент досягнення – наступна доба після дня народження. За відсутності документів – за результатами експертизи - останній день місяця, року.

Поняття та види ознак спеціального суб'єкта кримінального правопорушення: за правовим становищем; за фізичними властивостями; за професійною та службовою діяльністю; в залежності від шлюбно-сімейних відносин; ознаки, які характеризують минулу антисоціальну діяльність винної особи та ін.

Кримінальна відповідальність за правопорушення, вчинені в стані сп'яніння: види сп'яніння, їх вплив на відповідальність особи. Є однією з обтяжуючих обставин (ст. 67 КК України). Патологічне та фізіологічне сп'яніння.

Поняття та значення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Основні та додаткові ознаки, які характеризують суб'єктивну сторону. Поняття, зміст та форми вини. Ступінь вини (оціночна категорія), зміст вини (соціальна сутність - усвідомлення, передбачення, воля), форми вини (умисел та необережність).

Поняття і види умислу в законодавстві та в теорії кримінального права. Прямий та непрямий умисел. За ступенем конкретизації злочинних намірів: визначений, невизначений, альтернативний. За часом виникнення умислу: заздалегідь обдуманий, раптово виниклий і афектований.

Поняття та види необережної форми вини. Кримінально протиправна самовпевненість та кримінально протиправна недбалість. Казус, його відмінність від кримінально протиправної

недбалості. Казус: не усвідомлював, не передбачав, не повинен та не міг передбачити настання певних наслідків). Казус - невинне заподіяння шкоди, виключає відповідальність особи.

Змішана (подвійна, складна) форма вини. Особа по-різному ставиться до діяння та наслідків, або віддалених наслідків. Але такі діяння в кінцевому підсумку будуть або умисні (необережне ставлення до віддалених наслідків, які є кваліфікуючими ознаками основного умисного кримінального правопорушення), або необережними (необережне ставлення до наслідків, що настали, є криміноутворюючим фактором).

Поняття та значення мотиву та мети кримінального правопорушення. Загальна характеристика емоцій та емоційних станів.

Помилка у кримінальному праві. Юридична помилка (неправильне уявлення щодо кримінальної протиправності або караності діяння, неправильна кваліфікація). Не впливає на кваліфікацію. Фактична помилка: неправильне уявлення щодо об'єктивних ознак складу кримінального правопорушення, щодо співучасті (удавана співучасть), щодо засобів та знарядь вчинення (посягання з непридатними засобами або знаряддями).

ТЕМА 5.

Стадії вчинення умисного кримінального правопорушення.

Множинність кримінальних правопорушень.

Поняття та види стадій вчинення кримінального правопорушення.

Готування до кримінального правопорушення, його ознаки: підшукування знарядь або засобів вчинення кримінального правопорушення, пристосування засобів чи знарядь; підшукування співучасників; змова на вчинення кримінального правопорушення, усунення перешкод для його вчинення та інше умисне створення умов. Відмінність готування від виявлення наміру.

Поняття та види замаху на кримінальне правопорушення. Закінчений та незакінчений замах. Замах з придатними та з непридатними засобами.

Закінчене кримінального правопорушення. Особливості закінчення окремих складів кримінального правопорушення.

Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця. Ознаки: добровільність; остаточність; своєчасність. Відмінність від дійового каяття.

Поняття одиничного кримінального правопорушення, його види (прості, складні – ускладнені, складені, продовжувані, триваючі, із похідними наслідками).

Поняття множинності кримінального правопорушення. Кількісні та якісні ознаки множинності кримінального правопорушення.

Поняття, види та кваліфікація повторності кримінальних правопорушень (ст. 32 КК). Повторність тотожних (ч. 1 ст. 32 КК) і повторність однорідних (ч. 3 ст. 32 КК) кримінальних правопорушень. Повторність, пов'язана з засудженням особи за попереднє діяння, та не пов'язана з засудженням. Відмінність від продовжуваного кримінального правопорушення.

Поняття, види та кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень (ст. 33 КК). Реальна та ідеальна сукупність. Відмінність від складеного кримінального правопорушення.

Поняття, види та кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень (ст. 34 КК). Загальний і спеціальний рецидив; простий рецидив та складний (багаторазовий) рецидив; пенітенціарний та рецидив тяжких і особливо тяжких злочинів.

Правові наслідки множинності: при кваліфікації кримінальних правопорушень та призначенні покарання (п. 3 ч. 1 ст. 65 КК), визнаються обставинами, що обтяжують покарання (п. 1 ч. 1 ст. 67 КК), при сукупності існують спеціальні правила призначення покарання (ст. 70 або 71 КК України), є перепорою для звільнення від кримінальної відповідальності (ст.ст. 45-48 КК), перериває перебіг строків давності (ч. 3 ст. 49 КК, ч. 4 ст. 80 КК) та звільнення від покарання (ч. 3 ст. 78 КК), впливає на вирішення питання про умовно-дострокове звільнення (п. 2, 3 ч. 3 ст. 81 КК) або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким (п. 2, 3 ч. 4 ст. 82 КК), вирахування строків погашення судимості (ч. 5 ст. 90 КК).

ТЕМА 6.

Співучасть у кримінальному правопорушенні. Злочинна спільнота.

Поняття та значення співучасті. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті: група осіб, спільність дій, небезпечні наслідки як єдиний результат спільних діянь, причинно-наслідковий зв'язок між наслідком та діями осіб; усвідомлення суспільно небезпечного характеру діянь, що вчиняються особисто, а також суспільно небезпечний і протиправний характер дій виконавця.

Види співучасників: виконавець, організатор, підбурювач та пособник.

Форми співучасті. За характером участі окремих співучасників ділиться на: просту та складну. За суб'єктивною ознакою виділяють наступні форми співучасті: група без попередньої змови; група за попередньою змовою; організована група; злочинна організація.

Злочинна спільнота в нормах Особливої частини КК України: ознаки, колізія з нормами Загальної частини. Особа, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу.

Банда (ст. 257 КК), терористична група та терористична організація (ст 258-3 КК), воєнізовані та збройні формування (ст. 260 КК).

Підстави та межі відповідальності співучасників (ст.ст. 29 та 30 КК України). Акцесорна, самостійна та змішана теорії співучасті.

Добровільна відмова при співучасті. Експес виконавця. Кількісний та якісний експес.

Співучасть зі спеціальним суб'єктом.

Причетність до кримінального правопорушення: заздалегідь не обіцяне приховування кримінального правопорушення, неповідомлення та потурання.

ТЕМА 7.

Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Поняття та правова природа обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.

Поняття необхідної оборони та умови правомірності (підстави та склад) заподіяння шкоди у стані необхідної оборони. Умови правомірності необхідної оборони, що відносяться до нападу: суспільна небезпечність, наявність, дійсність. Умовами правомірності необхідної оборони, що відносяться до захисту, є: заподіяння шкоди інтересам того, хто нападає; припустимість захисту не лише своїх прав та інтересів; шкода заподіяна менша або дорівнює відверненій; своєчасність захисту. Перевищення меж необхідної оборони (ст.ст. 118, 124 КК України). Уявна оборона.

Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Умови правомірності: заподіяння шкоди тому, хто затримується, за наявності реальної небезпеки ухилення, і лише з метою затримання та доставлення його до органів влади; заподіяння шкоди, яка повинна відповідати небезпечності посягання й обстановці захисту. Перевищення – за правилами необхідної оборони.

Поняття обстановки крайньої необхідності та умови правомірності. Умови правомірності крайньої необхідності, які відносяться до небезпеки, що загрожує: загроза особі або її правам та інших осіб, охоронюваним законом інтересам суспільства або держави; її наявність та дійсність; неможливість її усунення за даних обставин іншими засобами. Умови правомірності, що відносяться до захисту: заподіяння шкоди третім (стороннім особам); своєчасність захисту; заподіяння шкоди менш значної, ніж відвернута шкода.

Фізичний та психічний примус. Переборний та непереборний примус.

Поняття виконання наказу або розпорядження. Законний наказ або розпорядження: віддані особою в належному порядку та в межах її повноважень; не суперечать за змістом діючому законодавству; не пов'язані з порушенням конституційних прав і свобод людини.

Поняття діяння, пов'язаного з ризиком (виправданий ризик).

Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України (ст. 43-1 КК).

ТЕМА 8.

Звільнення від кримінальної відповідальності. Застосування щодо корупційних кримінальних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Поняття та правові підстави звільнення від кримінальної відповідальності, передбачені розділом IX Загальної частини КК України та нормами Особливої частини (наприклад, ч.3 ст. 111, ч. 2 ст. 114, ч. 4 ст. 212, ч. 4 ст. 289 КК України).

Види звільнення від кримінальної відповідальності. Імперативний (обов'язковий) і дискреційний (факультативний). Умовний та безумовний.

Не застосовується звільнення від кримінальної відповідальності за ст.ст. 45-48 КК у випадку вчинення особою корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Підстава - вчинення особою вперше кримінального проступку або необережного нетяжкого кримінального правопорушення. Умови: щиросердечність каяття, активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення; повне відшкодування заподіяного збитку або усунення заподіяної шкоди.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Підстава – аналогічна попередньому виду звільнення. Умови: примирення з потерпілим та відшкодування завданих нею збитків або усунення заподіяної шкоди.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Підстава: вчинення особою вперше кримінального проступку або нетяжкого кримінального правопорушення. Умови: щире каяття; наявне клопотання колективу підприємства, установи чи організації про передачу особи йому на поруки; особа не порушуватиме громадського порядку, виправдання довіри протягом року.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки. Підстава – аналогічна попередньому виду звільнення. Умова: втрата діянням суспільної небезпеки або втрата особою, яка вчинила діяння, суспільної небезпеки.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Початковим моментом обчислення строків давності є день вчинення кримінального правопорушення, кінцевим – день набрання вироком законної сили. Переривання та зупинення строків давності. Давність не застосовується: у разі вчинення злочинів, передбачених у статтях 109-114-2 КК, ч. 3 статті 127, проти миру та безпеки людства, передбачених у статтях 437-439 і частині першій статті 442 КК України.

ТЕМА 9.

Поняття, мета та види покарання.

Особливості застосування окремих видів покарань за корупційні кримінальні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією.

Призначення покарання.

Покарання: ознаки та мета. Ознаки: це міра примусу, державний характер заходу, примусовий характер покарання, призначається за ті діяння, що є кримінальним правопорушенням, доведена винуватість особи у його вчиненні, призначається тільки за вироком суду і від імені держави, спричиняє особливий правовий наслідок – судимість, за своїм змістом є карою.

Цілі покарання: виправлення, кара, загальна та спеціальна превенція. Абсолютна, відносні та змішана теорії цілей покарання.

Поняття системи покарання та принципи її побудови (ст. 51 КК).

Класифікація покарання за чинним законодавством та в науці кримінального права. За характером впливу на засудженого: пов'язані з виправно-трудовим впливом на засуджену особу, та не пов'язані з виправно-трудовим впливом на засуджену особу. За змістом обмежень і позбавлень прав і свобод: покарання, що обмежують або позбавляють засуджену особу особистої волі, права власності, обмежують трудові та інші права і свободи засудженої особи. За суб'єктом, до якого можуть застосовуватися покарання: загальні та спеціальні; до неповнолітніх та до повнолітніх осіб. За можливістю визначення строку: строкові та безстрокові (серед них – разові) покарання.

У ст. 52 КК України законодавець розмістив покарання за порядком, способом призначення: основні, додаткові, змішані.

Штраф як вид покарання. Змішане та разове покарання. Грошове стягнення. Розміри – від 30 до 50 тис. неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (*далі – нмдг*), або межах розміру майнової шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, або отриманого внаслідок вчинення кримінального правопорушення доходу. Додаткове покарання у виді штрафу може бути призначене у разі, коли воно не передбачено в санкції статті Особливої частини КК, виключно у випадку затвердження судом угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, та за умови узгодження сторонами угоди додаткового покарання у виді штрафу (в розмірах від 25 тис. до 12 млн. нмдг).

Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Позбавлення державної нагороди України. Додаткове та разове покарання. Не передбачено санкціями статей Особливої частини КК України. Підстави застосування визначені ст. 54 та ст. 54-1 КК.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Змішане та строкове покарання. Особливі строки застосування цього покарання передбачено за вчинення кримінального правопорушення проти виборчих прав і свобод громадянина, щодо права керувати транспортними засобами, за вчинення кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, у справах, передбачених Законом України "Про очищення влади".

Громадські роботи. Основний та строковий вид покарання. Суспільно корисні безоплатні роботи, конкретний вид яких визначають органи місцевого самоврядування.

Виправні роботи. Основний та строковий вид покарання. Відбувається за місцем роботи засудженого, з суми заробітку засудженого провадиться відрахування в доход держави.

Службові обмеження для військовослужбовців. Основний та строковий вид покарання. Застосовується до засуджених військовослужбовців, крім військовослужбовців строкової служби.

Конфіскація майна. Додатковий та разовий вид покарання. Примусове безоплатне вилучення у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого.

Пробаційний нагляд. Основний та строковий вид покарання. Обмеження прав і свобод засудженого із застосуванням наглядових та соціально-виховних заходів без ізоляції від суспільства.

Арешт. Основний та строковий вид покарання. Короткострокове тримання засудженого військовослужбовця в умовах ізоляції на гауптвахті.

Обмеження волі. Основний та строковий вид покарання. Тримання особи в кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства з обов'язковим залученням засудженого до праці.

Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Основний та строковий вид покарання.

Позбавлення волі на певний строк. Основний та строковий вид покарання. Полягає в ізоляції засудженого та поміщенні його на певний строк до кримінально-виконавчої установи закритого типу.

Довічне позбавлення волі. Основний та безстроковий вид покарання.

Принципи призначення покарання: законності, гуманізму, справедливості, диференціації та індивідуалізації покарання. Загальні засади (правила) визначені ст. 65 КК України. Судова дискреція. Поняття та природа обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання (ст. 66-67 КК України).

Спеціальні правила призначення покарання. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення. Призначення покарання за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті.

Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК): підстави, порядок та виключення. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання (ст. 69-1 КК). Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, у випадках укладання угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією (ст. 69-2 КК).

Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень (ст. 70 КК). Порядок призначення покарання за умов «розірваної» сукупності кримінальних правопорушень (ч.4 ст. 70 КК). Призначення покарання за сукупністю вироків (ст. 71 КК).

Складання покарань та зарахування строків попереднього ув'язнення.

ТЕМА 10.

Обмежувальні заходи та інші заходи кримінально-правового характеру.

Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Поняття та правова природа інших заходів кримінально-правового характеру. Види.

Підстави та порядок застосування заходів спеціальної конфіскації (ст.ст. 96-1, 96-2 КК).

Застосування примусових заходів медичного характеру. Застосування можливе до осіб: які вчинили суспільно небезпечні діяння у стані неосудності; які вчинили злочини у стані обмеженої осудності; які вчинили злочини у стані осудності, але захворіли на психічну хворобу до постановлення вироку або під час відбування покарання.

Застосування примусового лікування (ст. 96 КК). До осіб, які вчинили кримінальні правопорушення та мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб.

Застосування примусових заходів виховного характеру. Застосування цих заходів в порядку ч. 2 ст. 97 КК України – заходи соціального захисту, в інших випадках – заходи кримінально-правового характеру.

Застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб (ст.ст. 96-3-96-11 КК).

Обмежувальні заходи: порядок та підстави застосування (ст.91-1 КК). Поняття «злочину, пов'язаного з домашнім насильством». Види заходів. Відмежування підстав для застосування обмежувальних заходів в адміністративному порядку.

Компенсаційні та відновні заходи кримінально-правового характеру: поняття, сутність та їх реалізація в кримінальному праві України.

Судимість.

Види покарань, які можуть бути застосовані до неповнолітніх. Основні види: штраф, виправні та громадські роботи, пробаційний нагляд, позбавлення волі на певний строк.

Особливості призначення покарання неповнолітнім.

Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру.

Звільнення неповнолітніх від відбування покарання з випробуванням.

Умовно-дострокове звільнення неповнолітніх.

Погашення та зняття судимості неповнолітніх.

ТЕМА 11.

Звільнення від покарання та його відбування. Особливості звільнення від покарання за корупційні кримінальні правопорушення та пов'язані з корупцією.

Поняття та правова природа звільнення від покарання та його відбування. Види звільнення. Умовне (неостаточне) та безумовне (остаточне) звільнення від покарання та його відбування.

Звільнення від відбування покарання з випробуванням, його правові наслідки та види (передбачене ст. 75 КК та вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років). Підстави та умови звільнення від відбування покарання з випробуванням. Обмеження щодо застосування звільнення від покарання з випробуванням. Особливості звільнення від покарання осіб у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, у випадку затвердження угоди про визнання винуватості. Обов'язки, що покладаються на особу при звільненні.

Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Випадки незастосування строків давності.

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби (ст. 81-1 КК).

Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування.

Звільнення від відбування покарання у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу засудженого для обміну як військовополоненого (ст. 84-1 КК України).

Заміна покарання або його невідбутої частини більш м'яким.

Звільнення від покарання за хворобою.

ТЕМА 12.

Загальні правила та принципи кримінально-правової кваліфікації.

Конкуренція норм. Колізія. Воєнний стан.

Поняття та значення кваліфікації кримінальних правопорушень. Значення юридичної практики, прецедентів і доктрини кримінального права для кримінально-правової кваліфікації. Способи та види тлумачення кримінально-правових норм.

Значення складу кримінального правопорушення як доктринальної та практичної основи кваліфікації.

Проблемні питання кваліфікації при фактичній помилці. Кваліфікація кримінального правопорушення, передбаченого бланкетною диспозицією. Кваліфікація кримінального правопорушення за наявності у нормі оціночної ознаки.

Особливості кваліфікації незакінчених кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень вчинених у співучасті. Причетність до кримінального правопорушення.

Правові та практичні підходи до кваліфікації різних форм множинності кримінальних правопорушень.

Теоретичні та практичні аспекти кваліфікації кримінальних правопорушень при конкуренції норм кримінального права. Колізія. Шляхи розв'язання.

Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених в умовах воєнного стану та особливого періоду

Воєнний стан, особливий період, стан «війни», збройний конфлікт: розмежування категорій. Їх значення для кваліфікації та застосування заходів кримінально-правового впливу.

ТЕМА 13.

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти національної та громадської безпеки, кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади: питання кваліфікації. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України: питання кваліфікації. Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України.

Державна зрада. Відмежування від колабораційної діяльності. Пособництво державі-агресору. Відмежування від державної зради та колабораційної діяльності.

Кваліфікація диверсії. Відмежування від терористичного акту.

Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань. Відповідальність за несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. 114-2 КК України).

Поняття та ознаки банди. Відмежування бандитизму (ст. 257 КК) від створення злочинної організації (ст. 255 КК), створення терористичної організації (ст. 258-3 КК). Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260 КК): аналіз складу злочину.

Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК).

Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв (ст. 263¹ КК).

Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264 КК).

Розголошення державної таємниці. Втрата документів, що містять державну таємницю. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості. Відмінність від суміжних складів злочину, передбачених статтями 328, 329, 330 КК України.

Порушення порядку перетину державного кордону.

Підстави кримінальної відповідальності за ухилення від призову на військову службу

Тема 14.

Кримінальні правопорушення проти особи, прав та свобод людини і громадянина.

Ознаки вбивства. Протиправність умисного вбивства та правомірне заподіяння смерті. Просте умисне вбивство. Доведення до самогубства та його відмінність від вбивства. Види кваліфікованих умисних вбивств. Погроза вбивством: підстави кримінальної відповідальності. Привілейовані види вбивств: практика кваліфікації та вирішення конкуренції кримінально-правових норм. Кваліфікація необережного спричинення смерті іншій людині.

Умисне тяжке тілесне ушкодження. Критерії визначення тяжкого тілесного ушкодження. Відмінність від вбивства через необережність та умисного вбивства. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Умисне легке тілесне ушкодження. Побойи, мордування, катування: практичні питання кваліфікації та відмежування від суміжних кримінальних правопорушень. Домашнє насильство.

Питання кваліфікації залишення в небезпеці, та його відмінність від ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. Зараження вірусом імунодефіциту

людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби та його відмінність від зараження венеричною хворобою. Незаконна лікувальна діяльність: підстави відповідальності.

Ненадання допомоги хворому медичним працівником. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Порухення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини та його відмінність від насильницького донорства. Торгівля органами та тканинами людини: злочин міжнародного характеру. Незаконне розголошення лікарської таємниці. Співвідношення складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 132, 145 КК.

Незаконне позбавлення волі або викрадення людини: кримінально-правовий аналіз злочину. Питання кваліфікації незаконного позбавлення волі або викрадення людини за умов конкуренції (ст. 371, ст. 147 КК України) та сукупності злочинів.

Захоплення заручників: кримінально-правовий аналіз злочину.

Незаконне поміщення в психіатричний заклад: питання кваліфікації.

Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини, її відмінність від суміжних складів злочинів. Міжнародні аспекти протидії торгівлі людьми.

Експлуатація дітей: питання кваліфікації та співвідношення з суміжними злочинами.

Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (ст. 150-1 КК). Відмежування від кримінального правопорушення, передбаченого ст. 304 КК України.

Зґвалтування та його відмінність від сексуального насильства.

Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку: кримінально-правовий аналіз. Відмінність від зґвалтування.

Розбещення неповнолітніх: питання кваліфікації. Відмінність від сексуального насильства.

Порухення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками: кваліфікація, вирішення конкуренції складів кримінальних правопорушень.

Практичні питання кваліфікації порушення недоторканності житла. Випадки законного проникнення до житла.

Порухення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер.

Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Питання кваліфікації за умов конкуренції та сукупності (ст.ст. 345-1, 347-1, 348-1, 349-1 КК України).

Кримінальні правопорушення проти трудових прав людини.

Порухення недоторканності приватного життя. Питання кваліфікації за умов сукупності кримінальних правопорушень.

ТЕМА 15.

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти власності та в сфері господарської діяльності.

Власність як об'єкт кримінально-правової охорони. Предмет розкрадання та його ознаки: фізичний, економічний, соціальний, юридичний. Поняття розкрадання. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки розкрадання. Види розкрадань залежно від розміру заподіяної шкоди за чинним КК України. Критерії їх визначення.

Проникнення до житла, сховища чи іншого приміщення як особливо кваліфікуюча ознака розкрадань. Повторність в кримінальних правопорушеннях проти власності. Види повторності. Відмінність від продовжуваних кримінальних правопорушень.

Таємність викрадення як ознака крадіжки. Грабїж: його види та питання кваліфікації. Розбій: об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Момент закінчення злочину. Відмінність насильницького грабежу (ч. 2 ст. 186 КК) від розбою (ч.1 ст. 187 КК). Відмінність групового розбою від бандитизму (ст.257 КК). Вимагання: об'єктивні та суб'єктивні ознаки, та відмінність від розбою (ст. 187 КК). Відмежування вимагання від самоуправних дій (ст. 356 КК)

та від примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК). Відмежування вимагання від протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК).

Шахрайство. Кваліфікація обману, поєднаного з підробкою або використанням підроблених документів. Відмінність шахрайства від шахрайства з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК).

Привласнення, розтрата майна як форми розкрадання. Заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем (ч. 2 ст. 191 КК). Відмінність заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем від зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК)

Заподіяння шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192 КК). Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 198 КК). Відмінність придбання, отримання, зберігання чи збуту майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 198 КК) від легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК).

Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.

Відмінність знищення або пошкодження майна від пошкодження шляхів сполучення та транспортних засобів, хуліганства, знищення чи руйнування пам'яток історії і культури.

Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів.

Поняття та види кримінально караної контрабанди.

Протидія законній господарській діяльності. Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст.206-1 КК).

Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.

Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

Незаконна приватизація державного, комунального майна.

ТЕМА 16.

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти порядку управління та правила кваліфікації окремих військових кримінальних правопорушень.

Кримінальні правопорушення, що посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку та майно працівників правоохоронних органів. Кваліфікація кримінальних правопорушень, спрямованих на перешкоджання виконання працівниками правоохоронних органів службових обов'язків. Втручання в діяльність працівників правоохоронних органів.

Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи.

Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів.

Поняття військового кримінального правопорушення.

Самовільне залишення військової частини або місця служби. Дезертирство. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом.

Порушення правил поведінки зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення.

Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості.

Недбале ставлення до військової служби. Бездіяльність військової влади. Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень.

Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю.

ТЕМА 17.

Кваліфікація кримінальних правопорушень в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності.

Кримінальні правопорушення, які посягають на суспільні відносини, що визначають законний порядок знаходження наркотичних засобів та інших предметів, небезпечних для здоров'я населення, в обігу.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами, а також обладнанням, призначеним для їх виготовлення.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним вживанням наркотичних, психотропних і одурманюючих засобів, а також допінгу.

Підстави кримінальної відповідальності за групове порушення громадського порядку (ст. 293 КК). Практичні проблеми кримінально-правової кваліфікації масових заворушень: питання сукупності та конкуренції.

Кримінально-правова характеристика хуліганства (ст. 296 КК). Відмежування кримінально-карного хуліганства (ст. 296 КК) від дрібного хуліганства як виду адміністративного правопорушення (ст. 173 КУпАП). Відмінність групового хуліганства від групового порушення громадського порядку та масових заворушень.

Кримінально-правова характеристика ввезення, виготовлення, збуту і розповсюдження порнографічних предметів. Питання кваліфікації одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи іншого переміщення, виготовлення, збуту і розповсюдження. Створення або утримання місць розпусти і звідництво: питання кримінально-правової кваліфікації. Відповідальність за сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією.

ТЕМА 18.

Кваліфікація кримінальних правопорушень в сфері службової діяльності.

Корупційні кримінальні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією.

Поняття та види службових осіб за КК України.

Корупційні кримінальні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією.

Шкода як обов'язкова ознака кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності.

Зловживання владою або службовим становищем.

Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей.

Декларування недостовірної інформації. Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі. Відмежування від підкупу працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК).

Незаконне збагачення.

Зловживання впливом.

Провокація підкупу.

Службова бездіяльність.

ТЕМА 19.

Кримінальні правопорушення проти правосуддя: види та питання кваліфікації.

Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою.

Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Примушування давати показання. Порушення права на захист.

Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування (ст. 387 КК) .

Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків.

Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення.

Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації.

Ухилення від відбування покарання, адміністративного стягнення, невиконання обмежувальних заходів. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Методичні вказівки щодо підготовки до практичного заняття

Форма проведення практичних занять є усною і проводиться відповідно до плану теми заняття. Як одну з форм підготовки до практичного заняття передбачено представлення презентацій, повідомлень, есе на теми, які визначає викладач з числа запропонованих до самостійної /індивідуальної роботи тем, або на запропоновану здобувачем в межах теми заняття.

Для підготовки до практичного заняття здобувач вищої освіти може використовувати запропонований в рекомендаціях матеріал до кожної теми, або власний матеріал, який студент може знайти, використовуючи запропоновані міжнародні та національні пошукові ресурси.

До кожної теми також наведено низку завдань (як правило, пов'язані з аналізом національної судової практики застосування положень чинного законодавства), та задач, з якими здобувачі вищої освіти мають заздалегідь ознайомитися, та розв'язати. Під час практичного заняття, викладач пропонує здобувачам вищої освіти надати власні способи розв'язання кейсів, з обґрунтуванням обраної позиції положеннями чинного законодавства або судовою практикою, та надає коментарі з приводу запропонованих рішень.

Метою вирішення задач (кейсів) є набуття та закріплення вмінь самостійного опрацювання приписів кримінального закону, в практичній площині, відпрацювання вмінь самостійно оцінювати конкретні життєві ситуації, та давати обґрунтування власної кримінально-правової оцінки. Під час розв'язання кейсів (задач) слід звернути увагу на вирішення тих проблемних питань, які закладені в умові (зазвичай відповідають темі практичного заняття). Зазначення лише формули не вважається вирішенням задачі, потрібно детально обґрунтувати свою позицію. І якщо для обґрунтування вирішення ситуації необхідно посилатися на матеріали судової практики або інші нормативні акти, здобувач має чітко вказати, які саме позиції ним було враховано.

З питання аналізу національної судової практики, що пропонується зробити у завданнях до практичних занять, викладач також на занятті пропонує здобувачам надати стислий опис проаналізованого рішення, та висловити власне судження з приводу його відповідності чинному законодавству; запропонувати здобувачеві надати свої коментарі та пропозиції щодо узгодження або удосконалення положень чинного законодавства.

ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА. КРИМІНАЛЬНИЙ ЗАКОН: ПРИНЦИПИ ЧИННОСТІ ТА ТЛУМАЧЕННЯ.

Питання заняття:

1. Завдання та функції кримінального права. Загальногалузеві та спеціальні принципи кримінального права.
2. Поняття кримінального закону. Система та структура кримінального закону.
3. Поняття та структура кримінально-правової норми. Види кримінально-правових норм. Поняття і види диспозицій та санкцій в кримінальному праві.
4. Тлумачення кримінального закону: поняття та види.
5. Дія кримінального закону у часі. Зворотна сила кримінального закону. Дія проміжного закону у часі.
6. Дія кримінального закону у просторі та за колом осіб: місце вчинення кримінального правопорушення та принципи дії КК України.
7. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) та передача засуджених осіб.

Методичні вказівки до теми:

При підготовці теми здобувачам слід враховувати різнобічні наукові підходи до систематизації та визначення спеціальних принципів кримінального права. Особливу увагу пропонується приділити принципам невідворотності та диференціації кримінальної відповідальності, реалізації принципу законності в кримінальному праві, принципу індивідуалізації покарання. Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання структури кримінально-правової норми, розібратися з видами кримінально-правових норм (закріпити теоретичні знання на конкретних прикладах, наведених у завданнях). При підготовці теми здобувачам слід враховувати широкі теоретичні напрацювання з питання визначення дії кримінального закону в часі та просторі, враховувати позиції судової практики та позиції Конституційного суду України з цих питань. Детальної уваги потребує питання щодо міжнародного співробітництва в протидії злочинності, а саме кримінально-правові аспекти здійснення екстрадиції, для чого потрібно ознайомитися з положеннями відповідних міжнародних нормативно-правових актів, наведених в списку рекомендованих джерел.

Виконайте завдання:

1. Проаналізуйте норми, передбачені ст.ст. 112, 115, 348, 379, 400 КК України. Чи може наявність в КК України норм, що передбачають відповідальність за посягання на життя окремих категорій осіб, свідчити про порушення принципу рівності всіх перед законом?
2. Відповідно до ч. 3 ст. 61 КК України обмеження волі не застосовується до неповнолітніх, вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до чотирнадцяти років, до осіб, що досягли пенсійного віку, військовослужбовців строкової служби та до осіб з інвалідністю першої і другої групи. Чи можна такі обмеження вважати порушенням принципу рівності всіх перед законом?
3. Визначте, в чому полягає заборона застосування кримінального закону за аналогією, та якими засобами забезпечується.

4. Ознайомтеся зі змістом статей 65, 115, ч. 2 ст. 114. Які методи регулювання кримінально-правових відносин використовується в процесі їх застосування?

5. Визначте структурні елементи наступних кримінально-правових норм: ч. 1 ст. 65, ст. 48, ч. 1 ст. 122, ч. 1 ст. 119, ч. 1 ст. 286 КК, ст. 246 КК України. Визначте види диспозицій та санкцій (якщо вони є) в цих нормах.

6. Ознайомтеся зі змістом Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення положень ст. 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотну дію кримінального закону в часі) від 19 квітня 2000 р. № 6-рп/2000 (за посиланням URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-00>). В чому полягає суть правового висновку КС України з питання зворотної дії кримінального закону?

7. Який зі способів тлумачення кримінального закону за обсягом (буквальне, обмежувальне, поширювальне) слід застосовувати при з'ясуванні змісту норм, передбачених ч. 1 ст. 114, ст. 304, ч. 3 ст. 84 КК України?

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

В. був засуджений за ст. 193 КК України, за привласнення знайденого ним в лісосмузі мобільного телефона Apple iPhone, вартість якого на момент вчинення діяння становила 38 тис. грн., і тому, на думку суду, представляє особливу цінність. Визначить обґрунтованість позицій суду з точки зору застосування аналогії кримінального закону.

Задача 2.

Вироком районного суду м. Києва від 31 жовтня 2011 р. С. засуджено за ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 201 КК (в редакції від 24.05.2007р.) за контрабанду товарів на суму 3,5 млн. грн. 20.11.2011р. засуджений С. подав апеляційну скаргу на вирок суду, яка була розглянута апеляційним судом 26 червня 2012 р.

Законом № 4025-VI від 15.11.2011р. (який набув чинності 17.01.2012р.) ст. 201 КК України було викладено в новій редакції, згідно з якою переміщення через митний кордон України товарів не є контрабандою.

Визначить, яким має бути рішення апеляційного суду, враховуючи вищенаведені обставини?

Задача 3.

Відповідно до ч. 2 ст. 109 КК України, публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, а також розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, станом на 24 грудня 2013 року каралися обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

Відповідно до Закону України від 16 січня 2014 року № 721-VII (який набув чинності 22.01.2014р.) до ч.2 ст. 109 КК України було внесені зміни, та такі діяння каралися обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк. Втім ці положення Закону від 16 січня 2014 року № 721-VII втратили чинність на підставі Закону № 732-VII від 28.01.2014р.

Законом України від 7 жовтня 2014 року № 1689-VII знову внесено зміни до вказаної норми, якими до передбаченого за ч. 2 ст. 109 КК України покарання у виді обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк додано «з конфіскацією майна або без такої» (набув чинності 31.10.2014р.).

Фабула: І. вчинив 22 грудня 2013 року діяння, передбачене ч. 2 ст. 109 КК України. Судовий розгляд справи по суті за обвинуваченням його у вчиненні вказаного діяння відбувся 4 листопада 2014 року. *Який з вказаних вище законів має застосувати суд в даному випадку?*

Задача 4.

Цивільний літак, зареєстрований та приписаний до аеропорту Малайзії, під час його прольоту над територією України, впав через технічні несправності, які виникли через недбале проведення чергового технічного огляду літака в порту приписки. Внаслідок падіння літака загинуло 184 людини, з яких – 178 – громадяни іноземних країн, 6 - члени екіпажу. *За законодавством якої країни мають понести відповідальність особи, які недбало поставилися до виконання обов'язків з технічного огляду літака?*

Задача 5.

Громадянин Угорщини, знаходячись на торговельному судні, яке зареєстроване в Іспанії, на ґрунті раптово виниклих неприязних стосунків, умисно вбив громадянина України. *За законом якої країни повинен нести кримінальну відповідальність громадянин Угорщини, якщо під час вбивства корабель знаходився в відкритому морі? Чи змінилося б рішення, якщо злочин було вчинено в порту третьої держави (наприклад, Італії). Чи має значення, на торговельному чи на військовому кораблі вчинено злочин за таких обставин?*

Задача 6.

Дипломатичний агент, рухаючись по автодорозі сполученням Київ-Житомир, та особисто керуючи службовим автомобілем, допустив порушення правил дорожнього руху – перевищення швидкості, внаслідок чого заподіяв людині тяжкі тілесні ушкодження, що призвели до настання смерті. *Чи може він бути притягнутим до кримінальної відповідальності за КК України?*

Задача 7.

Д., який залишився проживати на тимчасово окупованій російською федерацією території, навесні 2018 року місцевою окупаційною самопроголошеною «владою» був звинувачений у диверсії. За вироком окупаційної «судової влади» в липні 2018 року його було засуджено до 10 років позбавлення волі. Після відбуття ним 2 років призначеного покарання, Д. вдалося втекти з місць позбавлення волі. В серпні 2020 року Д. вбив Л., яка активно сприяла окупаційній владі та погрожувала Д. тим, що вона повідомить місцеві окупаційні «правоохоронні органи» про його місцезнаходження. Після вбивства Д. вдалося втекти на підконтрольну Україні територію. *Визначить: юридичне значення для застосування КК України вироку окупаційної влади щодо засудження Д. за диверсійну діяльність та той факт, що Д. не відбув весь призначений йому за вироком строк та чи має нести Д. кримінальну відповідальність за КК України за вбивство Л.?*

Завдання для самостійної роботи:

Визначить відповідність конкретному принципу кримінального права:

1. *Nullum crimen sine lege* – немає кримінального правопорушення без вказівки на те в законі – тільки кримінальний закон визначає, яке діяння є кримінальним правопорушенням. З цим принципом пов'язана заборона застосування кримінального закону за аналогією (ч. 4 ст. 3 КК України):

- a. принцип законності;
- b. принцип гуманізму;
- c. принцип невідворотності кримінальної відповідальності;

2. дії винної особи повинні бути кваліфіковані у повній відповідності до положень КК України, з урахуванням всіх обставин, які характеризують вчинене кримінальне правопорушення:

- a. принцип диференціації кримінальної відповідальності;
- b. принцип індивідуалізації покарання;
- c. принцип невідворотності кримінальної відповідальності;

3. особі, визнаній винною у вчиненні кримінального правопорушення, має бути призначене покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та попередження нових кримінальних правопорушень (ч. 2 ст. 65 КК України), при призначенні покарання має враховуватися ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особа винного та обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання (п. 3 ч. 1 ст. 65 КК України)

- a. принцип диференціації кримінальної відповідальності;
- b. принцип індивідуалізації покарання;
- c. принцип невідворотності кримінальної відповідальності;

4. кримінальне покарання чи інший захід кримінально-правового впливу, застосовувані до особи, повинні відповідати ступеню суспільної небезпеки кримінального правопорушення, а також особі, що вчинила його:

- a. принцип законності;
- b. принцип демократизму;
- c. принцип справедливості.

Завдання 1.

Наведіть приклади конкретних кримінальних правопорушень, у випадку вчинення яких реалізовуватиметься космополітичний принцип дії закону (злочини міжнародного характеру та міжнародні злочини).

Завдання 2.

Проаналізуйте мотивувальну частину Постанови Верховного Суду (далі – ВС) від 31.05.2018 р. у справі № 127/27182/15-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74475834>), визначить аргументи судового тлумачення «закону» в аспекті застосування ст. 263 КК України.

Завдання 3.

Ознайомтеся зі змістом постанови Великої палати Верховного суду 29.08.2018 року у справі № 663/537/17 (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76207318>) та визначить, яким чином слід тлумачити зворотню дію кримінального закону в частині застосування норми права, передбаченої ч. 5 ст. 72 КК України.

Завдання 4.

Ознайомтеся зі змістом Постанови Об'єднаної палати Верховного Суду (далі – ОП ВС) від 07.10.2024 р. у справі № 278/1566/21 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122302589>) з питання щодо зворотної дії змін до статей 185, 190, 191 КК внаслідок набрання чинності Законом №3886-IX. Визначить позицію ОП ВС щодо зворотної дії цього Закону.

Завдання 5.

Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 05 березня 2019 р. у справі № 759/15166/15-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80364023>) та Рішенням Конституційного суду України від 11 червня 2020 року № 7-п/2020 (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-20#Text>). Визначить спосіб тлумачення ст. 375 КК України, що були обрані Верховним судом та Конституційним судом України, їх

загальнообов'язковість; які доводи покладені в обґрунтування визнання неконституційною норму, передбачену ст. 375 КК України.

Завдання 6.

Ознайомтеся зі змістом Європейської конвенції про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 р. (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text) та Додаткового протоколу до Європейської конвенції про видачу правопорушників від 15 жовтня 1975 р. (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_034#Text). Визначить матеріальні підстави здійснення процесу видачі правопорушників).

2. Теми доповідей:

1. Принцип диференціації кримінальної відповідальності та індивідуалізації покарання: нормативні приписи щодо їх реалізації.
2. Невідворотність кримінальної відповідальності: зміст та шляхи забезпечення.
3. Аналогія в кримінальному праві: історія та сучасність.
4. Принципи дії кримінального закону в просторі та за колом особи в контексті їх застосування щодо воєнних злочинів.
5. Декриміналізація: поняття та види, значення для застосування КК України.
6. Депеналізація: поняття та види, значення для застосування КК України.
7. Тлумачення кримінального закону Верховним судом: його значення для правозастосування: нормативні та практичні аспекти.
8. Заохочувальні норми в кримінальному праві.
9. Правові принципи видачі (екстрадиції) кримінальних правопорушників.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/199a-06#Text>
2. Віденська конвенція про консульські зносини від 24 квітня 1963 року. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MU63K02R?ed=1963_04_24
3. Додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників від 15 жовтня 1975 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_034#Text
4. Додатковий протокол до Європейської Конвенції про передачу засуджених осіб від 18 грудня 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_335#Text
5. Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників від 17 березня 1978 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_035#Text
6. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. № 995-015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
7. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26.12.1987 р. № 995_068. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068.
8. Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків від 28.05.1970 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_341#Text
9. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text
10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. № 995_004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
11. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 р. № 995_085. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085.

12. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. № 995-043. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
13. Конституція України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
15. Конвенція про передачу засуджених осіб від 21 березня 1983 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_025#Text
16. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
17. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 р. № 1777-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>
18. Рішення Конституційного Суду України (справа про зворотну дію кримінального закону в часі) від 19 квітня 2000 р. № 6-рп/2000. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-00>.
19. Рішення Конституційного Суду України (справа про відповідальність юридичних осіб) від 30 травня 2001 р. № 7-рп/2001. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-01>
20. Рішення Конституційного суду України (щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України) від 11 червня 2020 року № 7-р/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-20#Text>.

Судова практика:

1. Постанова Великої палати Верховного суду 29.08.2018 року у справі № 663/537/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76207318>)
2. Постанова Верховного Суду від 31 травня 2018 року у справі № 127/27182/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74475834>),
3. Постанова Верховного Суду від 05 березня 2019 року у справі № 759/15166/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80364023>)
4. Постанова Об'єднаної палати Верховного Суду від 07 жовтня 2024 р. у справі № 278/1566/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122302589>
5. Постанова Верховного Суду від 09 лютого 2022 р. у справі № 545/2721/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103283313>

Допоміжні джерела:

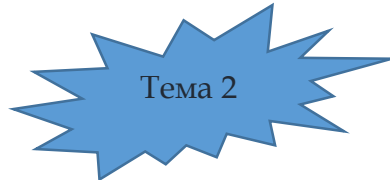
1. Андрушко П. Джерела кримінального права України: поняття, види. *Право України*. 2011. № 9. С. 25–41.
2. Антипов В. І. Кримінальний кодекс України в контексті міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини: правові норми, судова практика, науково-практичний коментар. Харків: Право, 2019. 1200 с.
3. Балобанова Д.О. Загальні засади теорії криміналізації. *Актуальні проблеми держави і права*. Зб. наук. пр. О.: Юрид. літ-ра, 2009. Вип. 47. С.145-148.
4. Балобанова Д.О. Динаміка кримінального права як об'єкт наукового дослідження. *Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права: мат-ли Міжн. наук. конф.* (Одеса, 30 листопада 2012 р.). Т. 2 / Відп. за випуск В.М. Дрьомін; Націон. ун-т Одеська юридична академія. О.: Фенікс, 2012. С.175-177.
5. Балобанова Д.О. Економія мір кримінальної репресії та процес детінізації економії. *Актуальні проблеми політики*. Одеса, 2005. Вип. 26. С.20-22.
6. Balobanova D. Dynamics of the implementation of the protective role in the conduct of crimes: the practice of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental

- Freedoms / D. Balobanova, I. Gorbachova, A. Otsyatsya, M. Dmytruk, A. Khylychenko. Cuestiones Políticas. V. 38(67). Universidad del Zulia, 2020. P. 426-442.
7. Вознюк А. А. Питання кримінально-правового регулювання видачі та передачі осіб, які вчинили злочини. *Вісник Верховного Суду України*. 2011. № 4 (128). С. 38-44.
 8. Гацелюк В.О. Реалізація принципу законності кримінального права України (загальні засади концепції). Монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. 280 с.
 9. Горбачова І.М. Декларативність норм про «невідворотність» кримінальної відповідальності за винесення завідомо неправосудного рішення. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*: зб. наук.статей. – Чернівці. 2019. №2. С. 153-163.
 10. Гришук В.К. Поняття, предмет, методи, завдання, функції, система, джерела та принципи українського кримінального права: Навч. посібн. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2009. 112 с
 11. Гуртовенко О. Л. Кримінально-правова балансологія: стисла характеристика. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття»: у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.). за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 277-281.
 12. Гуртовенко О.Л. Колізії vs. баланси в кримінальному праві. Проблеми законотворчості у світлі сучасних реформаційних процесів: Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет- конференції (15 червня 2017 р.). URL: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=2124
 13. Гуртовенко О.Л. Юридичні аспекти залученості і відчуженості особи в суспільстві: на прикладі кримінального права і не тільки. *Часопис Академії адвокатури України*. 2012. № 2. С. 1-10.
 14. Денькович О. І. Рішення Конституційного Суду України як форма (джерело) кримінального права. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 3. С. 96-99.
 15. Дудоров О. О. Бланкетність і зворотна сила кримінального закону. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 5. С. 175–180.
 16. Дмитрук М.М. «Мертві норми» КК України: спроби наукового пояснення поняття та причин виникнення. *Право України*. 2010. № 6. С. 226 – 232.
 17. Дорош Л.В. Кримінально-правова норма: поняття та ознаки. *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. пр. редкол. В.І. Борисов та ін. Х.: Право, 2010. Вип. 20. С. 64-75.
 18. Кедик В. Поняття та види принципів чинності закону України про кримінальну відповідальність у просторі. *Юридичний вісник*, 2022. №2. С. 76-83
 19. Кедик В. П. Реалізація реального принципу дії кримінального закону у міжнародних договорах. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття*. за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 305-307.
 20. Кедик В.П. Умови притягнення до кримінальної відповідальності за універсальним принципом. *Альманах міжнародного права*. 2015. Вип. 8. С. 123-129. URL: доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/amp_2015_8_17
 21. Кедик В. П. Визначення місця здійснення злочину і межі дії кримінального закону. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Юридичні науки. 2015. Вип. 2(3). С. 19-22.
 22. Коломієць Ю.Ю. Невідворотність кримінальної відповідальності: правова природа та зміст. Автореф. дис. канд. юрид.наук. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/848/Autoreferat.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 23. Ковальський В. С. Охоронна функція права: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2010. 336с.
 24. Кузембаєв О.С. Судова практика як джерело кримінального права. *Актуальні проблеми держави та права: зб. наук. праць*. О.: Юрид. література, 2009. Вип.47. С. 102-105

25. Кузембаєв О.С. Співвідношення понять «джерело кримінального права» і «джерело кримінального закону». Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.). У 2-х т. Т. 2/відп. ред. ГО Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 277-279.
26. Кузьмін Е.Е. Щодо запровадження «міжнародних злочинів» у національне кримінальне законодавство. «Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру»: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.): у 2 т. Т. 2. С.199-202
27. Меркулова В.О. Невідворотність кримінальної відповідальності: правова природа та зміст (аналіз окремих положень кандидатського дослідження Ю.Ю. Коломієць). *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2005. № 4. Частина 1. С. 104 – 108.
28. Олійник О. С. Принцип гуманізму в кримінальному праві України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 12. С. 286–289.
29. Олійник О. С. Питання класифікації принципів кримінального права. *Науковий вісник приватного та публічного права*. 2018. № 5. Т. 3. С. 47–50.
30. Олійник О. С. Принципи кримінального права: поняття, система та значення: монографія. Київ: Наук.-дослід. ін-т публічного права, 2020. 543 с
31. Оцяця А.С. Співвідношення категорій «функції» та «завдання» кримінального права. *Актуальні проблеми держави і права*. О.: Юрид. література, 2010. Вип. 55. С. 32-36
32. Оцяця А.С. Сутність та зміст охоронної функції кримінального права. *Актуальні проблеми держави і права*. О.: Юрид. література, 2011. Вип. 59. С. 106 –112.
33. Панов М. Джерела кримінального права: поняття, види, правове значення. *Право України*. 2017. № 6. С. 80-89.
34. Поліщук О.М. Диспозитивність як властивість методу правового регулювання в сфері кримінального права. *Юридичний вісник*. 2011. № 3. С. 86 – 90.
35. Пономаренко Ю.А. Дія кримінального закону в механізмі кримінально-правового регулювання. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. Редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін.; відп. за вип. В. О. Туляков. Одеса: Юридична література, 2010. Вип. 54. С. 88-93.
36. Пономаренко Ю.А. Чинність і дія кримінального закону в часі: монографія. К.: Атіка, 2005. 288 с.
37. Савченко А.В. Кузнєцов В.В., Штанько О.Ф. Сучасне кримінальне право України: Курс лекцій. 2-е вид., випр. та доповн. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2006. 636 с.
38. Стрельцов Є. Л. Новації в кримінальному законодавстві: загальні та локальні аспекти. Новітні кримінально-правові дослідження: Альманах наукових праць. за ред. професора О. В. Козаченка, О. М. Мусиченко. Миколаїв: Миколаївський інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», 2020. С. 5-12.
39. Тімофєєва Л. Ю. Гуманістична парадигма: досвід, виклики та перспективи кримінального права України: монографія. Харків : Право, 2020. 280 с.
40. Тімофєєва Л.Ю. Принципи кримінального права та їх реалізація в умовах війни. *Вісник асоціації кримінального права України*. 2022. № 17. Том 1. С.36-51
41. Туляков В.О. Кримінальне право сучасності: криза доктрини чи криза юрисдикцій? *Право України*. 2010. №9. С.40-45.
42. Туляков В.О. Моральна адекватність кримінально-правової заборони. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. О.: Юрид. література, 2008. Вип.44. С.257-261.
43. Туляков В.О. Перспективи розвитку кримінального права України у контексті законопроектної роботи Європейської комісії. *Україна – ЄС: питання гармонізації кримінального та кримінального процесуального законодавства: матеріали Круглого столу (22 червня 2023 року)*. упор. І.В.Гловюк, Н.Р. Лашук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 56-59

44. Туляков В.О. Режими кримінально-правового регулювання у європейському вимірі. *Юридичний науковий електронний журнал: Електронне наукове фахове видання*. Запорізький національний університет Міністерства освіти і науки України. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика». 2023, № 4. С. 539-542.

45. Туляков В.О. Дія кримінального права: динамічні аспекти. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Т. XI. О.: Юрид. література., 2012. С. 389-395.

ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЙОГО ВИДИ. СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.

Питання заняття:

1. Поняття та ознаки кримінального правопорушення. Види кримінальних правопорушень.
2. Поняття та ознаки малозначного діяння (ч. 2 ст.11 КК України).
3. Відмежування кримінальних правопорушень від інших правопорушень.
4. Поняття та види кримінальної відповідальності. Позитивна та негативна кримінальна відповідальність.
5. Межі та форми реалізації кримінальної відповідальності
6. Підстава кримінальної відповідальності. Поняття складу кримінального правопорушення. Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення.
7. Види складів кримінального правопорушення.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання наукового обґрунтування ознак кримінального правопорушення, дослідити теоретичні напрацювання та зарубіжний досвід поділу кримінальних правопорушень на кримінальні проступки та злочини. Засвоїти закріплену на нормативному рівні класифікацію кримінальних правопорушень, оскільки положення ст. 12 КК України будуть в подальшому відправними для розуміння можливості застосування інших інститутів кримінального права. При підготовці теми здобувачам слід враховувати позицію судової практики з питань визначення суспільної небезпечності діяння, критеріїв визначення малозначності діяння. Детальної уваги потребує питання визначення неоподаткованого мінімуму доходів громадян, як один з критеріїв відмежування кримінального правопорушення від інших правопорушень, та як критерій, який впливатиме на кваліфікацію діяння. Детальної уваги потребує питання щодо визначення ознак складу кримінального правопорушення, їх системи, визначення обов'язкових та факультативних ознак, формування чіткого уявлення, яку роль відіграє склад кримінального правопорушення при притягненні особи до кримінальної відповідальності.

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся зі змістом ст.185 КК та ст.51 КпАП, ст.296 КК та ст.173 КУпАП (Кодексу України про адміністративні правопорушення), ст. 356 КК та ст. 186 КУпАП, та визначить критерії розмежування адміністративного та кримінального правопорушення.

2. Ознайомтеся з положеннями п. 5 підрозділу 1 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України та п.п. 169.1.1 ст. 169 розділу IV Податкового кодексу України. *Визначить порядок обчислення неоподаткованого мінімуму доходів громадян при кваліфікації діянь та його розмір на поточний рік.*

3. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 08 лютого 2018 року у справі № 401/2806/16-к (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72151110>), Постанови ВС від 04 квітня 2019 року у справі № 310/4064/17 (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81020576>), та Постанови ВС від 23 травня 2019 року у справі № 756/5578/15-к (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82001739>). *Визначить критерії малозначності діяння відповідно до судової практики.*

4. Проаналізуйте диспозиції статей: ч. 6 ст. 111-1, ст. 112, ч. 1 ст. 121, ст. 124, ч. 1 ст. 190, ч. 5 ст. 185, ч. 4 ст. 130, ч. 3 ст. 143, ч. 1 ст. 152, ч. 4 ст. 157, ч. 3 ст. 158 -3, ч. 3 ст. 206, ч. 1 ст. 115, ст. 118 КК України. *Визначить, які з них відносяться до кримінальних правопорушень з основним, кваліфікованим, особливо кваліфікованим та привілейованим складом.*

5. Проаналізуйте диспозиції статей: ч. 1 ст. 109, ст. 113, ст. 120, ч. 1 ст. 121, ч. 1 ст. 130, ч. 2 ст. 130, ч. 1 ст. 161, ст. 187, ч. 1 ст. 206, ст. 257, ч. 1 ст. 309, ст. 353, ч. 1 ст. 364 КК України. *Визначить, які з них відносяться до кримінальних правопорушень з матеріальним, формальним та усіченим складом.*

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Вироком міськрайонного суду Тернопільської області від 21.10.2014 р. О. виправдано за ч. 2. ст. 15 і ч.1 ст. 185 КК за відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення - через визнання судом вчиненого ним діяння малозначним згідно з ч. 2 ст. 11 КК. Апеляційний суд виокремив від 19.11.2014 р. скасував зазначений вирок суду першої інстанції. За виокремленням апеляційного суду О. визнано винуватим у тому, що він 23 липня 2014 року, перебуваючи в приміщенні торгового центру, переконавшись, що за ним ніхто не спостерігає, намагався непомітно викрасти з товарної полиці дві пляшки вина марки «Chianti» вартістю 120 грн. кожна і суміш фруктових горіхів вартістю 88 грн. – усього товару на загальну суму 328 грн., але на виході з торгового приміщення був затриманий працівниками охорони (кримінальна відповідальність за таємне викрадення чужого майна у 2014 році встановлена з суми, яка перевищує 121 грн 80 коп.). *Визначить, суд якої з інстанцій дав правильну кримінально-правову оцінку вчиненому О. діянню?*

Задача 2.

Д. чотири роки не проживав разом з дітьми та колишньою дружиною В. Гроші на утримання двох сумісних дітей В. не надавав, їжу та необхідні речі не придбавав. В. до суду не зверталася з позовом про стягнення аліментів. *Ознайомтеся зі змістом ст. 164 КК України та визначить, чи містять діяння Д. ознаки кримінального правопорушення.*

Задача 3

Т. був засуджений за крадіжку, поєднану з проникнення до житла, та вчинену в умовах воєнного стану, за ч. 4 ст. 185 КК України, призначено покарання у вигляді 5 років позбавлення волі. *Визначить вид кримінального правопорушення за ступенем тяжкості (ст. 12 КК України).*

Задача 4.

М. заподіяв Д. легкі тілесні ушкодження, що викликали короточасний розлад здоров'я. Того ж дня пізніше М. незаконно заволодів мобільним телефоном А., вирвавши його у неї з рук. Дії М. були кваліфіковано за ч. 2 ст. 125 КК України, та за ч. 2 ст. 186 КК України, та, згідно до вироку суду, визнано винним у їх вчиненні. *Визначить: 1) скільки кримінальних правовідносин виникло у зв'язку з діями, вчиненими М.; 2) суб'єктний склад та зміст цих правовідносин; 3) момент виникнення кримінальної відповідальності та момент, коли вона припиниться.*

Задача 5.

М. не створила своїй малолітній дитині необхідних побутових умов, не забезпечувала її доглядом і лікуванням. Крім того, М., будучи хворою на венеричну хворобу «сифіліс», не створила умов для оберігання своєї дитини від можливого зараження, не дотримувалась правил особистої гігієни, внаслідок чого заразила дитину венеричною хворобою, що загрожувало її життю та здоров'ю. Дії М. були кваліфіковані за ч. 3 ст. 135 КК України, та ч. 2 ст. 133 КК України. *Визначить: чи може бути М. суб'єктом кримінальних правопорушень, за вказаними вище нормами; визначить вид складів кримінальних правопорушень за конструкцією об'єктивної сторони та ступенем суспільної небезпечності.*

Задача 6.

С., який став свідком нічної дорожньо-транспортної пригоди, потерпілому від ДТП – К. - допомоги не надав, не викликав ані швидку медичну допомогу, ані правоохоронні органи. Через запізно надану медичну допомогу потерпілий К. помер. *Ознайомтеся зі змістом статей 135 та 136 КК України, чи відповідає бездіяльність С. ознакам одного з вказаних складів кримінальних правопорушень; відповідь обґрунтуйте, визначивши обов'язкові елементи складу кримінального правопорушення.*

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначить, яким чином зміна розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян впливатиме на зворотну силу кримінального закону.

2. Визначить відповідності:

2.1. законодавчим критерієм розмежування кримінальних правопорушень різного ступеня тяжкості є:

- а) вид покарання, передбачений санкцією статті за його вчинення;
- б) видом покарання, що призначається особі за вироком суду;
- с) строком покарання у вигляді позбавлення волі;

2.2. протиправність діяння як ознака кримінального правопорушення означає:

- а) воно заборонено чинним законодавством;
- б) его вчинення оспорується іншою особою;
- с) воно заборонено кримінальним законодавством;

2.3. малозначним визнається діяння, яке:

- а) не містить всіх ознак кримінального правопорушення;
- б) суспільно небезпечне діяння по факту не спричиняє настання суспільно небезпечних наслідків;
- с) формально містить ознаки кримінального правопорушення, але не становить суспільної небезпеки.

2.4. за конструкцією об'єктивної сторони виділяють наступні склади кримінальних правопорушень:

- a) складні, альтернативні, прості;
- b) формальні, усічені, матеріальні;
- c) формальні, складні, привілейовані;
- d) прості, кваліфіковані, матеріальні.

2.5. для кримінальних правопорушень з формальним складом характерним є:

- a) діяння в силу своєї малозначності не становить суспільної небезпеки;
- b) вважається закінченим з моменту вчинення суспільно-небезпечного діяння;
- c) кримінальні правопорушення заподіюють шкоду немайнового характеру;
- d) діяння лише формально порушує кримінально-правові заборони.

2.6. під складом кримінального правопорушення розуміється:

- a) передбачене КК України винне діяння, вчинене суб'єктом кримінального правопорушення;
- b) сукупність доказів у кримінальному провадженні, що встановлює винність особи;
- c) система об'єктивних та суб'єктивних ознак, що утворюють небезпечне діяння;
- d) сукупність об'єктивних та суб'єктивних ознак, що утворюють кримінально протиправне діяння.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

К. серед плодово-ягідних кущів у власному городі засіяв та вирощував 70 кущів снотворного маку та 5 кущів конопель. Він підкормлював, поливав та пропалював рослини від бур'янів. Вирощував їх для власного споживання. *Ознайомтеся зі змістом ст. 310 КК України та визначить, чи містить вчинене К. всі ознаки цього кримінального правопорушення.*

Задача 2.

Скориставшись неухважністю П., К. незаконно заволодів електричним самокатом, який належить П. Ознайомтеся зі статтями 185 та 289 КК України, та Постановою Пленуму Верховного суду 23.12.2005р. № 14 (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05#Text>) та визначить, ознаки якого з вказаних складів кримінального правопорушення містяться у вчиненому К. діянні.

3. Теми доповідей:

- 1. Кримінальний проступок в законодавстві країн ЄС.
- 2. Бланкетність диспозицій кримінального законодавства та зворотна сила кримінального закону.
- 3. Малозначність діяння: практичні аспекти відмежування від кримінального правопорушення та адміністративних деліктів.
- 4. Юридичні факти виникнення та припинення негативних кримінальних правовідносин.
- 5. Нормативне закріплення поняття «складу кримінального правопорушення»: теоретичні підходи та перспективи впровадження.
- 6. Підстава кримінальної відповідальності.
- 7. Форми реалізації кримінальної відповідальності.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Рішення Конституційного Суду України (справа про відповідальність юридичних осіб) від 30 травня 2001 р. № 7-рп/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-01#Text>
6. Рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність) від 27 жовтня 1999 року № 9-рп/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99#Text>
7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

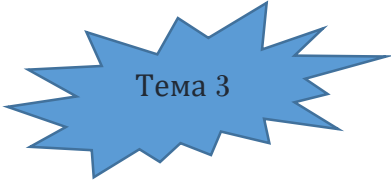
Судова практика:

1. Постанова Верховного суду від 08 лютого 2018 року у справі № 401/2806/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72151110>
2. Постанова Верховного суду від 04 квітня 2019 року у справі № 310/4064/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81020576>
3. Постанова Верховного суду від 23 травня 2019 року у справі № 756/5578/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82001739>.

Допоміжні джерела:

1. Балобанова Д.О. Загальні засади теорії криміналізації. *Актуальні проблеми держави і права*. Зб. наук. пр. О.: Юрид. літ-ра, 2009. Вип.47. С.145-148.
2. Борисов В.І. Відповідальність за кримінальні проступки. *Юридичний вісник України*. 2011. 1–7 жовт. (№ 39 (847)). С. 7.
3. Брайнін Я.М. Основні питання загального вчення про склад злочину. К.: Вид-во Київського ун-ту, 1964. 188 с.
4. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 712 с.
5. Вечерова Є.М. Кримінально-правовий вплив та кримінальна відповідальність: проблеми розмежування. *Вісник Луганського держ. ун-ту внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка*. 2011. №6. С.68-75.
6. Гришук В.К. Поняття, види, підстави і форми реалізації кримінальної відповідальності. *Вісник асоціації кримінального права*. 2013. № 1 (1). С. 50-65
7. Гуцуляк М.Я., Габуда А.С. Кримінальні проступки в нормах Особливої частини ККУ України: поняття, зміст принципів та критеріїв відмежування від злочинів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 3, том 2, 2019. С. 120-127
8. Дмитрук М.М. Кримінальний проступок: правова природа та ознаки: монографія. Одеса: Юридична література, 2014. 224 с.
9. Дудоров О.О. Про поняття кримінальної відповідальності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2007. № 4. С. 148 – 161.
10. Дячкін О. П. Суспільна небезпечність діяння. Поняття, зміст та значення у правоохоронному законодавстві. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць*. 2012. № 1. С. 340-352.
11. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. За ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. К. : Істина, 2010. 430 с.

12. Кривоченко Л.М. Класифікація злочинів у кримінальному праві України. Харків: Право, 2010. 129 с.
13. Михайліченко Т. Кримінальні проступки: особливості правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 7. С. 284-290
14. Мирошніченко Н.А. Кримінальний проступок та класифікація злочинів. *Юридичний вісник*. 2012. № 2. С. 47–49.
15. Мирошніченко Н.А. Кримінальні правопорушення та малозначність. *Актуальні проблеми держави та права*. О., 2012. Вип. 65. С. 549–553.
16. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: Навч. посібн. К.: Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
17. Новітні кримінально-правові дослідження – 2023 : Альманах наукових праць / за ред. д.ю.н., професора О.В. Козаченка, доцента О.М. Мусиченко. Миколаїв : Іліон, 2023. 259 с.
18. Сидорук І. Щодо визначення поняття «кримінальне правопорушення». *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. URL: DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.64>
19. Севастьянова Т.Є. Малозначність діяння за кримінальним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2002. 213 с
20. Сухонос В. В. Склад злочину: закон, теорія та практика: монографія. Суми, 2018. 200 с.
21. Красницький І.В. Поняття, підстави та форми кримінальної відповідальності за кримінальним правом Франції та України: порівняльний аналіз: дис. канд. юрид. наук. Львів: Львівський юридичний інститут, 2005. 220 с.
22. Меркулова В. О. Кримінальна відповідальність: окремі теоретичні та соціально-правові аспекти: монографія. Одеса : ОЮІ ХНУВС, 2007. 225 с.
23. Михайленко Д.Г. Теорія складу злочину в світлі концепції багаторубіжного механізму правового впливу на корупційні правопорушення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 27. С. 102-105
24. Мирошніченко Н. А. Конструкція складу злочину та її значення для кваліфікації. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. О., 2004. Вип. 22. С. 841–844.
25. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: Навч. посібн. К.: Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
26. Панов М. І. Проблеми складу злочину та його функцій у доктрині кримінального права. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. № 1 (1). С. 103–124
27. Пономаренко Ю.А. Поняття кримінальної відповідальності. *Проблеми законності*: Академіч. зб. наук. праць. Відп. ред. В.Я. Тацій. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2009. Вип. 102. С. 138-148.
28. Строган А. Ю. Склад злочину як підстава кримінальної відповідальності: навч. посібник. Київ: Атіка, 2007. 424 с
29. Стрельцов Є.Л., Мирошніченко Н.А. Підстава кримінальної відповідальності потребує законодавчого закріплення. *Право України*. 2020. № 2. С. 151-163
30. Хряпінський П.В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України: монографія. Харків: Харків юридичний, 2009. 682 с.
31. Хряпінський П.В. Позитивна кримінальна відповідальність (зміст, форми та реалізація): науковий нарис. ТОВ «КСК – Альянс», 2008. 110 с.
32. Чугуников І.І. До питання про предмет кримінально-правового регулювання. *Вісник Верховного Суду України*. К. 2000. №6. С.45-48.
33. Чугуников І.І. Об'єкт злочину та виникнення правовідносин негативної кримінальної відповідальності. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. О. 2000. Вип. 2. С.36-39.
34. Шаргородська Н.В. Підстава кримінальної відповідальності: теоретичний та правовий аналіз. *Правова держава*. 2012. № 15 С. 197-201

Тема 3

ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.

Питання заняття:

1. Поняття та значення об'єкту кримінального правопорушення. Класифікація об'єктів кримінального правопорушення.
2. Поняття предмету кримінального правопорушення та його співвідношення з об'єктом кримінального правопорушення. Поняття потерпілого в кримінальному праві. Захист прав потерпілого кримінально-правовими засобами.
3. Поняття та значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення.
4. Поняття та форми діяння (дії чи бездіяльності). Умови кримінальної відповідальності за бездіяльність.
5. Поняття суспільно-небезпечних наслідків та їх види.
6. Причинний зв'язок як ознака об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, його умови та значення в кримінальному праві України.
7. Факультативні ознаки об'єктивної сторони.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання поняття та значення об'єкту кримінального правопорушення, структури суспільних відносин як об'єкта кримінального правопорушення, класифікації об'єктів кримінального правопорушення, поняття предмету кримінального правопорушення, потерпілого в кримінальному праві, діяння як протиправної, вольової, усвідомленої, винної та суспільно-небезпечної поведінки особи, визначити умови відповідальності за кримінально карану бездіяльність, уявити суть за види суспільно-небезпечних наслідків, зрозуміти, в чому полягає суть «деліктів небезпеки». Особливої уваги потребує питання класифікації об'єктів, оскільки правильне визначення об'єкта впливає на кваліфікацію вчиненого, саме тому в завданнях пропонується визначити об'єкти конкретних кримінальних правопорушень. Детальної уваги потребує питання визначенню потерпілого в кримінальному праві, причинності в кримінальному праві, оскільки умови причинно-наслідкового зв'язку в кримінальному праві є логічно обумовленим поєднанням теорій причинності, розроблених філософією прав.

Виконайте завдання:

1. Проаналізуйте положення статей 262, 286-1, 305 КК України: визначте родовий, видовий, безпосередній (основний і додатковий – якщо вони є), предмет (якщо він визначений у статті) вказаних кримінальних правопорушень.
2. Визначте родовий, видовий, безпосередній (основний і додатковий – якщо вони є), предмет (або потерпілий) у статтях 112, 115, 348 КК України.
3. Ознайомтеся з позицією Верховного Суду щодо розмежування крадіжки та грабежу, розбою та грабежу, вимагання та розбою, висловлені в судовій практиці (Огляд судової практики Касаційного кримінального суду ВС у провадженнях про злочини проти власності: Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2018 по 01.08.2019. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_KKS.pdf). Визначить порядок встановлення

об'єктивних ознак суміжних кримінальних правопорушень проти власності, та яке значення при цьому має ставлення особи до способу вчинення кримінального правопорушення.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

С. зірвав кілька кущів коноплі, які приніс додому. Після того як конопля висохла, він відокремив верхівки та листя, перетер через сито та розклав в паперові згортки, скляні банки, які поклав у дворі під навісом, в сарай та у будинку. Пізніше працівники поліції виявили у С. 150 паперових згорток середньою вагою 3 гр. та 2 літрові банки з речовиною рослинного походження. За результатами судово – хімічної експертизи знайдена речовина є особливо небезпечним наркотичним засобом – канабісом. С. визнав, що він зібрав, висушив та зберігав все це для власного споживання без мети збуту. *Ознайомтеся зі змістом ст. 309 КК України, Наказом МОЗ України «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу» від 01.08.2000р. № 188 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00#Text>), визначить відносини, які було порушено діями С., та яке значення має предмет кримінального правопорушення для кваліфікації вчиненого.*

Задача 2.

Вночі четверо працівників БПОП ГУНП в Одеській області знаходилися на добовому чергуванні в автопатрулі. При патрулюванні, відповідно до наданих їм повноважень, зупинили Н., пред'явили своє посвідчення попросили останнього надати документи, які засвідчують його особу. Н. спочатку відмовився виконати законні вимоги працівника поліції, а потім дістав зі спортивних штанів ручну гранату Ф-1, та почав виражатися нецензурною лайкою з погрозами на адресу одного з працівників БПОП ГУНП, що зірве запальне кільце з гранати Ф-1. Працівники БПОП ГУНП в Одеській області, розуміючи загрозу своєму життю та здоров'ю, вибили вказану гранату Ф-1 з руки Н. та затримали його до приїзду слідчо-оперативної групи ВП ГУНП в Одеській області. *Проаналізуйте зміст ст. 129 КК України та ст. 345 КК України, визначить об'єкт (основний, додатковий) та предмет (потерпілих) від суспільно-небезпечного посягання, вчиненого Н.*

Задача 3.

О. зайшла до ванної кімнати власної квартири, де народила дитину жіночої статі. Після чого взяла з підлоги в ванній кімнаті шкарпетку, яку зав'язала на шії новонародженої дитини і задушила останню. Після чого О., замотавши новонароджену дитину в пелюшку, заховала її під ванною в ванній кімнаті. Як пояснила О., в той день вона збиралася на роботу, у неї відкрилася кровотеча, вона набрала у ванну воду і лягла до ванної. На облік, як вагітна не ставала. Після народження дитини не пам'ятає, що сталося. Вона отямилася у лікарні. *Ознайомтеся з п.2 ч. 2 ст. 115 та ст. 117 КК України, визначить об'єкт кримінального правопорушення та яке значення має особа потерпілого для кваліфікації вчиненого.*

Задача 4.

Ш. і К. фактично проживали однією сім'єю у квартирі, що належить на праві власності К., але не перебували у шлюбі. При цьому Ш. був зареєстрований у вказаному помешканні. Після сварки, К. відібрала ключі від квартири у Ш., закрила її та поїхала до знайомих. Оскільки Ш. не мав грошей, він через вікно проник в квартиру К. і виніс з неї телевізор вартістю 7300 грн., який К. придбала за власні кошти після їхнього знайомства, мікрохвильову піч вартістю 3350 грн., подаровану К. батьком, та ігрову приставку вартістю 4000 грн., яку Ш. і К. придбали сумісно. Всі вказані речі Ш. продав незнайомому за півціни. *Ознайомтеся зі змістом ст. 185, 162 КК України, та зі змістом п.п. 2, 22 Постанови Пленуму ВСУ «Про судову практику у справах про злочини проти власності» (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700->*

09#Text), визначить об'єкт кримінального правопорушення, та яке значення для кваліфікації за ст. 185 КК України мають ознаки предмета кримінального правопорушення.

Задача 5.

П., проходячи через міський парк, на землі біля лави побачив мобільний телефон та гаманець. Озирнувшись навколо, П. нікого не побачив, після чого він підняв гаманець та мобільний телефон. Пізніше виявилося, що в гаманці знаходилися грошові кошти, розміром 2370 гривень, 250 американських доларів, а мобільний телефон на той час оцінювався у суму 2850 гривень. П. не розшукував власника знайдених речей та залишив знайдені речі в себе. *Ознайомтеся зі змістом ст.193 КК України, визначте об'єкт та предмет посягання. Чи містять дії П. ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 193 КК України?*

Задача 6.

В. в робочий час зайшов до магазину під виглядом зробити покупки. Скориставшись тим, що власник магазину відволікся на інших покупців, він схопив з полиці дві пляшки пива та пачку цигарок, загальною вартістю 489 грн., та вибіг з магазину. *Ознайомтеся з положеннями ст. 185, 186 КК України та ст. 51 КУпАП, надайте правову оцінку вчиненому В.*

Задача 7.

Міськрайонний суд Хмельницької області визнав винним Б. за ч. 3 ст. 186 КК. Згідно з вироком Б. безперешкодно в робочий час зайшов у приміщення літнього кафе, де, скориставшись неухважністю його співробітників, непомітно викрав дві пляшки елітних алкогольних напоїв, вартістю 5800 грн. Адміністратор кафе помітив Б. з викраденими пляшками, коли той сідав у тролейбус. Адміністратор вибіг на вулицю та намагався його затримати, але не встиг цього зробити, оскільки тролейбус поїхав. В матеріалах справи відсутні відомості про те, що Б. усвідомлював виявлення адміністратором його дій. *Ознайомтеся зі змістом ст. ст. 185, 186 КК України, п.п. 3, 22 Постанови Пленуму ВСУ «Про судову практику у справах про злочини проти власності» (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>), визначить: чи правильно суд визначив спосіб заволодіння чужим майном, та чи мало місце незаконне заволодіння чужим майном з проникненням до іншого приміщення.*

Задача 8.

С. вранці йшов на роботу по зледенілому тротуару, послизнувся і при падінні збив з ніг З., яка проходила поруч з ним. З. вдарилася головою об асфальт і від отриманої травми померла. *Чи підлягає С. кримінальній відповідальності? Чи можна поведінку С. вважати дією в кримінально-правовому сенсі?*

Задача 9.

М. є медичним працівником, на 0,5 ставки посади лікаря хірурга для надання екстреної допомоги районній лікарні. Близько 21 год. 30 хв., перебуваючи на чергуванні в лікарні, М. не провів травмованому (при падінні з велосипеда) Г. огляд отриманих ним ушкоджень, не прийняв рішення щодо госпіталізації останнього, і не призначив рентгенологічне обстеження його голови. Через це М. невірно встановив діагноз хворому, призначив йому неправильне лікування, Г. через добу було повторно доставлено до районної лікарні, де від помер. *Ознайомтеся зі ст. 140 КК України, визначить обов'язкові ознаки об'єктивної сторони цього складу кримінального правопорушення, та визначить, чи містить поведінка М. ознаки кримінального правопорушення.*

Задача 10.

С. рухався автомобілем в межах населеного пункту з перевищенням швидкості (78 км/год). На одному з перехресть С. не впорався з управлінням транспортним засобом (через несправність гальмівної системи), внаслідок чого автомобіль вилетів на тротуар, та зіштовхнувся з опорою вуличного освітлення. Внаслідок ДТП С. та два пасажери, що знаходилися в його автомобілі, отримали середньої тяжкості тілесні ушкодження. Пізніше було встановлено, що гальмівна система відмовила через заводський брак. Чи наявний в діянні С. причинно-наслідковий зв'язок із спричиненою шкодою здоров'ю пасажирів? Та яке значення в цій ситуації має заводський брак?

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтеся зі змістом ст.ст. 187, 257, 289, 296, 371, 388, 399 КК України. *Визначить родовий, видовий, безпосередній (основний і додатковий – якщо вони є), предмет (якщо він визначений у статті) вказаних кримінальних правопорушень.*

2. Встановіть відповідності:

2.1. Відповідно до класифікації «за горизонталлю», об'єкти кримінального правопорушення поділяють на:

- а) видовий додатковий, основний безпосередній, додатковий обов'язковий;
- б) загальний, додатковий факультативний, безпосередній обов'язковий;
- в) основний безпосередній, додатковий обов'язковий, додатковий факультативний;
- г) основний безпосередній, видовий обов'язковий, додатковий факультативний.

2.2. Об'єкт кримінального правопорушення:

- а) предмет посягання;
- б) права та інтереси особи;
- в) потерпілий від посягання;
- г) суспільні відносини.

2.3. Внаслідок вчинення кримінального правопорушення шкода спричиняється:

- а) предмету посягання;
- б) нормі права;
- в) об'єкту кримінального правопорушення;
- г) предметам матеріального світу.

3. Ознайомтеся зі змістом ст. 201 КК України, Постановою Пленуму ВСУ «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» від 03.06.2005 р. N 8 (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05#Text>), *визначить обов'язкові ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.*

4. Проаналізуйте диспозицію ст.ст. 135 та 136 КК України, *визначить підстави настання кримінальної відповідальності за бездіяльність; чим підстави настання відповідальності за бездіяльність, передбачену ст. 135 КК України, відрізняється від бездіяльності, передбаченої ст. 136 КК?*

5. Ознайомтеся зі змістом ч.1 та ч. 2 ст. 348 КК України, Законом України «Про мисливське господарство та полювання» від 22 лютого 2000 року № 1478-III, *визначить всі (основні та кваліфікуючі) ознаки об'єктивної сторони цих складів кримінальних правопорушень.*

Розв'яжіть задачу:

Задача 1.

Між М. та С. під час вживання алкогольних напоїв виникла сварка, яка переросла в бійку. М. вдарив С. табуретом по голові, а С. наніс ножове поранення стегна М. Впоравшись з емоціями, вони примирилися та домовилися не розповідати нікому про бійку. С. обробив перекисом водню рану М. та перев'язав її бинтом. М. до лікарні не звертався, та через 5 днів помер від зараження крові. *Визначить, чи має місце причинно-наслідковий зв'язок між діями С. (нанесення ножового поранення) та наслідками у виді смерті М. (зараження крові).*

Задача 2.

В., з метою спонукати С., слідчого Національної поліції, до прийняття рішення про закриття кримінального провадження щодо його родича, запропонував С. «винагороду» у вигляді метамфетаміну (психотропної речовини), загальною вагою 30 гр. *Ознайомтеся зі змістом ст. 369, 307 КК України, та Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01.08.2000р. №188 «Невеликі, великі та особливо великі розміри психотропних речовин, що знаходяться у незаконному обігу» (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0513-00#Text>), та визначить, яким чином предмет, його кількість, впливатиме на кваліфікацію дій В.*

Задача 3.

К. вдома, використовуючи власний персональний комп'ютер, записав програми на лазерні комп'ютерні диски у кількості 33 примірника. Далі К. розповсюдив лазерні комп'ютерні диски в кількості 33 шт., на яких були записані відтворені комп'ютерні програми «Adobe Photoshop», а саме: «Adobe Photoshop» CS3 (32 примірники) загальною вартістю 156103,29 грн., «Adobe Photoshop» CS4» (31 примірник) загальною вартістю 156103,29 грн.; «Adobe Photoshop CS5» (31 примірник) загальною вартістю 156103,29 грн.; «Adobe Photoshop CS6» (31 примірник) вартістю загальною 156103,29 грн. та відтворені комп'ютерні програми «Windows», а саме: «Microsoft Windows7 ultimate» (2 примірника) вартістю 4748,80 грн., шляхом продажу вказаних комп'ютерних дисків О. за 3500 грн. *Ознайомтеся зі змістом ст. 176 КК України, та визначить, чи містить вчинене К. діяння ознаки об'єктивної сторони цього складу кримінального правопорушення, та яке значення для кваліфікації мають суспільно-небезпечні наслідки.*

3. Теми доповідей:

1. Зарубіжний досвід захисту прав потерпілого кримінально-правовими засобами.
2. Поняття потерпілого в кримінальному праві.
3. Об'єкт кримінального правопорушення, об'єкт злочинного впливу та об'єкт кримінально-правової охорони: співвідношення понять
4. Теорії причинно-наслідкового зв'язку в кримінальному праві.
5. Делікти загрози в кримінальному праві.
6. Засоби та знаряддя вчинення кримінального правопорушення: відмінність від предмету кримінального правопорушення.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

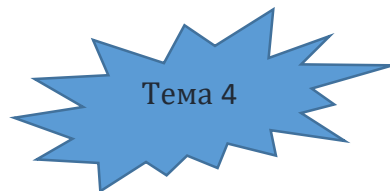
Судова практика:

1. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду Верховного Суду у провадженнях про злочини проти власності: Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2018 по 01.08.2019. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_KKS.pdf
2. Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів: Постанова Пленуму ВСУ від 2 липня 2004 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-04#Text>
3. Постанова Пленуму ВСУ «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» від 03.06.2005 р. N 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05#Text>.

Допоміжні джерела:

1. Албул С.В. Потерпілі від злочинів та соціальні послуги. *Юридичний вісник України*. 2003. № 38 (430). С. 6.
2. Бабанін С. В. Причинний зв'язок як ознака об'єктивної сторони порушення чинних на транспорті правил. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 257–263.
3. Багіров С.Р. Проблеми притягнення до кримінальної відповідальності за злочини з «особливо віддаленими наслідками» (кримінально-правовий та процесуальний аспекти). *Держава та регіони*. Серія: Право. 2008. № 1. С. 44–47.
4. Беньківський В. О. Основні концептуальні підходи та проблеми причинного зв'язку в теорії кримінального права. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 12. С. 185–191.
5. Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення: монографія. К.: Дакор, 2009. 736 с.
6. Браславець К. П. Теорії причинного зв'язку у науці кримінального права. *Юридичний вісник*. 2018. № 4 (49). С. 176–181.
7. Вознюк А. А. Підкуп як спосіб учинення злочину. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2011. № 3 (46). С. 200-205.
8. Горбачова І.М. Сучасний стан та перспективи розвитку заходів компенсації в кримінальному праві України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Юридичні науки. Том 26 (65). №2-1. 2013. С.164-172
9. Дорош Л.В., Марадіна Ю.С. До проблеми визначення безпосереднього об'єкта катування. *Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. редкол. В.І. Борисов та ін. Х.: Право, 2011. Вип. 22. С. 43-53.*
10. Дудоров О.О. Причинний зв'язок: кримінально-правові аспекти. *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Юридичні науки*. 2012. № 4 (частина 1). С. 214 – 221.
11. Ємельянов В. П. Визначення предмету злочину та класифікація об'єктів злочинів: дискусійні питання. *Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 3. С. 132-139.
12. Карпушева І. Ю. Суспільно небезпечна дія у кримінальному праві України: монографія. Харків : НікаНова, 2012. 249 с
13. Катеринчук К. Проблеми причинного зв'язку у злочинах проти здоров'я. *National Law Journal: Theory and Practice*. 2017. June. P. 115–118.

14. Кваша О. О. Значення причинного зв'язку для визначення групового злочину. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 241–244.
15. Коржанський М. Й. Предмет і об'єкт злочину: монографія. Дніпропетровськ: Юрид. акад. М-ва внутр. справ; Ліра, 2005. 252 с.
16. Кучер В.І. Кримінально-правові проблеми вчинення злочинів способом особливо жорстокого поводження. К.: Азимут. України, 2004. 120 с.
17. Миколенко О.М. Теоретико-правовий аналіз шкоди, заподіяної злочином. Одеса: “Студія “Негоціант”, 2005. 164 с.
18. Музика А. А. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: монографія. К.: Паливода А. В., 2011. 192 с.
19. Оцяця А.С. Об'єкт кримінально-правової охорони. *Актуальні проблеми держави і права*. О.: Юрид. література, 2007. Вип. 32. С. 203-207.
20. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження). За заг. ред. Ю. В. Бауліна, В. І. Борисова. Харків: Кроссруд, 2008. 364 с.
21. Присяжнюк Т. Потерпілий від злочину: проблеми правового захисту. К.: ЦУЛ, 2007. 240 с.
22. Сенаторов М. Потерпілий від злочину: значення для кваліфікації злочину та призначення покарання. *Право України*. 2004. № 4. С. 110 – 113.
23. Туляков В.О. Віктимологічні засади кримінального права. *Актуальні проблеми держави та права*. О.: Юрид. література, 2001. Вип. 11. С.442-445.
24. Чугуников І.І. Додатковий об'єкт злочину: проблема визначення та класифікації. *Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.): у 3 т. /відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса: Гельветика, 2020. Т. 3. С. 151–155*
25. Ярмиш Н.М. Характеристика проявів воли у необережної бездіяльності при скоєнні злочину. *Вісник Національної Академії прокуратури України*. 2009. № 1. С.55-61.
26. Ярмиш Н.М. Критерії опосередкованого причинного зв'язку в науці кримінального права. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2003. №1. С. 173-180.

СУБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.

Питання заняття:

1. Поняття, значення та ознаки суб'єкта кримінального правопорушення.
2. Поняття, критерії і правові наслідки неосудності. Поняття, критерії та правові наслідки обмеженої осудності. Осудність.
3. Поняття віку кримінальної відповідальності. Загальний, зменшений та збільшений вік кримінальної відповідальності. Момент досягнення певного віку.
4. Поняття та види ознак спеціального суб'єкта кримінального правопорушення.
5. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені в стані сп'яніння: види сп'яніння, їх вплив на відповідальність особи
6. Поняття, зміст та форми вини. Казус, його відмінність від злочинної недбалості.
7. Змішана (подвійна, складна) форма вини.
8. Поняття та значення мотиву та мети кримінального правопорушення. Загальна характеристика емоцій та емоційних станів, їх вплив на кримінальну відповідальність.

9. Помилка в кримінальному праві

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання поняття та значення суб'єкта кримінального правопорушення, визначити його основні ознаки, поняття та значення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, зміст та форми вини, поняття і види умислу в законодавстві та в теорії кримінального права, поняття та види необережної форми вини. При підготовці до теми здобувачам слід враховувати висловлені в кримінально-правовій доктрині позиції щодо необхідності виділення на нормативному рівні поняття вікова осудність / неосудність, можливість зниження віку кримінальної відповідальності, наукові підходи до визначення теорій вини в кримінальному праві, теоретичні підходи до визначення порядку кваліфікації вчиненого за умов фактичної помилки, за умов невизначеного та альтернативного умислу. Особливої уваги потребує питання обмеженої осудності, критеріям її визначення та особливості кримінально-правових наслідків у випадках визнання особи обмежено осудною, розмежування непрямого умислу та злочинної самовпевненості, казусу та злочинної небалості. Детальної уваги потребує питання сучасного підходу до вчинення кримінального правопорушення в стані сп'яніння, яке знайшло своє відображення не тільки в положеннях Загальної, але й Особливої частини КК України.

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся зі змістом Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування» від 03.06.2005 р. № 7 (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-05#Text>). Визначить, які критерії враховуються судом при визнанні особи неосудною?

2. Визначить, в чому полягає відмінність наркотичного сп'яніння та наркотичної абстиненції? Яким чином обидва стани впливатимуть на притягнення особи до кримінальної відповідальності?

3. Ознайомтеся зі ст. 409 КК України, змістом Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992р. № 2232-ХІІ (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>). Визначить ознаки спеціального суб'єкта за ст. 409 КК України?

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

М. систематично відвідував речовий ринок, де викрадав товари. За 2 місяці ним було викрадено майна на загальну суму 25 тис. грн. В ході досудового розслідування була проведена судово-психіатрична експертиза та встановлено, що М. страждає на клептоманію, при цьому зберігає здатність усвідомлювати фактичний характер і суспільну небезпеку своїх дій. Визначить, чи можна М. визнати суб'єктом кримінального правопорушення та чи підлягає М. кримінальній відповідальності?

Задача 2.

Ш., що страждає на хронічний алкоголізм, під час раптового нападу білої гарячки відчував зорові галюцинації - бачив навколо себе вампірів і монстрів, які намагалися задушити його і випити кров. Обороняючись від уявної небезпеки, Ш. двічі вдарив ножом свого брата, який намагався його заспокоїти, заподіявши тяжкі тілесні ушкодження. Визначить, яким

чином стан сп'яніння впливає на можливість притягти особу до кримінальної відповідальності, та чи відповідає Ш. ознакам суб'єкта кримінального правопорушення?

Задача 3.

О., у стані наркотичного сп'яніння, керуючи транспортним засобом марки ВАЗ-2105, рухався по проїжджій частині автодороги, на порушення вимог п.п. 1.3, 1.5, 2.3 (б), 12.3 ПДР України, допустив наїзд на велосипедиста Б., який рухався по правому краю проїжджої частини дороги у попутному із ним напрямку, в результаті чого останній отримав численні переломи кісток тулуба, в поєднанні з зовнішньою кровотечею, від яких останній помер на місці події. О. не викликав бригаду швидкої медичної допомоги і залишив місце події. *Ознайомтеся зі змістом ст. 135 КК України, визначить, чи може бути О. суб'єктом цього кримінального правопорушення.*

Задача 4.

Ухвалою Київського районного суду м. Одеси від 19.09.2022р. у відношенні П. був встановлений адміністративний нагляд строком на один рік із наступними обмеженнями та зобов'язаннями: заборонити виїзд за межі м. Одеси без дозволу керівника ВП районного управління поліції ГУНП в Одеській області; заборонити відвідувати всі види закладів, у т. ч. розважальних, де здійснюється реалізація алкогольних напоїв на розлив; зобов'язати з'являтися на реєстрацію до Одеського районного управління поліції ГУНП в Одеській області чотири рази на місяць згідно встановленого графіку. П., письмово попереджений про кримінальну відповідальність за ст.395 КК України. 02.09.2023р. залишив місце свого проживання, про зміну місця проживання працівників поліції не повідомив. *Ознайомтеся зі ст. 395 КК України, та визначить, чи є П. належним суб'єктом кримінального правопорушення.*

Задача 5.

В. народився 18.04.2008р. 18.04.2022р. о 22.10 В. спричинив тяжкі тілесні ушкодження (ч.1 ст. 121 КК України) іншій особі. *Чи підлягає В. кримінальній відповідальності?*

Задача 6.

І. і Б. за попередньою змовою проникли в будинок самотньої пенсіонерки 76-річної А., зв'язали її і вставили в рот кляп. В процесі зв'язування Б. завдав А. кілька ударів по голові ногою, взутою в солдатський черевик. Викравши речі, І. і Б. зникли з місця злочину, залишивши А. зв'язану на підлозі, з кляпом у роті і з розбитим обличчям, залитим кров'ю. В результаті механічної асфіксії А. померла. В судовому засіданні І. та Б. пояснили, що смерті А. вони не бажали і навіть не допускали такого результату подій, побили А. з метою зломити опір і залишили, розраховуючи, що вранці прийдуть родичі і звільнять її. *Визначить зміст та форму вини І. та Б.? Ознайомтеся зі ст. 115, 119, 121 КК.*

Задача 6.

Л., проходячи повз домогосподарства потерпілої, підійшла ззаду А., яка в той момент розмовляла по мобільному телефону, вирвала зазначений мобільний телефон з рук А. Після чого Л. викинула його в річку, заподіявши своїми діями потерпілій А. матеріальної шкоди на суму 5300 грн. Було встановлено, що Л. діяла з особистих інтересів – з метою викриття свого чоловіка у зраді, який у цей час розмовляв з коханкою (потерпілою А.) по телефону. *Ознайомтеся зі змістом ст. 186 КК України, Постановою Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 6 листопада 2009 року № 10 (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>), та визначить, чи відповідає ставлення Л. ознакам суб'єктивної сторони складу, передбаченого ст. 186 КК України.*

Задача 7.

В., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, в кафе почав безпричинно чіплятися до його працівників, висловлюючи на їх адресу погрози та лайку. Коли працівник кафе Д. попросив порушника залишити приміщення бару, В. кинув в нього порожню пляшку з-під пива, яку Д. відбив рукою і вона впала на підлогу та розбилася. Після цього В. завдав кілька ударів по обличчю Д., та декілька ударів по тулубу Д., чим завдав йому легкі тілесні ушкодження. *Ознайомтеся зі ст. 125 КК України, ст. 296 КК України, Постановою Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хуліганство» № 10 від 22 грудня 2006 р. (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text>). Визначить суб'єктивне ставлення В. до вчиненого ними діяння? Яким чином мотивація поведінки впливатиме на кваліфікацію вчиненого?*

Задача 8.

Токар Б. при виконанні завдання по обробці валу на підприємстві загинув внаслідок нещасного випадку, отримавши травму множинних ділянок тіла з розривами міжхребцевих дисків у шийному та грудному відділі хребта. Встановлено, що О., перебуваючи на посаді майстра на підприємстві, уповноважений на виконання організаційно-розпорядчих функцій, допустив порушення вимог законодавчих актів про охорону праці, не здійснив достатній контроль за додержанням підлеглими працюючими вимог нормативно-правових актів з охорони праці, допустив до роботи працівників, які не пройшли медичного огляду, та не провів відповідний інструктаж. *Визначить психічне ставлення О. до діяння та наслідків у вигляді смерті Б. (Ознайомтеся зі ст. 271 КК України).*

Задача 9.

В., молодша медична сестра дитячого будинку-інтернату, здійснювала нагляд за закріпленою за нею групою вихованців, серед яких знаходився Р., який страждав глибокою розумовою відсталістю. В. на декілька хвилин залишила Р. без нагляду, в результаті чого він самовільно покинув приміщення адміністративного корпусу та вибіг на територію закладу, підійшов до вогнища, в якому спалювали сміття, через що у нього загорівся одяг. У результаті Р. отримав тілесні ушкодження у вигляді термічних опіків 96% поверхні тіла, внаслідок чого настала його смерть. *Ознайомтеся зі змістом ч. 3 ст. 135 КК, визначить ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, та визначить, чи наявні в діянні В. ознаки складу кримінального правопорушення.*

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте положення ч.ч.3-4 ст. 18 КК України та примітку 1 до ст. 364 КК України, положення Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хабарництво» N 5 від 26.04.2002. (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>). *Визначить ознаки «службової особи» як спеціального суб'єкта кримінального правопорушення.*

2. Встановіть відповідності:

2.1. На які види поділяється умисел за часом його виникнення:

- а) прямий та непряний;
- б) заздалегідь обдуманий і такий, що виник раптово;
- в) визначений та невизначений;
- г) простий та альтернативний.

2.2. Прямий умисел відмежовується від непрямого за:

- а) об'єктом заподіяної шкоди;
- б) вольовою ознакою;

- c) інтелектуальною і вольовою ознаками;
- d) інтелектуальною ознакою.

2.3. При конкретизованому умислі вчинене особою діяння кваліфікується:

- a) в залежності від наслідків, що фактично настали;
- b) в залежності від часу виникнення умислу;
- c) конкретизований умисел не впливає на кваліфікацію вчиненого;
- d) в залежності від спрямованості умислу винного.

2.4. Виною відповідно до чинного КК України є:

- a) внутрішні спонукання, що лежать в основі діяльності людини;
- b) психічне ставлення особи до діяння;
- c) усвідомлена вольова поведінка особи;
- d) психічний стан особи, при якому вона усвідомлює значення своїх дій.

2.5. Афект у кримінальному праві це:

- a) раптово виникле сильне душевне хвилювання, викликане неправомірною або грубою аморальною поведінкою потерпілого;
- b) душевне хвилювання особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене в кримінальному законі;
- c) раптово виникле сильне душевне хвилювання, що спонукало особу вчинити кримінальне правопорушення;
- d) стан, коли особа не могла усвідомлювати характер вчинюваних нею діянь.

2.6. Водій, керуючи автомобілем у стані алкогольного сп'яніння, проїхав на червоне світло, чим порушив правила дорожнього руху, і внаслідок чого вчинив наїзд на пішохода, який помер на місці події. Яка форма вини в даному випадку?

- a) непрямий умисел;
- b) злочинна самовпевненість;
- c) злочинна недбалість;
- d) прямий умисел.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

14 річний В., перебуваючи в приміщенні школи, із застосуванням фізичної сили до 12-річного М., відкрито викрав у нього гроші в сумі 50,00 грн. Наступного дня, йдучи центральною дорогою разом з неповнолітнім А., з кишені куртки останнього В. відкрито викрав гроші в сумі 290,00 грн. Крім цього В., через декілька днів В., із застосуванням фізичної сили до 13-річного І. відкрито викрав гроші в сумі 30,00 грн. Через тиждень, В., перебуваючи біля приміщення школи, із застосуванням фізичної сили до 14-річного К., відкрито викрав належні останньому гроші в сумі 300,00 грн. *Ознайомтеся зі змістом ст. 186 КК України, ст. 51 КУпАП, та визначить, чи може бути В. визнано суб'єктом кримінального правопорушення.*

Задача 2.

В., перебуваючи на посаді директора ДП «Одеський державний цирк», всупереч інтересам служби, в інтересах ТОВ видав довіреність щодо уповноваження підприємства ТОВ в особі директора К, представляти інтереси ДП. Наслідком видачі вказаної довіреності стала фактична передача від державного підприємства «Одеський державний цирк» до ТОВ прав орендодавця державного нерухомого майна, яке перебуває на балансі ДП «Одеський цирк», без укладання належним чином договору оренди, що не передбачено законодавством України

з питань оренди державного нерухомого майна, без згоди Органу управління державним майном. *Ознайомтеся зі змістом ст. 364 КК України, та визначить, чи є В. належним суб'єктом кримінального правопорушення.*

Задача 3.

К. в нічний час, впевнившись, що за його діями ніхто не спостерігає, вчинив крадіжки реєстраційних номерів з припаркованих автомобілів, кількістю 7 штук, вартістю 327,96 грн. кожний. К. мав намір залишити контактний номер телефону, щоб господарі автомобілів могли з ним домовитися про оплатне повернення цих номерів. *Проаналізуйте вчинене К., положення ст. 185 КК України, та визначить зміст умислу К. щодо вчинених діянь, вид умислу (за моментом виникнення, за ступенем конкретизації), мотив/ціль.*

Задача 4.

У. умисно вчинив підпал житлового будинку, що належав потерпілій М., в результаті чого будинок та майно, яке в ньому знаходилося і належало потерпілим, повністю згоріло, заподіявши потерпілій М. майнову шкоду на суму 61545 гривень 61 копійку, потерпілому Ф., який проживав у цьому будинку майнову шкоду на суму 3500 гривень. Крім цього, потерпілі, які вночі в момент вчинення підпалу знаходилися в житловому будинку, отримали тілесні ушкодження у вигляді опіків, а саме: Р. отримала легкі тілесні ушкодження з короткочасним розладом здоров'я, Ф. отримав легкі тілесні ушкодження без короткочасного розладу здоров'я. *Визначить психічне ставлення У. щодо знищення та пошкодження чужого майна, та ставлення щодо шкоди, яка була заподіяна здоров'ю потерпілих. Ознайомтеся зі змістом ст. 194 та ст.ст. 125 КК України. Якою з вказаних норм буде охоплюватися вчинене У.?*

3. Теми доповідей:

1. Поняття вікової осудності.
2. Юридична особа в кримінально-правових відносинах.
3. Службова особа як спеціальний суб'єкт за нормами Загальної та Особливої частин КК України.
4. Оціночна теорія вини в кримінальному праві.
5. Нормативна теорія вини в кримінальному праві.
6. Вина в фінальній та об'єктивній кримінально-правових теоріях.
7. Фактична помилка в кримінальному праві, її вплив на підстави притягнення особи до кримінальної відповідальності.
8. Подвійна (змішана, або складна) форма вини.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Кузьменка Віталія Борисовича щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 364 Кримінального кодексу України (справа щодо застосування кваліфікуючої ознаки "працівник правоохоронного органу" до працівника державної виконавчої служби) від 18 квітня 2012 року № 10-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-12#Text>
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Судова практика:

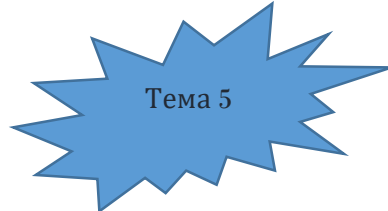
1. Про судову практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-05#Text>
2. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 року № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>
3. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>
4. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 р. №5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08#Text>
5. Про судову практику у справах про хуліганство: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 22 грудня 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text>
6. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 року № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007700-09#Text>

Допоміжні джерела:

1. Авраменко О.В. Стан сильного душевного хвилювання у кримінальному праві України: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2009. 244с.
2. Адамян А. С. Правова природа казусу як невинного заподіяння шкоди в кримінальному праві України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2014. № 10–2. том 2. С. 88-90
3. Албул С.В. Корисливі мотиви вчинення корисливо-насильницьких злочинів: ознаки та соціальна сутність. *Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць*. О.: Юрид. л-ра, 2009. Вип. 47. С. 154-157
4. Багіров С.Р. Питання щодо вини в теорії та практиці (на прикладі злочинів, кваліфікованих тяжкими наслідками). *Держава та регіони*. Серія: Право. 2008. № 4. С. 47–52.
5. Байлов А.В. Злочин вчинено у стані сильного душевного хвилювання. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Харків. 2004. № 28. С. 37-40.
6. Байлов А.В. Мотив злочинних посягань на життя та здоров'я особи, вчинених в стані сильного душевного хвилювання. *Вісник Кримінологічної асоціації України: збірник наукових праць*. № 1. Х. : Золота миля, 2012. С. 38-47.
7. Байлов А.В. Посягання на особу, що вчинені у стані фізіологічного афекту. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Харків. 2001. Спецвипуск. С. 366-369.
8. Берш А. Я. Примусові заходи медичного характеру за кримінальним законодавством України: монографія. Одеса: Юридична література, 2022. 164 с
9. Бурдін В. М. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сильного душевного хвилювання: монографія. Львів : ПАІС, 2006. 200 с.
10. Бурдін В. М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження): монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. 780 с.
11. Вереша Р. В. Суб'єктивні елементи складу злочину: наук.-практ. посіб. Київ: Правова єдність; Алерта, 2015. 88 с.
12. Вереша Р.В. Поняття вини як елемент змісту кримінального права України. К.: Атіка, 2005. 224 с.
13. Вереша Р. В. Випадок та помилка у кримінальному праві: наук.- практ. посіб. Київ: Правова єдність, 2016. 52 с.

14. Вереша Р.В. Теорії вини у кримінальному праві: монографія. Київ: Алерта, 2020. 260 с.
15. Вечерова Є.М. Насильство стосовно неповнолітніх як мотиваційний чинник їх асоціальної активності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2009. №1. С. 30-32.
16. Гончар Т.О. Службова особа як спеціальний суб'єкт злочину. *Правова держава* 2010. № 12. С. 171–177.
17. Гуртовенко О.Л. Щодо запровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. О.: Юрид. література, 2011. Вип. 59. С. 112-121.
18. Дудоров О. Специфіка юридичної помилки при вчиненні злочинів із змішаною протиправністю. *Право України*. 2011. № 9. С. 82 – 91.
19. Кібальчич І. Р. Казус (випадок) як форма вини. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2012. Т. 11. С. 112–114
20. Коржанський М.Й. Презумпція невинуватості і презумпція вини: монографія. К.: Атіка, 2004. 216 с.
21. Кузнецов В. В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2012. 908 с.
22. Лень В. В. Осудність у кримінальному праві і законодавстві: монографія. Дніпропетровськ : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра, 2008. 180 с.
23. Мазур А.В. Правова природа відповідальності юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2011. Спец. вип. № 6. С. 88 – 97.
24. Максимович Р.Л., Вовк М.З. Поняття віку суб'єкта злочину. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2012. Вип.3. С.136-146.
25. Мирошніченко Н.М. За і проти зниження мінімального віку кримінальної відповідальності. *Генезис публічного права: від становлення до сучасності: зб. наук. праць*. За ред. С.В. Ківалова, В.О. Тулякова, О.В. Козаченка. Миколаїв: Іліон, 2010. С. 151-153.
26. Мирошніченко Н.М. Кримінальна відповідальність осіб похилого віку. *Сучасні проблеми правової системи України: зб. наук. пр.* К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2009. С. 452-455.
27. Мирошніченко Н.М. Неповнолітній суб'єкт злочину. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* О.: Юрид. література, 2009. Вип. 47. С. 157-160.
28. Мирошніченко Н.М. Вікова осудність у теорії кримінального права. *Вісник Луганського державного ун-ту внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка: зб. наук. праць*. Мат-ли міжн. наук.-практ. конф. „Кримінальна юстиція в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Луганськ, 2010. С. 231-236.
29. Михайленко Д. До питання про визнання викладача службовою особою. *Актуальні проблеми політики: Зб. наук. праць*. О.: «Фенікс», 2008. Вип.33. С.95-102.
30. Меркулова В.О. Зміст та функціональне значення поняття суб'єкта кримінальної відповідальності. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2004. № 3. Частина 2. С. 7 – 11.
31. Савченко А. В. Сутність кримінальної відповідальності юридичних осіб в Україні. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 6 (67). С. 26–35.
32. Савченко А. В. Мотив і мотивація злочину: монографія. К. : Атіка, 2002. 144 с.
33. Стрельцов Є.Л.. «Нові» категорії спеціального суб'єкту та традиційні оцінки їх ознак. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. Збірник наукових праць. Випуск 3. Одеса, 2012. С. 7-10.
34. Фоменко М. В. Кримінально-правове значення мотиву: аналіз наукової думки. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2021. № 1 (24). С. 43–49
35. Хавронюк М., Калмиков Д. Деякі особливості змісту вини у злочинах з формальним складом. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 6. С. 58–65.

36. Чернишова Н.М. Характеристика суб'єктивної сторони корисливих злочинів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 1. Том 3. С. 101-105.
37. Чугуников І.І. Проблема кримінальної відповідальності юридичних осіб. *Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. пр. О.: Юрид. література*, 2008. Вип. 44. С. 262-271.

СТАДІЇ ВЧИНЕННЯ УМИСНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ. МНОЖИННІСТЬ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.

Питання заняття:

1. Поняття та види стадій вчинення кримінального правопорушення.
2. Готування до кримінального правопорушення, його ознаки. Відмінність готування від виявлення наміру.
3. Поняття та види замаху на кримінальне правопорушення.
4. Закінчене кримінального правопорушення. Особливості закінчення окремих складів кримінального правопорушення.
5. Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця. Відмінність від дієвого каяття.
6. Поняття одиначного кримінального правопорушення, його види.
7. Поняття множинності кримінальних правопорушень. Кількісні та якісні ознаки множинності. Правові наслідки множинності.
8. Поняття, види та кваліфікація повторності кримінальних правопорушень.
9. Поняття, види та кваліфікація сукупності кримінальних правопорушень.
10. Поняття, види та кваліфікація рецидиву кримінальних правопорушень.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання поняття та види стадій вчинення кримінального правопорушення, готування до кримінального правопорушення, його ознаки, поняття та види замаху на кримінальне правопорушення, одиначного кримінального правопорушення, його види, поняття множинності кримінальних правопорушень, поняття, види та кваліфікація за умов повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень. При підготовці теми здобувачам слід враховувати наукові підходи до визначення та змістовного наповнення готування до кримінального правопорушення, особливості його визначення у кримінальних правопорушеннях з формальним та усіченим складом. Окремої уваги потребує питання розмежування готування та виявлення наміру, визначення особливостей закінчення окремих складів кримінального правопорушення. В процесі підготовки до теми також слід звернути на запропоновану в рекомендованих джерелах судову практику в питанні визначення можливостей стадій вчинення в окремих видах кримінальних правопорушень. Детальної уваги потребує питання кримінально-правових наслідків множинності кримінальних правопорушень.

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся зі змістом Постанови Верховного Суду України від 31 січня 2013 року у справі № 5-32кп12 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/29792703>). Висловіть свої судження з приводу визначеної в рішенні позиції Суду щодо можливості замаху на умисне вбивство з непрямым умислом.

2. На прикладі п.1 та п.13 ч. 2 ст. 115 КК України проведіть розмежування повторності кримінальних правопорушень та продовжуваного кримінального правопорушення.

3. Ознайомтеся зі змістом Постанови Об'єднаної палати ККС ВС від 14.09.2020 у справі № 591/4366/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/9170252>). Визначить правову позицію Суду щодо співвідношення понять повторність та презумпція невинуватості.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1

П., ввечері, знаходячись у стані алкогольного сп'яніння, кухонним ножом, яким різав продукти, під час раптово виниклої сварки зі своєю співмешканкою К. завдав їй одного удару в грудну клітку, спричинивши проникаючу колото-різану рану лівої половини грудної клітки, яка за ознакою небезпечності для життя в момент заподіяння належить до тяжких тілесних ушкоджень. До цього випадку між ними не було неприязні, конфлікт виник спонтанно, удар був одиничний і завданий неприцільно. Одразу ж після завдання удару П. вжив усіх заходів, щоб відвернути настання для потерпілої шкідливих наслідків: викликав швидку медичну допомогу, допоміг медикам доставити потерпілу до лікарні, забезпечив оплату необхідних медикаментів. Ознайомтеся зі змістом Постанови Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>), та визначить стадію вчиненого кримінального правопорушення.

Задача 2.

С. на подвір'ї власного господарства, під час сварки з ревнощів зі своєю дружиною Р. схопив двоствольну мисливську рушницю ІЖ-54, спорядив її набоями, і з 5-ти метрової відстані вистрілив дружині в спину, після чого вистрілив у шию брату дружини – П., але через своєчасне медичне втручання обидва вижили. Подружжя тривалий час перебували в конфлікті. Ревнощі С. до своєї дружини та її небажання миритися, сварку загострили і стали поштовхом до насильства. Після вчиненого, замість надання допомоги потерпілим, С. втік з місця події і зачинився в хаті. Ознайомтеся зі змістом Постанови Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>), ст. 121 КК України та п. 1 ч. 2 ст. 115 КК України та визначить стадію вчиненого кримінального правопорушення.

Задача 3.

П. проник до роздягальні в спортзалі, де намагався таємно викрасти чужі речі, однак був помічений прибиральницею, яка намагалася його затримати. П., усвідомлюючи викриття, залишив викрадене майно й утік, хоча й мав можливість схопити речі та втекти. Ознайомтеся зі змістом Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 6 листопада 2009 року № 10 (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>), та визначить стадію розкрадання. Чи змінилась би кваліфікація, якщо П. втік разом з викраденими речами?

Задача 4.

Г. і М. в нічний час зламали замок, проникли до квартири П., де викрали різні речі на загальну суму 32067 гривень. При виході з будинку в під'їзді їх зустрів П., який намагався затримати злочинців і забрати викрадене. Але Г. і М. з метою утримання майна нанесли П. тілесні ушкодження середньої тяжкості і зникли з викраденим. *Ознайомтеся зі змістом Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 6 листопада 2009 року № 10* (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>), та визначить стадію розкрадання.

Задача 5.

В., на ґрунті особистих неприязних відносин замовив вбивство Б., та передав С. (виконавцю) в якості авансу грошові кошти в сумі 9000 грн, показав С., місце його проживання та місце роботи. Про цей факт С. повідомив правоохоронні органи. Через два місяці було інсценоване вбивство Б. Впевнений у тому, що С. вбив Б., В. передав йому грошові кошти в сумі 5 000 грн, пообіцявши передати решту коштів у сумі 10 000 грн після того, як він особисто побачить труп Б. Того ж дня В. був затриманий працівниками поліції. *Ознайомтеся з п. 11 ч.2 ст. 115 КК, п.15 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 року №2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи»* (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>), та визначить стадію вчиненого В. діяння.

Задача 6.

П. визнано винною у тому, що вона виростила на своїй присадибній ділянці снодійний мак, соломю з якого в кількості 4 кілограмів 604,92 грама зберігала з метою збуту. В подальшому вона продала К. 65,46 грама макової соломи (наркотичної речовини). Суд кваліфікував дії П. за ч. 1 ст. 310 і ч. 2 ст. 307 КК за ознакою повторності. Ознайомтеся з відповідними положеннями КК України, Постановою Пленуму ВСУ «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» від 26 квітня 2002 р. № 4 (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02#Text>). Визначить, чи правильно суд визначив наявність множинності в діях П., відповідь обґрунтуйте.

Задача 7.

К. засуджений за вчинення трьох крадіжок майна у однієї й тієї ж потерпілої, вчинених шляхом проникнення до її так званої літньої кухні. Врахувавши загальну суму викраденого (34 тис. 359 грн), суд кваліфікував дії К. за ч. 4 ст. 185 К. Крім того, К. визнаний винним у замаху на крадіжку майна цієї ж потерпілої з того ж приміщення, вчиненого пізніше. Ці дії К. суд кваліфікував за частинами 1, 2 ст. 15 та ч. 3 ст. 185 КК. З матеріалів справи слідує, що К. викрадав майно з одного приміщення й одним і тим же способом, але при цьому кожне викрадення він вчиняв коли йому були потрібні гроші для особистої потреби, викрадене майно збував у різних місцях та різним способом. *Визначить, чи правильно суд визнав кваліфікуючі ознаки злочинів, вчинюваних К., та чи наявні в діях К. ознаки множинності?*

Задача 8.

12.03.2020р. В. здійснив розбійний напад на потерпілого Н., та заволодів його майном на суму 2683 грн. та 150 USD; 14.04.2020 р. він незаконно заволодів майном С. на суму 2150 грн. шляхом грабежу, поєднаного з насильством, що не є небезпечним в момент заподіяння; 18.05.2020р. шляхом нападу на Р., поєднаного з небезпечним в момент заподіяння насильством, І. заволодів його майном на суму 3168 грн. Ознайомтеся зі змістом ст. 185, 186, 187 КК України, Постановою Пленуму ВСУ «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 6 листопада 2009 р. № 10 (URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>). Визначить, які з вчинених І. злочинів утворюють повторність, відповідь обґрунтуйте.

Задача 9.

Є., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння у приміщенні комунального підприємства, за відсутності будь-якого приводу завдав декілька ударів руками в голову головному інженеру К., при цьому нецензурно висловлювався на його адресу, а на вимогу працівника поліції припинити такі дії не реагував. Є. чинив опір працівникові правоохоронного органу, намагався втекти. Коли ж працівнику поліції вдалося на вулиці його наздогнати, Є. почав відштовхувати працівника поліції з метою уникнення затримання. Ознайомтеся з ч. 3 ст. 296 та ст. 342 КК, Постановою Пленуму ВСУ «Про судову практику у справах про хуліганство» від 22 грудня 2006 р. № 10 ([URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text)). Визначить, чи має місце в даному випадку одиначне складене кримінальне правопорушення, чи множинність кримінальних правопорушень.

Задача 10.

За виграш його компанією в тендері на проведення робіт з реконструкції будівлі, Д. домовився та в подальшому передав представнику виконавчого комітету міської ради О. неправомірну вигоду в розмірі 2500 USD та нарізний карабін Barrett M107 A1 вартістю 1,5 млн. грн. Ознайомтеся зі ст. 263 та 368 КК України, Постановою Пленуму ВСУ «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26 квітня 2002 р. № 5 ([URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text)). Визначить, чи має місце у вчиненому Д. множинність кримінальних правопорушень? Відповідь обґрунтуйте.

Завдання для самостійної роботи:

1. Встановіть відповідності:

1.1. Стадіями вчинення умисного кримінального правопорушення є:

- а) готування і замах;
- б) виявлення наміру, готування, замах і закінчене кримінальне правопорушення;
- в) готування, замах і закінчене кримінальне правопорушення;
- г) виявлення наміру, готування, закінчене кримінальне правопорушення і дієве каяття.

1.2. Добровільною відмовою при незакінченому кримінальному правопорушенні є:

- а) припинення кримінального правопорушення за власною волею;
- б) добровільне припинення особою злочинних дій;
- в) остаточне припинення особою за своєю волею готування до кримінального правопорушення або замаху, якщо при цьому вона усвідомлювала можливість його доведення до кінця;
- г) остаточне припинення особою суспільно-небезпечних дій, передбачених Кримінальним кодексом України.

1.3. Добровільна відмова на стадії закінченого замаху можлива у випадку:

- а) особа добровільно з'явилася з зізнанням до правоохоронних органів і повідомила про вчинене нею кримінальне правопорушення;
- б) між діянням і наслідком є певний проміжок часу, протягом якого особа може втрутитися в розвиток причинного зв'язку і перешкодити настанню суспільно небезпечних наслідків;
- в) особа відмовилася від повторення спроби вчинити кримінальне правопорушення;
- г) наслідки не настали з причин, що не залежать від волі винного.

1.4. Види множинності кримінальних правопорушень:

- a) повторність, сукупність, рецидив;
- b) продовжувані, триваючі, складні;
- c) рецидив, загальний рецидив, спеціальний рецидив;
- d) повторність, складений, рецидив.

1.5. Повторність має місце:

- a) якщо особу звільнили від кримінальної відповідальності за попереднє кримінальне правопорушення;
- b) якщо особа вчиняє кримінальне правопорушення і адміністративне правопорушення;
- c) якщо особа у різний час вчинила такі кримінальні правопорушення, як крадіжка (ст.185 КК) та грабіж (ст.186 КК).
- d) якщо особа спочатку вчинила крадіжку (ст.185 КК), а після цього розбій (ст.187 КК)

1.6. Яке кримінальне правопорушення НЕ є видом складного одиничного кримінального правопорушення:

- a) усічене;
- b) продовжуване;
- c) триваюче;
- d) складене.

1.7. Ідеальна сукупність має місце у випадку:

- a) кримінальне правопорушення вчинено спільними зусиллями декількох осіб;
- b) одним діянням вчинено два або більше кримінальних правопорушень;
- c) різними діяннями вчинено два або більше кримінальних правопорушень;
- d) вчинено декілька тотожних діянь, об'єднаних єдиним злочинним наміром.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Т., працівник м'ясокомбінату, під час чергування сховав у підсобному приміщенні візок, на якому було п'ять мішків із субпродуктами. Наступного дня він запропонував Д. і М. допомогти йому перекинути мішки за межі комбінату. Останні погодились. Всі троє підкотили візок до огорожі, перекинули через неї мішки і почали вантажити на автомобіль, але були затримані співробітниками поліції. *На якій стадії було перервано вчинення кримінального правопорушення?*

Задача 2.

А. проник до квартири Т. через незачинену кватирку з метою незаконного заволодіння чужим майном. Натомість, як тільки він вийшов з кухні до коридора спрацювала сигналізація, але вчасно покинути квартиру він не зміг і його було затримано. *Визначить стадію вчиненого діяння.*

Задача 3.

В. напав на С. ззаду, завдавши численні удари металевою трубою по голові та тулубу. Після того як С. впав та перестав рухатися, В. заволодів його майном на загальну суму 23450 грн. Від завданих ударів металевою трубою С. помер. Ознайомтеся зі ст.ст. 115, 121, 185, 187 КК України, Постановою Пленуму ВСУ «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 6 листопада 2009 р. № 10 (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>). *Визначить, чи має місце у вчиненому В. множинність кримінальних правопорушень? Відповідь обґрунтуйте.*

3. Теми доповідей:

1. Відмінність готування від виявлення наміру вчинити кримінальне правопорушення.
2. Замах з непридатними засобами та на непридатний об'єкт.
3. Розмежування продовжуваного кримінального правопорушення та повторності в судовій практиці.
4. Розмежування складеного кримінального правопорушення та сукупності в судовій практиці.
5. Види сукупності кримінальних правопорушень.
6. Повторність кримінальних правопорушень: види та кримінально-правове значення.
7. Види та кримінально-правове значення рецидиву кримінальних правопорушень.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

Судова практика:

1. Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 31 січня 2013 року у справі № 5-32ксл2. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/29792703>.
2. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного суду від 14.09.2020 у справі № 591/4366/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/9170252>).
3. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 року № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>
4. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>
5. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010р. N 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10#Text>
6. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>
7. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02#Text>
8. Про судову практику у справах про хуліганство Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text>
9. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>

Допоміжні джерела:

1. Байлов А.В., Васильєв А.А. Кваліфікація тотожних злочинів, що утворюють повторність, не пов'язану із засудженням особи. *Вісник Кримінологічної асоціації України: збірник наукових праць*. Х.: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2012. № 1. С. 29-36.
2. Бурдін В. М. Стадії вчинення злочину (кримінально-правове дослідження): монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 304 с.
3. Гродецький Ю.В. Добровільність як ознака добровільної відмови. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія : Юридичні науки*. 2010. Т. 23 (62). № 2. С. 202-208.
4. Гродецький Ю. В. Остаточність добровільної відмови. *Вісник прокуратури*. 2010. № 9 (111). С. 65-70.
5. Гродецький Ю. В. Усвідомлення можливості доведення злочину до кінця. *Вісник прокуратури*. 2010. № 12 (114). С. 74-81.
6. Дудоров О.О. Кримінально-правові аспекти виявлення наміру. *Актуальні проблеми держави і права: Збірник наукових праць*. Одеса, 2010. Вип. 54. С. 123 – 128.
7. Дудоров О. Кримінально-правові проблеми множинності злочинів. *Вісник прокуратури*. 2010. № 9. С. 50 – 64.
8. Зінченко І.О., Тютюгін В.І. Одиничні злочини: поняття, види кваліфікація. Монографія. Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. 256 с.
9. Зінченко І.О.. Види множинності злочинів: кримінально-правовий зміст і співвідношення. Науковий нарис. Х.: Юрайт, 2012. 64 с.
10. Коломієць Ю.Ю. Можливість добровільної відмови при незакінченому злочині. *Актуальні проблеми держави та права*. О.: „Юрид. література”, 2008. Вип. 44. С. 283–289.
11. Колос О. В. Повторність злочинів у кримінальному праві України: монографія. Ірпінь: УДФС, 2018. 304 с
12. Лемішко Ю.Ю. Повторність і рецидив як обставини, які обтяжують покарання. *Проблеми законності: Акад. зб. наук. пр. Х.: Нац. ун-т «ЮОАУ», 2011. Вип. 116. С. 176-183.*
13. Ободовський О.В. Триваючі злочини у кримінальному праві України: монографія. Одеса : Юрид. літ., 2016. 256 с.
14. Михайленко П. П., Кузнецов В. В., Михайленко В. П. Рецидивна злочинність в Україні: Монографія. К.: ВБ “Аванпост-прим”, 2009. 168 с.
15. Тихий В.П. Стадії злочину як інститут кримінального права. *Актуальні проблеми правознавства. Науковий збірник ЮІ ТАНГ*. Тернопіль, 2002. 296 с.
16. Устрицька Н.І. Кваліфікація повторності злочинів: монографія. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 216 с.
17. Хавронюк М. Покарання за готування до злочину і замах на злочин: парадокси національного кримінального кодексу, особливо у порівнянні з іноземними. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 5. С. 108–113.

Тема 6

СПІВУЧАСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВОПОРУШЕННІ. ЗЛОЧИННА СПІЛЬНОТА.

Питання заняття:

1. Поняття та значення співучасті. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті.
2. Види співучасників
3. Форми співучасті. Види організованих груп та злочинних організації за нормами Особливої частини КК.

4. Злочинна спільнота в нормах Особливої частини КК України: ознаки, колізія з нормами Загальної частини.
5. Підстави та межі відповідальності співучасників.
6. Добровільна відмова при співучасті
7. Спеціальні питання співучасті. Екセス виконавця.
8. Причетність до кримінального правопорушення.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання поняття та значення співучасті, об'єктивні та суб'єктивні ознаки, визначити види співучасників та форми співучасті (за законодавством та в теорії кримінального права), підстави та межі відповідальності співучасників. При підготовці теми здобувачам слід враховувати наукові підходи до виділення змістовних ознак співучасті. Особливої уваги потребує питання розв'язання відповідальності за умов вчинення кримінального правопорушення у співучасті зі спеціальним суб'єктом, при ексцесі виконавця, при невдалому підбурюванні, за умов добровільної відмови від доведення задуманого до кінця. В процесі підготовки до теми також слід звернути на запропоновану в рекомендованих джерелах судову практику та визначити критерії розмежування організованої групи та злочинної організації. Детальної уваги потребує питання теорії відповідальності співучасників та практичних аспектів визначення причетності до кримінального правопорушення.

Виконайте завдання:

1. Проаналізуйте види потурання вчиненню кримінального правопорушення, охарактеризуйте суспільну небезпечність таких діянь порівняно зі співучастю. *Наведіть приклади на конкретних складах кримінальних правопорушень відповідно до чинного КК України, які б відповідали кожному виду потурання.*

2. Ознайомтеся зі змістом Постанови Пленуму Верховного Суду України від 23.12. 2005 р. № 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями» (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text>). *Визначить критерії розмежування організованої групи та злочинної організації. Наведіть назви «відомих» організованих групи та злочинних організацій сучасності. Визначить місце злочинної спільноти (ст. 255 КК України) серед визначених ст. 28 КК України форм співучасті.*

3. Ознайомтеся зі змістом Постанов Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 7 лютого 2003 р. № 2. (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>), та «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 6 листопада 2009 року № 10 (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>) та визначить судову позицію щодо кримінально-правової кваліфікації вчиненого за умов ексцесу виконавця.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

К. та М. ніде не працювали, на життя «заробляли» періодичними підробітками, зловживали спиртними напоями. В певний момент у них виник умисел на вчинення розбійного нападу на водія таксі з метою заволодіння його автомобілем. К. та М. домовились про те, що вони замовлять таксі, в процесі поїздки К. попросить зупинити авто і вийде з нього. В цей час М., погрожуючи ножом, змусить водія вийти з автомобіля, а К. сяде за кермо, і вони заволодіють автомобілем. В процесі реалізації задуманого, коли К. вийшов з автомобіля, М.,

замість залякування ножом потерпілого таксиста, тричі вдарив його в шию та плече, внаслідок чого таксист помер. *Проаналізуйте вчинене К. та М. з точки зору інституту співучасті, та визначте, хто та за яке кримінальне правопорушення має нести відповідальність.*

Задача 2.

Достовірно знаючи про те, що М. має гроші та цінне майно, А. та С. вирішили вчинити розбійний напад на М. та заволодіти його майном. Діючи відповідно до розробленого плану, А. та С. прийшли до місця проживання М., де разом із потерпілим вживали спиртні напої. Згідно з домовленістю С. відволікла М., в цей час А., щоб отруїти, підсипав йому в бокал зі спиртним завчасно придбані пігулки клофеліну, однак, вони не подіяли. Після цього С., реалізуючи спільний з А. план, запросила М. до спальної кімнати для вступу з ним в інтимний зв'язок і розташувала його так, щоб А. мав можливість нанести удари порожньою пляшкою з-під шампанського по голові, що він і зробив, двічі ударивши потерпілого. Але після завданих ударів М. став підводитися з ліжка та чинити опір А. Через що А. наніс М. удари ножом, який він приніс із собою. М. помер на місці, а А. та С. заволоділи майном потерпілого. Обидва були засуджені за п. п. 6, 12 ч. 2 ст. 115, ч. 4 ст. 187 КК України. С. в стверджує про відсутність між А. та С. попередньої змови на умисне вбивство потерпілого М. *Визначить, чи мав місце експрес в діях А щодо умисного вбивства М., чи суд правильно визначив співучасть у вчиненні розбійного нападу та умисного вбивства.*

Задача 3.

Адвоката О. засуджено за ч. 1 ст. 190, ч. 4 ст. 27 та ч. 4 ст. 369 КК України визнано винним у тому, що він у своєму робочому кабінеті одержав від свого клієнта П. 24 000 грн нібито для передачі судді як хабара за сприяння змінити обвинувачення П. в бік пом'якшення. Апеляційний суд вирок щодо О. змінив: перекваліфікував його дії з ч. 4 ст. 27 та ч. 4 ст. 369 КК на ч. 4 ст. 27 ч. 2 ст. 15 ч. 4 ст. 369 КК України. Втім О. не згодний з таким рішенням, посиляючись на те, що він і П. уклали додаткову угоду, згідно з якою 24 000 грн – це його законний гонорар за адвокатські послуги. Натомість в матеріалах справи містяться показання П., що О. тривалий час умовляв свого клієнта (П.) передати судді 3 000 доларів США (еквівалент 24000 грн) хабара за сприяння у позитивному вирішенні його питання в суді, насправді маючи намір привласнити собі ці кошти. *Визначить: чи можна констатувати, що обманюючи іншу особу, О. схиляє її до вчинення давання неправомірної вигоди і в такий спосіб виконує роль підбурювача до злочину?; за умови, що сам О. достеменно знає, що злочин (давання неправомірної вигоди) не буде закінчений, оскільки, обманюючи особу, він завчасно робить неможливим доведення злочину до кінця, чи має це значення для встановлення факту підбурювання та кримінальної відповідальності за такі дії?*

Задача 4

Д., В. і Р. обвинувачувалися у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 190, ч. 3 ст. 28, ч. 1 ст. 353 КК України. Діючи в м. Маріуполі в період з серпня 2014 року по грудень 2014 року Д., за попередньою змовою групою осіб з В. та Р., телефонував потерпілим, представлявся співробітником міліції та повідомляв абоненту про затримання його родича за вчинення злочину й загрозу відповідного покарання. Після цього Д. імітував голос начебто затриманої особи та вимагав у потерпілого хабар за не притягнення до кримінальної відповідальності близької людини. Під час розмови з потерпілим Д. домовлявся про передачу обумовленої суми, повідомляв В. та Р. адресу, за якою В. отримував від потерпілого узгоджену суму коштів, а Р. в цей час знаходився поряд та слідкував за безпекою В. За такою схемою вони заволоділи грошовими коштами потерпілих: П. - в сумі 15000 грн, А. - 10100 дол. США, С. - 15000 грн, О.- 122000 грн, Г. - 20000 грн. Суд кваліфікував їх дії за ч. 2 ст. 190 КК та ч. 1 ст. 353 КК, виключивши з кваліфікації посилення на ч. 3 ст. 28 КК України. *Визначить форму співучасті, відповідь обґрунтуйте.*

Задача 5.

С. та О. приїхали до магазину, поруч з яким продавав квіти Т. Вони підійшли до Т., С. став погрожувати Т. застосуванням насильства, демонструючи предмет схожий на пістолет, а О. в цей час відібрав коробки з квітами у Т. Заволодівши квітами О. та С. на автомобілі втекли з місця вчиненого злочину, проїхавши на заборонений сигнал світлофора. *Чи має місце в даному випадку співучасть у вчиненні розбійного нападу?; чи може спільність умислу, спрямованого на здійснення нападу з метою заволодіння чужим майном, підтверджено конклюдентними діями засуджених?*

Задача 6

3 вересня по грудень 2016 року В. та Л., не маючи відповідної ліцензії, в орендованому гаражі з використанням спеціального обладнання виготовляли фальсифіковані алкогольні напої, та розливали їх по пляшках, закупорювали пробками, наклеювали на них підроблені марки акцизного податку для маркування алкогольної продукції, розфасовували їх в поліетиленові ящики та транспортували готовий товар до орендованого ними гаража, де зберігали товар з метою збуту. Надалі В. та Л. домовилися з Б. про поставку незаконно виготовлених алкогольних напоїв, які в подальшому перевозили в торговельні заклади м. Запоріжжя. Грошові кошти, виручені від продажу вказаних алкогольних напоїв, вони розподіляли між собою. *Ознайомтеся зі змістом ст.ст. 204 та 199 КК України. Визначить форму співучасті.*

Задача 7.

К. і Ш. домовилися вчинити крадіжку майна з квартири Б. Знаючи, що Б. з сім'єю на вихідні виїжджає на дачу, вони в суботній вечір за допомогою відмичок проникли до квартири. Не включаючи світло, щоб не привертати увагу сусідів, почали шукати цінні речі. Зайшовши в одну з кімнат, К. знайшов чоловіка, який, як потім виявилось, був батьком Б. і не поїхав на дачу через погане самопочуття та прокинувся від сторонніх звуків. Батько Б., злякавшись, почав кликати по допомогу. К. схопив металеву попільничку та вдарив нею чоловіка в скроню. Батько Б. через кілька хвилин помер. К. підбіг до Ш. та розповів про те, що трапилося. Захопивши ще деякі речі, злочинці залишили квартиру. Викрадене майно поділили між собою. *Визначите форму співучасті. Визначить, чи наявний в даній ситуації екセス? Обґрунтуйте своє рішення.*

Завдання для самостійної роботи:

1. Встановіть відповідності:

1.1. Що є співучастю у кримінальному правопорушенні:

- а) умисна спільна участь декількох осіб у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення;
- б) спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у його вчиненні;
- с) умисна спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні умисного кримінального правопорушення;
- д) умисна спільна участь декількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення.

1.2. Кваліфікація кримінального правопорушення, вчиненого виконавцем відбувається:

- а) за статтею Особливої частини КК України з посиланням на ст. 26 КК, в якій дається поняття “співучасть”;
- б) за статтею Особливої частини КК України з посиланням на ч. 1 ст. 27 КК України, в якій називаються види співучасників;

- с) за статтею Особливої частини КК України з посиланням на ч. 2 ст. 27 КК України, в якій дається поняття “виконавець (співвиконавець)”;
- д) за статтею Особливої частини КК України.

1.3. У яких випадках має місце проста співучасть у кримінальному правопорушенні?

- а) всі співучасники є співвиконавцями;
- б) для вчинення кримінального правопорушення створено організовану групу;
- с) для вчинення кримінального правопорушення створено злочинну організацію;
- д) у вчиненні кримінального правопорушення поряд із виконавцем бере участь інший співучасник (організатор, підбурювач або пособник).

1.4. Як вирішується питання кримінальної відповідальності організатора організованої групи чи злочинної організації?

- а) відповідає за всі кримінальні правопорушення, вчинені організованою групою чи злочинною організацією, якщо вони охоплювалися його умислом;
- б) відповідає за всі кримінальні правопорушення, вчинені організованою групою чи злочинною організацією, незалежно від того, чи охоплювалися вони його умислом;
- с) відповідає тільки за вчинені організованою групою чи злочинною організацією тяжкі та особливо тяжкі кримінальні правопорушення;
- д) відповідає тільки за ті кримінальні правопорушення, у вчиненні яких він безпосередньо брав участь.

1.5. Вкажіть, що слід розуміти під ексцесом виконавця?

- а) добровільна відмова одного зі співучасників від вчинення кримінального правопорушення в той момент, коли він вже розпочався;
- б) вчинення виконавцем злочинного діяння, яке не охоплювалося умислом інших співучасників;
- с) вчинення одним із виконавців діянь, які заздалегідь співучасниками обговорювалися лише як можливі;
- д) вчинення виконавцем незакінченого кримінального правопорушення, якщо усі співучасники домовилися будь-що довести його до кінця.

1.6. Причетність до кримінального правопорушення відрізняється від співучасті за:

- а) відсутністю суб'єктивного критерію співучасті;
- б) відсутністю об'єктивного критерію співучасті;
- с) відсутністю заздалегідь даної обіцянки вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення;
- д) відсутністю попередньої змови між співучасниками.

Розв'яжіть задачу:

Задача 1.

К., який викрадав з квартир цінності, відносив їх на зберігання до свого знайомого В. Той, в свою чергу знав, що майно крадене, брав його на зберігання і реалізацію. М., двоюрідний брат В., також знав, що його родич зберігає і реалізує чуже майно, викрадене у громадян, але в органи влади не звертався із заявою подібного роду. *Ознайомтеся зі ст.ст. 396, 198 КК України, і з позиції вчення про співучасть проаналізуйте дії кожної з вказаних осіб.*

Теми доповідей:

1. Теорії співучасті: акцесорна, самостійна та змішана.

2. Вчинення кримінального правопорушення злочинною організацією як форма співучасті у кримінальному правопорушенні.
3. Злочинна спільнота в кримінальному праві.
4. Експес виконавця: питання меж відповідальності.
5. Причетність до кримінального правопорушення.
6. Необережне співзаподіяння шкоди: питання відповідальності.
7. Провокація злочину: теорія та практика.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

Судова практика

1. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text>
2. Постанова Верховного Суду від 14 травня 2020 року у справі № 405/2648//18 (провадження № 51-4763км19) URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89345782>
3. Постанова Верховного Суду від 18 грудня 2019 року у справі № 336/93/18 (провадження № 51-4045ск19) URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/86505923>

Допоміжні джерела:

1. Абакіна-Пілявська Л.М. Причетність до злочину в кримінальному праві України: становлення, сучасний стан та перспективи розвитку: монографія. Одеса: Юридична література, 2015. 296 с
2. Бабанли Р., Тарасенко О. Критерії непрямой провокації на вчинення злочину: розвиток практики Європейського суду з прав людини у справі «Akbay and Others v. Germany». URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/182446-kriteriyi-nepryamoyi-provokatsiyi-na-vchinennya-zlochynu-rozvitok-praktiki-yevropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini-u-spravi-akbay-and-others-v-germany>
3. Бахуринська О. Поняття «злочинна спільнота»: проблеми правового та кримінологічного визначення. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 190–195.
4. Беніцький А.С. Причетність до злочину: проблеми кримінальної відповідальності: монографія. Луганськ : Резников В. С., 2014. 552 с
5. Вознюк А. А. Ієрархічність як кримінально-правова ознака злочинної організації. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2011. № 2 (2). С. 84–91.
6. Вознюк А.А. Планування злочинів як обов'язкова кримінально-правова ознака організованої групи. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2012. № 5 (84). С. 158–165.
7. Гродецький Ю.В. Суспільна небезпечність провокації злочину. *Проблеми законності: Акад. зб. наук. пр. Х.: Нац. юрид. акад. України*, 2009. Вип. 102. С. 163–172.
8. Дячкін О.П. Форми співучасті та їх значення для визначення суспільної небезпечності і кваліфікації злочинів. *Право і суспільство: науковий журнал*. 2012. № 2. С. 206–214.

9. Дудоров О.О. Провокація злочину і перспективи кримінального закону. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №8. С. 418-423. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/95.pdf
10. Єфремов С.О. Причинний зв'язок як об'єктивна ознака співучасті у злочині. *Альманах кримінального права: збірник статей*. К.: Правова єдність, 2009. Вип. 1. С. 224 – 248.
11. Кваша О.О. Спільність участі як об'єктивно - суб'єктивна ознака співучасті у злочині. *Часопис Київського університету права*. 2007. № 3. С.144–149.
12. Кваша О.О. Організатор злочину. Кримінально-правове та кримінологічне дослідження: Монографія. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, 2003. 216 с.
13. Кваша О. Розгляд окремих корупційних злочинів крізь призму поняття необхідної співучасті. *Історико-правовий часопис*. 2014. № 1. С. 97–101.
14. Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2013. 391 с.
15. Кістяник В. Провокація злочину. Деякі останні позиції Верховного Суду. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/provokatsiya-zlochynu-deyaki-ostanni-pozytsiyi-verhovnogo-sudu/>
16. Митрофанов І. І. Співучасть у злочині : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2012. 205 с.
17. Орловський Р. С. Теоретичні та методологічні проблеми інституту співучасті у кримінальному праві України: монографія. Харків: Право, 2019. 624 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16982/1/Orlovskiy_mon-2019.pdf
18. Ус О.В. Провокація підкупу: аналіз складу злочину й питання кваліфікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2015. Вип. 16 (2). С. 66–70.
19. Ус О. В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину: монографія. Харків: Вапнярчук Н. М., 2007. 264 с
20. Фріс П.Л., Медицький І.Б. Кримінально-правова відповідальність за провокацію злочинів (постановка питання). *Наше право*. 2008. №1. С.71-74.
21. Христова Ю.В. Кримінальна відповідальність за групові злочини. Дніпропетровськ. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2013. 195 с.
22. Чугуников І.І. Форми участі декількох суб'єктів у вчиненні кримінального правопорушення: тенденції розвитку. *Актуальні питання юриспруденції. Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С. 212-218
23. Ярмиш Н.М. Проблеми кваліфікації злочинів, вчинених групою осіб за попередньою змовою. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 4. С. 53-59.

Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Питання заняття:

1. Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
2. Необхідна оборона: умови правомірності (підстави та склад) заподіяння шкоди у стані необхідної оборони. Перевищення меж необхідної оборони. Уявна оборона.
3. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення: умови правомірності.

4. Поняття обставини крайньої необхідності та умови правомірності.
5. Фізичний та психічний примус.
6. Виконання наказу або розпорядження.
7. Діяння, пов'язаного з ризиком (виправданий ризик).
8. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.
9. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання сутності та впливу на визначення наслідків завдання шкоди за обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, визначити умови правомірності таких обставин, та з'ясувати правові наслідки спричинення шкоди за умов обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Особливої уваги потребує питання визначенню оціночних ознак, які використовуються законодавцем при описі ознак правомірності таких обставин. В процесі підготовки до теми також слід звернути увагу на запропоновану в рекомендованих джерелах судову практику застосування нормативних приписів щодо обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.

Виконайте завдання:

1. *Визначить основні тези позиції судової практики в питанні застосування приписів ч. 5 ст. 36 КК України, ознайомившись з Постановою Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 16 березня 2021 року у справі № 627/1021/17 (див URL:*

https://reyestr.court.gov.ua/Review/96006337?fbclid=IwAR2mKe4fKlohvylq4DItnViuznFlP-BWk_iAZLuoEgAroxzEFzZsK85Gg_0.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

1 травня 2015 р. приблизно о 23 год. М. перебував в стані алкогольного сп'яніння на літньому майданчику бару. Під час сварки з К., ініціатором якої був останній, М. отримав удар кулаком в обличчя, на що той теж відповів ударом рукою. Після чого К. схопив М. однією рукою за шию, а іншою наносив йому удари в різні частини тіла. Під час побиття та будучи неспроможним звільнитися від захвату шиї, М. вдарив К. ножем, розмір леза якого приблизно 5 см, у ліве стегно, заподіявши потерпілому колото-різане поранення верхньої частини стегна з ушкодженням артерії, що призвело до смерті останнього від гострої крововтрати. Ознайомтеся зі ст.ст.118 та 124 КК України. *Визначить, чи знаходився М. в стані необхідної оборони, якщо так, то чи мало місце перевищення меж необхідної оборони.*

Задача 2.

А. застав Х., коли той викопував картоплю на його городі. У відповідь на зроблене ним зауваження залишити викопану картоплю та покинути город, Х. накинувся на нього із саперною лопаткою. Захищаючись, А. завдав Х. удар ногою в груди, після якого Х. залишився стояти, а сам А. впав на спину. Х. знову напав на нього, намагаючись ударити лопаткою. Тоді А., лежачи на спині, завдав нападнику ногами удар у груди, від якого той упав на землю, а він, підвівшись, ще двічі ударив Х. ногами по тулубу. Лопатку, яка випала з рук Х., викинув у соняшники. Від ударів Х. отримав тілесні ушкодження, що за ознаками характеризуються як тяжкі. Ознайомтеся зі ст. 124 КК України. *Визначить, чи знаходився А. в стані необхідної оборони, якщо так, то чи мало місце перевищення меж необхідної оборони.*

Задача 3.

Між А., П. та В. виник конфлікт з приводу встановлення останнім (В.) стовпів для огорожі. При цьому В. встановлював огорожу за межами своєї ділянки. В ході суперечки В. завдав П. удар рукою в область лівої скроні голови, чим заподіяв їй фізичний біль і вона впала на землю. А., сприймаючи дії В. як небезпечні для здоров'я його дружини, захищаючи її, наніс останньому один удар кулаком по обличчю, від якого той впав на землю. Суперечка, яка виникла через встановлення стовпів для огорожі, тривала вже довгий час. А. намагався її вирішити шляхом залучення органів місцевого самоврядування і тільки після вчинення потерпілим суспільно-небезпечних дій по відношенню до П., А. змушений був завдати один удар В. *Чи перебував А. у стані необхідної оборони, якщо так, то чи мало місце її перевищення?*

Задача 4.

25 грудня 2020 року приблизно о 17:00 Р., перебуваючи в коридорі власного будинку, в ході словесної суперечки з психічно хворим О., умисно наніс останньому руками і ногами близько п'яти ударів по тулубу та голові, внаслідок яких О., втративши рівновагу, впав на підлогу. Тоді Р. схопив металеву кришку, якою наніс потерпілому сім ударів по голові, від яких О. помер на місці події. В ході досудового слідства Р. пояснив, що в той час, коли О. душив його, він наніс потерпілому близько 10 ударів ногою в голову. Коли Р. скинув О. з себе, вони продовжували боротися в коридорі, де Р. вдарив О. рукою, той впав на підлогу. Після цього Р. схопив кришку і наніс близько двох ударів у голову. Свідки події стверджують, що Р. наносив удари О. кришкою по голові в той момент, коли О. упав на підлогу, де залишався лежати відвернутий обличчям від Р. і не вчиняв щодо останнього будь-яких активних дій. *Визначить, чи знаходився Р. у стані необхідної оборони в той час як наносив удари кришкою по голові, якщо так, то чи мало місце її перевищення.*

Задача 5.

Під час бійки, що виникла на ґрунті раптово виниклої неприязні в процесі вживання спиртних напоїв, А. наніс В. ножове поранення в передню стінку шлунку. А. викликав швидку допомогу, та В. оперативно був доставлений до лікувального закладу. Лікар П., усвідомлюючи стан сильного алкогольного сп'яніння В., розуміючи можливі негативні наслідки наркозу на його стан, та негативні наслідки через термінове не проведення оперативного втручання (настання смерті через внутрішню кровотечу), був змушений дати йому наркоз, щоб провести необхідну операцію. Під час операції В. помер через асфіксію блювотними масами. *Визначте, причинно наслідковий зв'язок між діями А. та П. в настанні наслідків у вигляді смерті В. Чи мав місце виправданий ризик в діях П.?*

Задача 6.

Р., водій автобуса, виїхав на тротуар з метою уникнення наїзду на 5-тирічну дівчину, яка вибігла на дорогу в недозволеному місці. На зустрічну смугу Р. не міг виїхати, оскільки назустріч впритул рухався шкільний автобус з дітьми. На тротуарі знаходилася мати 5-тирічної дівчинки, яка отримала тяжкі тілесні ушкодження від наїзду автобуса. *Визначить, чи знаходився Р. в стані, який би виключав кримінальну протиправність його діяння, якщо так, то чи було перевищено межі.*

Задача 7.

Під час сильної зливи та різкого підняття рівня води річки водій К., керуючи мікроавтобусом, побачив, що на зупинці громадського транспорту перебувають люди, яких почало підтоплювати. Щоб вивезти їх у безпечне місце, К. заїхав на територію приватного складу, зламавши металеві ворота та пошкодивши частину огорожі. Матеріальна шкода власнику складу склала 90 000 грн. Людей було врятовано, шкоди їх життю та здоров'ю не

заподіяно. *Визначить, чи знаходився К. в стані, який би виключав кримінальну протиправність його діяння, якщо так, то чи було перевищено межі.*

Задача 8.

У нічний час у багатоповерховому житловому будинку сталася пожежа. Громадянин С., побачивши, що з квартири на 7-му поверсі йде густий дим, а мешканці не відповідають, проник до сусідньої квартири, вибивши двері, щоб вийти на балкон і перекинути драбину до охопленої димом квартири. У результаті дій С. двері та частина майна сусідньої квартири були знищені, але людей врятовано. Вартість пошкодженого майна склала 125 000 грн. Власник пошкодженої квартири наполягає на притягненні С. до кримінальної відповідальності. *Визначить, чи знаходився С. в стані, який би виключав кримінальну протиправність його діяння.*

Задача 9.

Інженер-енергетик П., який відповідав за експлуатацію трансформаторної підстанції, у зв'язку з аварійним перегрівом обладнання прийняв рішення негайно відключити частину електромережі без попереднього погодження з керівництвом. Унаслідок цього на кілька годин було знеструмлено лікарню та житловий масив, що призвело до псування медичного обладнання й матеріальних збитків на суму 300 000 грн. Разом із тим, подальша експертиза підтвердила, що невідкладне відключення запобігло вибуху трансформатора та можливим людським жертвам. *Визначить, чи вчинив П. дії в стані, який би виключав кримінальну протиправність його діяння.*

Задача 10.

Працівник правоохоронного органу С. за рішенням керівника слідчого підрозділу та з відома прокурора був залучений до виконання спеціального завдання з викриття злочинної організації, що займалася вимаганням та легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом. У процесі виконання завдання С. брав участь у зустрічах організації, передавав кошти, сприяв укладенню фіктивних договорів, а також особисто здійснив погрозу підприємцю для підтримання своєї «легенди». Потерпілий подав заяву про вчинення щодо нього кримінального правопорушення. *Яке рішення має бути прийняте по цій заяві?*

Завдання для самостійної роботи:

1. *Визначить, яким чином попередня поведінка особи впливає на факт визнання перебування її в стані необхідної оборони при заподіянні шкоди.* Ознайомтеся зі змістом Постанови Верховного суду від 25.10.2022р. у справі № 676/2606/18 (провадження № 51-180км22) ([URL https://reyestr.court.gov.ua/Review/107023925](https://reyestr.court.gov.ua/Review/107023925)).

2. *Чи може заподіяння смерті з необережності в процесі захисту від суспільно небезпечного посягання визнаватися перевищенням меж необхідної оборони?* Ознайомтеся з Постановою Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду від 10.10.2023р. у справі № 202/2592/22 ([URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/114086741](https://reyestr.court.gov.ua/Review/114086741)).

3. *Ознайомтеся з позицією суду щодо застосування ст. 43-1 КК України, та виходячи зі змісту Постанови Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 04.05.2023р. у справі № 760/6265/22 ([URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/110749408](https://reyestr.court.gov.ua/Review/110749408)), окресліть її основні тези.*

4. *Чи охоплюється межами ч. 5 ст. 36 КК України заподіяння шкоди життю та здоров'ю двох чи більше осіб при насильницькому вторгненні в житло?* Ознайомтеся з

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

С. вийшов на балкон своєї квартири на п'ятому поверсі і побачив, як Ф. і М. відкочують належний йому мотоцикл. С. зробив їм зауваження, щоб вони зупинилися, і кинув в них шматок арматури, що лежав на балконі. Арматура поцілила в голову М., чим було заподіяно тяжкі тілесні ушкодження. В подальшому з'ясувалося, що Ф. і М. мали занести в будинок піаніно, але мотоцикл, що стояв близько до входних дверей, їм перешкоджав це зробити. Внаслідок чого вони вирішили відкотити його від дверей будинку. *Визначить, чи знаходився С. в стані, який би виключав кримінальну протиправність його діяння, якщо так, то чи було перевищено межі.*

Задача 2.

А. та В., будучи в складі групи реагування патрульної поліції, на службовому автомобілі прибули на місце події, де згідно з повідомленням, яке надійшло до чергової частини відділу поліції, автомобіль під керуванням невідомої особи злетів у кювет. На місці події було встановлено, що водій автомобіля П. намагався витягнути його з кювету. Поряд з автомобілем у стані алкогольного сп'яніння перебували К., Л., М. та Н. Між К., Л., М. з одного боку, та А. і В. – з іншого, почався словесний конфлікт, який поступово переріс у шарпанину, під час якої працівники поліції, повідомляючи про наявність в діях К., Л., М. адміністративних правопорушень намагалися застосувати до вказаних осіб спеціальні засоби – одягання металевих кайданок та застосування засобів, які споряджені речовинами сльозогінної та дратівливої дії. При цьому вони повідомили, що у разі невиконання їх законних вимог до вказаних вище осіб будуть застосовані заходи фізичного впливу. М. та Н. почали йти з місця події додому. В., діставши табельну зброю, висловив М. вимогу зупинися, руки підняти вгору, інакше з його боку буде застосовано вогнепальну зброю. У свою чергу М., виконавши вимогу працівника поліції, зупинився, повернувся до нього обличчям, став на коліна і руки підняв вгору. До М. підійшов А. та в присутності Н. (дружини М.), наніс кулаком правої руки удар в ділянку нижньої щелепи Н., внаслідок чого останній впав на землю. Після чого заламав останньому руки та одягнув металеві кайданки, спричинивши тим самим останньому середньої тяжкості тілесні ушкодження. *Оцініть, чи знаходився В. в стані, що виключає кримінальну протиправність діяння.*

Теми доповідей:

1. Практика притягнення до кримінальної відповідальності за перевищення меж необхідної оборони.
2. Уявна оборона: умови правомірності та судова практика.
3. Умови правомірності крайньої необхідності в судовій практиці.
4. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення, в судовій практиці.
5. Діяння, пов'язане з виправданим ризиком, як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння.
6. Фізичний або психічний примус як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння.
7. Судова практика визнання спричинення шкоди за умови виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння.
8. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України: умови правомірності та практика застосування.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон від 19.11.1992р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/ed20250703/conv/parast42#n344>
3. Про Національну поліцію: Закон України 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
5. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
6. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: наказ ОГП України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Держприкордонслужби України, Міністерства юстиції України від 16.12.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>
7. Цивільний кодекс від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Судова практика:

1. Про судову практику у справах про необхідну оборону: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-02#Text>
2. Постанова ВС від 04.05.2023р. у справі № 760/6265/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110749408>
3. Постанова ВС від 11.04.2023р. у справі № 165/300/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110208840>
4. Постанова ВС від 15 червня 2021 року у справі №570/1055/19. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/98083478?fbclid=IwAR3WII5NxWfdrM2xidKAxDNMTXC_X5WtPaDYQloXOi8qqPC_1ekd0D9Sttg
5. Постанова Верховного Суду від 16 березня 2021 року у справі № 627/1021/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/96006337?fbclid=IwAR2mKe4fKlohvylq4DItnViuznFIP-BWk_iAZLuoEgAroxzEFzZsK85Gg_0
6. Постанова Верховного Суду від 11 листопада 2020 року у справі № 658/278/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92870362>
7. Постанова Верховного Суду від 15 грудня 2020 року у справі № 310/9058/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93749916>
8. Постанова ВС від 01 жовтня 2020 року у справі № 290/33/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92093170>
9. Постанова Верховного Суду від 25 червня 2020 року у справі № 205/2732/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90143852>
10. Постанова ВС від 19 вересня 2023 року у справі № 204/647/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113722437>
11. Постанова Верховного Суду від 25.10.2022р. у справі № 676/2606/18 (провадження № 51-180км22). URL <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107023925>.
12. Постанова ВС від 10.10.2023р. у справі № 202/2592/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114086741>.

Допоміжні джерела:

1. Албул С.В. Оперативний експеримент та провокація злочину: питання визначення та розмежування. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2009. № 4. С. 218-221.
2. Албул С.В. Проведення оперативних комбінацій як обставина, що виключає злочинність діяння. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2010. № 3. С. 103-109.
3. Андрусак Г.М. Право особи на спричинення шкоди у контексті обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. *Нове українське право*. 2023. № 3. С. 141-146.
4. Андрусак Г. М. Правовий механізм з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації. *Нове українське право*. 2023. Випуск 1. С. 152–157.
5. Аніщук В.В. Обставина, що виключає злочинність діяння: поняття та юридична природа. *Держава і право*. 2010. № 48. С. 493-498
6. Баулін Ю.В. Обставини, які виключають злочинність діянь. Х.: Основа, 1991. 359 с.
7. Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 1. С. 132–148.
8. Билиця А.Я. Межі виправданого ризику. *Держава і право*. 2004. Вип. 27. С. 479 – 484.
9. Бондарчук В. В. Поняття обставин, що виключають злочинність діяння: аналіз наукових визначень. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2013. Вип. 2 (63). С. 150-159
10. Бурдін В.М., Сибаль О.Б. Кримінально-правова характеристика заподіяння шкоди життю та здоров'ю особи під час зайняття спортом. К.: ТОВ «Центр учбової літератури», 2015.
11. Гуртовенко О.Л. Психічний вплив і психічна шкода у кримінальному праві. *Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. пр.* О.: Юрид. л-ра, 2005. Вип. 25. С. 470–475.
12. Дудоров О.О., Мельник М.І. Автономні захисні засоби і кримінальний закон. *Влада. Людина. Закон*. 2009. № 1. С. 13 – 24.
13. Кваша О.О. Уявна оборона: кримінально-правова кваліфікація та відповідальність. Луцьк : Вежа-Друк, 2012. 180 с.
14. Карелов К. Ю. Спеціальні правила кваліфікації провокації злочинів, вчинених у співучасті: відмежування провокації від суміжних кримінально-правових понять. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Випуск 3(28) том 2. С.143-146
15. Кудінов С. С., Бачинський О. В. Правове регулювання виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Випуск 4(29). Т 1. С. 183–188.
16. Лащук Н. Р. Кримінально-правова оцінка використання захисних засобів, що вражають автономно : монографія. Львів : Бона, 2018. 253 с.
17. Луценко Ю. В. Проблеми практичної реалізації введення особи до організованої злочинної групи чи злочинної організації для виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття її злочинної діяльності. *Правова держава*. 2023. № 49. С. 157–170.
18. Мантуляк Ю. В. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації як обставина, що виключає злочинність діяння: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2005. 258 с.
19. Маньковський Н. Я. Стан наукової розробки виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованих груп. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 1(10), 2016. С. 257–260.
20. Мирошниченко Н. А. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття» (до 25-річчя

Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 251-254.

21. Пономаренко Ю. А. Новелізація положень КК щодо обставин, які виключають кримінальне правопорушення в умовах військового стану. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2022. № 1(17). С. 2–7

22. Примаченко В.Ф. Кримінально-правовий інститут затримання особи, яка вчинила злочин: юридична природа та поняття. *Право і суспільство*. 2007. № 1. С. 48-51.

23. Примаченко В.Ф. Проблеми визначення обставин, що виключають злочинність діяння. *Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ*. 2005. № 1 (20). С.285-290.

24. Хімченко С. Медична діяльність, пов'язана з ризиком: до питання визначення. *Юридичний вісник*. 2012. № 1. С. 111-116.

25. Храмцов, О. М. Насильство як категорія загальної частини вчення про обставини, що виключають злочинність діяння. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2019. №27. С. 87-94. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2019-27-11>

26. Хряпінський П.В. Юридична конструкція складу правомірної поведінки у кримінальному праві. *Підприємство, господарство і право*. 2007. № 8 (140). С. 102-106.

27. Шарман О. М. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2022. № 1(17). С. 24–30

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ. ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ.

Питання заняття:

1. Поняття та правові підстави та види звільнення від кримінальної відповідальності.

2. Види кримінальних правопорушень, що обмежують можливості звільнення від кримінальної відповідальності. Поняття «корупційне кримінальне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане з корупцією».

3. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям та у зв'язку з примиренням винного з потерпілим: підстави та порядок.

4. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки: підстави та умови.

5. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки: підстави та порядок.

6. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з закінченням строків давності.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання юридичної природи інституту звільнення від кримінальної відповідальності, правових наслідків такого

звільнення, підстав та умов та порядку звільнення. При підготовці теми здобувачам слід враховувати законодавчо визначені обмеження щодо звільнення від кримінальної відповідальності у випадках вчинення корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції. Особливої уваги потребує питання звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з закінчення строків давності, особливостей їх рахування, переривання та припинення, незастосування до злочинів проти миру та безпеки людства, проти основ національної безпеки України та ін., особливості застосування строків давності за злочини, за які передбачене довічне позбавлення волі.

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся з Постановою Верховного суду від 12.08.2020р. у справі № 127/31068/19 (провадження № 51-1868км20) (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91010407>), визначить судову позицію щодо можливості звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею на поруки особи, яка вчинила два або більше кримінальних правопорушення, що утворюють реальну сукупність.

2. Ознайомтеся з Постановою Верховного суду від 20.10.2020р. у справі № 204/4728/15-к (провадження № 51-735км20) (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92458341>), визначить судову позицію щодо визначення підстав для зупинення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності. Чи може оголошення обвинуваченого в розшук свідчити про те, що особа ухиляється від досудового розслідування?

3. Ознайомтеся з Постановою Великої палати Верховного суду від 16.01.2019р. у справі № 439/397/17 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79298600>), визначить судову позицію щодо можливості застосування ст. 46 КК (примирення винного з потерпілим) у випадку вчинення злочинів, які мали наслідком смерть потерпілого.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Вироком Бердянського міського суду Запорізької області від 15 вересня 2024 р. Б. засуджено за ч. 3 ст. 185, ч.2 ст. 186 та ч. 2 ст. 187 КК України із застосуванням ст. 69 КК України на чотири роки три місяці позбавлення волі та звільнено від відбування покарання на підставі ст. 75 КК України з іспитовим строком два роки. Новий злочин (проти громадського порядку – ч. 1 ст. 296 КК України), Б. вчинив 9 липня 2025 р., тобто в період іспитового строку. Вироком від 14.09.2025р. за обвинуваченням Б. у вчиненні злочину за ч. 1 ст. 296 КК України суд закрив справу щодо Б. та звільнив його від кримінальної відповідальності на підставі ст. 46 КК України. Визначить, чи правильно суд застосував кримінальний закон.

Задача 2.

Каховський міськрайонний суд Херсонської області звільнив З. від кримінальної відповідальності на підставі ст. 48 КК України у зв'язку із зміною обстановки та закрив провадження у кримінальній справі за обвинуваченням його у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК. З. обвинувачувався у тому, що будучи головою сільської ради, умисно, діючи в інтересах приватного підприємця Л., 19 листопада 2024 р. і 12 квітня 2025 р. засвідчив факт державної реєстрації завідомо неправдивих та недійсних документів - договорів оренди між Л. та власниками земельних часток (паїв) Д., Е., О., Т., С., які не були підписані власниками часток (паїв), завдавши потерпілим матеріальної шкоди на суму 8 тис.

858 грн. кожному. 3. відшкодував потерпілим завдані збитки, продовжив виконувати обов'язки голови сільської ради. *Визначить, чи відповідає рішення суду нормам матеріального права?*

Задача 3.

В. обвинувачувався у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого за ч.2 ст. 125 КК України. Рішенням суду його було звільнено від кримінальної відповідальності на підставі ст. 49 КК. Оскаржуючи рішення суду, потерпілий вказує на неправильне застосування закону України (ст. 49 КК), вказуючи на те, що В. ухилився від органу досудового слідства, у зв'язку з чим був оголошений в розшук, а тому, на думку потерпілого, перебіг давності зупинився і строки притягнення до кримінальної відповідальності не закінчилися. В матеріалах справи відсутні дані на підтвердження факту умисного вчинення В. будь-яких дій, спрямованих на ухилення від слідства. З матеріалів справи вбачається, що 5 грудня 2025 року працівниками поліції під час перетину блокпосту було зупинено автомобіль, в якому знаходився В. в якості пасажера. Останньому було повідомлено, що він знаходиться у розшуку у зв'язку із вчиненням злочину, а В. повідомив працівникам поліції адресу свого проживання. *Визначить, чи правильно суд застосував положення ст. 49 КК України.*

Задача 4.

Громадянин А., 19 років, з 2022 р. неодноразово вступав у статеві зносини з дівчиною – О., яка на той момент не досягла 16 років, що підпадає під кваліфікацію за ч. 1 ст. 155 КК України. У 2023 році А. офіційно одружився з О. Наразі проживають однією сім'єю разом, конфліктів між подружжям та з боку родичів потерпілої немає. А. виявив щире каяття, активно сприяв органам досудового розслідування у встановленні обставин. Адвокат А. звернувся до правоохоронних органів з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності, посилаючись на те, що після шлюбу істотно змінилася соціальна обстановка та поведінка обвинуваченого. *Визначить, чи наявні підстави для звільнення А. від кримінальної відповідальності за ст. 155 КК.*

Задача 5.

Громадянин Б., з метою забезпечення опалення в своєму приватному будинку, у січні 2023 р. без дозволу вирубав два дерева породи дуб на території лісозахисної смуги, що підпадає під кваліфікацію за ч. 1 ст. 246 КК України. Протягом наступного місяця на місці вирубаних дерев було проведено масштабне освоєння території: знищено залишки лісонасадження та розпочато будівництво житлового комплексу. Своїми діями Б. не погіршив екологічний стан території, оскільки дерева підлягали знесенню через забудову. Б. визнав свою провину. Б. звернувся з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності, оскільки подальше знищення дерев було необхідним та здійснено у зв'язку із зміною цільового призначення земельної ділянки, а вчинене ним діяння не є більше небезпечним. *Визначить, чи наявні підстави для звільнення Б. від кримінальної відповідальності за ч.1 ст. 246 КК.*

Задача 6.

У 2010 р. громадянин С. був причетний до передачі секретних матеріалів іноземній державі, що кваліфікується за ст. 111 КК України. Досудове розслідування проти С. не було розпочато одразу через нестачу доказів та виїзд обвинуваченого за кордон. У 2026 р. правоохоронні органи отримали нові докази і повідомили С. про підозру. За цей час С. не вчиняв нових злочинів проти держави, працював на законних підставах, активно співпрацював із органами влади в процесі розслідування. С. звернувся з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі закінченням строків давності, посилаючись на ст. 49 КК України. *Визначить, чи наявні підстави для звільнення С. від кримінальної відповідальності.*

Задача 7.

Громадянин К., службова особа місцевої адміністрації, у 2022 р. отримав неправомірну вигоду в розмірі 35 000 грн за сприяння підприємцю у прийнятті рішення про виділення земельної ділянки. Дії К. підпадають під ст. 368 КК України (одержання неправомірної вигоди). Після виявлення злочину К. добровільно повідомив правоохоронні органи про обставини отримання неправомірної вигоди, повернув всю отриману суму та сприяв у розслідуванні справи, підтвердив щире каяття та відшкодував шкоду державі (перерахував 50 000 грн. на рахунок ЗСУ). *Визначить, чи наявні підстави для звільнення К. від кримінальної відповідальності?*

Задача 8.

Громадянин Л., інженер великого промислового підприємства, у 2023 р. неправомірно розтратив майно підприємства на суму 50 000 грн, що кваліфікується за ст. 191 КК України. Після виявлення порушення Л. визнав свою провину та активно сприяв у відшкодуванні завданої шкоди підприємству, трудовий колектив підприємства підготував письмове клопотання про передачу Л. на поруки, зазначивши, що він є цінним фахівцем, позитивно характеризується, повністю усвідомлює наслідки своїх дій та готовий виправитися. *Чи є підстави розглядати можливість звільнення від кримінальної відповідальності з передачею на поруки трудового колективу?*

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомтеся з Постановою Об'єднаної палати Верховного суду від 05.04.2021р. у справі № 328/1109/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96179766> та окрема думка - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96243804>), та визначить судову позицію щодо порядку обчислення строків відповідно до ст. 49 КК України.
2. Ознайомтеся з Постановою Об'єднаної палати Верховного суду 29.11.2021р. у справі № 357/11205/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101592405>), та визначить підстави для звільнення від кримінальної відповідальності за дії, передбачені ч. 1 ст. 309 КК.
3. Ознайомтеся з Постановою Верховного суду від 04.02.2021р. у справі № 953/21593/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94623743>), та визначить підстави для звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки (ст. 48 КК).
4. Ознайомтеся з Постановою Верховного суду від 01.06.2021р. у справі № 373/3768/13-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97517621>), та визначить порядок застосування ст. 49 КК при перекваліфікації діяння.
5. Ознайомтеся з Постановою Другої судової палати ККС ВС від 16.05.2023р. у справі № 554/10716/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111036655>), та визначить порядок закінчення строків давності і зупинення строків, визначених в ч. 1 ст. 49 КК під час оголошення воєнного стану в Україні.
6. Які, на вашу думку, існують ризики для суспільства, якщо порука (ст. 47 КК) формальна або колектив не контролює поведінку обвинуваченого?
7. Чому, на вашу думку, закон обмежує можливості звільнення від кримінальної відповідальності у корупційних справах ?

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

С., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, знаходився у громадському місці – у приміщенні клубу, де охоронець клубу попросив його залишити приміщення, у зв'язку з тим, що він поведився агресивно, влаштував словесний конфлікт з охоронцем закладу. Використовуючи прохання охоронця як привід для продовження конфлікту, С., усвідомлюючи, що за його діями спостерігають сторонні особи, відповів охоронцю грубою нецензурною лайкою, після чого вилив на охоронця зі склянки алкогольний напій. У відповідь на протиправні дії С. охорона клубу провела його з приміщення клубу і зачинила двері закладу. Надалі С., розбив кришкою каналізаційного люка склопакет входних дверей закладу, після чого роботу клубу було припинено. *Ознайомтеся зі змістом ст. 296 КК України, та визначить, чи є підставою для звільнення С. від кримінальної відповідальності.*

Задача 2.

Т. і Г. підозрювалися у тому, що обіймаючи посаду відповідно директора ТзОВ та головного бухгалтера цього підприємства, з 1 квітня 2000 р. по 1 липня 2002 р. умісно ухилялися від сплати до бюджету податків на загальну суму 59 тис. 611 грн 23 коп. Під час розслідування справи вказана сума була повністю сплачена до бюджету до притягнення Т. та Г. до кримінальної відповідальності. *Ознайомтеся зі ст. 212 КК України та визначить, чи є підстави для звільнення Т. та Г. від кримінальної відповідальності.*

Теми доповідей:

1. Правова природа звільнення від кримінальної відповідальності.
2. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим як спосіб захисту прав потерпілого.
3. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки: аналіз судової практики.
4. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з закінченням строків давності за злочини проти миру та безпеки людства, проти основ національної безпеки в світлі збройної агресії.
5. Обмеження звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з вчиненням корупційних кримінальних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 25 січня 1974р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_125#Text
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
4. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/ed20230803#Text>

Судова практика:

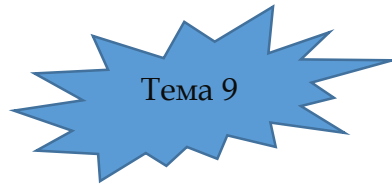
1. Постанова Другої судової палати ККС ВС від 16.05.2023р. у справі № 554/10716/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111036655>
2. Постанова Першої судової палати ККС ВС від 24.01.2023р. у справі № 640/20302/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108628304>

3. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: Постанова Пленуму Верховного Суду №12 від 23 грудня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05#Text>

Допоміжні джерела:

1. Антонюк Н. Загальні види звільнення від кримінальної відповідальності у судовій практиці. *Судебно-юридическая газета*. 2020. 01 грудня. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1032069/>
2. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності: Монографія. К.: Атіка, 2004. 296 с
3. Возьянов Д. К. Примирення винного з потерпілим в інституті звільнення від кримінальної відповідальності: проблеми теорії. *Держава і право*. 2013. № 62. С. 310–316.
4. Вознюк А. А. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності учасників організованих злочинних об'єднань : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 236 с.
5. Дудоров О., Письменський Є. Звільнення від кримінальної відповідальності, звільнення від покарання та його відбування: порівняльно-правова характеристика. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 3. С. 46 – 52.
6. Дудоров О.О., Письменський Є.О. Давність у кримінальному праві: проблемні питання. *Митна безпека*. 2010. № 2. С. 64 – 78.
7. Житний О.О. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям: монографія. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. 152 с.
8. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини, підслідні органам безпеки: кримінально-правові та кримінальні процесуальні аспекти навч. посіб. / [Ю. В. Луценко, О. В. Микитчик, Д. А. Нескоромний та ін.]. Харків : Право, 2018. 160 с.
9. Ісраелян А. О. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим за вчинення кримінальних правопорушень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2019. Вип. 58, т. 2. С. 84-86.
10. Ковітіді О.Ф. Звільнення від кримінальної відповідальності (за нормами Загальної частини КК України): Навч. Посібник. Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Сімф.: ВД “Квадранал”, 2005. 224 с.
11. Козак О. С. Ефективність звільнення від кримінальної відповідальності в Україні: монографія / за ред. О. М. Бандурки. Київ Освіта України, 2009. 204 с
12. Мандриченко Ж. В. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим : монографія. Одеса: Фенікс, 2009. 228 с
13. Наден О. В. Спеціальні види звільнення особи від кримінальної відповідальності за злочини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: монографія. Харків: Право, 2003. 224 с.
14. Сахнюк С.В. До питання класифікації видів звільнення від кримінальної відповідальності, покарання та його відбування на обов'язкові та факультативні. *Держава та регіони: Науково-виробничий журнал*. Серія: Право. 2008. № 3. С.60-61.
15. Усатий Г.О. Медіація між потерпілим та правопорушником: проблеми та перспективи законодавчого впровадження. *Відновне правосуддя в Україні*. 2009. Вип. 4 (12). С. 80-84.
16. Хавронюк М. Приватне обвинувачення і примирення за кримінальним законодавством України та інших держав Європи. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 3. С. 120-126.
17. Хряпінський П.В. Загальні та спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності. *Право та державне управління: збірник наукових праць*. 2011. № 3. С. 90-96;
18. Хряпінський П.В. Спеціальне звільнення від відповідальності у кримінальному праві та законодавстві України: навч. посіб. Запоріжжя: КСК ; Альянс, 2010. 270 с.

19. Яценко С.С. Щодо відповідності інституту звільнення від кримінальної відповідальності конституційному принципу презумпції невинуватості: порівняльний підхід. *Економіка. Міжнародний часопис*, Республіка Сербія, м. Ніш. 2010. №1. С.37-46.

**ПОНЯТТЯ, МЕТА ТА ВИДИ ПОКАРАННЯ.
ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ПОКАРАНЬ ЗА
КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ.**

Питання заняття 1:

1. Поняття та цілі покарання. Принципи побудови системи покарань. Класифікація покарання за чинним законодавством та в науці кримінального права.
2. Поняття та зміст штрафу. Особливості його застосування як додаткового покарання у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією.
3. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, державної нагороди України, права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.
4. Підстави та порядок призначення громадських та виправних робіт, службових обмежень для військовослужбовців. Підстави та порядок призначення пробаційного нагляду.
5. Порядок застосування покарань, пов'язаних з обмеженням або позбавленням волі (арешт, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі на певний строк та довічного позбавлення волі).

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання поняття та характерних ознак покарання, системи покарання, з'ясувати сутність та особливості застосування окремих видів покарання; загальних засад та спеціальних правил призначення покарання. Окремої уваги потребує питання особливостей призначення штрафу, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, звернути увагу на особливості призначення конфіскації та довічного позбавлення волі, відмежування підстав та порядку застосування конфіскації та спеціальної конфіскації. Детальної уваги потребує аналіз особливостей призначення покарання на підстав угод, розмежування правил призначення покарання за умов розірваної сукупності кримінальних правопорушень та сукупності вироків, особливості врахування Закону «Савченко» при зарахуванні строків попереднього ув'язнення в строк покарання.

Виконайте завдання:

1. Визначить порядок зарахування строку попереднього ув'язнення у строк покарання, ознайомтеся з Постановою Великої палати Верховного суду від 29.08.2018р. у справі №663/537/17 (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76207318>).
2. Визначить взаємозв'язок ролі особи у вчинюваному кримінальному правопорушенні з розміром штрафу як виду покарання, що може бути призначений особі, ознайомившись з

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

П., діючи за попередньою змовою із невстановленою особою, шляхом обману заволодів чужими грошовими коштами за таких обставин. П. після того, як невстановлена особа зателефонувала потерпілій особі похилого віку, представившись завідуючим лікарем хірургічного відділення та повідомивши про те, що її донька потрапила у ДТП та потребує термінової фінансової допомоги на проведення операції, прийшов до місця проживання потерпілої особи, представився медичним працівником, якому слід передати гроші на операцію, заволодів 40 000 грн, 2 000 дол. США. Місцевий суд засудив П. за ч. 2 ст. 190 КК до покарання у виді штрафу в розмірі 3 000 нмдг (51 000 грн), тобто в мінімальному розмірі, передбаченому санкцією цієї частини ст. 190 КК. *Чи правильно суд визначив розмір штрафу, враховуючи той факт, що саме завдяки його активним діям спільний злочинний умисел на заволодіння грошовими коштами потерпілого було доведено до кінця?*

Задача 2.

Молодший сержант А. проходив військову службу за контрактом на посаді майстра відділення технічного обслуговування військової частини. А., знаходячись в місці для паління поблизу будівель казарми та їдальні військової частини, будучи незадоволеним неналежним, на його думку, ставленням підлеглого йому за військовим званням солдата Л. до виконання службових обов'язків, а також порушенням останнім форми одягу, вирішив застосувати до нього насильство, в результаті чого Л. було завдано легкі тілесні ушкодження. А. було визнано винним у вчиненні правопорушень, передбачених ст.ст.353 і ч. 2 ст. 424 КК України, та призначено покарання: ст.353 КК України - арешту строком на 6 місяців; ч.2 ст.424 КК України - позбавлення волі строком на 3 роки і 6 місяців, з позбавленням його військового звання «молодший сержант». *Визначить, чи правильно було призначено судом покарання.*

Задача 3.

Р. та Д. визнано винними у тому, що вони, займаючи відповідно посади старшого дільничного інспектора та дільничного інспектора у серпні 2012 року, здійснюючи функції представників влади, у містах Слов'янську та Краматорську Донецької області, умисно, з метою штучного створення доказів по кримінальній справі, підробили документи по кримінальній справі – протокол огляду місця події та протокол допиту свідків. Вироком суду обидва було засуджено за ч. 2 ст. 365 КК України на 5 років позбавлення волі з позбавленням права займати посади рядового, сержантського та офіцерського складу в системі МВС України строком на 3 роки, з позбавленням Р. спеціального звання «майор міліції», та за ч. 3 ст. 358 КК України - на 2 роки обмеження волі. *Проаналізуйте призначене Р. та Д. покарання, чи відповідає воно вимогам КК України.*

Задача 4.

Вироком суду від 4 травня 2017 року М. засуджено за ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 212 КК України та призначено покарання у вигляді штрафу в розмірі 20000 НМДГ з конфіскацією всього майна, яке є власністю засудженого, та позбавленням права обіймати матеріально відповідальні посади строком на 3 роки; за ч. 2 ст. 366 КК України на 3 роки позбавлення волі з позбавленням права обіймати матеріально відповідальні посади строком на 2 роки. Із матеріалів справи вбачається, що М., обіймаючи посаду заступника директора з фінансів підприємства, за своїми функціональними обов'язками не був матеріально відповідальною особою. *Визначить, чи правильно суд призначив додаткові покарання.*

Задача 5.

Вироком суду від 17 травня 2021 р. Б. засуджено за ч. 2 ст. 286 КК України на 3 роки позбавлення волі з позбавленням його права керувати всіма видами транспортних засобів строком на 2 роки. Згідно з вироком Б. засуджено за те, що він, не маючи посвідчення водія, навичок водіння мотоцикла і реєстраційних документів на нього, керуючи технічно несправним мотоциклом ІЖ-Юпітер-4, рухався по автодорозі та скоїв наїзд на пішохода М., внаслідок чого потерпілій було заподіяно тяжкі тілесні ушкодження. *Враховуючи вищевикладені обставини, визначить, чи правильно суд призначив додаткове покарання у виді позбавлення права керувати транспортними засобами.*

Задача 6.

Командир відділення взводу технічного обслуговування в/ч молодший сержант Т., за військовим званням є начальником для рядового С., завдав останньому п'ять ударів кулаком в обличчя, в результаті чого С. були заподіяні тілесні ушкодження середнього ступеня тяжкості. Вироком суду Т. визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 424 КК України, та на підставі зазначеної статті із застосуванням ст. 69, 60 КК України засуджено до арешту строком на 6 місяців з відбуттям покарання на гауптвахті Західного територіального управління Військової служби правопорядку. *Визначить, чи правильно застосовано судом норми матеріального права в частині призначення покарання Т. у вигляді арешту.*

Питання заняття 2:

1. Принципи та загальні засади призначення покарання.
2. Призначення покарання на підставі угод. Спеціальні правила призначення покарання (незакінчене кримінальне правопорушення, та вчинене у співучасті).
3. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, та за умов укладання угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією.
4. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та сукупністю вироків.

Виконайте завдання:

1. Проаналізуйте Постанову Верховного суду від 05.08.2020р. у справі № 334/5670/18 (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90906069>), та визначить позицію судової практики в питанні визначення наявності щирого каяття як обставини, що пом'якшує покарання.
2. Ознайомтеся з Постановою Верховного суду від 20.07.2022р. у справі № 519/691/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105372113>), та визначить правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень, які визначені частинами 1, 4 ст. 70 КК.
3. Проаналізуйте Постанову Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду від 27.04.2023р. у справі № 725/2953/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110569387>), та визначить, яким чином обстановка вчинення кримінального правопорушення впливає на призначення покарання.
4. Проаналізуйте Постанову Верховного суду від 07.04.2021р. у справі № 263/15605/17 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96208170>), та визначить поняття «активне сприяння розкриттю злочину» як обставину, що пом'якшує покарання.

5. Ознайомтеся за Оглядом судової практики ККС ВС кримінального провадження, в якому до особи було застосовано попереднє ув'язнення: постанова ВС від 25.05.2022р. у справі № 487/5073/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104477456>), та визначить, яким чином строк тримання особи в слідчому ізоляторі чи в іншому місці попереднього ув'язнення може бути зараховано відповідно до ч. 5 ст. 72 КК.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Суд визнав винним І. та В. у вчиненні злочинів за ч. 3 ст. 185 КК України та призначив покарання - по 3 роки позбавлення волі кожному. Вони визнані винними за вчинення таємного викрадення чужого майна за попередньою змовою групою осіб, поєднаного з проникненням у житло (обидва перебували в стані алкогольного сп'яніння). Прокурор посиляється на неправильне застосування судом кримінального закону: органами досудового слідства І. та В. були обвинувачені у вчиненні таємного викрадення майна з проникненням у приміщення, що завдало значної шкоди потерпілому, однак, суд упустив цю кваліфікуючу ознаку - заподіяння значної шкоди, не мотивувавши свого рішення в цій частині; крім того, суд, наводячи у вирокі обставини, які обтяжують покарання засуджених, послався на обставину «вчинення злочину за попередньою змовою», хоча вказана обставина врахована як ознака злочину, а також, навів обставину «негативні характеристики підсудних». *Визначить, чи обґрунтовані нормами матеріального права доводи прокурора.*

Задача 2.

Вироком апеляційного суду О. засуджено за ч. 1 ст. 14, ч. 3 ст. 27, ч. 2 п. п. 6, 11 ст. 115 КК України до 10 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, що належить йому на праві власності (за організацію умисного вбивства свого батька з метою отримання спадщини, однак злочин було попереджено - вбивство виконавцем у співпраці з правоохоронними органами інсценовано, О. затриманий при передачі «виконавцем» заздалегідь підготовлених фотознімків потерпілого зі слідами насильницької смерті). У касаційній скарзі адвокат О. просить пом'якшити покарання її підзахисному, посиляючись на повне визнання ним своєї вини, позитивну характеристику його особи, вчинення ним злочину вперше та поганий стан здоров'я. Також посиляється на зміни в законодавстві, згідно з якими строк покарання за готування до злочину не може перевищувати половини максимального строку, передбаченого санкцією закону, за яким особу засуджено. *Визначить, чи обґрунтовані доводи адвоката О.?*

Задача 3.

Вироком суду С. засуджений за ст. 355 ч. 2 КК України до 4 років позбавлення волі; за ч. 2 ст. 289 КК до 5 років 6 місяців позбавлення волі; за ч. 2 ст. 283 КК до 7 років позбавлення волі з позбавленням права керувати транспортними засобами на 2 роки. На підставі ст. 70 КК за сукупністю кримінальних правопорушень призначено 8 років позбавлення волі з позбавленням права керувати транспортними засобами на 2 роки. *Визначить, чи дотримано судом вимоги норм матеріального права при визначенні остаточного покарання.*

Задача 4.

Вироком суду від 20 вересня 2025 р. К., раніше неодноразово судимий, останній раз 25 травня 2025 р. (за ст.ст. 296 ч. 2, 187 ч. 2, 304 КК України до дев'яти років позбавлення волі), – засуджений за ч.1 ст. 393 КК України на два роки позбавлення волі і відповідно до ст. 71 КК України до призначеного покарання частково приєднано невідбуте покарання за попереднім вироком суду від 25 травня 2025 р., й остаточно визначено дев'ять років шість місяців позбавлення волі. *Визначить, чи правильно судом визначено остаточне покарання застосовано положення ст. 71 КК України.*

Задача 5.

19-тирічний Х. визнано винним у тому, що він, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, згвалтував неповнолітню П., а після цього з особливою жорстокістю вбив потерпілу. Позбавивши П. життя, Х. вчинив крадіжку належного їй мобільного телефона зі стартовим пакетом вартістю 3555 грн. Вироком апеляційного суду Х., раніше судимого за ч.3 ст.185, ч.5 ст. 185 КК України до 4 років позбавлення волі і звільненого від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком 2 роки, засуджено за п.п. 4, 10 ч. 2 ст.115 КК України до довічного позбавлення волі, за ч.4 ст.152 КК України до 12 років позбавлення волі, за ч.2 ст.185 КК України до 3 років позбавлення волі, і на підставі ст.ст.70 та 71 КК України остаточно за сукупністю злочинів та вироків - до довічного позбавлення волі. Х. активно сприяв розкриттю злочину, вказав органам слідства місцезнаходження трупа П., та вказав на місце злочину. Проаналізуйте наведені обставини, та визначить, чи обґрунтовано застосовано судом до Х. покарання у виді довічного позбавлення волі.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомтеся з Постановою ВС від 20.10.2021р. у справі № 487/3326/15-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100544979>), та визначить, як суд має враховувати покарання, від якого він не ухилився і стосовно якого закінчилися строки давності виконання обвинувального вироку, передбачені ч. 1 ст. 80 КК.

2. Проаналізуйте Постанову Верховного суду від 02.02.2022р. у справі № 344/16025/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102999869>) та Постанову Верховного суду від 21.06.2022р. у справі № 171/869/21 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104886096>), та визначить порядок призначення покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Вироком районного суду П. було визнано винним у тому, що він, керуючи автомобілем і перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, рухаючись на закругленій ділянці автодороги, не обрав безпечну швидкість та не впорався з керуванням автомобілем, у результаті чого допустив з'їзд у правий по своєму ходу руху кювет, де вчинив наїзд на придорожнє дерево, внаслідок чого пасажирки автомобіля С. і Г. отримали тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили їхню смерть, К. – тяжкі тілесні ушкодження, а О. та І. – середньої тяжкості тілесні ушкодження. П. засудили за ч. 2 ст. 286-1 КК України із застосуванням ст. 69 КК України до позбавлення волі строком на п'ять років із позбавленням права керувати транспортними засобами строком на три роки. Суд послався на те, що П. раніше до кримінальної відповідальності не притягувався, щиро розкався у вчиненому, має позитивні відгуки за місцем проживання, злочин вчинив з необережності. Крім того постраждав від ДТП, внаслідок чого став інвалідом II групи. Апеляційний суд своєю ухвалою вирок щодо П. залишив без змін. Чи обґрунтоване нормами матеріального права рішення судів обох інстанцій?

Задача 2.

Вироком районного суду Є., І. та С. засуджені за ч. 2 ст. 186 КК України до п'яти років позбавлення волі кожного, Є. та І. на підставі ст. 75 КК України, а С. - відповідно до ст. 75, ст. 104 КК України - від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком три роки, поклавши на них обов'язки, передбачені пунктами 3, 4 ч. 1 ст. 76 КК України. В апеляційному поданні та доповненні до нього прокурор порушив питання про зміну постановленого щодо Є., І та С. судового рішення у зв'язку з неправильним застосуванням кримінального закону: засуджені визнали свою вину, щиро розкалися у вчиненому та добровільно відшкодували

заподіяну шкоду, а обставин, які обтяжують покарання, не встановлено, чим порушені вимоги ст. 69-1 КК України, а щодо С. (вчинив злочин у неповнолітньому віці), - на порушення ст. 104 КК України. *Визначить, які саме мають порушення в даній ситуації, та відповідь обґрунтуйте.*

Задача 3.

Щ., непрацевлаштований, будучи в стані алкогольного сп'яніння, під час сварки з Б., яка виникла на ґрунті їх неприязних стосунків через користування спірною земельною ділянкою, умисно став наносити дерев'яною палицею удари по голові та інших частинах тілах Б. На допомогу їй прибігли її мати - Л. та син Р., яким Щ. також наніс удари палицею. Внаслідок цієї бійки Щ. заподіяв Б. легкі тілесні ушкодження, що спричинили короточасний розлад здоров'я, а Л. і Р. - легкі тілесні ушкодження без розладу здоров'я. Вироком суду Щ., засуджено: - за ч. 1 ст. 125 КК України на 1 рік виправних робіт із відрахуванням 15 % заробітку в дохід держави; за ч. 2 ст. 125 КК України на 2 роки обмеження волі. *Визначить, чи правильно суд призначив покарання Щ. за кожне кримінальне правопорушення.*

Теми доповідей:

1. Реалізація абсолютних та відносних теорій цілей покарання в сучасній кримінальній політиці України.
2. Практичні аспекти призначення штрафу як виду додаткового виду покарання упровадження щодо корупційних кримінальних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.
3. Обставини, які пом'якшують покарання: система та врахування під час призначення покарання.
4. Обставини, які обтяжують покарання: система та врахування під час призначення покарання.
5. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, у випадках укладання угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією.
6. Призначення покарання на підставі угод: аналіз судової практики.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Європейські пенітенціарні правила, затверджені Комітетом міністрів РЄ (1987 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_032#Text
2. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu85321?an=28&ed=1985_11_29
3. Мінімальні стандартні правила ООН відносно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням («Токійські правила») від 14 грудня 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_907#Text
4. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text
5. Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів : від 14 груд. 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389#Text
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17 лип. 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

7. Конвенція про примусову чи обов'язкову працю № 29 1930 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_136#Text
8. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
9. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
10. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22 лютого 2000р № 1489-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>
11. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.98р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 24, 58, 59, 60, 93, 1901 Кримінального кодексу України в частині, що передбачає смертну кару як вид покарання (справа про смертну кару), №11-рп/99 від 29 грудня 1999 року. Офіційний вісник України. 2000. № 4. Ст. 126. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-99#Text>
13. Рішення Конституційного Суду України від 02.11.2004 р. № 15- рп/2004 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання): справа № 1-33/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>
14. Рішення Конституційного Суду України від 26.01.2011 р. № 1-рп/11 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України про офіційне тлумачення положень Кримінального кодексу України 1960 року із змінами, внесеними Законом України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінально-процесуального та Виправно-трудового кодексів України» від 22 лютого 2000 року № 1483-III, щодо їх дії в часі у взаємозв'язку із положеннями статті 8, частини першої статті 58, пункту 22 частини першої статті 92, частини другої статті 152, пункту 1 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України, статті 73 Закону України «Про Конституційний Суд України», частини другої статті 4, частин першої, третьої, четвертої статті 5, частини третьої статті 74 Кримінального кодексу України 2001 року (справа про заміну смертної кари довічним позбавленням волі): справа № 1-5/2011). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-11#Text>
15. Про затвердження Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі: затверджено Наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 № 1348/5/572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-14#Text>

Судова практика:

1. Висновок щодо застосування ст. 55 КК України: Постанова Об'єднаної палати Верховного суду від 04.09.2023р. у справі N 404/2081/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113396688>
2. Висновок щодо застосування положень статей 55, 286, 286-1 КК: Постанова Об'єднаної палати Верховного суду 04.09.2023р. у справі N 702/301/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113396675>
3. Огляд практики Європейського суду з прав людини щодо застосування принципу юридичної визначеності: окремі аспекти. Упоряд. І.Кушнір. К., 2023. URL: https://rm.coe.int/17-10-web-overview-of-the-practice-of-the-european-court-of-human-righ/1680ad380c?fbclid=IwAR0yGow_H8jWylqmEgLPdDx5kwXydo3JFO8MUHD6HmiS6O7JcWDXxh7mbVE
4. Постанова Першої судової палати ККС ВС від 15.06.2023р. у справі № 613/527/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111647884>

5. Постанова Першої судової палати ККС ВС від 07.02.2023р. у справі № 187/1548/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108930689> (Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом)
6. Постанова Третньої судової палати ККС ВС від 15.03.2023р. у справі № 404/7774/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109646052>
7. Постанова Третньої судової палати ККС ВС від 19.07.2023р. у справі № 286/1005/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112370189>
8. Постанова Третньої судової палати ККС ВС від 02.02.2022р. у справі № 344/16025/18. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/102999869>
9. Постанова Третньої судової палати ККС ВС від 07.12.2022р. у справі № 385/619/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834205>.
10. Проблемні питання, що виникають при призначенні покарання. Аналіз практики Верховного Суду. Львів, 6 вересня 2023. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/2023_09_06_Prezent_Yakovlava_Pruznach_pokaran.pdf
11. Про практику призначення судами кримінального покарання: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 від 24.10.2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03#Text>
12. Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні: Постанова Пленуму Верховного Суду від 28 грудня 1996 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-96#Text>
13. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 14 від 23 грудня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05#Text>
14. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03#Text>
15. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>

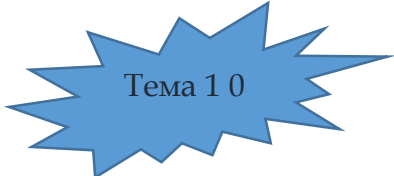
Допоміжні джерела:

1. Автухов К. А., Яковець І. С. Механізм оптимального виконання покарання у виді позбавлення волі : наук.-практ. посіб. Харків: Права людини, 2013. 248 с.
2. Антипов В.В., Антипов В.І. Обставини, які виключають застосування кримінального покарання: Монографія. К.: Атіка, 2004. 208 с.
3. Бабанли Р. Ш. Призначення покарання в Україні: теоретико-прикладні засади. Чернігів: Десна Поліграф, 2019. 488 с.
4. Басалюк Н.В. Система покарань у доктрині кримінального права України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. Вип. 85. С. 11-21.
5. Березовська Н.Л. Зміст покарань, пов'язаних із виправно-трудовим впливом. *Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр.* О.: Національний університет «Одеська юридична академія», Південноукраїнський центр гендерних проблем, 2012. Вип. 46. С. 367-376.
6. Борисов В. І., Гізімчук С. В. Питання караності злочину у конституційному судочинстві (на прикладі заміни смертної кари довічним позбавленням волі). *Право України*. 2011. № 9. С. 147–157.
7. Вечерова Є.М. Покарання, кара та кримінально-правовий вплив: питання співвідношення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2008. №4. С. 94-96.
8. Габлей Н. Г. Поняття та мета покарання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2012. Вип. 2. С. 190–197

9. Гончар Т.О. До питання про суттєві ознаки кримінального покарання. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2011. № 2. С. 33–34.
10. Горбачова І.М. Порушення принципів пеналізації при визначенні караності діянь за КК України. *JurisEuropensisScientia*. 2023. №2. С. 117-122
11. Горбачова І.М. Угоди про примирення та визнання винуватості: індульгенції чи засоби заохочення. *Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С. 214-245. URL: <https://legalposition.umsf.in.ua/archive/2022/4/45.pdf>
12. Горбачова І.М. Розмежування конфіскації і спеціальної конфіскації. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. праць. О.: Юрид. література, 2007. Вип. 32. С.182-186.
13. Гура Р. М. Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю : монографія. Харків :Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2005. 144 с.
14. Гуторова Н. О. Кара як мета кримінального покарання. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2002. Вип. 20. С. 42–46.
15. Гуторова Н.О. Кримінально-правова категорія «пеналізація злочинів»: методологічні аспекти формування та розвитку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2011. № 2. С. 96–100.
16. Денисова Т.А. Кримінальне покарання та функції його призначення і виконання за законодавством України: Навчальний посібник. Запоріжжя: ГУ „ЗІДМУ”, 2004. 152 с.
17. Денисова Т. А. Покарання: кримінально-правовий, кримінологічний та кримінально-виконавчий аналіз : монографія. Запоріжжя : Вид-во КПУ, 2007. 340 с.
18. Денисова Т.А. Кримінальне покарання: жорстокість чи необхідність? *Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Право*. 2001. № 1. С.103-106.
19. Денисова Т.А. Правосвідомість суспільства та питання призначення і відбування покарання. *Вісник прокуратури*. 2006. № 8. С.94-101.
20. Дудоров О., Данилевський А. Про заміну смертної кари довічним позбавленням волі. Щодо рішення Конституційного Суду України. *Вісник прокуратури*. 2011. № 6. С. 72 – 79.
21. Дудоров О. Спеціальні засади призначення покарання. *Слово Національної школи суддів України*. 2012. № 1. С. 121 – 135.
22. Дудоров О.О. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання: поняття, правова природа, значення. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2011. № 1. С. 204 – 211.
23. Єрмак О. В., Куц В. М. Конфіскація як засіб кримінально-правового реагування: монографія. Чернігів: Вид.-во Лозовий В. М., 2018. 232 с.
24. Зінченко І. О. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання : монографія. Х. : ФІНН, 2008. 336 с.
25. Ігнатенко М. П. Проблемні питання конструкції кримінально-правових санкцій в контексті призначення покарання. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Одеса : Юрид. літ., 2012. Вип. 64. С. 432–439
26. Іскендеров Ф. Ш. Принципи призначення покарання та деякі тенденції європейської судової практики. Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 2 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 180-182.
27. Кириць Б.О. Застосування покарання у вигляді обмеження волі. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2004. № 3 (11). С. 175-182.
28. Кириць Б.О. Застосування покарання у виді тримання у дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2004. № 4 (12). С. 182 – 189.
29. Кириць Б. Громадські роботи як вид покарання за кримінальним правом України. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*: зб. наук. пр. 2004. Вип. 39. С. 399–406.

30. Книженко О. О. Санкції у кримінальному праві : монографія. Харків : НикаНова, 2011. 336 с.
31. Лень В.В. До проблеми виконання довічного позбавлення волі як виду покарання. *Вісник поліцейської фінансово-правової академії*. 2009. № 1. С. 27-30.
32. Литвинов О. М., Назимко Є. С. Інститут покарання в кримінальному праві України : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Литвинова. Донецьк : Ноулідж (Донец. від-ня), 2013. 213 с.
33. Макаренко А.С. Деякі актуальні проблеми пом'якшення покарання в Україні. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 1 (10). URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Chaau/2011-1/11maspvu.pdf>
34. Макаренко А.С. Загальні засади призначення покарання та суддівський розсуд. *Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2011. Вип. № 9. С. 338 – 342.
35. Макаренко А.С. Кримінально-правова характеристика суддівського розсуду: зловживання правом. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. О.: Юрид. література, 2012. Вип. 65. С. 610 – 617.
36. Макаренко А.С. Критерії призначення покарання. *Вісник прокуратури*. 2011. № 7. С. 60 – 63.
37. Макаренко А.С. Проблема суддівського розсуду. *Генезис публічного права: від становлення до сучасності: зб. наук. праць / за ред. С.В. Ківалова, В.О. Тулякова, О.В. Козаченка*. Миколаїв: Іліон, 2010. С. 168 – 170.
38. Макаренко А. С. Суддівський розсуд при призначенні покарання в Україні. Одеса: Юрид. літ., 2013. 272 с.
39. Міщенко С. Арешт і обмеження волі як альтернатива призначення покарання у вигляді позбавлення волі. *Судоустрій і судочинство в Україні*. 2005. № 1. С. 62 – 69.
40. Мирошніченко Н. А. Види покарань, що можуть бути призначені неповнолітнім правопорушникам. *Правове життя сучасної України : у 2 т. : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.) / відп. ред. Г. О. Ульянова*. Одеса : ВД «Гельветика», 2019. Т. 2. С. 148–151.
41. Мирошніченко Н. А., Басалюк Н. В. Покарання за злочини: новий концепт. *Актуальні проблеми політики :зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. редкол.), Л. І. Кормич (голов. ред.), І. М. Милосердна (відп. ред.) [та ін.] ; НУ «ОЮА», Південноукр. центр гендер. проблем*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 67. С. 180-186.
42. Мельникова-Крикун В. М. Про недоцільність застосування конфіскації майна як додаткового виду покарання. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2005. Вип. 29. С. 61–65
43. Музика А.А., Горох О.П. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення: монографія. К.: ПАЛІВОДА А. В., 2012. 404 с.
44. Музика А., Горох О. Інститут призначення покарання: поняття і загальна характеристика. *Право України*. 2011. № 9. С. 174 – 183.
45. Назимко Є. Правова експертиза як засіб подолання помилок у встановленні міри покарання в кримінально-правових санкціях. *Юридична Україна*. 2012. № 2. С. 109–113.
46. Нарожна О.В. Позбавлення військового звання як вид покарання: окремі питання застосування. *Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць*. Одеса: Юридична література, 2010. Вип. 55. С. 172-176.
47. Новікова К. А. Обмеження свободи як вид покарання : монографія / наук. ред. Ю. А. Пономаренко. Харків : Право, 2019. 288 с.
48. Полянський Є.Ю. Теоретичні засади призначення покарання у сучасній науці кримінального права. *Вісник прокуратури*. №3. 2009. С. 57-66.
49. Полтавець В.В. Загальні засади призначення покарання за кримінальним правом України: Монографія. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2005. 239 с.

50. Пономаренко Ю. А. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень: монографія. Харків: Право, 2020. 720 с.
51. Пономаренко Ю.А. Новели у системі та видах покарань за КК України в умовах воєнного стану: монографія. Київ, Компанія ВАІТЕ, 2025.156 с.
52. Шевчук В. М. Критерії розрахунку розміру шкоди і штрафу в кримінальному законодавстві України. *Правова держава*. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова. 2011. № 13. С. 249 – 256.
53. Татаринова О. В. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання, та деякі проблеми врахування суддівського розсуду. *Судова та слідча практика в Україні*. 2016. № 1. С. 104–111.
54. Трубников В. М., Шинкарьов Ю. В. Арешт як вид кримінального покарання та особливості його застосування : монографія. Харків : Харків юрид., 2007. 288 с
55. Туляков В. О., Макаренко А. С. Призначення покарання. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. № 1 (1). С. 208-227.
56. Туляков В. О. Призначення покарання. *Правова доктрина України: у 5 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова*. Харків: Право, 2013. Т. 5: *Кримінально-правові науки України: стан, проблеми та шляхи розвитку*. Розд. 1, підрозділ 1.5.3. С. 294–313.
57. Тютюгін В., Лемішко Ю. Кримінально-правова оцінка стану сп'яніння за статтями Кримінального кодексу з банкетними диспозиціями. *Право України*. 2012. № 6. С. 242-249.
58. Тютюгін В.І., Євдокімова О.В. Особливості застосування додаткових покарань у кумулятивних санкціях статей Особливої частини Кримінального кодексу України. *Вісник Верховного Суду України*. 2012. № 7. С. 41-47.
59. Хавронюк М. Щодо правил визначення санкції з більш суворим покаранням. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 4. С. 22–28.

Тема 10

ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ ТА ІНШІ ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ.

Питання заняття:

1. Поняття та правова природа інших заходів кримінально-правового характеру, відмінних від покарання.
2. Підстави та порядок застосування заходів спеціальної конфіскації. Відмежування від покарання у вигляді конфіскації.
3. Порядок та підстави застосування примусових заходів медичного характеру.
4. Правова природа та порядок застосування примусового лікування.
5. Правова природа та порядок застосування примусових заходів виховного характеру.
6. Правова природа та порядок застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
7. Обмежувальні заходи: порядок та підстави застосування.
8. Компенсаційні та відновні заходи: поняття, сутність та їх реалізація в кримінальному праві України.

9. Види покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітніх. Особливості призначення покарання неповнолітнім.

10. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності та від відбування покарання.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти правову природу та відмінність від покарання інших заходів кримінально-правового характеру, порядок застосування примусових заходів медичного характеру та примусового лікування, примусових заходів виховного характеру, обмежувальних заходів, засвоїти питання особливостей реалізації кримінальної відповідальності щодо неповнолітніх, з'ясувати, чим це обумовлено. Детальної уваги потребує аналіз особливостей застосування окремих видів покарань до неповнолітніх, звільнення їх від покарання та його відбування, звільнення від кримінальної відповідальності, особливості застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх, які вчинили кримінальні правопорушення до досягнення віку кримінальної відповідальності.

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся з оглядом судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо застосування спеціальної конфіскації майна як заходу кримінально-правового характеру (Рішення, внесені до ЄДРСР за період із січня 2018 року по листопад 2021р.). (URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KKS_2022_01_11.pdf), визначить критерії застосування спеціальної конфіскації в судовій практиці.

2. Визначить практичні аспекти застосування примусових заходів виховного характеру, ознайомившись з Постановою Верховного суду від 10.06.2021р. у справі № 303/2121/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97657196>).

3. Проаналізуйте Постанову Третньої судової палати ККС ВС від 09.10.2023р. у справі № 233/2288/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114228604>), визначить, яке значення має не встановлення судом часу закінчення обмеження дозвілля малолітнього?

4. Проаналізуйте Постанову ВС від 26.10.2021р. у справі № 461/2728/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100704546>), визначить вікові межі потерпілого, до якого можуть бути застосовані примусові заходи виховного характеру, передбачені ст. 105 КК.

Розв'яжіть задачі

Задача 1.

Ухвалою Апеляційного суду від 01.05.2019 року до Б. за вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК, застосовано примусові заходи медичного характеру у вигляді госпіталізації до психіатричної лікарні з суворим наглядом. 19.10. 2019 року лікар-психіатр ДЗ «Українська психіатрична лікарня з суворим наглядом МОЗ України» подав до суду заяву про продовження застосування примусових заходів медичного характеру. За доданням до заяви висновком комісії лікарів-психіатрів Б. страждає на органічний розлад особистості складного генезу, психічний стан не зазнав поліпшення. Яке рішення має прийняти суд?

Задача 2.

Раніше судимий С. повторно вчинив таємне викрадення чужого майна, поєднане з проникненням до житла, що передбачене ч. 3 ст. 185 КК України. Також він своїми умисними

діями вчинив замах на повторне таємне викрадення чужого майна, поєднане з проникненням до житла, але не зміг довести свої дії до кінця з причин, що не залежали від нього, чим вчинив злочин, передбачений ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 185 КК України. За результатами судово-психіатричної експертизи С. за своїм психічним станом на момент здійснення досудового розслідування що вчинених ним діянь, С. не може розуміти свої дії та керувати ними. *Яке рішення повинно бути прийняте органом досудового розслідування?*

Задача 3.

За умисне заподіяння тяжкого тілесного ушкодження при перевищенні меж необхідної оборони щодо Т. була порушена кримінальна справа за ст. 124 КК України. На стадії досудового розслідування судово-психіатрична експертиза встановила, що він страждає на шизофренію в параноїдальній формі, і на момент завдання тілесних ушкоджень не розумів значення вчинюваних ним дій, та його поведінка характеризується надмірною агресивністю й озлобленістю. *Яке рішення має прийняти суд за даних обставин?*

Задача 4.

Вироком районного суду Ф. засуджений за ч.3 ст. 185 КК України на 3 роки позбавлення волі; за ч.1 ст. 309 КК України - до 2 років пробаційного нагляду. На підставі ст. 70 КК України шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим Ф. визначено остаточне покарання - 3 роки позбавлення волі. До засудженого Ф. з посиленням на ст. 96 КК України застосовано примусове лікування від наркоманії. *Проаналізуйте рішення суду на предмет його відповідності нормам КК.*

Задача 5.

Неповнолітній І. (12 років) разом з іншим неповнолітнім С. (13 років), з магазину «АТБ – маркет», користуючись тим, що їх ніхто не бачить, шляхом вільного доступу викрали два автомобільні GPS - навігаційні пристрої марки «Startex» вартістю 2549 грн. за одиницю. *Якими мають бути кримінально-правові наслідки вчиненого І. та С.?*

Задача 6.

Р. придбав з метою збуту без належних документів, які посвідчують якість та відповідність товару ДСТУ України, 60 упаковок (по 3 літри кожна) алкогольних напоїв під виглядом горілки іноземного виробництва без марок акцизного податку та без маркування українською мовою, які транспортував з метою збуту своїм автомобілем. За вироком суду Р. засуджено за ч. 1 ст. 204 КК до покарання у виді штрафу в розмірі 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Апеляційний суд вирок міськрайонного суду щодо Р. скасував. Звільнив останнього від кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 204 КК на підставі п. 2 ч. 1 ст. 49 цього Кодексу у зв'язку з закінченням строків давності притягнення особи до кримінальної відповідальності, та застосував спеціальну конфіскацію щодо автомобіля як засобу вчинення кримінального правопорушення. *Визначить законність застосування спеціальної конфіскації апеляційним судом.*

Задача 7.

В період з 12.09.2019р. до 15.11.2019р. О. 9 разів притягався до адміністративної відповідальності за ч.1 ст.173-2 КпАП України за вчинення домашнього насильства щодо своєї дружини. Судом О. визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого ст.126-1 КК України, призначено покарання у вигляді обмеження волі, та покладено обов'язок проходження програми для кривдників строком на три місяця. *Оцініть рішення суду з точки зору застосованих заходів кримінально-правового характеру.*

Задача 8.

Д. за місцем свого проживання неодноразово вчиняв відносно своєї доньки К. домашнє насильство психологічного і фізичного характеру (ображав, забирав мобільний телефон), за що тричі притягався до адміністративної відповідальності за ч.1 ст.173-2 КпАП України. В жовтні вчергове Д., знаходячись в стані алкогольного сп'яніння, вчинив сварку по відношенню до своєї малолітньої доньки К., в ході якої виражався на її адресу грубою нецензурною лайкою та вдарив її. *Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому Д. та визначить кримінально-правові заходи впливу, оптимальні в даній ситуації.*

Задача 9.

Вироком районного суду від 9 березня 2020 р. неповнолітнього К. засуджено за ч. 2 ст. 121 КК на 8 років позбавлення волі. Цим же вироком засуджено Н., Х. та В., з якими неповнолітній К., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, завдали. С. численні удари руками та ногами в різні частини тіла. Крім того, за вимогою Н., В. завдав потерпілому декілька ударів дерев'яною палкою. Цього ж дня приблизно о 22 год. Н. спільно з К. повернулися до будинку, де знову вивели на вулицю С. і продовжили його бити. Коли потерпілий не зміг самотійно пересуватися, Н. з К. затягнули його в господарче приміщення вказаного будинку. Внаслідок зазначених дій С. були заподіяні тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили його смерть. *Проаналізуйте, чи правильно застосовано кримінальний закон в процесі призначення покарання К.*

Задача 10.

Ухвалою районного суду від 1 вересня 2019 р. К., 30 червня 2005 року народження, який вчинив суспільно-небезпечне діяння, передбачене ч.3 ст.185 КК України, звільнено від покарання на підставі ст.105 КК України з передачею його під нагляд батька К.В. При обранні судом заходів виховного характеру не було визначено термін, на який К. передано під нагляд батьків. *Чи зобов'язаний суд при обранні заходів виховного характеру визначати термін їх застосування?*

Задача 11.

Вироком районного суду від 21 березня 2021 р. засуджено неповнолітнього Р. за ч. 1 ст. 296 КК України на два роки обмеження волі. На підставі ст.75 КК України Р. звільнено від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком в один рік. Р. засуджений за хуліганські дії, а саме: 15 січня 2021 р. близько 19 год., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, Р. на дискотеці, перекинув музичну колонку. На зауваження потерпілого М. став висловлюватися нецензурною лайкою, намагався його вдарити та вчинити бійку. Впродовж приблизно години продовжував хуліганські дії, не реагуючи на прохання їх припинити. *Визначить, чи правильно судом призначено Р. покарання.*

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте Постанову Верховного суду від 26.10.2021р. у справі № 461/2728/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100704546>) та визначить, в яких випадках не можуть бути застосовані примусові заходи виховного характеру, передбачені ст. 105 КК.

2. Проаналізуйте Постанову Верховного суду від 20.10.2020р. у справі № 221/6664/19 (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/92363930#>), та визначить критерії застосування конкретного виду примусових заходів медичного характеру.

3. Проаналізуйте Постанову ВС від 11.02.2021р. у справі № 161/20070/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94874087>), визначить, чи можливе звільнення неповнолітнього від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст.

105 КК) у випадку вчинення ним двох тотожних діянь, що утворюють повторність кримінальних правопорушень.

4. Ознайомтеся зі змістом постанови ВС від 04.11.2020 у справі № 236/3696/18 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92692226ta> визначить національний підхід до розуміння «справедливої рівноваги між вимогами загального інтересу і захисту фундаментальних прав осіб» та «надмірний індивідуальний тягар».

5. Встановіть відповідність:

1. Неповнолітньому може бути призначене покарання у вигляді:
 - a) обмеження волі;
 - b) конфіскації майна;
 - c) виправних робіт;
 - d) довічного позбавлення волі.
2. У випадку вчинення неповнолітнім нетяжкого злочину покарання у виді позбавлення волі може бути призначено на строк:
 - a) не більше 5 років;
 - b) не більше 7 років;
 - c) не більше 4 років;
 - d) не більше 3 років і 6 місяців.
3. До неповнолітнього НЕ може бути застосовано покарання у вигляді:
 - a) арешту;
 - b) обмеження волі;
 - c) громадських робіт;
 - d) виправних робіт.
4. Момент досягнення віку кримінальної відповідальності:
 - a) через добу після дня народження особи;
 - b) початок наступної доби після дня народження;
 - c) день народження особи, що вчинила злочин;
 - d) досягнення особою повноліття.
5. До неповнолітніх осіб, які визнані винними у вчиненні злочину, може застосовуватися покарання у вигляді:
 - a) обмеження волі;
 - b) громадських робіт;
 - c) довічного позбавлення волі;
 - d) конфіскації майна.
6. Які (два) з додаткових видів покарань може бути застосовано до неповнолітнього:
 - a) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
 - b) позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу;
 - c) конфіскація майна;
 - d) штраф.
7. Покарання у вигляді позбавлення волі за сукупністю кримінальних правопорушень та сукупністю вироків неповнолітнім може бути призначено на строк:
 - a) не більше десяти років;

- b) на строк не більше дванадцяти років;
- c) на строк не більше п'ятнадцяти років;
- d) не більше семи років;

8. При звільненні неповнолітнього від відбування покарання з випробуванням іспитовий строк не може перевищувати:

- a) трьох років;
- b) двох років;
- c) півроку;
- d) до одного року.

9. До неповнолітніх застосовуються примусові заходи виховного характеру:

- a) застереження; обмеження дозвілля; покладання на неповнолітнього обов'язку відшкодувати заподіяні майнові збитки
- b) направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи; виправні роботи; штраф
- c) громадські роботи; обмеження дозвілля; арешт
- d) попросити публічно або в іншій формі пробачення; не виїжджати за межі України; обмеження дозвілля

Теми доповідей:

1. Обмежувальні заходи: загальна характеристика та підстави застосування.
2. Примусові заходи медичного характеру: поняття, мета та підстави застосування.
3. Примусове лікування: поняття, мета та підстави застосування.
4. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
5. Спеціальна конфіскація як інший захід кримінально-правового характеру: практичні аспекти застосування.
6. Правова природа примусових заходів виховного характеру.
7. Звільнення неповнолітнього від відбування покарання з випробуванням.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Європейські пенітенціарні правила, затверджені Комітетом міністрів РЄ (1987 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_032#Text
2. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu85321?an=28&ed=1985_11_29
3. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text
4. Конвенція ООН «Про права дитини» від 20 листопада 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
5. Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів : від 14 груд. 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389#Text
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17 лип. 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
7. Конвенція про примусову чи обов'язкову працю № 29 1930 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_136#Text

8. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами та Пояснювальна доповідь. Відкрита для підпису в Стамбулі (Туреччина) 11.05.2011 р. та пояснювальна доповідь. URL: <https://rm.coe.int/1680093d9e>
9. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
10. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
11. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22 лютого 2000р № 1489-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>
12. Про затвердження Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі: затверджено Наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 № 1348/5/572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-14#Text>
13. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
14. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>
15. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України 24 січня 1995 року № 20/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>
16. Про затвердження Інструкції про медичне обстеження дітей і підлітків, які направляються до загальноосвітніх шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання: Наказ [МОЗ України](#), [Міносвіти](#) від 5 травня 1997р. № 137/131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0328-97#Text>
17. Про затвердження Типової програми для кривдників: Наказ Міністерства соціальної політики України від 01.10.2018 р. № 1434. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#Text>
18. Про затвердження Переліку заходів щодо реалізації пробаційних програм: Наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2018 р. № 926/5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#Text>
19. Про затвердження Методичних рекомендацій до корекційних програм для осіб, які вчиняють насильство в сім'ї: Наказ Мінсоцполітики 29.10.2014 № 838 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0838739-14#Text>
20. Про організацію діяльності загальноосвітніх шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2012 р. № 734. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/734-2012-%D0%BF#Text>
21. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 24, 58, 59, 60, 93, 1901 Кримінального кодексу України в частині, що передбачає смертну кару як вид покарання (справа про смертну кару), №11-рп/99 від 29 грудня 1999 року. Офіційний вісник України. 2000. № 4. Ст. 126. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-99#Text>
22. Рекомендація №(87)20 Комітету міністрів державам – членам Ради Європи «Про соціальний вплив на злочинність неповнолітніх» від 17 вересня 1987р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_266#Text

Судова практика:

1. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо застосування спеціальної конфіскації майна як заходу кримінально-правового характеру: Рішення, внесені до ЄДРСР за період із січня 2018 року по листопад 2021 року. URL:

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KKS_2022_01_11.pdf

2. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду щодо вирішення цивільного позову у кримінальному провадженні: Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 2018 року по лютий 2022 року. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/sud_pract/2022_05_25_Oglyad_KKS_civ_pozov.pdf

3. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: Постанова Пленуму Верховного Суду України №5 від 16.04.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va005700-04#Text>

4. Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-05#Text>

5. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 червня 2005 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-06#Text>

6. Постанова ККС від 09.04.2020 у справі № 676/2199/19. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88749307>

7. Постанова ККС від 02.09.2020 у справі № 138/2740/16-к . URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91367099>

8. Постанова ВС від 04.11.2020 у справі № 236/3696/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92692226>

9. Постанова ВС від 14.06.2018 у справі № 366/1872/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74842644>

10. Постанова ККС від 25.06.2024 у справі № 167/871/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120029824>.

11. Судова практика у справах про злочини неповнолітніх і втягнення їх у злочинну діяльність. Управління узагальнення судової практики та аналітичної роботи з питань застосування законодавства Верховного Суду України. URL: [https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/BC0631CD5091F1D6C2257B7C00453E96](https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/BC0631CD5091F1D6C2257B7C00453E96)

Допоміжні джерела:

1. Батиргарєєва В. С. Спеціальна конфіскація як засіб запобігання злочинності в Україні. *Питання боротьби зі злочинністю* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2014. Вип. 27. С. 101–109.

2. Березовська Н.Л. Деякі аспекти покращення системи покарань неповнолітніх. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. праць. О.: Юрид. література, 2012. Вип. 64. С. 439-446

3. Березовська Н.Л. Загальні питання застосування до неповнолітніх покарання у виді виправних робіт. *Актуальні проблеми держави і права. Зб. наук. праць*. О.: Юрид. література, 2002. Вип. 16. С. 632-636.

4. Березовська Н.Л. Застосування громадських робіт до неповнолітніх. *Актуальні проблеми держави і права. Зб. наук. праць*. О.: Юрид. література, 2004. Вип. 22. С. 847-851

5. Березовська Н.Л. Ефективність застосування позбавлення волі до неповнолітніх. *Актуальні проблеми держави і права. Зб. наук. праць*. О.: Юрид. література, 2010. Вип. 55. С. 188-194

6. Бурдін В.М. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх в Україні: Монографія. К.: Атіка, 2004. 240 с.

7. Бурдін В. М. Обмежувальні засоби в кримінальному праві України : монографія. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. 230 с.

8. Вечерова Є.М. Проблеми правової регламентації суб'єктів некарального кримінально-правового впливу на неповнолітніх в Україні. *Вісник Луганського держ. ун-ту внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка*. 2011. №5. С.100-107.
9. Вечерова Є.М. Деякі проблеми конструювання критеріїв ефективності заходів кримінально-правового впливу на неповнолітніх. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2008. №3. С. 51-52.
10. Горбачова І.М. «Домашній арешт» як альтернатива покарань, пов'язаних з позбавленням волі особи. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. О.: Юр. літ-ра, 2010. Вип. 54. С. 179-184.
11. Горбачова І.М. Спеціальна конфіскація в кримінальному праві України: пробіли та перспективи удосконалення. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 9. С. 129-136
12. Горбачова І.М. Сучасні тенденції у запровадженні інституту заходів безпеки в кримінальному праві України. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук.статей*. Чернівці. 2020. № 1. С. 86-91.
13. Горбачова І.М. Концепція суспільно-небезпечного стану особи при відпрацюванні попереджувальних заходів. *Кримінологія України та протидія злочинності: (зб. наук. ст. / за ред. М.П. Орзіха, В.М. Дрьоміна)*. Б-ка журналу „Юридичний вісник”. О.: Фенікс, 2008. С. 211- 217.
14. Горбачова І.М. Становлення теорії заходів безпеки в кримінально-правовій доктрині. *Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць*. О.: Юрид. література, 2008. Вип.44. С. 317-322.
15. Громко В. Я. Вплив умов життя неповнолітнього на призначене йому покарання. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2011. № 4. С. 80-84
16. Живова Ю. В. Спеціальна конфіскація в законах по боротьбі з організованою злочинністю в США та деяких Європейських країнах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 4. С. 175-179 DOI <https://doi.org/10.32782/39221535>
17. Казначеева Д.В. Проблеми призначення покарання щодо неповнолітніх. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2020. № 1 (22). С. 176–182.
18. Козаченко О.В., Богомятков Ю.С. Кримінальна відповідальність неповнолітніх: навч.-метод. посіб. Миколаїв, 2003. 28 с.
19. Козаченко О. Теоретичне визначення змісту та меж застосування кримінально-правових заходів. *Право України*. 2005. № 10. С. 41–44.
20. Козаченко О.В. Альтернативи кримінальній відповідальності de lege lata, de lege ferenda. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць*. Миколаїв, 2009. Вип. 38. С. 11–19.
21. Козаченко О.В. Кримінально-правові заходи: культуро-антропологічний вимір: монографія. Миколаїв: Іліон, 2011. 504 с.
22. Коломієць Ю.Ю. Чинність принципу невідворотності кримінальної відповідальності відносно неповнолітніх. *Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць*. О.: Юрид. л-ра, 2004. Вип. 19. С. 867-871.
23. Кравчук С.Й. Застосування кримінальної відповідальності до неповнолітніх: проблемні аспекти та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія Право. 2021. Вип. 66. С. 206-210.
24. Куц В. М., Яценко А. М. Примирення учасників кримінально-правового конфлікту (кримінально-правовий аспект): монографія. Харків: Юрайт, 2013. 328 с.
25. Лень В.В., Книга М.М.. Примусові заходи медичного характеру: історія, стан, тенденції: монографія. Запоріжжя: Дніпровський металург, 2010. 212 с.
26. Лахова О.В. Правова природа спеціальної конфіскації: захід кримінально-правового характеру чи забезпечення кримінального провадження? *Право та державне управління*. 2023. № 1. С. 315-318. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.1.47>

27. Мирошниченко Н.А. Особистість неповнолітніх злочинців з аномаліями. *Кримінологія в Україні та протидія злочинності*: зб. наук. пр. /за ред. М.П. Орзіха, В.М. Дрьоміна. О., 2008. С. 248-252.
28. Мирошниченко Н.М. Деякі проблеми застосування примусових заходів виховного характеру. Правове життя сучасної України: Тези доповідей Міжн. наук. конф. проф.-викл. і аспірант. складу, Одеса, 21-22 травня 2010 р. О.: Фенікс, 2010. С. 543-545.
29. Мирошниченко Н.М. Правові наслідки вікової незрілості неповнолітніх правопорушників. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. праць. О.: Юрид. література, 2008. Вип. 44. С. 302-307
30. Мирошниченко Н.М. Призначення покарання неповнолітнім з ознаками вікової осудності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2012. №19. Т.4. С. 67-69
31. Музика А.А. Примусове лікування наркоманів і права людини. *Наука і правоохорона*. 2010. № 1. С. 8–12.
32. Назимко Є.С. Зарубіжний досвід кримінально-правової регламентації інституту покарання неповнолітніх: монографія. Донецький юридичний інститут МВС України, Кримінологічна асоціація України. Київ : КНТ, 2015. 368
33. Назимко Є.С., Мицька О.І. Мета покарання неповнолітніх за кримінальним правом України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. С. 350-353. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-6/83>
34. Ободовський О. Про караність злочинів, учинених неповнолітніми: від особливостей до самостійності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 9. С. 187-191.
35. Орловська Н. А. Актуальні проблеми примусових заходів медичного характеру в контексті побудови кримінально-правових санкцій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2013. Вип. 6, т. 2. С. 89–93.
36. Остапчук Л.Г. Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство: національний та зарубіжний досвід. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 5. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.87>
37. Палюх Л. М. Примусові заходи виховного характеру: теорія і практика застосування : навч. посіб. Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2010. 214 с.
38. Пономаренко Ю. А. Заходи безпеки за кримінальним правом України. *Вісник прокуратури*. 2011. № 9. С. 63-67.
39. Тімофєєва Л.Ю. Особливості застосування Європейських стандартів щодо неповнолітніх у кримінальному праві України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 228-232.
40. Триньова Я. О. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх: навч. посіб. Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2014. 92 с.
41. Туляков В.О. Заходи безпеки в системі засобів протидії організованій злочинності. *Науковий Вісник Львівського юридичного інституту МВС України*. 2005. № 2(2) додаток 1. С.45-50.
42. Устрицька Н.І. Призначення покарання неповнолітнім: окремі проблеми. *Електронне наукове видання. Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 34-1. С. 173-177. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.32>
43. Хряпінський П.В. Гуманізація звільнення неповнолітніх від призначеного покарання та його відбування. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. № 1(14). С. 94-101.
44. Ямкова О.О. Застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх. *Актуальні проблеми держави і права*. 2002. Вип. 15. С. 85 – 92.
45. Яцун О. Застосування до неповнолітніх позбавлення волі. Ефективність цієї міри покарання. *Вісник прокуратури*. 2003. № 12. С. 106–108.
46. Яцун О. Особливості врахування особи неповнолітнього при призначенні покарання. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 11. С. 20–24.

47. Ященко А. М. Обмежувальні заходи кримінально-правового характеру: окремі міркування з приводу нормативної визначеності причиннофакторного комплексу їх здійснення та загальних засад застосування. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2022. № 1 (26). С. 24–31

Тема 11

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВІДБУВАННЯ. ОСОБЛИВОСТІ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ЗА КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ.

Питання заняття:

1. Поняття та правова природа та види звільнення від покарання та його відбування.
2. Звільнення від відбування покарання з випробуванням, його правові наслідки та види. Особливості (обмеження та переваги) звільнення від відбування покарання з випробуванням у справах про корупційне кримінальне правопорушення, кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією.
3. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку.
4. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (в т.ч. для проходження військової служби).
5. Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акту про помилування.
6. Звільнення від відбування покарання у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу засудженого для обміну як військовополоненого.
7. Заміна покарання або його невідбутої частини більш м'яким.
8. Звільнення від покарання за хворобою.
9. Судимість: наслідки, погашення та зняття. Встановлення нагляду.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання правової природи звільнення від покарання та його відбування, правові наслідки такого звільнення, з'ясувати особливості окремих видів звільнення від покарання та його відбування. При підготовці теми здобувачам слід враховувати зміни, які були внесені до норм КК, що регулюють означені питання в даній тематиці. В процесі підготовки до теми також слід звернути на встановлені на законодавчому рівні особливості звільнення від покарання з випробуванням у справах про корупційне кримінальне правопорушення, кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією. Детальної уваги потребує аналіз питання обмежень в застосуванні можливостей звільнення від відбування покарання з випробуванням за низку кримінальних правопорушень та практику реалізації таких заборон, шляхи уникнення заборони; особливості умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, питання заміни невідбутої частини покарання більш м'яким, особливості дострокового зняття судимості.

Виконайте завдання:

1. Проаналізуйте Постанову ВС від 17.01.2023р. у справі № 51-515км20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108526631>), та визначить, підставою для якого виду

звільнення від відбування покарання є ситуація, якщо особа захворіла на тяжку хворобу після вчинення злочину, що підтверджується висновком експертизи.

2. Проаналізуйте Постанови Верховного суду від 10.08.2021р. у справі № 235/689/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99009843>), та від 11.05.2021р. у справі № 623/3374/18 (провадження № 51-5568км20) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96933478>), та визначить, які обставини свідчать про зниження суспільної небезпеки вчиненого кримінального правопорушення та самого засудженого, що зумовлює можливість його виправлення без ізоляції від суспільства.

3. Проаналізуйте Постанову Верховного суду від 27.09.2021р. у справі № 2 34/1940/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99926673>), та визначить, чи можливе застосування звільнення особи від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК) у випадку засудження особи за сукупністю кримінальних правопорушень, одне з яких є корупційним.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1 .

У касаційній скарзі прокурор ставить вимогу про зміну вироку апеляційного суду через неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність: на підставі п. 1 ч. 1 ст. 49, ч. 5 ст. 74 КК засудженого звільнити від покарання за ч. 1 ст. 125 КК у зв'язку із закінченням строків давності. Свої вимоги прокурор обґрунтовує тим, що під час апеляційного розгляду було встановлено закінчення строку давності за ч. 1 ст. 125 КК, який є кримінальним проступком. *Чи підлягає задоволенню скарга прокурора?*

Задача 2.

В апеляційній скарзі засуджений Б. (за ч. 1 ст. 263 КК), посиляючись на суворість призначеного йому покарання та невідповідність вироку суду нормам матеріального і процесуального права, просить звільнити його від покарання на підстав ст.75 КК України. Зазначає, що місцевим судом не враховано того, що вироком суду йому було призначено покарання у виді позбавлення волі на строк 3 роки, а тому відповідно до ст. 12 КК вчинене ним є злочином нетяжким; набой без застосування нарізної вогнепальної зброї не становлять суспільної небезпеки, а тому вчинений ним злочин не є суспільно небезпечним. Наголошує на відсутності у нього негативних характеристик та наявності обставин, які пом'якшують покарання - щире каяття та відсутність у нього будь-яких судимостей. З матеріалів справи слідує, що Б. незаконно зберігав значну кількість боєприпасів з метою особистого збагачення шляхом подальшого збуту боєприпасів невідомим особам, не працює, за місцем проживання характеризується посередньо. *Визначить, чи є підстави для звільнення Б. від відбування покарання?*

Задача 3.

Засудженого Д. (за ч. 1 ст. 121 КК – до 4 років позбавлення волі) звільнено від відбування покарання з випробуванням та визнано обставини, які характеризують особу засудженого, як такі, що пом'якшують покарання (вперше притягується до кримінальної відповідальності, за місцем проживання характеризується позитивно, на обліку у лікаря нарколога та психіатра не перебуває, частково відшкодував шкоду потерпілому). Потерпілий оскаржив рішення суду та зазначив, що судом не надано належної оцінки вчиненню засудженим кримінального правопорушення у стані алкогольного сп'яніння, залишено поза увагою думки потерпілого щодо призначення виду та розміру покарання, невизнання засудженим вини, часткове відшкодування шкоди. Засуджений Д. проти доводів потерпілого заперечує, та вказує, що суд прийняв правильне рішення, тим більше, що з моменту вчинення кримінального правопорушення минуло 6 років, протягом яких засуджений не притягувався до кримінальної

відповідальності, а також наявна доповідь органу пробації щодо застосування стосовно нього заходів мінімального впливу та контролю. *Визначить, чи відповідає звільнення Д. вимогам КК України?*

Задача 4.

В. засуджений 25.06.2007 р. за ч.3 ст. 307, з урахуванням ст. 69 КК України до 4 років позбавлення волі з конфіскацією всього особистого майна. До суду надійшло подання адміністрації Софіївської ВК № 45 про звільнення засудженого В. через наявну в нього хворобу (стабільна стенокардія напруги, дифузний кардіосклероз III ст., гіпертонічна хвороба III ст.). В поданні Софіївської ВК № 45 зазначається, що В. страждає на хворобу, яка перешкоджає відбуттю покарання, В. порушень режиму утримання не допускав, характеризується задовільно. *Чи є підстави для звільнення В. від подальшого відбування покарання?*

Задача 5.

О. засуджений за ч.2 ст.185 КК України до 3 років 3 місяців позбавлення волі. До суду надійшло подання СВК-5 про звільнення О. від покарання. У висновку медичної комісії зазначається, що О. лікується в Снігурівській ВК з діагнозом ВІЛ-інфекція, стадія вторинних захворювань 111 Б, гіпертермічний синдром, хронічний гепатит, фаза нестійкої ремісії, кандидоз ротової порожнини, ВІЛ-енцефалопатія, ХТБ легень (дисемінований) фаза інфільтрації. Поступив у тяжкому стані, був поміщений до стаціонару, але стан прогресивно погіршується. Під час відбування покарання О. характеризується як такий, що стає на шлях виправлення. *Чи наявні підстави для звільнення О. від подальшого відбування покарання?*

Задача 6.

П. засуджено за ч. 3 ст. 185 КК України на 3 роки позбавлення волі та на підставі ст. 75 КК України звільнено від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком на 2 роки. Постановою апеляційного суду скасовано звільнення від відбування покарання з випробуванням, та направлено його у місця позбавлення волі строком на 3 роки. У касаційній скарзі засуджений П. порушує питання про скасування постанови суду, внаслідок неправильного застосування кримінального закону. Вважає, що суд не в повній мірі з'ясував усі обставини справи та дійшов неправильного висновку про те, що він ухилявся від виконання покладених на нього обов'язків. Зазначає, що він не отримував повідомлень з кримінально виконавчої інспекції та суду. Твердить, що став на шлях виправлення, оскільки за час іспитового строку правопорушень не вчиняв, працевлаштований, позитивно характеризується за місцем роботи та за місцем проживання, про що є відповідні довідки, має дружину - інваліда другої групи. З матеріалів справи вбачається, що суд апеляційної інстанції не з'ясував у представника кримінально-виконавчої інспекції, чи надсилалися запрошення засудженому П. для його виклику, та які заходи були вжиті інспекцією для його розшуку. *Визначить, чи наявні підстави для скасування застосування до Б. звільнення від відбування покарання з випробуванням?*

Задача 7.

22.11.2018р. С. засуджений за ст.185 ч.1 КК України до 2500 грн. штрафу в дохід держави. 05.01.2021р. начальник ВДВС Лохвицького РЮО звернувся до суду з поданням про заміну стягнення штрафу в розмірі 2500 грн. на громадські або виправні роботи. Прокурор не підтримав подання, просив суд звільнити засудженого від покарання. *Визначить підстави для звільнення С. від покарання, про які зазначає прокурор?*

Задача 8.

Старший інспектор відділу кримінально-виконавчої інспекції управління Державного департаменту України з питань виконання покарань звернулася до суду з поданням про

звільнення від покарання в зв'язку з амністією А., посиляючись на те, що А., засуджена 2 лютого 2007 року районним судом за ч.2 ст. 302 КК України до двох років обмеження волі, з застосуванням ст.75 КК України звільнена від відбування покарання з випробуванням з іспитовим строком в два роки, в період якого засуджена поводити себе задовільно, вагітна - перебуває на обліку в жіночій консультації, нового злочину не вчинила, згодна на застосування до неї Закону України «Про амністію». Просить застосувати до неї п. “б “ ст.1 Закону України від 12 грудня 2008 року «Про амністію». Ознайомтеся з Законом «Про амністію» від 12 грудня 2008 року (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-17#Text>), чи підлягає задоволенню подання інспектора відділу кримінально-виконавчої інспекції управління Державного департаменту України з питань виконання покарань?

Задача 9.

А. звернувся з клопотанням про дострокове зняття судимості. Своє клопотання мотивує тим, що вироком суду від 19.10.2010р. його визнано винним у вчиненні злочину за ч. 2 ст. 121 КК України та призначено покарання - позбавлення волі на 5 років. Постановою суду від 03.10.2014 року його звільнено від відбуття покарання умовно - достроково, невідбутий строк покарання позбавленням волі замінено на покарання 240 годин громадських робіт. Покарання у виді громадських робіт відбув 02.02.2015 р. За час проживання на території сільської ради зарекомендував себе позитивно, строк погашення судимості пройшов більше трьох років, що дає підстави для дострокового зняття судимості. Чи підлягає задоволенню клопотання А.?

Задача 10.

Вироком суду від 12.05.2006р. П. засуджено за п. 13 ч. 2 ст. 115 КК до довічного позбавлення волі. Кваліфікуючи дії П. за п. 13 ч. 2 ст. 115 КК, суд зазначив, що умисне вбивство потерпілого З. вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство. Суд зазначив у вирoku про наявність у П. судимості за злочин (ст. 94 КК 1960 р.), за який він був засуджений і відбув покарання у 1990 р. З часу відбуття П. покарання за це вбивство і до вчинення іншого вбивства пройшло 16 років. Чи можна вважати правильною кваліфікацію судом дій П. за ознакою судимості?

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте Постанову Першої судової палати ККС ВС від 24.10.2023р. у справі № 756/7333/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114552466>), та визначить, чи можливе застосування ст.75 КК України, якщо особа засуджується за ст. 191 КК.

2. Проаналізуйте Постанову Третьої судової палати ККС ВС від 18.01.2023р. у справі № 686/7636/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108526554>), та визначить, чи є наявність хронічних захворювань в особи, засудженої до позбавлення волі на певний строк, перешкодою для реального відбування нею цього покарання та чи може бути підставою звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК).

3. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 27.08.2020р. у справі № 127/10266/19 (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91260654>), та визначить правові наслідки вчинення особою під час іспитового строку нового кримінального правопорушення.

4. Проаналізуйте Постанову ВС від 26.08.2020р. у справі № 431/2787/19 (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91260580>), визначить, яким чином обчислюється строк погашення судимості у випадку звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК) .

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Вироком районного суду від 4 травня 2015 р. засуджено Ч. та М. за ч. 2 ст. 368 КК України на 5 років позбавлення волі з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з організаційно-розпорядчими обов'язками на строк один рік з конфіскацією майна кожному. На підставі ст. 75 цього кодексу звільнено від відбування призначеного основного та додаткового покарання з випробуванням з іспитовим строком на два роки із покладенням на них обов'язків зазначених у ст. 76 КК України. У скаргі прокурор просить вирок щодо Ч. та М. скасувати, обґрунтовуючи безпідставністю призначення засудженим додаткового покарання у виді конфіскації майна та необґрунтованістю застосування ст. 75 КК України до додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати посади, пов'язані з організаційно-розпорядчими обов'язками. *Проаналізуйте рішення та суду та доводи прокурора на предмет їх відповідності вимогам ст.ст. 75-77 КК України.*

Теми доповідей:

1. Судова практика звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності.
2. Звільнення від відбування покарання з випробуванням: підстави та обмеження у застосуванні.
3. Звільнення від відбування покарання з випробуванням щодо осіб, обвинувачених у вчиненні корупційних кримінальних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.
4. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку.
5. Підстави, умови та наслідки умовно-дострокового звільнення від відбування покарання.
6. Звільнення від відбування покарання у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу засудженого для обміну як військовополоненого.
7. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Про застосування амністії в Україні: Закон України від 01.10.1996р. № 392/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Положення про порядок здійснення помилування: Указ Президента України від 21.04.2015 р. № 223/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223/2015#Text>
3. Про затвердження Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі: Наказ [МОЗ України](#) від 15.08.2014р. № 1348/5/572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-14#Text>

Судова практика:

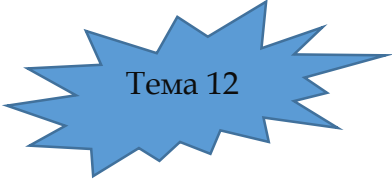
1. Постанова Другої судової палати ККС ВС від 15.06.2023р. у справі № 170/667/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111614174>
2. Постанова Третьої судової палати ККС ВС від 23.02.2022р. у справі № 154/675/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103986238>
3. Постанова Третьої судової палати ККС ВС від 18.01.2023р. у справі № 686/7636/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108526554>
4. Постанова Третьої судової палати ККС ВС від 05.07.2023р. у справі № 727/6140/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112117928>

5. Постанова Першої судової палати ККС ВС від 11.07.2023р. у справі № 726/78/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112175808>
6. Про практику призначення судами кримінального покарання: Постанова Пленуму Верховного Суду № 7 від 24 жовтня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03>
7. Про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання і заміна невідбутої частини покарання більш м'яким: Постанова Пленуму Верховного Суду № 2 від 26 квітня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-02#Text>
8. Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 16 від 26 грудня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016700-03#Text>
9. Про практику застосування судами законодавства про звільнення від відбування покарання засуджених, які захворіли на тяжку хворобу: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 8 від 28 вересня 1973 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-73#Text>

Допоміжні джерела:

1. Андрєєв А.В. Безумовні види звільнення від покарання: проблеми вдосконалення кримінального законодавства та практики його застосування. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2012. № 4 (51). С. 162 – 168.
2. Бурдін В. М. Окремі проблеми застосування амністії в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2011. Вип. 54. С. 335–341.
3. Вознюк, А. А., Письменський, Є. О. Передача засудженого для обміну як військовополоненого: кримінально-правові аспекти звільнення від відбування покарання. *Київський часопис права*. 2023. №3. С.112-120. DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2022.3.17>
4. Габлей Н. Г. Окремі аспекти застосування до засудженого звільнення від відбування покарання з випробуванням як однієї з форм реалізації кримінальної відповідальності. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Т. 29 / голов. ред. Ю. В. Цуркан-Сайфуліна; МОН України, НУ «ОЮА». Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 55-60. DOI <https://doi.org/10.32837/npnuola.v28i29.716>
5. Голіна В. В. Судимість: монографія. Харків: Харків юридичний, 2006. 384 с.
6. Горбачова І.М. Угоди про примирення та визнання винуватості: індульгенції чи засоби заохочення. *Правова позиція*. № 4 (37). 2022. С. 214-245. URL: <https://legalposition.umsf.in.ua/archive/2022/4/45.pdf>
7. Горох О. П. Сучасні кримінально-правові проблеми звільнення від покарання та його відбування : монографія / за наук. ред. А. А. Музики. Київ : Дакор, 2019. 676 с.
8. Горох О. П. Звільнення від відбування покарання з випробуванням за тяжкі корисливі злочини проти власності. *Наукові записки НаУКМА*. 2018. Т. 193: Юридичні науки. С. 84–92.
9. Горох О. П. Звільнення від відбування покарання з випробуванням за злочини, пов'язані з використанням суспільно небезпечних предметів. *Слово Національної школи суддів України*. 2018. № 2. С. 77–93.
10. Горох О. П. Звільнення від відбування покарання з випробуванням за порушення правил безпеки дорожнього руху. *Наука і правоохорона*. 2018. № 1. С. 234–244.
11. Ємельянов В. П. Законний інтерес як юридична категорія умовно-дострокового звільнення. Захист прав і свобод людини і громадянина в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Бровари, 11-12 лютого 2010 р.). Чернігів: Чернігівські обереги, 2010. С. 13-14.
12. Казначєєва Д. В. Поняття умовно-дострокового звільнення від відбування покарання за законодавством України. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2014. № 7. С. 41-49.
13. Копотун І. М. Звільнення від покарання у зв'язку з втратою особою суспільної небезпечності. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. Х.: ХНУВС, 2011. С. 157–160.

14. Куц В.М., Брящей Р.І. Кримінально-правова природа та види корегування призначеного покарання. *Вісник прокуратури*. 2012. №12. С. 59 – 66.
15. Кузнецов В. В., Сийплові М. В. Перспективи кримінально-правового забезпечення обміну військовополонених. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 185–188.
16. Маляренко В.Т., Музыка АА. Амністія та помилування в Україні: навчальний посібник. К.: Атіка, 2007. 700 с.
17. Меркулова В.О., Гритенко О.А., Резніченко Г.С. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок та жінок, які мають малолітніх дітей : монографія. Одеса : ОДУВС, 2015. 286 с.
18. Осадчий В.І., Подзігун Г.В. Звільнення від покарання та його відбування: проблемні питання. *Вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2002. Вип. 2. С. 3–7.
19. Павлова Т.О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням як примусовий захід кримінально-правового характеру. *Правова держава*. 2016. № 21. С. 234–239.
20. Письменський Є. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким: проблеми тлумачення, практика застосування та вдосконалення законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 11 (179). С. 113 – 117.
21. Письменський Є.О. Звільнення від покарання внаслідок втрати особою суспільної небезпечності: кримінально-правовий аспект. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2012. № 1. С. 81 – 92.
22. Письменський Є. Звільнення від відбування покарання з випробуванням: окремі аспекти законодавчого регулювання та практики застосування. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 2 (170). С. 113 – 117.
23. Письменський Є.О. Звільнення від покарання та його відбування в системі заходів кримінально-правового впливу. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2012. № 5 (8). С. 110 – 117.
24. Письменський Є.О. Кримінально-правові проблеми звільнення від відбування покарання на підставі акту про помилування. *Юридична наука*. 2011. № 6. С. 129 – 137.
25. Письменський Є. О. Теоретико-прикладні проблеми звільнення від покарання та його відбування за кримінальним правом України. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. 214 с.
26. Письменський Є.О. Інститут судимості в кримінальному праві України: Монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2009. 216 с.
27. Резніченко Г. С., Мурадян Г. Р. Правова природа звільнення від відбування покарання з випробуванням. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 4. С. 154-158.
28. Рибак О.О., Ягунов Д.В. Співвідношення між інститутом звільнення від відбування покарання з випробуванням та інститутом пробації. URL: <http://www.stattionline.org.ua/politologiya/30-politika/1800-pivvidnoshennya>
29. Романов М.В. Звільнення від відбування покарання: навч. посіб. Х.: Права людини, 2012. 109 с.
30. Сийплові М. В. Судова практика звільнення від відбування покарання з випробуванням за кримінальні правопорушення, що посягають на охоронну діяльність. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2022. Серія ПРАВО. Випуск 69. С. 367-372.

Тема 12

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ТА ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ. КОНКУРЕНЦІЯ НОРМ. КОЛІЗІЯ. ВОЄННИЙ СТАН.

Питання заняття:

1. Поняття та принципи кваліфікації кримінальних правопорушень. Формула кваліфікації.
2. Значення юридичної практики, прецедентів для кримінально-правової кваліфікації.
3. Значення складу кримінального правопорушення в процесі кваліфікації кримінальних правопорушень.
4. Теоретичні та практичні аспекти кваліфікації кримінальних правопорушень при конкуренції норм кримінального права. Колізія: шляхи її подолання.
5. Проблемні питання кваліфікації при фактичній помилці.
6. Кваліфікація кримінального правопорушення, передбаченого бланкетною диспозицією.
7. Кваліфікація кримінального правопорушення за наявності у нормі оціночної ознаки.
8. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених в умовах воєнного стану та особливого періоду

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду теми рекомендовано проаналізувати базисні правила та принципи кримінально-правової кваліфікації, дослідити правила кваліфікації за умов застосування норм з оціночними ознаками, бланкетних норм, конкуренції та колізійності норм. Детальної уваги потребує питання щодо особливостей кваліфікації кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану, в яких випадках слід визначати вчинене «з використанням умов воєнного стану», а в яких - «в умовах воєнного стану».

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся з Постановою Об'єднаної Палати ВС від 15.01.2024 р. у справі № 722/594/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116446106>), визначить судову (правову) позицію щодо застосування ч. 4 ст. 185 КК України за кваліфікуючою ознакою «вчинення злочину в умовах воєнного або надзвичайного стану».

2. Ознайомтеся з Постановою ККС ВС від 24.01.2024р. у справі № 346/1286/23 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116607237>), та проведіть розмежування поняття «вчинення злочину в умовах воєнного стану» та «поняття вчинення злочину з використанням умов воєнного стану».

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Громадянин М., перебуваючи на зупинці громадського транспорту, відкрито викрав у С. мобільний телефон, при цьому застосував фізичну силу, яка не спричинила тілесних

ушкоджень. *Визначить: чи наявна конкуренція між ст. 186 КК України (грабіж) та ст. 125 КК України (умисне легке тілесне ушкодження)?; яка норма є спеціальною?; чи можлива кваліфікація за сукупністю?*

Задача 2.

Під час нападу з метою заволодіння майном громадянин К. завдав Д. кілька ударів ножем, унаслідок чого потерпілий помер. *Визначить: чи має місце конкуренція між ст. 115 КК і ст. 187 КК?; чи є розбій зі смертельними наслідками складеним злочином?; яким чином впливає на кваліфікацію спрямованість умислу та кваліфікуючі наслідки?*

Задача 3.

Посадова особа контролюючого органу П. вимагала у підприємця грошові кошти в розмірі 500000 грн. за не притягнення його до адміністративної відповідальності. *Визначить: чи має місце конкуренція між ст. 189 КК (вимагання) і ст. 368 КК (одержання неправомірної вигоди)?*

Задача 4.

Військовослужбовець під час несення служби незаконно заволодів вогнепальною зброєю військової частини. *Визначить: чи має в даному випадку місце конкуренція між ст. 262 КК та ст. 410 КК України? яка норма є спеціальною?; чи припустима в даному випадку сукупність? Що є визначальним при виборі норми в процесі кваліфікації цієї ситуації?*

Задача 5.

Громадянин С. самовільно зайняв земельну ділянку, яка знаходилася в власності територіальної громади, та почав її забудову, заподіявши шкоду громаді. *Визначить: де проходить межа між адміністративним правопорушенням (53-1 КУпАП) і кримінальним правопорушенням (ст. 197-1 КК)?; якими мають бути критерії «істотної шкоди», ким та за яких обставин вона визначається?; яку роль у визначенні істотності шкоди відіграє судова практика? Чи існує конкуренція між вказаними нормами?*

Задача 6.

Особа, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, вчинила опір працівнику поліції, застосувавши насильство, унаслідок чого правоохоронець отримав тілесні ушкодження середньої тяжкості. *Визначить: як вирішити питання конкуренції між ст. 342 і ст. 345 КК України?; Чи має місце поглинання або підлягає кваліфікації за сукупністю?*

Задача 7.

Під час кримінального провадження суд застосував норму КК України, не врахувавши практику ЄСПЛ, яка встановлює інші стандарти захисту прав людини у подібних справах. *Визначить: чи є це колізією норм?; якщо так, то яке правило подолання колізії підлягає застосуванню? Яку роль відіграє практика ЄСПЛ у кримінально-правовій кваліфікації?*

Задача 8.

18-річний П. неодноразово вступав у статеві зносини з 13-річною М. за її добровільної згоди. Ознайомтеся зі змістом ч. 4 ст. 152 КК та ч. 1 ст. 155 КК. *Визначить, за ознаками складу кримінального правопорушення, чи підпадає вчинене П. діяння під ознаки обидвох норм?; Чи допустиме довільне обрання норми?; Яка норма повинна застосовуватися?*

Задача 9.

Громадянин Д., будучи директором комунального підприємства, у 2022 р уклав договір закупівлі будівельних матеріалів за ціною, яка перевищувала середньоринкову на 180 000 грн. Як наслідок, підприємству було завдано матеріальної шкоди на вказану суму. Правоохоронні

органи кваліфікували вчинене Д. за ч. 2 ст. 367 КК України (службова недбалість, що спричинила тяжкі наслідки). Захисник заперечив кваліфікацію, зазначивши, що шкода у 180 000 грн не може автоматично вважатися «тяжкими наслідками» та відсутній причинний зв'язок між діями Д. та наслідками, оскільки ринок був нестабільний. *Ознайомтеся зі змістом ст. 367 та приміткою до ст. 364 КК України та визначить, чи обґрунтованими є доводи адвоката? Чи можна віднести «тяжкі наслідки» в складі, передбаченому ч. 2 ст. 367 КК, до оціночних ознак?*

Задача 10.

У вечірній час громадянин А., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, у міському парку голосно лаявся нецензурними словами у присутності інших людей, перекинув дві лавки та сміттєву урну, на зауваження перехожих не реагував, поведився зухвало, фізичного насильства до осіб не застосовував, тілесних ушкоджень нікому не заподіяв, матеріальна шкода склала 6 000 грн. Поліція кваліфікувала дії А. за ч. 1 ст. 296 КК України (хуліганство) як грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства. Захисник наполягає, що в діях А. наявний лише склад адміністративного правопорушення (дрібне хуліганство), оскільки: шкода є незначною; відсутнє насильство; конфлікт мав ситуативний характер. *Ознайомтеся зі ст. 296 КК та ст. 173 КУпАП. Визначить: яка оціночна ознака є ключовою для кваліфікації за ст. 296 КК України?; в чому полягає відмінність між «порушенням громадського порядку» і «грубим порушенням громадського порядку»?; які критерії повинні враховуватися при встановленні “грубості” порушення? чи має значення відсутність тілесних ушкоджень? як зміниться кваліфікація, якщо дії А. були спрямовані лише проти конкретної особи?*

Завдання для самостійної роботи:

1. В. з метою заволодіння чужим майном підбіг до С. та вхопився за сумочку. Натомість С. намагалася утримати сумочку, через що В., долаючи опір, штовхнув С. Остання впала, а В. заволодів її сумочкою. Дії особи кваліфіковано за ч. 2 ст. 186 КК України та ч. 1 ст. 125 КК України. *Визначить: яку помилку було допущено в процесі кваліфікації, яке правило кваліфікації порушено (поглинання, конкуренція, сукупність); запропонуйте правильний варіант.*

2. Побудуйте алгоритм кваліфікації (кроки) для наступної ситуації:

П. встановила контакт з Д. (учасником військових формувань ЛДНР), якому передавала інформацію щодо маршрутів пересування, дислокації військової техніки та військовослужбовців, чисельності підрозділів ЗСУ. Зазначену інформацію П., працюючи диспетчером у службі таксі, збирала з повідомлень таксистів, із власних спостережень, зі слів жителів міста та інших джерел, після чого в телефонних розмовах передавала Д., зокрема: 29.07.2015р., 3, 4, 9, 10 та 11 серпня 2015р. *Виявіть, на якому етапі, можна допустити помилку в кваліфікації.*

3. Громадянин К., 19 років, раніше не судимий, студент, у нічний час зламав електронний замок та проник до приміщення комунального укриття цивільного захисту з метою переночувати в холодну пору року. У приміщенні він узяв ковдру та пляшку води загальною вартістю 280 грн, які використав і залишив на місці. Матеріальної шкоди не відшкодував, однак майно фактично не вибуло з володіння громади. Орган досудового розслідування кваліфікував дії К. за ч. 4 ст. 185 КК України (крадіжка, вчинена в умовах воєнного стану). *Визначить наступні питання: 1) з формально-юридичної точки зору чи правильно є кваліфікація? Чи є така кваліфікація справедливою (чи враховує реальний ступінь суспільної небезпечності діяння та мотиви поведінки, чи створює ризик призначення непропорційно суворого покарання (позбавлення волі)?*

Теми доповідей:

1. Кримінально-правова кваліфікація як інтелектуальний процес: етапи, логіка та правила.
2. Фактичні обставини як основа кваліфікації: значення доказів і помилки, що призводять до неправильної правової оцінки.
3. Роль складу кримінального правопорушення у кримінально-правовій кваліфікації: формальний і матеріальний підхід.
4. Конкуренція кримінально-правових норм: загальна і спеціальна норма в практиці судів.
5. Колізія кримінального закону у часі та просторі: проблеми застосування більш м'якого закону.
6. Ідеальна та реальна сукупність кримінальних правопорушень: критерії розмежування у кваліфікації.
7. Оціночні ознаки складу кримінального правопорушення: проблема правової визначеності та судового тлумачення.
8. «Істотна шкода» та «тяжкі наслідки» як кваліфікуючі ознаки: межі криміналізації.
9. Значення форми вини для кримінально-правової кваліфікації: типові помилки практики.
10. Мотив і мета як елементи, що впливають на кваліфікацію кримінального правопорушення.
11. Формально правильна кваліфікація vs справедливість кримінальної відповідальності.
12. Помилки слідчого при кваліфікації кримінальних правопорушень та їх наслідки для судового розгляду.
13. Вплив судової практики Верховного Суду на уніфікацію кримінально-правової кваліфікації.
14. Кримінально-правова кваліфікація в умовах правової невизначеності: роль судового тлумачення.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 4 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

Судова практика:

1. Постанова Об'єднаної Палати ВС від 15.01.2024 р. у справі № 722/594/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116446106>.
2. Постанова ККС ВС від 24.01.2024р. у справі № 346/1286/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116607237>.

Допоміжні джерела:

1. Антонюк Н.О., Новаковська І.Ю. Правові висновки об'єднаної та Великої палат у кримінальній юрисдикції. Київ: Алерта, 2024. 212 с.
2. Баулін Ю.В. Воєнно-кримінальне право України: поняття, зміст, юридична форма.

Кримінально-правові відповіді на виклики воєнного стану в Україні: матеріали міжнар. наук.-конф., 05 трав. 2022 р./ Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Нац. шк. суддів України, Всеукр. асоц. кримін. права, НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В.В. Сташиса. Харків: Право, 2022. С. 11-18.

3. Вартилицька І.А., Шармар О.М. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинених в умовах воєнного стану та особливого періоду. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2021. № 1(15). С. 191-206.

4. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: правотворчі та правозастосовні проблеми : монографія / Р.О. Мовчан. Київ: Норма права, 2022. 244 с.

5. Горбачова І.М. Порухення принципів пеналізації при визначенні караності діянь за КК України. *Juris Europensis Scientia*. №2. 2023. С. 117-122. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/2_2023/21.pdf

6. Гродецький Ю.В. Загальні правила кваліфікації кримінального правопорушення з урахуванням його стадій. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2021. № 2 (16). С. 310-325.

7. Дудоров О. Кримінально-правові проблеми сучасної України (вибрані праці). Київ: Ваїте, 2022. 632 с.

8. Зінченко І.О., Шевченко Є.В. Розвиток вчення про інститут множинності кримінальних правопорушень у наукових працях професора М.І. Бажанова. *Вісник Асоціації кримінального права України*. № 18. Т.2. 2022. DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2022.18.267490>.

9. Колодін Д.О., Степаненко О.В. Кваліфікація кримінальних правопорушень при конкуренції кримінально-правових норм. *Право і суспільство*. № 2. 2022. С. 222-227. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.2.33>.

10. Лихова С.Я. Теоретичні основи кваліфікації кримінальних правопорушень: навч. посіб. Київ: НАУ, 2021. 164 с.

11. Міжнародні стандарти прав людини у кримінальному праві: компаративна перспектива = Human rights from a comparative criminal law perspective: посібник: електрон. навч. вид. / [Дмитро Лук'янов, Олександр Марін, Ірина Сень, Вячеслав Туляков, Олена Уварова, Олена Харитоновна, Олена Шостак]; за ред. Олени Харитоновної, Габріеле Шмельцер. Харків: Право, 2022. 220 с. (Удосконалення магістер. програми з кримін. юстиції = Modernising Master's Training on Criminal Justice. CRIMHUM). URL: <https://library.nlu.edu.ua/images/files/MSPLKP.pdf>. DOI: 10.32837/11300.24894

12. Мусиченко О.М. Зрозумілість сучасного кримінального закону: монографія. Миколаїв: Іліон, 2021. 308 с

13. Навроцький В.О. Наскрізнi кримінально-правові поняття: навч. посібн. Київ: Юрінком Інтер. 2023. 376 с.

14. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: Навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 704 с.

15. Ніколаєнко Т.Б., Омельчук В.А. Кваліфікація кримінальних правопорушень: актуальні проблеми: підручник. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2022. 504 с.

16. Основи кваліфікації кримінальних правопорушень: навчальний посібник /М.І. Панов, С.О. Харитонов, О.О. Володіна та ін.; за ред. М.І. Панова та С.О. Харитоновна. Київ: Норма права, 2023. 460 с.

17. Околіт О.В. Злочинна спільнота як форма співучасті. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2021. № 3 (17). С. 85–99.

18. Оробець К.М. Кваліфікація кримінальних правопорушень: проблема визначення та методологічні аспекти дослідження. *Правова держава*. 2021. № 44. С. 125-131. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/245088/247200>. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.44.245088>

19. Пісна Н.В. Значення практики для встановлення змісту оціночних понять у кримінальному праві України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична». 2011. № 1 (2). С. 202–212.
20. Письменський Є. О. Про проблеми формування та реалізації кримінально-правової політики України в умовах воєнного стану (на прикладі однієї справи про колабораційну діяльність). Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка. № 1. 2024. DOI: <https://doi.org/10.33766/2786-9156.105.130-144>
21. Присяжнюк В.В., Черевко К.О. Щодо питання співучасті у воєнних злочинах. Злочинність і протидія їй в умовах війни та у повоєнній перспективі: міждисциплінарна панорама : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 19 квіт. 2024 р.). Вінниця : ХНУВС, 2024. С. 152-154.
22. Семчик О.О. Сучасні концепції оціночних понять у праві: до постановки питання. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Право». 2012. Вип. 1. С. 215–221
23. Степаненко О.В., Колодін Д.О. Кваліфікація кримінальних правопорушень: поняття та значення. Держава та регіони. Серія : Право. 2023. № 1. С. 169-173. <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.1.27>
24. Тімофєєва Л.Ю. Пропорційність врахування обтяжуючих та пом'якшуючих обставин при кваліфікації та призначенні покарання. Вісник Асоціації кримінального права. України. 2024. № 1 (21). С. 13-36.
25. Теоретичні основи кваліфікації кримінальних правопорушень: навч. посібник / І.М. Сопілко, С.Я. Лихова, О.П. Куліков. – Тернопіль : Осадца Ю.В., 2022. – 188 с
26. Ус О.В. Кваліфікація злочину, склад якого містить оціночну ознаку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2018. Вип. 2. Т. 2. С. 63–67.
27. Ус О.В. Формула кваліфікації в кримінальному праві. Право і суспільство. № 3. 2021. С. 128-137. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.3.19> Теоретичні основи кваліфікації кримінальних правопорушень: навч. посібник / І.М. Сопілко, С.Я. Лихова, О.П. Куліков. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2022. 188 с.
28. Харитонов С.О. Тяжкі наслідки як оціночне поняття та їх визначення у кримінально-правових нормах. Забезпечення правопорядку в умовах коронакризи : матеріали панельної дискусії IV Харківського міжнародного юридичного форуму, м. Харків, 23–24 вересня 2020 р. / редкол. : В.Я. Тацій та ін. Харків : Право, 2020. С. 232–237.
29. Хім'як Ю.Б. Оціночні кримінально-правові поняття та вимога визначеності закону у рішеннях Європейського суду з прав людини. Вісник Національної академії прокуратури України. 2011. № 2. С. 165–170.
- 30.

Тема 13

КВАЛІФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ, КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ, НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЗОВУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ.

Питання заняття:

1. Державна зрада. Пособництво державі-агресору. Відмежування від колабораційної діяльності.
2. Кваліфікація диверсії. Відмежування від терористичного акту.
3. Поняття та ознаки банди, її співвідношення із передбаченими в КК України формами співучасті. Відмежування бандитизму від створення злочинної організації та створення терористичної організації.
4. Поняття злочинної організації як форми співучасті: підстави відповідальності. Кваліфікація діяльності злочинної спільноти.
5. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК).
6. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв (ст. 263¹ КК).
7. «Тероризм», терористичний акт», «злочини терористичної спрямованості»: співвідношення понять.
8. Незаконні дії щодо державної таємниці (ст.ст. 328, 329 КК).
9. Кримінальна відповідальність за ухилення від призову на військову службу та від військового обліку.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду теми рекомендовано засвоїти особливості кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної та громадської безпеки в умовах воєнного стану, в т.ч. обумовлені змінами, внесеними до кримінального законодавства в цій частині з березня 2022р. При підготовці теми здобувачам слід враховувати судові тлумачення низки нормативних приписів, що стосуються кваліфікації цієї групи кримінальних правопорушень, оскільки на нормативному рівні спостерігається колізійність в правовому регулюванні. Детальної уваги потребує питання щодо визначення підстав кримінальної відповідальності в умовах воєнного стану за різні форми ухилення від призову на військову службу.

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 11.03.2021р. у справі № 236/1409/17 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95616588>), визначить, які обставини можуть вказувати на наявність в діях особи суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 110 КК.
2. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 26.02.2019р. у справі № 653/1302/15-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80224185>), та визначить особливості об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 114-1 КК України.
3. Ознайомтеся з Постановою ККС ВС від 29.11.2023р. у справі № 595/359/21 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115476534>), визначить судові тлумачення «публічності» у закликах до насильницької зміни, повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади в Україні.
4. Ознайомтеся з Постановою ККС ВС від 04.04.2023р. у справі № 295/5493/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110055033>), визначить підстави для кваліфікації вчиненого як колабораційна діяльність.
5. Ознайомтеся зі змістом Постанови ККС ВС від 24.04.2024 у справі № 743/149/23 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118725214>), за яких умов, дії, передбачені частинами 1 чи 2 ст. 114-2 КК, мають кваліфікуватися за ст. 111 КК як державна зрада у формі надання

допомоги іноземній державі або її представникам у проведенні підривної діяльності проти України.

6. Ознайомтеся з текстом Постанови ВС від 22.01.2019р. у справі № 201/13561/14-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80521756>), та визначить особливості суб'єктивної сторони як ознаки складу злочину, передбаченого ст. 258 КК України; чи вимагається обов'язкова участь особи у терористичній організації для кваліфікації за ст. 258 КК?

7. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 15.02.2018р. у справі № 239/621/15-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72269232>), визначить, в чому полягає «інше сприяння діяльності терористичної організації» (ст. 258-3 КК) ?

8. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 18.12.2018р. у справі № 591/12/16-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78979946>), визначить, чи може погроза вчинення в майбутньому дій, пов'язаних з вибухом, з метою помсти, утворювати об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ст. 259 КК.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

В., старший солдат ЗС України, маючи доступ до приміщень та будівель секретної частини, в квітні 2022 року на мобільний телефон здійснив відеозйомку протитанкових ракетних комплексів, фото снайперської гвинтівки Драгунова з ящиками з боєприпасами, пізніше надіслав зроблений відеозапис та фото контакту з номером російського мобільного оператора зв'язку, який є представником неурядової організації рф, вказавши геолокацію. *Кваліфікуйте вчинене В.*

Задача 2.

В квітні 2023 р. громадянин України С. розмістив на своїй сторінці в Instagram дописи, що закликають до підтримки рішень та дій держави агресора, надання сприяння та допомоги в діяльності окупаційної адміністрації держави-агресора. Крім того, на своїй сторінці поширив ряд постів щодо контактних даних терористичних організацій ДНР, які нібито здійснюють евакуацію осіб з так званих «визволених» територій України. *Кваліфікуйте дії С.*

Задача 3

Громадянину України В. надійшла повістка про виклик до військкомісаріату у зв'язку з мобілізацією в так званій ЛНР. В., без будь-якого фізичного примусу та морального тиску, зібрав особисті речі та добровільно прибув до пункту збору мобілізованих ЛНР. Після перевірки добровільно наданих В. документів, його зараховано до списків особового складу стрілецького батальйону незаконного збройного формування «Народної міліції» ЛНР на посаду стрільця. У подальшому В. був доставлений на територію Харківської області, де виконував бойові завдання. *Кваліфікуйте дії В.*

Задача 4.

А. та Т., які на добровільних засадах обіймали посади голови та заступника голови дільничної виборчої комісії, на підставі рішення окупаційної влади, організували роботу такої комісії та керували її діяльністю з метою проведення референдуму з питання визначення статусу самопроголошеної так званої «Донецької народної республіки». *Кваліфікуйте дії А. і Т. Чи змінилася б кваліфікація, якщо А. та Т. брали участь в організації та проведенні референдуму на тимчасово окупованих територіях Херсонської області?*

Задача 5.

Суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим – С., яка не була звільнена з посади в порядку за законами України, здійснювала «правосуддя» на тимчасово окупованій території України від імені іноземної держави, керуючись її матеріальним і процесуальним правом. С. була призначена на посаду «судді Верховного Суду Республіки Крим» та прийняла на себе повноваження судді іншої держави, яка окупувала й анексувала територію АРК. *Оцінити вчинене С. з точки зору КК України.*

Задача 6.

Громадянин України В. в червні 2022 р. вступив у змову з представниками незаконних формувань ЛНР / ДНР. З використанням мобільного телефону він передав представникам вказаних незаконних формувань відомості про розташування військової техніки, особового складу ЗС України, з відмітками, виготовленими у додатку «Google-мапи». *Кваліфікуйте дії В.*

Задача 7.

Т. в грудні 2021р. об'єднався разом з С, П., Р. та Ф., придбав вогнепальну зброю для здійснення нападів на фізичних та юридичних осіб. З 19 грудня 2021 по 11 травня 2022 року вони здійснили два таємні викрадення з підприємств, та три напади на приватні будинки, заволодівши майном на загальну суму 12 млн. грн. *Дайте юридичну оцінку вчиненому цими особами.*

Задача 8.

М. обвинувачувався у незаконному зберіганні шести патронів, придатних для відстрілу з вогнепальної нарізної зброї. Суд першої інстанції визнав це діяння таким, яке через малозначність не становить суспільної небезпеки, оскільки зберігання такої кількості боєприпасів суб'єктивно не спрямоване на заподіяння істотної шкоди, та закрит кримінальне провадження на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК за малозначністю (ч. 2 ст. 11 КК). *Оцініть рішення суду.*

Задача 9.

І., який на законних підставах володів гладкоствольною мисливською рушницею та боєприпасами до неї, після повернення з полювання залишив її та набой в салоні власного автомобіля. Унаслідок цього рушниця та боєприпаси стали доступними для сторонніх осіб і фактично потрапили до рук Б. Пізніше Б., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, вступив у словесний конфлікт із П., який у подальшому переріс у бійку. У ході бійки Б. використав гладкоствольну мисливську рушницю, що належала І. та була взята ним із автомобіля останнього, і здійснив один постріл у бік П. У результаті пострілу П. було заподіяно тілесні ушкодження у вигляді вогнепального поранення грудної клітки, від яких П. помер у лікарні. *Надайте кримінально-правову оцінку діям І. та Б.*

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 29.11.2023р. у справі № 595/359/21 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/115476534>), визначить позицію суду щодо кваліфікації дій за ст. 109 КК.

2. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 20.12.2023р. у справі № 759/22254/19 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/115822485>), визначить, які дії свідчать про вчинення особою державної зради.

3. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 08.02.2024 у справі № 161/12980/22 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/116955673>), визначить, які ознаки у діянні особи свідчать про факт вчинення колабораційної діяльності.

4. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 09.04.2024р. у справі № 639/1528/22: (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297134>), визначить, які дії свідчать про вчинення особою державної зради.

5. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 20.06.2024р. у справі № 953/7182/23 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/119961119>), визначить, що є підставою для кваліфікації дій винної особи як колабораційної діяльності (ч. 7 ст. 111-1 КК).

6. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 13.03.2024р. у справі № 953/3558/22 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/117757857>), та визначить, які дії охоплюються ст. 111 КК.

7. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 31.01.2024р. у справі № 638/5446/22 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/116705070>), за відсутності яких обставин дії, вказані ч. 5 ст. 111-1 КК, утворюють склад кримінального правопорушення.

8. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 17.03.2020р. у справі № 419/2586/18 (провадження № 51-5527км19) (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88401653>), визначить, чи охоплюються сприянням діяльності терористичної організації (ч. 1 ст. 258-3 КК) дії, які полягають у повідомленні інформації про місце дислокації та маршрути переміщення військової техніки сил АТО та Збройних Сил України представнику терористичної організації «ЛНР»?

9. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 16.02.2021р. у справі № 755/13545/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95042495>), визначить особливості суб'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 259 КК.

10. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 27.09.2022р. у справі № 752/1734/16-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517352>), визначить особливості мети вчинення терористичного акту.

11. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 27.05.2020р. у справі № 296/2803/16-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89621215>), визначить підстави кваліфікації вчиненого за статтями 258-3 та 260 КК України.

12. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 26.07.2022р. у справі № 727/7987/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105505293>), та визначить, чи можна визнавати факт створення та участі у банді для вчинення одного тяжкого злочину.

13. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 11.10.2023р. у справі № 756/15397/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114292175>), та визначить, що слід розуміти під добровільною здачею органам влади зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв в розумінні ч. 3 ст. 263 КК України.

14. Ознайомтеся зі змістом постанови ВС від 10.02.2022р. у справі № 523/8553/16-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374>), та встановить, чи можна носіння, зберігання, придбання, передачу чи збут без передбаченого законом дозволу одного патрона, що є бойовим припасом, за відсутності в особи зброї для відстрілу цього патрона, визнати малозначним діянням (ч. 2 ст. 11 КК).

15. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 07.02.2024р. у справі № 461/3474/22 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/116920044>), визначить, чи впливають положення Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» від 03.03.2022 № 2114-IX на порядок застосування ч. 1 ст. 263 КК.

16. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 05.07.2018р. у справі № 225/6151/15-к (провадження № 51-1609км18) (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/75241808>), визначить особливості притягнення особи до кримінальної відповідальності за ст. 258-3 КК.

Теми доповідей:

1. Кримінально-правова кваліфікація державної зради в умовах збройної агресії: проблеми відмежування від суміжних складів злочинів.
2. Об'єктивна сторона колабораційної діяльності: межі криміналізації.
3. Добровільна відмова та звільнення від кримінальної відповідальності у справах про державну зраду: теоретичні та практичні аспекти.
4. Порушення правил поведінки зі зброєю: проблеми кримінально-правової оцінки наслідків та причинного зв'язку.
5. Кваліфікація злочинів, пов'язаних із незаконним обігом вогнепальної зброї: конкуренція норм та сукупність злочинів.
6. Відмежування злочинів проти громадської безпеки від злочинів проти життя та здоров'я особи.
7. Ухилення від призову за мобілізацією: проблеми встановлення об'єктивної сторони злочину.
8. Кримінально-правова оцінка підроблення документів з метою ухилення від мобілізації.
9. Відмежування адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення законодавства про військовий обов'язок.
10. Форма вини та мотив ухилення від мобілізації: їх значення для кваліфікації кримінального правопорушення.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року № 55-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>.
2. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом від 27 січня 1977 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU77024?an=63>
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text
4. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2015 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
7. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

9. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 року № 2235-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>.
10. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 року № 1777-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>.
11. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
12. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.
13. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
14. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території: Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
15. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>.
16. Про Збройні Сили України: Закон України від 6 грудня 1991 року № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>.
17. Про медіа: Закон України від 13 грудня 2022 року № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.
18. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
19. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 року № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>.
20. Про основи національного спротиву: Закон України від 16 липня 2021 року № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.
21. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>.
22. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>.
23. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
24. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>.
25. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.
26. Про затвердження Положення про дозвільну систему: Постанова КМУ від 12 жовтня 1992 р. N 576. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF#Text>.

Судова практика:

1. Постанова ВС від 27.04.2023р. у справі № 725/2953/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110569387>.
2. Постанова ВС від 05.07.2023р. у справі № 727/6140/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112117928>.
3. Постанова ВС від 29.11.2023р. у справі № 595/359/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115476534>.
4. Постанова ВС від 20.12.2023р. у справі № 759/22254/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115822485>.
5. Постанова ВС від 08.02.2024р. у справі № 161/12980/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116955673>.
6. Постанова ВС від 09.04.2024р. у справі № 639/1528/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297134>.

7. Постанова ВС від 20.06.2024р. у справі № 953/7182/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119961119>.
8. Постанова ВС від 13.03.2024р. у справі № 953/3558/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117757857>.
9. Постанова ВС від 31.01.2024р. у справі № 638/5446/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116705070>.
10. Постанова ВС від 22.01.2024р. у справі № 953/406/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116670763>.
11. Постанова ВС від 17.03.2020р. у справі № 419/2586/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88401653>.
12. Постанова ВС від 16.02.2021р. у справі № 755/13545/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95042495>.
13. Постанова ВС від 27.09.2022р. у справі № 752/1734/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517352>.
14. Постанова ВС від 27.05.2020р. у справі № 296/2803/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89621215>.
15. Постанова ВС від 26.07.2022р. у справі № 727/7987/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105505293>.
16. Постанова ВС від 11.10.2023р. у справі № 756/15397/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114292175>.
17. Постанова ВС від 10.02.2022р. у справі № 523/8553/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374>.
18. Постанова ВС від 07.02.2024р. у справі № 461/3474/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116920044>.
19. Постанова ВС від 22.01.2019р. у справі № 201/13561/14-. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80521756>.
20. Постанова ВС від 05.07.2018р. у справі № 225/6151/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75241808>.
21. Постанова ВС від 15.02.2018р. у справі № 239/621/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72269232>.
22. Постанова ВС від 27.08.2019р. у справі № 325/1002/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84006042>.
23. Постанова ВС від 11.03.2021р. у справі № 236/1409/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95616588>.
24. Постанова ВС від 26.02.2019р. у справі № 653/1302/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80224185>.
25. Постанова ВС від 29.11.2023р. у справі № 595/359/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115476534>.
26. Постанова ВС від 04.04.2023р. у справі № 295/5493/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110055033>.
27. Постанова ВС від 05.07.2018р. у справі № 225/6151/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/752418080>.
28. Постанова ВС від 15.02.2018р. у справі № 239/621/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72269232>.
29. Постанова ВС від 18.12.2018р. у справі № 591/12/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78979946>.

Допоміжні джерела:

1. Бантишев О.Ф., Шамара О.В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації): монографія. 3-тє вид., перероб. і допов. Луганськ. 2014. 198 с.

2. Бедриківський В.В. Кримінологічна характеристика та заходи запобігання бандитизму: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. К., 2010. 20 с.
3. Вербенський М.Г. Транснаціональна злочинність: кримінологічна характеристика та шляхи запобігання: автореф. дис. ... д.ю.н.: 12.00.08 Дніпропетровськ., 2010. 40 с.
4. Вознюк А.А. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності учасників організованих груп та злочинних організацій : автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.08. К., 2009. 18 с.
5. Голіна В.В. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми боротьби з бандитизмом: соціально-правове і кримінологічне дослідження: Монографія. Х.: Регіон-інформ, 2004. 212 с.
6. Гнетнев М.К. Кримінальна відповідальність за сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності : автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.08; Львів. держ. ун-т внутрішніх справ. Л., 2010. 20 с.
7. Демидова Л. М. Кримінально-правова оцінка умов воєнного стану та періоду збройного конфлікту при кваліфікації державної зради. *Проблеми боротьби зі злочинністю*: зб. наук. пр. 2014. Вип. 28. С. 79–88.
8. Драний В.В. Кримінально-правова характеристика фінансування тероризму : автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.08. К., 2013. 20 с.
9. Епель О.В. Кримінальна відповідальність за публічні заклики до вчинення терористичного акту : автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.08. Х., 2011. 20 с.
10. Ємельянов В.П., Новікова Л.В., Семикін М.В. Терористичні злочини: кримінально-правова характеристика та питання вдосконалення антитерористичного законодавства: Монографія / За заг. ред. докт. юрид. наук, проф. В.П. Ємельянова. Харків: вид-во «Кроссроуд», 2007. 216 с.
11. Єсенков А.В. Кримінально-правове забезпечення протидії сприянню учасникам злочинних організацій та укриттю їх злочинної діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08; Акад. адвокатури України. К., 2012. 19 с.
12. Зайцев О. В. До питання державної зради у формі шпигунства (ст.111 КК України). *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка*. 2017. № 3 (79). С. 48–58.
13. Зайцев, О.В. (2020). Проблеми кваліфікації державної зради на сучасному етапі. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. № 1(89). С.79–89. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.89.79-89>.
14. Зайцев О.В., Бодейко В.А. Щодо встановлення суб'єктивних ознак колабораційної діяльності (узагальнення матеріалів судової практики). *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 4(100). С.101–112. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.100.101-112>
15. Ілларіонов О.Ю. Суспільний запит на заборону колабораціонізму. *Юридичний вісник України*. 2017. № 13 (1133). С. 4.
16. Іваненко І.В. Бандитизм: кримінологічне та кримінально-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса., 2003. 20 с.
17. Ковальчук В.П. Кримінально-правові засоби протидії створенню злочинної організації. Монографія. Л. 2013. 224 с.
18. Кулик Л.М. Боротьба зі злочинами, що вчиняються з використанням зброї : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. К., 2006. 19 с.
19. Коломієць Ю.Ю. Державна зрада, вчинена в умовах воєнного стану. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 265–268.

20. Кузнецов В.В., Сийплові М.В. Кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність як новий виклик сьогодення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2022. Вип. 70. Серія ПРАВО. С. 381–388.
21. Ліпкан В.А., Діордіца І.В. Національна безпека України: кримінально-правова охорона: навч. посібник. Київ: КНТ, 2007. 292 с.
22. Луценко Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України: монографія. Харків: Право, 2015. 200 с.
23. Майстренко М.М. Кримінологічна характеристика та попередження органами внутрішніх справ злочинів проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Л., 2010. 18 с.
24. Марін О.К. Конкуренція кримінально-правових норм: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. К., 2002. 14 с.
25. Марчук Є.К. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика злочинних організацій : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Х., 1998. 22 с.
26. Мельничук Т.В. Організовані форми злочинної діяльності у зовнішньоекономічній сфері : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса., 2009. 20 с.
27. Міняйло Н.Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. К., 2012. 20 с.
28. Науково-практичний коментар до розділу І Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / В.В. Сичевський, Є.І. Харитонов, Д.О. Олейніков. Харків: Право, 2016. 232 с.
29. Невідома Н.В. Вчинення злочину організованою групою : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Х., 2015. 20 с.
30. Одинцова О.В. Джерела кримінологічної інформації про організовану злочинну діяльність та їх використання у кримінологічній науці та практиці: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Х., 2012. 18 с.
31. Письменський Є.О. Колабораціонізм як суспільно-політичне явище в Україні (кримінально-правові аспекти): наук. нарис. Сєверодонецьк: СПД Румянцева Г.В., 2020. 121 с.
32. Примаченко О. Колабораціонізм існує у кожній війні і боротьба з ним є обов'язковою складовою перемоги – голова Касаційного кримінального суду. URL: <https://racurs.ua/ua/3032-bud-yakyy-biznes-pid-okupaciiu-pidpadaie-pid-vyznachennya-kolaboraciyi-z-vorogom-zakon.html>
33. Рубашенко М. А. Кримінальна відповідальність за посягання на територіальну цілісність і недоторканність України: монографія. Харків: Право, 2016. 286 с.
34. Рубашенко М.А. Кримінальна відповідальність за колабораціонізм: тернистий шлях встановлення. Деокупація. *Юридичний фронт* (Київ, 18 березня 2022 р.). Київ: Держ. торг.- екон.ун-т, 2022. С. 120–124.
35. Сотула О.С. Кримінальна відповідальність за посягання на життя державного чи громадського діяча: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08; Національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2003. 20 с.
36. Скулиш Є.Д., Звонарьов О.Ю. Злочини проти основ національної безпеки України: навч. посібник. Київ: Наук.- вид. відділ НА СБ України, 2011. 20 с. 9.
37. Тавлуй О.В. Кримінальна відповідальність за пособництво державі агресору. Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності: матеріали Всеукраїнської наук.-практ.конф.25 лист.2022 р. Одеса: ДУВС, 2022. С. 34-36.
38. Тацій В.Я. Питання кримінально-правової охорони основ національної безпеки України (розд. 2). Актуальні питання кримінального законодавства України та практики його застосування: монографія / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, Л.М. Демидова та ін. Харків: Право, 2017. С. 58–106.

39. Тюнін В.О. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності: кримінально-правова, кримінологічна характеристика та запобігання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2012. 22 с.
40. Хилюк С.В. Кваліфікація заздалегідь не обіцяного сприяння учасникам злочинних організацій. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. №6. С. 92-96.
41. Чорний Р. Л. Злочини проти основ національної безпеки за кримінальним правом України: монографія. Хмельницький: Хмельн. ун-т управління та права, 2018. 525 с.
42. Чорний Р.Л. Поняття, система та кримінально-правова характеристика складів злочинів проти основ національної безпеки України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук.: 12.00.08; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2021. 42 с.
43. Чорний Р. Л. Актуальні проблеми кримінально-правової охорони безпеки держави в інформаційній сфері. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2013. Вип. 660. С. 139–143.
44. Чорний Р. Л. Теоретико-прикладні аспекти удосконалення Закону України про кримінальну відповідальність за шпигунство та державну зраду. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 2. С. 295–298.
45. Чуваков О.А. Злочини проти основ національної безпеки України: проблеми кримінально-правової теорії і практики: монографія, Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечнікова; відп. ред. О.М. Костенко. Одеса: Фенікс, 2017. 361с.
46. Шапкін І.С. Кримінальна відповідальність за створення стійких злочинних об'єднань : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Х., 2013. 18 с.
47. Шестопапов Р. Судова практика у справах про злочини за статтею 110-2 КК України. *Науковий вісник ДДУВС*. 2021. Спеціальний випуск № 2. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9072/1/79.pdf>
48. Шлапаченко В. М. Кримінальна відповідальність за шпигунство : монографія. Київ : Нац. акад. СБУ, 2015. 347 с.
49. Швед А.Ю. Злочини проти конституційних засад національної безпеки за законодавством України та Скандинавських країн: порівняльна характеристика: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 – Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право; Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 20 с.
50. Шостко О.Ю. Теоретичні та прикладні проблеми протидії організованим злочинності в європейських країнах : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Х., 2010. 38 с.
51. Ясиновський П. В. Кримінальна відповідальність за перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків. 2018. 235 с.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ОСОБИ, ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА.

Питання заняття 1:

1. Ознаки вбивства. Просте умисне вбивство. Види кваліфікованих умисних вбивств. Привілейовані види вбивств.
2. Умисне тяжке тілесне ушкодження. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Умисне легке тілесне ушкодження.

3. Побої, мордування, катування: практичні питання кваліфікації та відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.
4. Підстави кримінальної відповідальності за домашнє насильство.
5. Питання кваліфікації залишення в небезпеці, та його відмінність від ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
6. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини: кримінально-правовий аналіз злочину.
7. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини, її відмінність від суміжних складів злочинів.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти практичні аспекти кваліфікації кримінальних правопорушень, що посягають на життя та здоров'я особи, особисту безпеку людини, на волю, честь та гідність людини, що посягають статеву свободу та статеву недоторканість особи, на основі конституційні, трудові та ніші особисті права та свободи людини і громадянина, визначити недоліки та колізії правового регулювання. Рекомендованим при вивченні теми є аналіз судової практики національних судів, і з окремих питань рішень ЄСПЛ, при підготовці до заняття, виконуючи завдання та розв'язуючи задачі до теми, в процесі виконання самостійної роботи, здобувач має враховувати позицію судовою практики з проблемних питань кваліфікації. Детальної уваги потребує питання аналізу міжнародних гарантій в забезпеченні прав та свобод людини.

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся зі змістом Постанови Пленуму ВСУ від 07.02.2003р. № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>). Визначить рекомендовані судовою практикою критерії кваліфікації умисного вбивства за ознакою особливої жорстокості, вчиненого з хуліганських мотивів, з корисливих мотивів, вчинене на замовлення, та поєднане із згвалтуванням або сексуальним насильством.

2. Ознайомтеся з Постановою ВС від 05.06.2023р. у справі № 587/241/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111524547>). Охарактеризуйте стан сильного душевного хвилювання, який є ознакою суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 116 КК.

3. Ознайомтеся з Постановою ВС від 01.09.2022р. у справі № 736/2398/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106079296>). Означте суб'єктивне ставлення особи щодо спричинення смерті через необережність (ч. 1 ст. 119 КК).

4. Ознайомтеся з рішенням ЄСПЛ у справі «Юхимович проти України» (case of Yukhymovych v. Ukraine) Заява № 11464/12. (URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2023/08/01/20230801135215-88.pdf>). Визначить позицію ЄСПЛ в питанні «застосовування сили», та «абсолютно необхідне», що може призвести до неумисного позбавлення життя.

5. Ознайомтеся з Постановою ВС від 17.01.2023р. у справі № 142/642/16-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108526650>). Проаналізуйте вказане рішення та визначить, чи є визначальним момент настання смерті для прийняття рішення щодо відсутності в діях засудженого складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 135 КК?

6. Проаналізуйте Постанову ВС від 30.11.2022р. у справі № 279/1992/17 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107706665>). *Визначить, за яких умов може наставати кримінальна відповідальність за ч. 3 ст. 136 КК.*

7. Проаналізуйте постанову ВС від 04.11.2021р. у справі № 320/5968/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101100306>). *Визначить розмежувальну ознаку між суміжними складами кримінальних правопорушень, передбачених ст. 147 КК «Захоплення заручників» та ст. 146 КК «Незаконне позбавлення волі або викрадення людини».*

8. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 25.02.2021р. у справі № 583/3295/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95213443>). *Визначить, момент закінчення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК.*

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

О. та Г. незаконно проникли до житла С. та, погрожуючи йому вбивством, намагалися напасти на С. Оскільки С. не мав реальної можливості уникнути насильства, він, використовуючи ніж, смертельно поранив одного з нападників та поранив іншого. У ході досудового розслідування було встановлено, що незадовго до події між С. та О. виник конфлікт з ініціативи останнього. Під час нападу Г. тримав у руках заздалегідь підготовлену дерев'яну штахетину, якою погрожував С. *Надайте кримінально-правову оцінку ситуації та обґрунтуйте її.*

Задача 2 .

Г., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, під час раптово виниклої сварки з Л., що сталася у процесі спільного вживання спиртних напоїв, облив потерпілого бензином, після чого підпалив його за допомогою запальнички. У результаті підпалу Л. отримав термічні опіки голови, шиї, тулуба та кінцівок. Потерпілий був госпіталізований, однак через кілька днів помер у лікувальному закладі внаслідок опікової хвороби, спричиненої опіками III ступеня, що охоплювали близько 70 % поверхні тіла. *Кваліфікуйте дії Г. та обґрунтуйте відповідь.*

Задача 3.

Д., знаходячись за кермом припаркованого автомобіля, який знаходився біля правого краю проїжджої частини, не переконавшись у безпечності своїх дій, відчинив водійські двері. У результаті цього дверима було завдано удару по правій гомілці велосипедиста, який рухався в попутному напрямку та здійснював об'їзд автомобіля з лівого боку. Внаслідок події велосипедисту було заподіяно тілесні ушкодження середньої тяжкості. *Проаналізуйте ситуацію та надайте їй кримінально-правову оцінку.*

Задача 4.

Після спільного вживання спиртних напоїв між Д. та В. виникла сварка, яка переросла у бійку. Під час конфлікту В. завдав удару Д., від якого той упав. Захищаючись, Д. наніс В. чотири удари руками в область голови. Під час подальшої боротьби вони впали на землю, при цьому рука Д. з'їхала з грудної клітини В. та придавила його кадик. Унаслідок механічної асфіксії В. помер. *Кваліфікуйте дії Д. та обґрунтуйте відповідь.*

Задача 5.

А., Г. та М., діючи за попередньою змовою з метою примушування А. до сплати боргу в сумі 300 000 грн., прибули до м. Узлісся. Поблизу басейну вони, погрожуючи насильством та демонструючи травматичний пістолет, змусили А. сісти до автомобіля, після чого перевезли його до адміністративної будівлі та незаконно утримували протягом кількох днів. 21 грудня

2022 року на вимогу А. потерпілий перерахував на банківську картку, що належала В., грошові кошти в сумі 120 000 грн. *Визначте, ознаки яких кримінальних правопорушень містять дії А., Г. та М., і як вони мають бути кваліфіковані відповідно до норм КК України.*

Задача 6.

М. проник до приміщення підприємства, де захопив працівницю Р. та, використовуючи металеві наручники, прикував її до себе. Він висунув вимогу про передачу грошових коштів у сумі 300 000 грн. Крім того, М. заборонив працівнику П. залишати касове приміщення, облив приміщення бензином, заблокував входні двері та, погрожуючи підпалом і знищенням людей та майна, наполягав на виконанні своїх вимог. *Надайте кримінально-правову оцінку діям М.*

Задача 7.

Д. та С. на території України здійснювали підбір жінок з метою їх подальшої сексуальної експлуатації за кордоном. В. погодилася на поїздку через складне матеріальне становище, пов'язане з кредитною заборгованістю, про що було відомо Д. та С. В свою чергу, О. дала згоду на поїздку з метою отримання коштів для лікування чоловіка. *Дайте кримінально-правову оцінку діям Д. та С.*

Задача 8.

Т, проживає разом з матір'ю – М. 07.05.2020р. безпідставно словесно почав ображав та принижував її, наніс їй удари кулаком руки по голові, ногах, руках, животі, грудній клітці, бив ногами по її ногах, гострим кінцем вилки наніс удар по лівій руці ближче до кисті, у результаті чого спричинив потерпілій легкі тілесні ушкодження. 10.04.2020р. Т., знову безпідставно розпочав словесний конфлікт з М., під час якого словесно ображав та принижував матір, наніс їй удари кулаком у ділянку правого ока, по голові, животі, бив ногами по тілу, далі схопив за волосся на голові та кинув на підлогу, у результаті чого заподіяв потерпілій легкі тілесні ушкодження. *Дайте кримінально-правову оцінку поведінці Т.*

Питання заняття 2

1. Зґвалтування та його відмінність від сексуального насильства.
2. Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку: кримінально-правовий аналіз. Розбещення неповнолітніх: питання кваліфікації.
3. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками: кваліфікація, вирішення конкуренції складів кримінальних правопорушень.
4. Практичні питання кваліфікації порушення недоторканності житла. Випадки законного проникнення до житла.
5. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер.
6. Порушення недоторканності приватного життя. Питання кваліфікації за умов сукупності кримінальних правопорушень.

Виконайте завдання:

1. Проаналізуйте Постанову ВС від 06.04.2021р. у справі № 758/13214/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96208162>). *Визначить критерії розмежування розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК) із зґвалтуванням (ст. 152 КК) або сексуальним насильством (ст. 153 КК).*

2. Проаналізуйте Постанову Другої судової палати ККС ВС від 22.06.2023 у справі № 736/1760/21(URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111804840>). Якими є критерії розмежування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 153 «Сексуальне насильство» та ст. 156 «Розбещення неповнолітніх»

3. Проаналізуйте Постанову ВС від 19.04.2023р. у справі № 606/719/21 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110428051>). Визначить, хто може бути потерпілим від порушення недоторканості житла або іншого володіння (ст. 162 КК)

4. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 19.07.2022р. у справі № 576/2972/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105359468>). Охарактеризуйте одну з форм суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 161 КК, означену судовою практикою.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

К., усвідомлюючи малолітній вік Р., за взаємною згодою вступав із нею у статеві зносини природним способом та продовжував такі відносини протягом півроку. Р. пояснила, що перебувала з К. у романтичних стосунках, а статеві зносини відбувалися за її згодою за відсутності матері. Раніше вона вже мала статевий досвід. Чи підлягає К. кримінальній відповідальності?

Задача 2.

О 16-00 годині М. проходив повз школи танців, де крізь незавішені вікна залу, розташованого на першому поверсі школи, побачив групу дівчат, які займалися хореографією. Він підійшов ближче до вікна залу, підвіконня, яке знаходиться нижче його стегон, та приспустивши свої штани, повернувся до вікна так, щоб його було добре видно тим, хто займається в залі, вчинив акт онанізму на очах у малолітніх дівчат. Кваліфікуйте дії М.

Задача 3.

К., знаючи, що Р. 14 років, надсилав їй через месенджер повідомлення сексуального характеру, пересилав зображення порнографічного змісту та пропонував вступити з ним у статеві зносини. Фактичного статевого контакту між ними не відбулося. Кваліфікуйте дії К. та обґрунтуйте відповідь.

Задача 4.

У вечірній час Д. разом із Л. проникли на територію домоволодіння С. Після того як С. відчинив двері будинку, Д. з мотивів неприязних стосунків завдав йому удару кулаком у голову, після чого до побиття приєдналися Л. та інша особа. Унаслідок нападу С. було заподіяно легкі тілесні ушкодження, що спричинили короточасний розлад здоров'я. Кваліфікуйте дії кожного з учасників.

Задача 5.

Директор приватного підприємства М., приймаючи на роботу персонал, відмовив у працевлаштуванні К., мотивуючи це тим, що К. має малолітню дитину та, на думку М., «не зможе повноцінно працювати в колективі». При цьому за результатами співбесіди та наданими документами К. відповідав усім кваліфікаційним вимогам до посади, а умови праці дозволяли виконання трудових обов'язків без створення загрози для її життя чи здоров'я. Крім того, М. у присутності інших працівників висловлювався щодо К. у принизливій формі, підкреслюючи його фізичні вади та закликаючи колектив «не підтримувати таких людей». Дайте кримінально-правову оцінку діям М., визначте, чи містять вони ознаки кримінального правопорушення, та обґрунтуйте можливу кваліфікацію.

Задача 6.

К., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, у нічний час підійшов до квартири П. та почав наполегливо стукати у двері, вимагаючи впустити його всередину. Не отримавши відповіді, К. відчинив незачинені входні двері та зайшов до квартири П. Перебуваючи у приміщенні квартири, К. висловлював на адресу П. образи та відмовлявся залишити житло, незважаючи на неодноразові вимоги власника. Через деякий час К. самотійно залишив квартиру, не завдавши матеріальної шкоди та не застосовуючи фізичного насильства. *Дайте кримінально-правову оцінку діям К. та обґрунтуйте кваліфікацію відповідно до норм КК України.*

Задача 7.

С., працівник кол-центру компанії, отримав доступ до бази персональних контактних даних клієнтів. Використовуючи цей доступ, він без дозволу керівництва прослуховував телефонні розмови клієнтів та записував їх зміст, а також копіював електронні листи без відома їхніх власників. Після цього С. надіслав отриману інформацію третім особам, за що отримав грошову винагороду в розмірі 25000 грн. *Дайте кримінально-правову оцінку діям С., визначте, чи містять вони ознаки кримінального правопорушення.*

Задача 8.

К., перебуваючи у квартирі свого знайомого П., встановив приховану камеру у спальні останнього без його відома. Протягом тижня К. здійснював запис приватних моментів життя П., включно з особистими розмовами та побутовими ситуаціями. Після цього К. передав отримані відеоматеріали третім особам через месенджер за винагороду. *Дайте кримінально-правову оцінку діям К.*

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 07.07.2021р. у справі № 161/17022/17 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235771>). *Визначить, за яких умов вчинене має кваліфікуватися як умисне вбивство з хуліганських мотивів (п. 7 ч. 2 ст. 115 КК). Та чи потрібна в таких випадках додаткова кваліфікація за ч. 2 ст. 296 КК.*

2. Проаналізуйте Постанову ВС від 02.11.2021р. у справі № 750/5031/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100919043>). *Визначить, що слід розуміти під використанням уразливого стану потерпілої особи як способу торгівлі людьми (ст. 149 КК).*

3. Ознайомтеся з рішенням ЄСПЛ у справі V.C.L. AND A.N. V. The United Kingdom (NN 77587/12 та 74603/12) (URL: <https://ips.ligazakon.net/document/vss00607>), та визначить позицію Суду щодо застосування ст.4 Конвенції (заборона рабства і примусової праці).

4. Проаналізуйте постанову ВС від 08.12.2021р. у справі № 566/1420/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829946>). *Визначить, яким чином поведінка жертви зґвалтування (ст. 152 КК) впливає на притягнення винного до кримінальної відповідальності.*

5. Проаналізуйте Постанову ВС від 04.09.2023р. у справі № 149/2435/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113396713>). *Визначить, за яких умов дії сексуального характеру визнаються зґвалтуванням.*

Розв'яжіть задачу:

Задача 1.

Приблизно о 22 год. 30 хв. Т. після вживання спиртних напоїв з М., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, вирішив вступити з останньою у статеві стосунки, а отримавши відмову, наніс удари в різні частини тіла М. Від поштовху вона впала, Т. зняв з неї штани та намагався зняти білизну, однак не довів свій умисел до кінця, так як був зупинений працівником ВП «Рівненська дистанція електропостачання». Потерпіла отримала легкі тілесні ушкодження. *Кваліфікуйте дії Т.*

Задача 2.

Ч. на побутовому ґрунті вступив у конфлікт зі своєю співмешканкою Л. В ході конфлікту Ч. кулаками та палкою наніс не менше 10 ударів в грудну клітину Л., заподіявши їй тілесні ушкодження у вигляді важкої закритої травми грудної клітини, яка супроводжувалась травматичним шоком, посттравматичною пневмонією, крововиливами в міжреберні проміжки. Причиною смерті Л. була важка тупа травма грудної клітини, яка супроводжувалась переломами 5-ти ребер з розривами плеври, розривом правої легені, забоєм легень, крововиливом в праву плевральну порожнину. *Кваліфікуйте дії Ч., відповідь обґрунтуйте.*

Теми доповідей:

1. Протиправність умисного вбивства та правомірне спричинення смерті.
2. Евтаназія: міжнародний досвід та національний підхід.
3. Відмежування тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілому, від вбивства через необережність та умисного вбивства.
4. Питання кваліфікації залишення в небезпеці, та його відмінність від ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
5. Відмежування незаконного позбавлення волі або викрадення людини, вчиненого з корисливих мотивів, від захоплення заручників.
6. Захоплення заручника та умисне вбивство заручника: питання кваліфікації.
7. Мета торгівлі людьми як обов'язкова ознака складу злочину.
8. Відмежування зґвалтування від сексуального насильства.
9. Порухення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками: кваліфікація: як самостійний склад кримінального правопорушення та кваліфікуюча ознака.
10. Порухення недоторканності житла та проведення НСРД.
11. Законне зняття інформації та порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 21 вересня 2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858#Text.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська) від 11 травня 2011 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11

5. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
7. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
8. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 № 2229-VIII року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
9. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>
10. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22 лютого 2000 року № 1489-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>
11. Правила судово-медичного визначення ступеню тяжкості тілесних пошкоджень: Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>
12. Про затвердження Інструкції з визначення критеріїв перинатального періоду, живонародженості та мертвонародженості, Порядку реєстрації живонароджених і мертвонароджених: Наказ МОЗ України від 29.03.2006 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0427-06#Text>
13. Порядок констатації та діагностичні критерії смерті мозку людини: Наказ МОЗ України 09 листопада 2020 року № 2559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1260-20#Text>.
14. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи: Наказ МОЗ України від 08 травня 2018 року № 865. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18#Text>.
15. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Сергій Золотухін проти росії». URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-193699&filename=CASE%20OF%20SERGEY%20ZOLOTUKHIN%20v.%20RUSSIA%20%E2%80%93%205BRussian%20translation%5D%20summary%20by%20Development%20of%20Legal%20Systems%20Publ.%20Co%20.pdf>.
16. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «А та Б проти Норвегії» від 15.12.2016р. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-183381&filename=CASE%20OF%20A%20AND%20B%20v.%20NORWAY%20-%205BUkrainian%20Translation%5D%20by%20KM%20Partners%20>
17. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Судова практика:

1. Огляд судової практики Верховного Суду у провадженнях про кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством за період 2019–2024 років. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/ogliady/Oglyad_KKS_dom_nasulstvo.pdf
2. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму ВСУ від 07.02.2003р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>.
3. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08#Text>
4. Про судову практику у справах про необхідну оборону: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-02#Text>

5. Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 2 липня 2004 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-04#Text>
6. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text>
7. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10#Text>
8. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va005700-04#Text>
9. Постанова ВС від 17.06.2021р. у справі № 717/764/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/978290940>.
10. Постанова ВС від 31.03.2021р. у справі № 155/457/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96071581>).
11. Постанова ВС від 04.05.2020р. у справі № 531/193/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89763170>.
12. Постанова ВС від 15.09.2022р. у справі № 577/195/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106354721>.
13. Постанова ВС від 14.06.2022р. у справі № 585/3184/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105301745>.
14. Постанова ВС від 02.06.2022р. у справі № 487/593/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104886088>.
15. Постанова ВС від 13.12.2022р. у справі № 676/1214/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107984930>).
16. Постанова ВС від 30.11.2022р. у справі № 279/1992/17 (провадження № 51-819км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107706665>.
17. Постанова ВС від 21.06.2022р. у справі № 744/315/16-к (провадження 51-5915км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104922019>.
18. Постанова ВС від 20.10.2022р. у справі № 565/1354/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106988921>.
19. Постанова ВС від 07.12.2022р. у справі № 295/4942/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834073>.
20. Постанова ВС від 01.09.2022р. у справі № 736/2398/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/10607929>.
21. Постанова ВС від 12.10.2021р. у справі № 663/3390/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100544936>).
22. Постанова ВС від 01.09.2022р. у справі № 736/2398/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106079296>.
23. Постанова ВС від 10.10.2023р. у справі № 670/698/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114138242>.
24. Постанова ВС від 14.02.2023р. у справі № 278/1904/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109157234>.
25. Постанова ВС від 05.06.2023р. у справі № 587/241/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111524547>.
26. Постанова ВС від 11.04.2023р. у справі № 443/284/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110339314>).
27. Постанова ВС від 28.02.2023р. у справі № 725/4683/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109395413>.

28. Постанова ВС від 06.07.2023р. у справі № 351/2550/14-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112117998>.
29. Постанова ВС від 17.01.2023р. у справі № 142/642/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108526650>.
30. Постанова ОП ККС ВС від 12.02.2020р. у справі № 453/225/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87602679>.
31. Постанова ВС від 21.06.2023р. у справі № 943/2064/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111804845>.
32. Постанова ВС від 03.05.2023р. у справі № 443/2309/13-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110692509>.
33. Постанова ВС від 06.09.2023р. у справі № 279/4057/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113357698>.
34. Постанова ВС від 21.06.2023р. у справі № 943/2064/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111804845>.
35. Постанова ВС від 08.11.23р. у справі № 161/1826/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114904725>.
36. Постанова ВС від 08.04.2021р. у справі № 511/2543/17 (провадження № 51-2778км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96243758>.
37. Постанова ВС від 04.11.2021р. у справі № 320/5968/19 провадження № 51-570км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101100306>.
38. Постанова ВС від 02.11.2021р. у справі № 750/5031/18 (провадження № 51-2761 км21) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100919043>.
39. Постанова ВС від 22.09.2022р. у справі № 127/1309/19 (провадження № 51-5286км21) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106454425>.
40. Постанова Верховного Суду від 20.10.2022р. у справі № 684/289/20 (провадження № 51-1232км22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940531>.
41. Постанова ККС від 06.04.2021р. у справі № 758/13214/18 (провадження № 51-855км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96208162>.
42. Постанова ВС від 08.12.2021р. у справі № 566/1420/19 (провадження № 51-326км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829946>.
43. Постанова ВС від 04.09.2023р. у справі № 149/2435/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113396713>.
44. Постанова ВС від 05.07.2023р. у справі № 172/1359/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112146270>.
45. Постанова ВС від 22.06.2023р. у справі № 736/1760/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111804840>.
46. Постанова ВС від 19.07.2022р. у справі № 576/2972/18 (провадження № 51-478км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105359468>.
47. Постанова ВС від 06.10.2022р. у справі № 369/1586/17 (провадження № 51-28км22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106788061>.
48. Постанова ВС від 03.11.2022р. у справі № 461/3333/18 (провадження № 51-481км22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140853>.
49. Постанова ВС від 15.11.2022р. у справі № 191/4386/19 (провадження № 51-462км22) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107510154>).
50. Постанова ВС від 23.08.2023р. у справі № 265/3994/13-к. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/113065926>.
51. Постанова ВС від 19.04.2023р. у справі № 606/719/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110428051>.

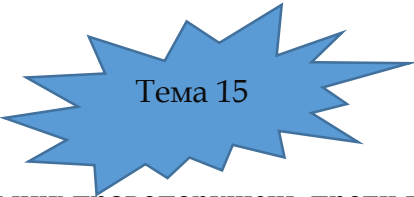
Допоміжні джерела:

1. Акімов М. Відмежування захоплення заручників від незаконного позбавлення волі та викрадення людини. *Вісник прокуратури*. 2002. №2. С. 33-37

2. Андрушко А.В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи: монографія. Київ: Ваїте, 2020. 560 с.
3. Андрушко А. В. Кримінально-правова характеристика суб'єктивних ознак незаконного поміщення до психіатричного закладу. *Право і суспільство*. 2014. № 5. С. 189–194.
4. Бабаніна В.В. Залишення в небезпеці: характеристика об'єкта злочину. *Вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 3 (64). С. 132–137.
5. Багіров С.Р. Катування за обтяжуючих обставин: юридичний аналіз. *Часопис Київського університету права*. 2008. № 1. С. 167–172.
6. Байлов А.В. Злочин вчинено у стані сильного душевного хвилювання. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Харків. 2004. № 28. С. 37-40.
7. Байлов А.В. Мотив злочинних посягань на життя та здоров'я особи, вчинених в стані сильного душевного хвилювання. *Вісник Кримінологічної асоціації України: збірник наукових праць*. № 1. Х. : Золота миля, 2012. С. 38-47.
8. Балабко В.В. Евтаназія: соціально-правові проблеми. *Вісник прокуратури*. 2009. № 7. С. 55-59.
9. Балабко В. В. Злочини проти життя та здоров'я особи: кримінальна відповідальність медичних працівників: монографія. Запоріжжя, 2017. 287 с.
10. Брайловська А.І. Деякі питання розмежування діяння, передбаченого ст. 137 КК України, із суміжними складами злочинів. *Вісник прокуратури*. 2012. № 1. С. 79 – 85.
11. Брайловська А.І. Об'єкт злочину – невиконання чи неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей. *Юридичний вісник*. 2011. № 4. С. 129 – 137.
12. Баулін Ю. В. Протиправність як ознака вбивств. Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи: Матер. наук.-практ. конф. Харків 22-23 квітня 2004 року. К.- Х.: Юрінком Інтер, 2004. С.18 -20.
13. Борисов В.І., Дорош Л.В. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості. *Форум права*. 2006. № 1. С. 4–15. URL: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2006-1/06_bvinco.pdf/
14. Горбачова І. М. Хімічна кастрація як засіб протидії статевим злочинам. Правове життя сучасної України: матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (Одеса, 20–21 квітня 2012 р.). Т. 2 відп. за випуск д.ю.н., проф. В.М. Дрьомін. Націон. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2012. С.281-283.
15. Гороховська О.В. Об'єктивна сторона вбивства через необережність. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2002. № 5. С. 80-85.
16. Гришук В.К. Загальний, родовий та безпосередні основні об'єкти злочинів проти життя і здоров'я людини. *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. 2002. Вип. 1 (16). С. 77 – 89.
17. Гришук В.К., Марисюк К. Еутаназія в теорії і практиці зарубіжних держав і в Україні. *Митна справа*. 2002. № 6. С. 75 - 83.
18. Гринчак С.В. Кримінальна відповідальність за незаконну трансплантацію органів або тканин людини. Х.: Право, 2011. 296 с.
19. Гуртовенко О.Л. Ціннісне та структурне співвідношення основного та додаткового об'єктів злочину на прикладі життя людини. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. О.: Юрид. література, 2010. Вип. 57. С. 131-134.
20. Гусак О.А. Кваліфікація доведення до самогубства. *Актуальні проблеми держави та права: Зб. наук, пр. Од., 2003*. Вип. 16. С. 613-616.
21. Джу́жа О. М. Запобігання злочинам, пов'язаним із сексуальним насильством : монографія. Київ : Атіка, 2009.
22. Дорош Л.В., Марадіна Ю.С. До проблеми визначення безпосереднього об'єкта катування. Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. редкол. В.І. Борисов та ін. Х.: Право, 2011. Вип. 22. С. 43-53.

23. Дудоров О., Балабко В. Незаконне проведення абортів: проблеми тлумачення і вдосконалення кримінального законодавства. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 4. С. 26 – 32.
24. Дудоров О.О. Злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики) : практ. порадник / О.О. Дудоров; МВС України, Луган. держ.ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Сєвєродонецьк :РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 92 с
25. Катеринчук К. В. Злочини проти здоров'я особи: проблеми кримінально-правової теорії та практики: монографія. Київ: ФОП Маслаков, 2018. 408 с.
26. Короленко М.П. Кваліфікація умисних вбивств за обтяжуючих обставин. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. 171с.
27. Коржанський М.Й. Кваліфікація злочинів проти особи та власності. К.:Юрінком. 1996. 143 с.
28. Кримінальна відповідальність за катування в Україні та зарубіжних країнах: навч. посіб. / за заг. ред. д.ю.н., проф. А.В. Савченка. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 240 с.
29. Лизогуб Я.Г. Вилучення у потерпілого органів чи тканин для трансплантації як ознака особливо кваліфікованого складу злочину, передбаченого ст. 149 КК України. *Адвокат*. 2005. № 3. С. 6 – 7.
30. Лизогуб Я.Г. Ознаки основного складу злочину «захоплення заручників»: проблеми та перспективи законодавчого визначення. *Вісник прокуратури України*. 2008. № 10. С. 80 – 83.
31. Лизогуб Я.Г. Захоплення заручників (ст. 147 КК України): деякі проблеми вживання юридичної термінології. *Адвокат*. 2007. № 12. С. 9 – 11.
32. Литвин О.П. Злочини проти життя: Навчальний посібник. К.: Європейський університет, 2002. 202с.
33. Литвин О.П. Кримінально - правовий захист життя та здоров'я громадян України: Монографія / Ред. В.О. Глушков; Європ. ун-т фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу. К.: Наук. світ., 2001. 200 с.
34. Малиновська Т. М. Домашнє насильство: щодо змістовного наповнення терміну. *Наше право*. 2020. № 3. С. 85–91.
35. Назимко Є. С., Пилипенко Є. О. Залишення в небезпеці: кримінально-правовий аспект: монографія, ДЮІ МВС України. Кривий Ріг; Харків: Колегіум, 2017. 244 с.
36. Остапенко Л. Питання співучасті у вбивстві матір'ю своєї новонародженої дитини. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. №7. С.106-112.
37. Психолого-правові аспекти кримінальних правопорушень проти статеві свободи та статеві недоторканості дітей : монографія / Видання друге, доповнене та перероблене; за ред. д-ра юрид. наук, професора, академіка Нац. акад. правових наук України, засл. юриста України О. М. Бандурки / Кол. авт. Харків : Факт, 2022. 276 с.
38. Романов С.Ю., Триньова Я.О. Евтаназія: етичний та кримінально-правовий аспект. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. Х. 2002. Вип. 19. С. 101 – 107.
39. Сташис В.В., Бажанов М.І. Особа під охороною кримінального закону. Х.: Право, 1996. 224 с.
40. Степаненко О.В., Хімченко С.А. Економічне домашнє насильство: визначення та питання кваліфікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція». 2020. № 45. С. 112-115. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc45/26.pdf>
41. Степаненко О. В. Використання оціночних понять у КК України з позиції принципу доцільності кримінального права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2015. Вип. 34(3). С. 59-61.
42. Степаненко О.В. Психологічне насильство як форма домашнього насильства. *Нове українське право*. 2023. №3. С. 155-159

43. Степаненко О. В., Степаненко А. С. Щодо питань кваліфікації кримінальних правопорушень пов'язаних з домашнім насильством. *Правові горизонти*. 2020. № 23. С. 56–61.
44. Степаненко О.В. Агапова К. Кількісний критерій систематичності як ознака домашнього насильства. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 323-327
45. Уварова Н. В. Об'єктивна сторона злочинів проти життя та здоров'я особи, вчинених з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості. *Право і суспільство: науковий журнал*. 2012. № 2. С.253-257.
46. Хімченко С.А. Кримінально-правова охорона особистої безпеки у сфері медичної діяльності. *Juris Europensis Scientia*. №2. 2023. С. 130-135. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/2_2023/24.pdf
47. Хімченко С., Хімченко А. Кримінально-правове регулювання евтаназії в зарубіжних країнах. *Юридичний вісник*. 2022. № 4. С. 108-114. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v4_2022/13.pdf
48. Хімченко С.А. Кримінально-правовий захист лікарської таємниці: відповідність сучасним вимогам. *Правова позиція*. № 4 (37). 2022. С. 246-250. URL: <https://legalposition.umsf.in.ua/archive/2022/4/46.pdf>
49. Хряпінський П.В., Світличний О.О. Кримінальна відповідальність за розбещення неповнолітніх: монографія. Дніпропетровськ: НГУ, 2014. 265 с.
50. Хряпінський П.В., Чмут С.В. Кримінальна відповідальність за статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості: монографія. Запоріжжя: ЗНУ-Альянс, 2011. 184 с.
51. Чеботарьова Г.В. Кримінально-правова охорона правопорядку у сфері медичної діяльності. Київ: КНТ, 2011. 616с.
52. Чугуніков І.І, Згвалтування і сексуальне насильство та примушування до вступу в статевий зв'язок: проблеми розмежування. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 280-287
53. Чугуніков І.І. Об'єкт кримінальних правопорушень в сексуальній сфері: історія, сучасне порозуміння та тенденції розвитку. *Правові новели* №19. 2023. С. 379-388 http://legalnovels.in.ua/journal/19_2023/49.pdf.
54. Шаблистий В. В. Тілесне ушкодження як злочин проти життя та здоров'я людини за кримінальним правом України: моногр.; за заг. ред. В. В. Шаблистого. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2020. 164 с.

Тема 15

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти власності та в сфері господарської діяльності.

Питання заняття:

1. Предмет розкрадання та його ознаки. Поняття та ознаки розкрадання. Види розкрадань залежно від розміру заподіяної шкоди за чинним КК України.
2. Форми розкрадань. Кваліфікуючі ознаки.
3. Питання кваліфікації крадіжки та грабежу та визначення моменту їх закінчення. Поняття дрібного викрадення чужого майна (ст. 51 КУпАП).
4. Відмежування розбою від насильницького грабежу (ч. 2 ст. 186 КК). Відмежування групового розбою (ч.2, ч. 4 ст. 187 КК) від бандитизму (ст. 257 КК).

5. Вимагання. Відмінність вимагання від розбою, самоправних дій (ст. 356 КК) та від примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК). Відмежування вимагання від протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК).

6. Питання кваліфікації шахрайства. Відмежування шахрайства від протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206-2 КК). Відмежування від шахрайства з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК).

7. Привласнення та розтрата майна як форми розкрадання. Заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем (ч. 2 ст. 191 КК). Відмежування заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем від зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК).

8. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 198 КК). Його відмежування від легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом (ст. 209 КК).

9. Поняття та види кримінально караної контрабанди.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання особливостей визначення предмета розкрадань, об'єктивних та суб'єктивних ознак розкрадання, кваліфікації окремих форм розкрадання, відмежування розкрадань від кримінальних правопорушень в сфері господарської діяльності, в сфері службової діяльності, від кримінальних правопорушень проти громадської безпеки. Детальної уваги потребує дослідження видів контрабанди, склад яких є підставою для притягнення до кримінальної відповідальності. Здобувачам пропонується для засвоєння питань, що винесені на розгляд, проаналізувати крізь призму матеріалів судової практики.

Виконайте завдання:

1. Порівняйте крадіжку, грабіж та розбій за такими критеріями: спосіб заволодіння майном; характер та момент застосування насильства; форма вини; момент закінчення кримінального правопорушення. Оформіть відповідь у вигляді порівняльної таблиці.

2. Проаналізуйте постанову ВС від 05.07.2018 р. у справі № 134/890/17 (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75241789>), постанову ВС від 27.02.2018р. у справі № 204/1275/16-к (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72525423>), постанову ОП ВС від 19.11.2018 р. у справі № 205/5830/16-к (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78297730>) , постанову ВС від 12.02.2019 р. у справі № 343/236/18 (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79878961>) , постанову ВС від 03.04. 2018 р. у справі № 640/3217/17 (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73194961>), сформулюйте критерії визначення кваліфікуючої ознаки у вигляді проникнення до житла.

3. Ознайомтеся з позицією, викладеною в постанові ВС від 06.12.2018 р. у справі № 718/642/16-к (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78501871>), з'ясуйте, як відсутність відповідного мотиву впливає на кваліфікацію вчиненого як розкрадання.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Д., перебуваючи в нетверезому стані, по пожежній драбині заліз на балкон квартири потерпілого Ж., де через незачинені двері проник у квартиру, сподіваючись на наявність грошей. Однак гроші він не знайшов та покинув квартиру, а перед цим таємно викрав пенсійне посвідчення потерпілого. *Кваліфікуйте дії Д.*

Задача 2.

П. під виглядом кокаїну насправді продав Л. 12 г крейди за 3500 грн. В свою чергу Л. придбаним «кокаїном» мав намір за гроші пригощати кокаїном своїх знайомих. *Кваліфікуйте дії П.та Л.*

Задача 3.

Г.Н. спільно зі своїм сином Г.П. таємно викрала деревообробний станок вартістю 7 тис. грн. З матеріалів справи вбачається, що Г.П., вчиняючи крадіжку чужого майна разом з Г.Н., вважав, що викрадений станок належить його матері, як вона йому про це повідомила. *Чи має місце попередня змова на вчинення розкрадання?*

Задача 4.

Л., проходячи повз будинку А., підійшовши до неї ззаду, яка в той момент розмовляла по мобільному телефону, та схопивши останню за руку, вирвала мобільний телефон. Після чого Л. з місця вчинення злочину зникла, а мобільний телефон викинула в річку, заподіявши своїми діями матеріальної шкоди на загальну суму 4100 грн. Було встановлено, що Л. діяла з особистих інтересів – викриття свого чоловіка у зраді, який у цей час розмовляв з потерпілою А. по телефону. *Оцініть вчинене Л.*

Задача 5.

Р., перебуваючи в нетверезому стані, вибив двері продуктового магазину, зайшов усередину і взяв п'ять пляшок горілки, три пляшки коньяку, тридцять плиток шоколаду і вісім коробок цукерок. Все це він відніс до себе додому. Випивши вдома півпляшки коньяку, Р. знову повернувся до кіоску, зайшов усередину, але був помічений К. і затриманий. На допиті Р. пояснив, що повернувся до кіоску, оскільки вдома у нього виник намір забрати з кіоску решту пляшок горілки і коньяку, що там залишалися. *Чи можна розцінити дії Р. як єдине кримінальне правопорушення? Варіант: На допиті Р. пояснив, що намір забрати всі пляшки з горілкою та коньяком виник у нього перед проникненням до кіоску, але він вирішив реалізувати цей намір у два прийоми*

Задача 6.

К. зайшов до квартири С. з метою позичити у неї гроші. Але після того, як С. відмовила йому позичити гроші, у нього виник умисел насильно заволодіти її майном. Після чого К. вчинив напад з метою заволодіння її майном, поєднаний з заподіянням їй легких тілесних ушкоджень, що потягли короточасний розлад здоров'я. *Кваліфікуйте дії К.*

Задача 7.

Д., користуючись комп'ютером з доступом до мережі інтернет, маючи на меті отримання кредиту на суму 8000 грн., знаючи обов'язкові умови для його отримання, а саме необхідність заповнення в електронному виді заяви відповідного зразка із зазначенням своїх анкетних даних, дати народження, особистої фотокартки, паспортних даних та інших відомостей про особу, яка бажає отримати кредит, надала до ТОВ «Інф» анкетні відомості та документи іншої особи, а саме К., яка не уповноважувала останню на вчинення таких дій. При цьому Д. надала через мережу інтернет ксерокопію паспорта на ім'я К., ідентифікаційний код та фотографію останньої, вказавши також реквізити особистої банківської картки, що стало підставою для надання їй кредиту в сумі 8000 грн. *Дайте юридичну оцінку вчиненому.*

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтеся з матеріалами судового захисту права власності за практикою ЄСПЛ (див. Посібник зі статті 1 Протоколу № 1 Європейської конвенції з прав людини. Останнє оновлення: 28.02.2023р. (URL:

https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/rizne/Guide_Article%201_E_CHR_Ukrainian.pdf). *Визначить основні принципи та підходи до захисту права власності.*

2. Проаналізуйте зміст постанови ВС від 13.02.2020 р. у справі № 667/5470/14-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87733183>). *Визначить, які ознаки є обов'язковими для кваліфікації за ст. 209 КК України.*

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

К. викрадав майно з одного приміщення у одного власника, одним і тим же способом, але при цьому кожне викрадення він вчиняв коли йому були потрібні гроші для особистої потреби, викрадене майно збував у різних місцях та різним способом. В перший раз ним було викрадене майно на суму 6500 грн, вдруге – 9800 грн, втретє – 25800 грн. *Як слід кваліфікувати дії К.?*

Задача 2.

М., перебуваючи в квартирі А., таємно викрав банківську картку останньої з пін-кодом до неї, і того ж дня підійшов до банкомату та зняв з викраденої картки грошові кошти в розмір 700 грн., що належали потерпілій. *Кваліфікуйте дії М.*

Задача 3.

О., виїжджаючи у відрядження, залишив П. ключі від своєї квартири, щоб останній годував його кота. Як встановлено судом, П. за допомогою ключів від вхідних дверей, які тимчасово мав у своєму розпорядженні, зайшов до квартири О. і за допомогою В., який не був обізнаний про дійсні наміри П., демонтував та викрав чавунну ванну, яку продав. *Визначить, чи мала місце співучасть та проникнення до житла як кваліфікуючі ознаки розкрадання.*

Задача 4.

Між А. та ВАТ «Т-банк» було укладено кредитний договір про надання кредиту в сумі 133200 гривень на придбання автомобіля марки Mitsubishi Outlander 2,0 2019 року випуску, який виступав предметом застави з метою забезпечення умов договору. Вісім місяців А. регулярно сплачував кошти за кредитним договором згідно з графіком погашення кредиту, а з грудня 2019 року, попередньо реалізувавши на підставі підроблених документів вказаний автомобіль, умисно припинив сплачувати кошти по кредитному договору, чим спричинив ВАТ «Державний Ощадний банк України» матеріальну шкоду у великому розмірі (75202 грн.) *Дайте правову оцінку діям А.*

2. Теми доповідей:

1. Фактичні помилки при розкраданні (викраденні) та їх значення при вирішенні питання про правову оцінку вчиненого: помилка в об'єкті (предметі), об'єктивній стороні вчиненого.
2. Поняття «майнова шкода» у кримінальних правопорушеннях проти власності. Реальні збитки і упущена вигода.

3. Відмежування вимагання від самоправних дій (ст. 356 КК) та від примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК).
4. Відмежування вимагання від протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК).
5. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти власності в умовах воєнного стану, відмежування від вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій (п.11 ст. 67 КК України).
6. Відмежування придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом, від легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом (ст. 209 КК).
7. Відмежування вимагання від протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК).

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>;
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Кримінально-виконавчий кодекс України 11 липня 2003 року № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
6. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu85321?an=28&ed=1985_11_29
7. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text
8. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
9. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
10. Про прокуратуру: Закон України 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Текст] // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - № 13, / № 13-14, № 15-16, № 17 / . - стаття 112
12. Про систему оподаткування: Закон України від 25.06.1991 № 1251-XII (втратив чинність з 01.01.2011р.) [Текст]// Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 39. - стаття 510
13. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Текст] // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - № 13, / № 13-14, № 15-16, № 17 / . - стаття 112
14. Цивільний Кодекс України 2003 р.// Відомості Верховної Ради. - 2003. - №№40-44. - ст. 356.

Судова практика

1. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 06.11.2009 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09>.
2. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у провадженнях про злочини проти власності. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2018 по 01.08.2019. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Ogljad_KKS.pdf

3. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду в провадженнях про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності (Рішення, внесені до ЄДРСР, за період із 2018 року по жовтень 2022 року). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/ogliady/Oglyad_KK_S_zloch_gosp_dijal.pdf
4. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05#Text>
5. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму Верховного суду України від 07.02.2003 № 2: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v001070>.
6. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 06.11.2009 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09>.
7. Постанова ВС від 12 листопада 2020 року у справі № 400/122/18 (провадження № 51-387км20) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92902811?fbclid=IwAR0c1YTEDZzeT0E5nFO4QF3Qn08LJOQboVm67LZNu9ZFLTrbBONudhJcWUQ>
8. .
9. Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05#Text>
10. Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 8 жовтня 2004 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-04#Text>
11. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10 грудня 2004 р. № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04#Text>
12. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05#Text>
13. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va003700-03#Text>
14. Правовий висновок Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норми статті 364 КК щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень: Постанова ВСУ від 23.01.2014р. у справі № [5-48к-13](#). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/37520349>
15. Постанова Верховного суду від 25.10.2022 у справі № 303/3224/20 (провадження № 51-3342км20) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050549>.
16. Постанова Верховного Суду від 16.08.2022 у справі № 442/3912/19 (провадження № 51-6128км21) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105852838>
17. Постанова Верховного Суду від 16.06.2022 у справі № 400/122/18 (провадження № 51-387км20) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104896864>.
18. Постанова Верховного Суду від 01.09.2022 у справі № 759/8038/19 (провадження № 51-5070км21) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106079300> Постанова Верховного суду від 25.10.2022 у справі № 303/3224/20 (провадження № 51-3342км20) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050549>.

19. Постанова Верховного Суду від 16.08.2022 у справі № 442/3912/19 (провадження № 51-6128км21) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105852838>
20. Постанова Верховного Суду від 16.06.2022 у справі № 400/122/18 (провадження № 51-387км20) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104896864>.
21. Постанова Верховного Суду від 01.09.2022 у справі № 759/8038/19 (провадження № 51-5070км21) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106079300>.
22. Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05#Text>
23. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05#Text>
24. Правовий висновок Верховного Суду України у справі про перегляд судового рішення з підстав неоднакового застосування судом касаційної інстанції норми статті 364 КК щодо подібних суспільно небезпечних діянь, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень: Постанова ВСУ від 23.01.2014р. у справі № [5-48к-13](#). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/37520349>

Допоміжні джерела:

1. Антонюк Н. О. Кримінально-правова охорона власності: навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 514 с.
2. Антонюк Н.О. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою: форми вчинення. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2005. № 41. С. 311-316
3. Бабенко А.М., Чемкарьова І.М., Палій М.В. Віктимологічне запобігання кримінальним правопорушенням проти власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 630-633. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/152>
4. Бабенко А.М., Палій М.В. Крадіжка та шахрайство як види корисливих кримінальних правопорушень проти власності: соціально-правова та віктимологічна характеристика. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 564-568.
5. Бабенко А.М., Палій М.М. Розмежування посягань на власність від суміжних військових кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. *Правові новели*. 2022. №18. С.190-198. URL: http://legalnovels.in.ua/journal/18_2022/28.pdf
6. Борисов В.І. Кримінальні правопорушення проти власності: об'єкт, предмет та види. Характеристика незаконних корисливих діянь, пов'язаних із заволодінням і (або) поверненням чужого майна. *Вісник асоціації кримінального права України*. Том 1 № 17 (2022) DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2022.17.257291>
7. Брисковська, О. М., Дякін, Я. О. Особливості вчинення розбійних нападів на житло громадян під час воєнного стану. *Київський часопис права*, 2023. №3, С.121-126. <https://doi.org/10.32782/klj/2022.3.18>
8. Газдайка-Василишин І. Поняття та система злочинів проти власності за кримінальним правом України. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*. № 4. 2005. С.387-402
9. Данилевський, А. О., Тарасенко, О. С. Окремі питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності, предметом яких є кошти на банківському рахунку. *Правовий часопис Донбасу*, 20204. №2(4), С.77–81. <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-81-4-2-77-81>
10. Дорохіна Ю.А. Юридичний аналіз злочинів проти власності. *Юридична наука*. – 2014. – № 7. – С. 39-51.
11. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Перспективи унормування відповідальності за кримінальні правопорушення проти власності. *Вісник Луганського державного*

- університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2023, № 1, С. 71-90. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.101.71-90>
12. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Кримінально-правова заборона щодо незаконного використання гуманітарної допомоги: сумнівна законодавча новела. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2022. Вип. 2. С. 99–115. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.98.99-115>
 13. Ємельянов В.П. Визначення об'єкта злочину у кримінально-правовій науці: дискусійні питання. *Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2009. №2. С.127-136
 14. Бігняк О. В. Європейський суд з прав людини як інструмент захисту права. *Часопис цивілістики : наук.-практ. журн. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), Є. О. Харитонов (заст. голов. ред.), К. Г. Некіт (відп. секр.) [та ін.]*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 34. С. 23-27.
 15. Горобець Н.Г. Захист права власності в практиці Європейського суду з прав людини : автореферат дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 20 с.
 16. Когут Ю. І. Технології блокчейн та криптовалюта: ризики та кібербезпека. Київ : Консалтингова компанія «СІДКОН»; ВД «Дакор». 2022. 316 с.
 17. Кузнецов В. В. Кримінальна відповідальність за крадіжки: Монографія. К. : Вид. Паливода А.В., 2005. 158 с.
 18. Комплектова Т.О. Крадіжка як вид правопорушення проти власності: проблеми кримінально-правової характеристики. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2024. Вип. 81. Ч.2. С. 278-283. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.43>
 19. Крижановський О. Вплив обтяжуючих обставин на ступінь тяжкості кримінальних правопорушень проти власності корисливої спрямованості. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1, С. 222-227. DOI: 10.31733/2078-3566-2023-1-222-227
 20. Мірошніченко О.А. Права власності у розумінні Європейського суду з прав людини (загальна характеристика). *Форум права*. 2013. № 2. С. 371–375.
 21. Михайліченко Т.О., Рак С.В. Кримінальні проступки проти власності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2020 № 46 С. 160-163
 22. Новіков Д.В. Гарантії захисту права власності у практиці Європейського суду з прав людини. *Європейські перспективи*. 2016. Вип. 2. С. 92–98.
 23. Олійник П. В. Щодо визначення поняття "право на майно" як предмета злочинів проти власності. *Проблеми законності*. 2014. Вип. 126. С. 146-154.
 24. Олійник П. В. Предмет злочинів проти власності: поняття, види, кримінально-правове значення: монографія. Харків: Право, 2011. 208 с.
 25. Присташ С.С. Віртуальні активи як предмет легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом № 3 (2023): *Часопис Київського університету інтелектуальної власності та права*. DOI <https://doi.org/10.32782/chasopyskiivp/2023-3-2>
 26. Саламаха Р. Криптовалюта та кримінальні провадження: незвичні кейси судової практики. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/kriptovalyuta-ta-kriminalni-provazhennya-nezvichni-keysi-sudovoyi-praktiki.html>
 27. Сіддікі Н. Хак, Мовчан Р.О. Криптовалюти та Blockchain-технології у сучасній противоправній діяльності. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2018. N 1(10). С. 78– 83.
 28. Стрельцов Є. Л. Злочини проти власності: сучасний погляд. Реформування кримінального законодавства України: сучасність та майбутнє : матеріали міжнар. наук. конф. (м. Харків, 22-23 жовт. 2020 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого,

Робоча група з питань розвитку кримінал. права комісії з питань правової реформи , Громад. орг. "Всеукр. асоц. кримін. права", Консульт. місія ЄС в Україні. Харків: Право, 2021. С. 34–36 .

29. Соболева О. О. Кримінальна відповідальність за незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт або яке описано чи підлягає конфіскації, за законодавством зарубіжних країн. Форум права. 2010. № 4. С. 839-845. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
30. Татаркевич Я. О. Викрадення у кримінальному праві України: поняття та форми: дис. ... д-ра філософії. Одеса, 2022. 258 с.
31. Чернишова Н.М. Характеристика суб'єктивної сторони корисливих злочинів. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Випуск 1. Том 3. С. 101-105.
32. Шуляк Ю. Л. Нагальні питання кримінальної відповідальності за шахрайство. Актуальні проблеми юридичних наук у дослідженнях учених : додаток до журналу "Міліція України". 2009. № 86. С. 28–31.

КВАЛІФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ПОРЯДКУ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВИЛА КВАЛІФІКАЦІЇ ОКРЕМИХ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.

Питання заняття:

1. Кримінальні правопорушення, що посягають на життя, здоров'я та майно працівників правоохоронних органів (визначення об'єкту, предмету та потерпілого).
2. Кримінальні правопорушення, спрямовані на перешкоджання виконання працівниками правоохоронних органів службових обов'язків.
3. Втручання в діяльність працівників правоохоронних органів (питання кваліфікації).
4. Незаконний вплив на працівників правоохоронних органів та посяганням на їх життя, здоров'я та майно.
5. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів
6. Військове кримінальне правопорушення: поняття, суб'єктний склад.
7. Відмежування непокори від невиконання наказу.
8. Відмежування самовільного залишення військової частини або місця служби від дезертирства.
9. Недбале ставлення до військової служби, відмежування від бездіяльності військової влади.

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання кваліфікації кримінальних правопорушень, що посягають на авторитет органів державної влади, перешкоджають законній діяльності працівників правоохоронних органів, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця та ін., Крім того, слід проаналізувати окремі аспекти кваліфікації військових кримінальних правопорушень, особливості кваліфікації військових кримінальних правопорушень в особливий період та період військового

стану. Особливо слід зауважити на тому, що здобувач при підготовці до теми має враховувати, що в період широкомасштабного вторгнення на територію України норми про кримінальну відповідальність за ці кримінальні правопорушення піддаються законодавчим змінам з урахуванням реалій.

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся з Постановою ВС від 21.11.2023р. у справі № 382/60/20 (провадження № 51-2985км23) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115127006>), визначить критерії, якими керується суд при встановленні спрямованості умислу при посяганні на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця.

2. Ознайомтеся з Постановою ВС від 03.02.2022р. у справі № 750/4654/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103132870>), та Постановою ВС від 05.10.2022р. у справі № 759/19373/17 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/1067445360>), визначить особливості суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 345 КК України.

3. Ознайомтеся з текстом постанови ОП від 05.09.2022р. у справі № 310/3772/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106204896>), визначить, чи містить ознаки офіційного документа декларація про доходи та майновий стан осіб (які звернулися за призначенням соціальної допомоги), складена окремим громадянином.

4. Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 11.07.2023р. у справі № 726/78/23 (<https://reyestr.court.gov.ua/Review/112175808>), та визначить, чи є правильним неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК) військовослужбовця, який вчинив діяння, передбачене ч. 4 ст. 402 КК.

5. Проаналізуйте Постанову ВС від 21.05.2021р. у справі № 185/12161/15-к (провадження № 51-6169км20) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97077743>). Визначить, які об'єктивні та суб'єктивні фактори враховуються при притягненні особи до кримінальної відповідальності за недбале ставлення до військової служби у формі невиконання службових (посадових) обов'язків (ст. 425 КК).

6. Проаналізуйте Постанову ВС від 05.07.2023р. у справі № 216/1675/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112088025>). Визначить, за яких умов настає кримінальна відповідальність за перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень (ст. 426-1 КК).

7. Ознайомтеся з Постановою ВС від 20.04.2023р. у справі № 748/1376/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110428143>). Визначить, чи вважається самовільним залишенням військової частини або місця служби (ст. 407 КК) дії військовослужбовця, який у встановленому законом порядку не був звільнений з військової служби по завершенні строку дії контракту.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

В ході спеціальної операції з протидії наркоторгівлі, детектив І. таємно працювала під прикриттям, з метою викриття злочинної групи, яка розповсюджувала наркотики. Під час однієї з таємних зустрічей з лідером банди - А., їй вдалося зібрати достатньо доказів для його

арешту. Однак, коли А. дізнався про її справжнє місце роботи, він став погрожувати їй насильством, заявивши, що знає, де вона живе і має інформацію про її родину. Погрози стали більш серйозними і конкретними після арешту А., і вони продовжували надходити від його спільників, які залишалися на волі. *Кваліфікуйте дії А. та його спільників.*

Задача 2.

Під час масового заходу в центрі міста, де зібралися сотні людей, сталася бійка. Для врегулювання ситуації на місце прибула група поліцейських під керівництвом старшого лейтенанта О. В процесі намагання роз'яснити учасникам бійки правові наслідки їхніх дій та розсіяти натовп, О. підійшов до одного з агресивно налаштованих чоловіків - Є., щоб заспокоїти його. Однак Є., який був сильно розлючений, не сприйняв спроби О. втихомирити його і навпаки, почав штовхати О. та намагався вдарити його. О. і його колеги намагалися стримати Є. без застосування надмірної сили, але ситуація швидко загострювалася, привертаючи увагу натовпу і ускладнюючи контроль за порядком. *Кваліфікуйте дії Є.*

Задача 3.

Під час проведення спецоперації з нейтралізації нелегальної нарколабораторії, спецназівець А., разом зі своєю командою, отримав завдання затримати групу підозрюваних, причетних до виробництва та розповсюдження наркотиків. Під час штурму однієї з локацій, де, за інформацією розвідки, могли перебувати ключові фігури організованої злочинної групи, А. зіткнувся з тим, що один із підозрюваних - І., відкрито проявив агресію, намагаючись завадити затриманню. Він використовував імпровізовану зброю, а також намагався завдати тілесних ушкоджень А., чинячи активний фізичний опір. В ході зіткнення І. завдав А. удару в голову, в результаті якого останній отримав струс мозку. *Кваліфікуйте дії І.*

Задача 4

Під час несення нічної служби, поліцейський Я. та його колега були викликані на вулицю через повідомлення про гучну сварку. Прибувши на місце, вони виявили двох чоловіків, які були під впливом алкоголю, агресивно сперечались між собою. Я. намагався вгамувати ситуацію, але один з чоловіків - О., раптово витягнув ніж та замахнувся на Я., та завдав йому поранення в область живота. Колега Я. та небайдужі громадяни негайно втрутилися, щоб знешкодити нападника та надати допомогу Я., поки не прибула швидка допомога. О. був затриманий на місці події. *Кваліфікуйте дії О.*

Задача 5.

Л. з метою недопущення арешту та евакуації свого автомобіля здійснив сім пострілів з гладкоствольної мисливської рушниць в салон та кузов службового автомобіля поліцейських, які прибули за викликом через неправильно припаркований на вулиці автомобіль. Після цього Л. здійснив один прицільний постріл з гладкоствольної мисливської рушниць в бік поліцейського, однак промахнувся. *Кваліфікуйте вчинене Л.*

Задача 6.

Районним РВК молодшого сержанта С. з резерву призвано на військову службу за мобілізацією на особливий період та направлено для проходження служби до військової частини. Наказом командира військової частини С. зараховано до списків частини та на всі види забезпечення. Того ж дня наказом командира військової частини за С. призначено на посаду командира гармати гаубичного самохідно-артилерійського взводу. Через місяць після прибуття в частину С. без дозволу командування та інших поважних причин, залишив територію військової частини, і в подальшому проводив час на власний розсуд. *Оцініть поведінку С. з точки зору КК України.*

Задача 7.

В., будучи військовослужбовцем, призваний у зв'язку з мобілізацією та проходячи військову службу на посаді кулеметника у військовому званні «солдат», о 08 год. 00 хв. 29.06.2015р. без поважних причин, не з'явився вчасно з відпустки до розташування військової частини, проводячи час на власний розсуд, не пов'язуючи його з виконанням обов'язків військової служби. Після того як його було об'явлено в розшук В. прибув до військової частини о 12 год. 00 хв. 30.03.2018р. *Оцініть ситуацію з точки зору КК України.*

Задача 8.

Т. 14 червня 2016 року, перебуваючи у службовому кабінеті помічника начальника Управління Служби безпеки України в Закарпатській області (по роботі з особовим складом), будучи військовою службовою особою, розуміючи, що накази начальників, в тому числі Генерала армії України, зобов'язаний виконати сумлінно, точно та у встановлений строк, достовірно знаючи, що доведений до нього наказ Голови Служби безпеки України П., яким Т. зараховано у розпорядження начальника Управління Служби безпеки України в Донецькій області, звільнивши його з посади оперуповноваженого сектору відділу контррозвідки Управління Служби безпеки України в Закарпатській області є законним, та будучи із ним ознайомленим у повному обсязі, чітко розуміючи, що на виконання вказаного наказу він має здати у встановленому порядку посаду в Управлінні Служби безпеки України в Закарпатській області, для подальшого переведення у розпорядження начальника Управління Служби безпеки України в Донецькій області, в усній та письмовій формі, у присутності співробітників УСБУ в Закарпатській області, відмовився від його виконання. Т. наполягав на тому, що після розмов з керівництвом його було запевнено, що він не буде відправлений в Донецьку область для постійного несення служби, однак склалася конфліктна ситуація, він відмовився виконати наказ та його звільнили у зв'язку з службовою невідповідністю. *Оцініть поведінку Т. з точки зору КК України.*

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте наступні статті Кримінального кодексу України та Кодексу про адміністративні порушення України, та визначте їх співвідношення:

- ст. ст. 116, 116-1 КпАП України та ст. 339 КК України;
- ст. 147 КпАП України та ст. 360 КК України;
- ст. 185 КпАП України та ст. 342 КК України;
- ст. 186 КпАП України та ст. 356 КК України.

2. Проаналізуйте нижче вказані статті Кримінального кодексу України, визначте їх співвідношення:

- ст. 342, ст. 343 та ст. 344 КК України;
- ст. 353 та ст. 365 КК України;
- ст. 355 та ст. 356 КК України;
- ст. 356 та ст.ст. 162, 197-1, 246, 283 КК України;
- ст. 358 та ст. 366 КК України.

3. Ознайомтеся з текстом постанови ОП від 17.10.2022р. у справі № 686/13801/16-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940469>). Визначить критерії відмежування бездіяльності військової влади (ст. 426 КК) у формі умисного неприпинення злочину, що вчиняється підлеглим, від адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-16 КУпАП, у формі умисного невжиття заходів щодо припинення кримінального правопорушення, що вчиняється підлеглим.

4. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 11.08.2022р. у справі № 446/838/21 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105774898>), визначить підстави відмежування посягання на

життя працівника правоохоронного органу (ст. 348 КК) та погрозу вбивством щодо працівника правоохоронного органу у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків (ст. 345 КК).

5. Проаналізуйте Постанову ВС від 18.04.2023 у справі № 761/14205/13-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110367831>). *Визначить, яким чином пропонується судовою практикою встановлювати наявність у військовослужбовця мети ухилитися від військової служби (дезертирство (ст. 408 КК).*

6. Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 01.12.2022р. у справі № 297/2178/21 (провадження № 51-1204км22) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834089>). *Визначить критерії розмежування дезертирства (ст. 408 КК) та самовільного залишення військової служби або місця служби (ст. 407 КК)*

Розв'яжіть задачі.

Задача 1.

В. керував автомобілем у стані алкогольного сп'яніння та був помічений працівниками правоохоронних органів. Він не підкорився вимогам поліцейських зупинитися, внаслідок чого працівники поліції почали переслідування. Переслідування тривало протягом півгодини, при цьому В. неодноразово попереджали про необхідність зупинитися. При черговій спробі перехоплення автомобіля В., останній не впорався з керуванням та не зміг об'їхати поліцейського, який наближався до його автомобіля, що призвело до наїзду на нього. *Кваліфікуйте вчинене В.*

Задача 2.

Керуючи автомобілем в стані алкогольного сп'яніння, Р. порушив Правила дорожнього руху та не виконав законні вимоги про зупинку транспортного засобу інспектора О., почав втікати на цьому транспортному засобі. В подальшому Р. зупинив свій автомобіль, вийшов з нього, схопив із собою мисливську рушницю та став тікати пішки від працівників поліції в бік поля. Під час переслідування Р. із мисливської гладкоствольної рушниці, зарядженої патронами 12 калібру, здійснив два постріли в напрямку інспекторів О., Д. та П. *Оцініть вчинене О. з точки зору кримінального законодавства.*

Задача 3.

О., обіймаючи посаду начальника відділу зберігання військової частини, дізнавшись на початку грудня 2015 р. про те, що П. вчинив крадіжку військового майна, запропонував останньому передати йому 3 000 дол. США в рахунок добровільного відшкодування шкоди за викрадене майно. П. у зазначений вище період неодноразово передавав О. кошти на загальну суму 27 940 грн, які останній привласнив. О., отримавши в середині грудня 2015 р. інформацію щодо вчинення підлеглим йому військовослужбовцем П. кримінального правопорушення, не повідомив про виявлене кримінальне правопорушення правоохоронним органам та командирі. *Надайте кримінально-правову оцінку вчиненому О. та П.*

Задача 4.

Т., будучи офіцером прикордонного загону, в серпні 2023 року викрав майно, загальною вартістю 238 600 грн, що було надане цьому загону як благодійна допомога, та використав цю допомогу не за її призначенням, і розпорядився на власний розсуд. *Оцініть поведінку Т. з точки зору КК України.*

2. Теми доповідей:

1. Поняття працівник правоохоронного органу за законодавством України та в судовій практиці.
2. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, відмежування від непокори.
3. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця.
4. Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи
5. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації
6. Суб'єкт військових кримінальних правопорушень.
7. Відмежування самовільного залишення військової частини або місця служби від дезертирства та від ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом.
8. Недбале ставлення до військової служби, відмежування від службової недбалості.

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 08.11.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518#Text
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 08.06.1977. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200
3. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_153/print1360004289746753
4. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
6. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
7. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
9. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
10. Кримінально-виконавчий кодекс України 11 липня 2003 року № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
12. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII -ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>
13. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>
14. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>
15. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855- XII- ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>

16. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII -ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.
17. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII, в ред. Закону від 02.03.2005 № 2435-IV ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>
18. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
19. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
20. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII- ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
21. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>
22. Про прокуратуру: Закон України 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
23. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
24. Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 р. № 550-XIV ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-14#Text>
25. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII- ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
26. Рішення Європейського суду з прав людини від 04.12.2018 р (остаточне 04.03.2019). Справа «Ісаєва проти України» (Заява № 35523/06). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d32
27. Рішення Європейського суду з прав людини від 17.01.2013 р. Справа «Мосендз проти України» (Заява № 52013/08). URL: https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvenciya_z_prav/st_2/mosendz.pdf

Судова практика:

1. Постанова ККС ВС від 14 листопада 2014 року у справі № 753/19690/14-к, провадження № 51-3425км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77969071>
2. Постанова ККС ВС від 1 березня 2018 року у справі № 461/7315/15-к, провадження № 51-984км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72641802>
3. Постанова ККС ВС від 13 грудня 2018 року у справі № 191/550/16-к, провадження № 51-3749км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78750742>
4. Постанова ККС ВС від 15 травня 2018 року у справі № 692/225/16-к, провадження № 51-647км17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74158350>
5. Постанова ККС ВС від 7 червня 2018 року у справі № 487/8326/15-к, провадження № 51-903км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74659964>
6. Постанова ККС ВС від 13 вересня 2019 року у справі № 200/15130/15-к, провадження № 51-4157км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76566489>
7. Постанова ККС ВС від 14 лютого 2019 року у справі № 454/420/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80005723>
8. Постанова ККС ВС від 26 березня 2019 року у справі № 686/18210/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80950765>
9. Постанова ККС ВС від 28 березня 2019 року у справі № 716/2142/17, провадження № 51-8136км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80918934>
10. Постанова Верховного Суду України від 14.01.2021р. у справі № 165/445/18 (провадження № 51-4371км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94237633>
11. Постанова Верховного Суду України від 11.03.2021р. у справі № 740/1193/20 (провадження № 51-6061км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95502538>

12. Постанова Верховного Суду України від 23.03.2021р. у справі № 720/2182/18 (провадження № 51-6156км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95905246>
13. Постанова Верховного Суду України від 21.09.2021р. у справі № 495/8147/17 (провадження № 51-753км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99951241>
14. Постанова Верховного Суду України від 10.11.2021р. у справі № 671/396/20 (провадження № 51-3377км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101138438>
15. Постанова Верховного Суду України від 03.02.2022р. у справі № 750/4654/20 (провадження № 51-4445км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103132870>.
16. Постанова Верховного Суду України від 05.10.2022р. у справі № 759/19373/17 (провадження № 51-1955км22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106744536>.
17. Постанова Верховного Суду України від 21 листопада 2023 року у справі № 382/60/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115127006>.
18. Постанова ККС ВС від 05.10.2023р. у справі № 607/12565/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114021024>
19. Постанова ВП ВС від 30.08.2023р. у справі № 633/195/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113396900>).
20. Постанова ВС від 21.05.2021р. у справі № 185/12161/15-к (провадження № 51-6169км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97077743>.
21. Постанова ВС від 01.12.2022 р. у справі № 297/2178/21 (провадження № 51-1204км22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834089>.
22. Постанова ВС від 5 червня 2019 року у справі № 229/3986/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82308622>
23. Постанова ВС від 31 травня 2018 року у справі № 274/2299/15-к, провадження № 51-281км17). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74475761>
24. Постанова ВС від 17 травня 2018 року у справі № 340/545/15-к, провадження № 51-2111км18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74218752>
25. Постанова ВС від 20.04.2023р. у справі № 748/1376/20 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110428143>.
26. Постанова ОП від 17.10.2022р. у справі № 686/13801/16-к (провадження № 51-4160км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940469>.
27. Постанова ВС від 26 лютого 2019 року у справі № 127/1684/16-к, провадження № 51-1371км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80181393>
28. Постанова ВС від 18.04.2023р. у справі № 761/14205/13-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110367831>.
29. Постанова ВС від 05.07.2023р. у справі № 216/1675/22 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112088025>.
30. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 червня 1992 року № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-92#Text>
31. Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.12.1996 № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-96#Text>
32. Про практику призначення судами кримінального покарання : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03#Text>
33. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Яновський проти Польщі» (Заява № 25716/94). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_248
34. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Веренцов проти України» (Заява № 20372/11) від 11 квітня 2013 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_945;
35. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Чумак проти України» (Заява № 44529/09) від 6 березня 2018 року. URL: https://protocol.ua/ua/chumak_prot_i_ukraini/

Допоміжні джерела:

1. Андрушко П.П. Документи як предмет злочинів, склади яких передбачені статтями 357, 358 та 366 КК України. *Альманах кримінального права: збірник статей* / відп. ред.: П.П. Андрушко, П.С. Берзін. Київ : Правова єдність, 2009. Вип. 1. С. 4–76.
2. Антонов С. Проблемні питання кримінально-правової охорони службової особи, її близьких родичів та громадянина, який виконує громадський обов'язок. *Право України*. 2006. № 2. С. 120-125.
3. Бойко А. В. Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2013. 231 с.
4. Байда А.О., Склезь О.А. Основні проблеми кваліфікації злочинів, вчинених в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2019. № 4 (68). С. 112-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_4%281%29_28
5. Бантишев О.Ф., Шамара О.В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації): моногр. /3-е вид., перероб. та доп. Луганськ, ТОВ «Віртуальна реальність», 2014. 240 с. URL: [http://userbooks.bookfi.net/2/11294b3afc494c71eeb139c2beea8aaf/_as/\[SHamara Aleksandr Vlad imirovich, Bantishev Aleksa\(BookFi\).pdf](http://userbooks.bookfi.net/2/11294b3afc494c71eeb139c2beea8aaf/_as/[SHamara Aleksandr Vlad imirovich, Bantishev Aleksa(BookFi).pdf)
6. Богуцький П. П. Правовий режим військової служби. Правове життя сучасної України : матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (Одеса, 20–21 квітня 2012 р.). Т. 1 / відп. за випуск В.М. Дрьомін / Націон. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2012. С. 145-147. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/6192>
7. Богуцький П. П. Ознаки та компоненти військового права як комплексної галузі українського права. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* / редкол.: С.В. Ківалов), Ю. М. Оборотов, Л. Р. Біла; ОНЮА. Одеса : Юрид. л-ра, 2005. Вип. 25. С. 151-158. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/4500>
8. Брич Л. Співвідношення складів військових злочинів зі складами злочинів, що мають з ними тотожні за змістом ознаки. *Вісник Львівського університету. Серія юрид.* 2011. Вип. 54. С. 323–334. URL: http://univer.km.ua/statti/brych_l.p._spivvidnoshennya%20skladiv%20viys_kovykh%20zlochyniv%20zi%20skladamy%20zlochyniv,%20shcho%20mayut_%20z%20nymy%20totozhni%20za%20z_mistom%20oznaky.pdf
9. Бугаєв В.О. Військові злочини і покарання: автореф. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2002. 21 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2101/%d0%91%d1%83%d0%b3%d0%b0%d1%94%d0%b2%20%d0%92.%20%d0%9e..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
10. Давидович І. Окремі питання кваліфікації посягань на працівників правоохоронних органів у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2005. № 9. С. 59-69.
11. Давидович І. І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють право- порядок : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 252 с.
12. Довгань-Бочкова Н.В. Окремі проблеми визначення змісту погрози як способу вчинення злочину за чинним КК України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична* : збірник наукових праць / гол. ред. В.В. Середа. Львів : ЛьвДУВС, 2014. Вип. 1. С. 263–272.
13. Дмитренко Н. А. Деякі питання кваліфікації військових злочинів в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Т. 4. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_tom_4_2017/25.pdf
14. Залялова І. М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Донецьк, 2006. 186 с.

15. Залялова І. Суспільно-небезпечні наслідки втручання в діяльність працівника правоохоронного органу. *Адвокат*. 2006. № 10. С. 24-26.
16. Ізай І. М. Кримінально-правова протидія втручання в діяльність працівників правоохоронних органів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 20 с.
17. Івлєв М. М. Про двооб'єктність військового насильницького злочину. *Форум права*. 2015. № 2. С. 64–68. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_2_12.pdf
18. Касько Т. Ю. Ознаки суб'єкта злочинів проти порядку несення та проходження військової служби. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 74. С. 412-418. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2014_74_64
19. Карпенко М. І. Особливості суб'єктів військових злочинів за законодавством України. Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право». 2018. № 3. С. 247–251. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4314/1/4147_IR.pdf
20. Карпенко М.І. Зміст родового об'єкта військових злочинів. Чи відповідає він реаліям сьогодення? *Науковий вісник Міжнародного Гуманітарного університету*. 2018. № 33. С. 132-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_33_35
21. Ковалевська Є.С. Кваліфікація військових злочинів за ст.ст. 411 та 412 кримінального кодексу України у теорії кримінального права та в правозастосовній діяльності. *Юридична наука*. № 8. 2012. С. 79-80. URL: https://legal.nam.edu.ua/journal/n-8_2012.pdf#page=79
22. Ковалевська Є. Визначення понять «знищення» та «пошкодження» військового майна для кваліфікації діяння за статтями 411 та 412 КК України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 5. С. 119-124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2013_5_26
23. Курилюк Ю.Б. Бланкетність у військово-кримінальному праві України. *Юридична наука*. 2012. № 12. С. 61-68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2012_12_12
24. Кирбят'єв О. О. Кримінально-правова охорона професійної діяльності працівників правоохоронних органів: дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2021. 446 с.
25. Лихова С.Я., Цезар А.Р. Особливості системи військових злочинів за кримінальним законом України. *Судова апеляція*. 2018. № 4 (53). С. 39-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2018_4_6
26. Лосич С.В., Назимко Є.С., Притула В.В. Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча в кримінальному праві України : науково-практичний посібник. Харків: Золота миля, 2014. 192 с.
27. Мазуренко О.В. Проблеми визначення об'єкта, предмета та об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого статтею 360 КК України. *Держава і право*. 2003. № 19. С. 488–492.
28. Осадчий В. І. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності. К.: Атіка, 2004. 336 с.
29. Ониськів А. Бойова обстановка як кваліфікуюча ознака військових злочинів. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. №3. С. 185-195. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/11-2016/oniskiv.pdf>
30. Ониськів А. Співвідношення складів злочинів проти порядку проходження військової служби з іншими складами злочинів. *Вісник національної академії прокуратури України*. 2016. № 4 (46). С. 72-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2016_4_13
31. Полегенька О.Р. Суб'єкт військових злочинів за кримінальним кодексом України. *Право.ua*. 2015. № 3. С. 92-95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2015_3_18
32. Синявська О.Ю. Кримінально-правова охорона життя та здоров'я працівників органів внутрішніх справ. Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи : матер. наук.-практ. конф. (Харків, 22–23 квітня 2004 року). К. – Х. : Юрінком Інтер, 2004. С. 143–146.202

33. Свірін М.О., Буличев А.О. Невиконання наказу: особливості об'єктивної сторони злочину. *Наука і правоохорона*. 2015. № 4 (30). С. 112-118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2015_4_19
34. Тучков С. Кваліфікація підроблення документів. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 1. С. 45-49.
35. Харитонов С. Визначення окремих ознак військових злочинів. *Вісник національної академії прокуратури України*. 2018. № 1(53). С.78-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2018_1_13
36. Харитонов С.О. Значення суб'єктивної сторони для кваліфікації військових злочинів. *Теорія і практика правознавства*. 2018. Вип. 2 (14). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2018_2_17
37. Харитонов С.О. Щодо деяких ознак об'єктивної сторони військових злочинів. *ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2018. Випуск 3 (39). С. 166-170. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/32471/4/VPSP2018-3_166-170.pdf
38. Харитонов С.О. Військові злочини в системі кримінального законодавства України. *Право і безпека*. 2018. № 1 (68). С. 25-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2018_1_6
39. Чуб І.М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця : монографія. Харків : Право, 2017. 230 с
40. Чугуніков І.І. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності або досудового розслідування як антисоціальне діяння. *Приватне та публічне право*. 2019. №1. С 91-100
41. Шепелєва Н. В. До питання про відповідальність за посягання на життя, встановлену спеціальними кримінально-правовими нормами. *Вісник Верховного Суду України*. 2005. № 9. С. 33-35.

Тема 17

КВАЛІФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА МОРАЛЬНОСТІ.

Питання заняття:

1. Предмет кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Великий та особливо великий розмір наркотичного засобу, психотропної речовини.
2. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.
3. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.
4. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель.
5. Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів
6. Групові порушення громадського порядку, відмежування від масових заворушень.
7. Відмежування від кримінально-карного хуліганства від дрібного хуліганства як виду адміністративного правопорушення.

8. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією.
9. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти питання визначення предмету кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, встановлювати об'єктивні ознаки кримінальних правопорушень, що посягають на встановлений порядок обігу вказаних речовин, та навчитися відмежовувати від суміжних складів. При підготовці теми заняття здобувачам також слід звернути увагу на особливості кваліфікації окремих видів кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності (масові заворушення, групові порушення громадського порядку, хуліганство, їх розмежування, сутенерство та втягнення неповнолітніх).

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся з текстом постанови Верховного Суду від 13.11.2019 року у справі N 141/1201/16-к (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85743543>), охарактеризуйте, що розуміє судова практика під поняттям «вирощування та культивування».
2. Ознайомтеся з текстом постанови Верховного Суду від 24 жовтня 2018 року у справі N 711/2259/16-к (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77473759>), визначить позицію судової практики в питанні визначення умислу на збут наркотичних засобів.
3. Ознайомтеся зі змістом постанови ВС від 18.07.2024 у справі № 758/5555/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120573937>), визначить ознаки кваліфікованого хуліганства.
4. Ознайомтеся зі змістом постанови ВС від 05.03.2024р. у справі № 202/716/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117555107>), визначить ознаки, за якими вчинене кваліфікується як хуліганство.
5. Ознайомтеся зі змістом постанови ВС від 09.02.2022 у справі № 545/2721/19 (URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/1032833130>), визначить ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 301 КК.
6. Ознайомтеся зі змістом постанови ВС від 18.06.2020 р. у справі № 711/7900/17 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89929158>), дайте визначення, що таке порнографічні предмети.

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Громадянин Молдови Г. був затриманий у пасажирському поїзді Одеса-Кишенів з пакетом наркотичних засобів (сухий морфін у кількості 200 гр.). *Кваліфікуйте дії Г.*

Задача 2.

О. в процесі прополки в своєму городі квасолі виявив пророслі кущі конопель. Ці кущі О. не висаджував, але і не знищив їх при прополці городу. В подальшому О. не здійснював будь-яких агротехнічних заходів (не поливав, не підживлював добривом). Але коли було виявлено коноплі правоохоронними органами, кущі сягали висоти до 2 м. *Дайте правову оцінку діям О.*

Задача 3.

А., перебуваючи в м. Варшава, з метою власного вживання придбав 10 г порошкоподібної речовини - суміш морфіну, ацетилдигідрокодеїну, моноацетилморфіну – по 4 гр кожного та героїну (диацетилморфіну) масою 5,45г. Пізніше А. вищевказаний наркотичний засіб перемістив через митний кордон в Україну. На Рава-Руській митниці під час митного огляду наркотичну речовину в нього було виявлено і вилучено. *Дайте правову оцінку ситуації та діям А.*

Задача 4.

С. звернувся до правоохоронних органів із заявою про добровільну здачу коноплі, придбаної у громадянина Ш., який вирощував її на своїй садовій ділянці. *Чи буде С. притягненим до кримінальної відповідальності? Кваліфікуйте дії Ш.*

Задача 5.

Медична сестра лікарні К. на протязі двох місяців систематично займалася підркобою рецептів на препарати, що містять наркотичні засоби, і продавала їх своїй знайомій Л., що викупувала по них в аптеках міста наркотики для особистого споживання. Крім того, К. по підробленому нею рецепту купила дві упаковки лікарських засобів, які містять кодеїн і передала їх хворій Ш. (за винагороду). *Кваліфікуйте дії К., Л., Ш.*

Задача 6.

П. й К., познайомившись із І., у якого був гашиш, вирішили купити в нього 800 гр. Згодом вони вирішили змінити своє рішення й домовилися між собою відібрати в І. гашиш. При зустрічі у встановленому місці К. кілька разів ударив І. по голові, а П. в цей час намагався зірвати з його плеча спортивну сумку, у якій перебував гашиш. Втручання громадян перешкодило ним заволодіти наркотиком. *Кваліфікуйте дії П., К. та І.*

Задача 7.

Ф. та С., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, спільно з іншими особами у кількості 10 чоловік, за допомогою сміттєвих контейнерів, автомобільних шин та уламків цегли перекрили проїжджу частину автодороги, яка являється магістральним виїздом із території України до республіки Молдова. Внаслідок вказаних дій групи осіб утворився затор із автомобілів, які протягом приблизно 30 хвилин не могли перетнути державний кордон України, що в свою чергу призвело до порушення функціонування державної установи - митного поста «Дністер», Вінницької митниці. При виїзді слідчо-оперативної групи в складі працівників Могилів-Подільського МВ УМВС України у Вінницькій області та під час спілкування з Ф. та С., останні ігнорували законні вимоги працівників міліції розблокувати проїжджу частину автодороги, при цьому грубо в нецензурній формі та присутності інших осіб висловлювалися в бік працівників міліції, та діючої влади. *Дайте кримінально-правову оцінку діям Ф. та С.?*

Задача 8.

Т. перебуваючи на території прилеглої до адміністративної будівлі Адміністрації Президента України, разом з іншими учасниками натовпу у кількості приблизно 300-500 чоловік порушував встановлений порядок проведення мирних мітингів, пікетування, демонстрацій, ігнорував розпорядження представників влади до припинення протиправних дій, закликав інших учасників до проходження з порушенням закону на територію адміністративної будівлі Адміністрації Президента України, тощо. *Дайте кримінально-правову оцінку діям Т.*

Задача 9.

М., перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, знаходячись у приміщенні магазину «Катерина», почав виражатися нецензурною лайкою на адресу раніше знайомих продавця

магазину К. та покупця Л, паралізувавши роботу вказаного магазину на 15 хвилин. Після чого, М. взяв металевий рекламний щит та завдав одного удару по голові Л. *Дайте правову оцінку діям М.*

Задача 10.

С. о 23 годині, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння в с. Борщів біля кафе, безпричинно почав чіплятися до раніше незнайомого йому Т., висловлювався нецензурною лайкою, штовхав та наніс удар в обличчя, а коли Т. впав, то наніс ще декілька ударів ногами по тілу, спричинивши йому легкі тілесні ушкодження. *Дайте правову оцінку діям С.*

Задача 11.

В., перебуваючи в приміщенні Львівського комунального підприємства «№ 504» вступив у словесний конфлікт із бухгалтером-економістом підприємства А. з приводу, на його думку, видуманої заборгованості зі сплати комунальних платежів, ображав її в присутності інших громадян, виражався нецензурними словами та ударив А. рукою в обличчя, чим заподіяв легких тілесних ушкоджень. *Дайте правову оцінку вчиненому В.*

Завдання для самостійної роботи:

1. Встановіть відповідності.

1. Якою має бути кваліфікація дій М., який був затриманий при спробі продажу листя конопель? Після затримання правоохоронцями він пояснив, що вирощував коноплі для власного вживання, але надлишки йому не було куди подіти, тому він вирішив їх продати. Проте умислу на вирощування конопель з метою збуту в нього не було, тому, і за його власною думкою, вживання наркотичних засобів не є кримінально караним, отже складу злочину в його діях немає

- а) складу злочину в його діях немає;
- б) має відповідати за ст. 307 КК - за незаконне виробництво чи збут наркотичних засобів чи психотропних речовин;
- в) наявний склад злочину за ст. 309 КК, адже має місце незаконне виробництво наркотичного засобу чи психотропної речовини без мети збуту;
- г) відповідальність наставатиме відповідно до ст. 310 КК за посів чи вирощування снотворного маку чи конопель.

ANSWER: В

2. Під час обшуку в домі Н., проведеному по кримінальному провадженню за ст. 185 КК України, були виявлені коноплі в горщиках в кількості трьох рослин. Якою є правильна юридична оцінка дій Н. в частині незаконного вирощування конопель?

- а) складу злочину немає;
- б) відповідальність настає відповідно до ст. 309 КК за незаконне виготовлення наркотичних засобів без мети збуту;
- в) дії мають кваліфікуватися за ст. 310 КК як посів або вирощування снотворного маку чи конопель;
- г) наявна сукупність злочинів, передбачених ст. ст. 309 та 310 КК України.

ANSWER: А

3. Як кваліфікувати дії А., який безоплатно переслав Новою поштою своєму знайомому один грам метамфетаміну?

- а) як збут наркотичних засобів за ст. 307 КК України;
- б) як пересилання наркотичних засобів без мети збуту за ст. 309 КК України;
- в) пересилання наркотичних засобів без мети збуту не є кримінально караним;
- г) склад злочину відсутній з огляду на малозначність діяння.

ANSWER: A

4. Лікар, який працював у відділенні інтенсивної терапії спеціалізованого онкологічного лікувального закладу страждав на наркотичну залежність від препаратів, до складу яких входив морфін. Тому він регулярно, під час медичного введення наркотичних препаратів хворим, підміняв частину речовини на замінник, який не мав відповідних хімічних властивостей. Вкрадені препарати лікар вживав самостійно та збував приятелям. Якою має бути кваліфікація таких злочинних дій?

- a) є викраденням наркотичних речовин чи заволодінням ними шляхом зловживання службовим становищем за ст. 308 КК України;
- b) слід вважати, що караним є збут наркотичних засобів, адже іншу частину лікар вживав сам, а вживання таких засобів не є кримінально караним;
- c) відповідальність наставатиме за порушення правил обігу наркотичних засобів за ст. 320 КК України;
- d) має місце сукупність злочинів, передбачених ст.ст. 308 та 307 КК України.

ANSWER: D

5. Якою має бути юридична оцінка дій Л., який на прохання наркозалежного П. внутрішньовенно ввів йому сильнодіючий наркотичний засіб?

- a) як незаконне введення в організм наркотичного засобу за ст. 314 КК України;
- b) як схилення до вживання наркотичних засобів за ст. 315 КК України;
- c) у даному випадку склад злочину відповідно до ст. 314 КК відсутній;
- d) за ст. 317 КК України як організація чи утримання місць для незаконного вживання наркотичних засобів.

ANSWER: C

6. Троє учнів випускного класу середньої школи в підвалі будівлі свого навчального закладу вжили сильнодіючий наркотичний засіб та були доставлені до медичного закладу з симптомами передозування. Чи підлягатимуть вони кримінальній відповідальності?

- a) так, за незаконне вживання сильнодіючих наркотичних засобів;
- b) так, за незаконне зберігання наркотичних засобів;
- c) так, за незаконне публічне вживання наркотичних засобів;
- d) ні, склад злочину в цьому випадку відсутній.

ANSWER: C

Розв'яжіть задачу:

П., Т. та В. організували мережу стрип клубів «Какаду» і «Білий какаду», у яких під виглядом розважально-танцювальних закладів надавались оплатні послуги сексуального характеру. Для цього вони підшукали приміщення, яке належить ПП «СапсанСервіс», директором якого є О., та приміщення, яке перебувало у користуванні Б. В подальшому К. та П., забезпечили працевлаштування близько 50 осіб жіночої статі, які повинні були надавати послуги інтимного характеру. В подальшому адміністратори, перебуваючи в приміщенні стриптиз клубів пропонували клієнтам можливість отримання сексуальних послуг за гроші. Зокрема, клієнту надавалась можливість обрати одну з осіб жіночої статі, які знаходились в стриптиз клубі, оплатити її послуги в сумі 1300 - 1900 грн. за одну годину (40 % з яких отримувала жінка та за вибором клієнта остання направлялась для надання вказаних послуг за місцем, яке вкаже клієнт, або у спеціально облаштоване приміщення за окрему плату, яка становила 250 грн.). *Дайте правову оцінку діям К., П., Т., В., адміністраторів клубів та жінок, які в них працювали.*

2. Теми доповідей:

1. Проблеми відмежування зберігання наркотичних засобів без мети збуту від незаконного збуту: кримінально-правові критерії та судова практика (ст. 309 vs ст. 307 КК України)
2. Оціночні ознаки у складах злочинів, пов'язаних з обігом наркотиків: «мета збуту», «великі» та «особливо великі» розміри
3. Кваліфікація дій співучасників у злочинах, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів: роль організатора, виконавця, пособника
4. Проблеми кримінально-правової оцінки дій осіб, які незаконно культивують наркотиковмісні рослини
5. Кримінально-правова характеристика незаконного обігу прекурсорів: проблеми кваліфікації та доказування (ст. 311, 313 КК України)
6. Провокація злочину у справах про незаконний обіг наркотичних засобів: межі допустимого та наслідки для кримінально-правової оцінки
7. Сукупність кримінальних правопорушень у справах про наркотики: незаконний обіг у поєднанні з насильницькими або корисливими злочинами
8. Хуліганство та суміжні склади кримінальних правопорушень: проблеми відмежування від злочинів проти життя і здоров'я особи.
9. Кримінально-правовий захист суспільної моралі: проблемні аспекти кваліфікації злочинів у сфері обігу порнографічних предметів
10. Порушення громадського порядку в умовах масових заходів: питання кримінально-правової кваліфікації та межі відповідальності
11. Кримінально-правові проблеми кваліфікації групових порушень громадського порядку та масових заворушень (ст. 293, 294 КК України)
12. Розмежування злочинів проти громадського порядку та злочинів проти основ національної безпеки у контексті публічних дій та закликів

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_177#Text
2. Конвенція про психотропні речовини 1971 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_176#Text
3. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text
4. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
7. Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів: Закон України від 8 липня 2011 року. № 3673-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3673-17#Text>
8. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22 вересня 2005 року № 2899-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2899-15#Text>
9. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

10. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995 р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text>
11. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними : Закон України від 15.02.1995 р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Про захист суспільної моралі: Закон України від 2 квітня 2004 р. № 1296-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>
13. Про затвердження критеріїв віднесення продукції до такої, що має порнографічний характер: Наказ Міністерства культури України від 16.03.2018 № 212. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0393-18#Text>
14. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : Постанова КМУ від 06.05.2000 р. № 770. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF#Text>.
15. Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу : Наказ МОЗ України від 01.08.2000 р. № 188. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00#Text>

Судова практика:

1. Постанова ВС від 07.07.2020р. у справі № 640/8977/14-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90355746>.
2. Постанова ВС від 05.09.2019 р. у справі № 640/9005/14-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84183645>.
3. Постанова ВС від 03.12.2019р у справі № 640/6749/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86505789>
4. Постанова ВС від 13.11.2019 р. у справі N 141/1201/16-к URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85743543>.
5. Постанова ВС від 24.10. 2018 р. у справі N 711/2259/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77473759>.
6. Постанова ВС від 18.07.2024 у справі № 758/5555/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120573937>.
7. Постанова ВС від 05.03.2024 у справі № 202/716/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117555107>.
8. Постанова ВС від 03.10.2023 у справі № 756/5198/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113967576>
9. Постанова ВС від 09.02.2022 у справі № 545/2721/19. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/103283313>
10. Постанова ВС від 11.11.2021 у справі № 752/6632/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101100319>
11. Постанова ВС від 18.06.2020 у справі № 711/7900/17 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89929158>
12. Постанова ВС від 18.06.2020 у справі № 711/7900/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89929158>
13. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: Постанова ВСУ № 4 від 26.04.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02#Text>
14. Про судову практику у справах про хуліганство: Постанова ВСУ від 22.12.2006 N 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text>

Допоміжні джерела:

1. Артюхова В.В. Про кримінально-правове поняття «громадський порядок». *Кримінально-правові та кримінологічні засоби протидії злочинам проти громадської безпеки та публічного порядку*. Харків, 2019 https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/18_04_2019/pdf/96.pdf
2. Байда А.О., Рудика В.Я. Злочини проти громадського порядку та моральності в законодавстві України та країнах Європейського Союзу «Молодий вчений» № 4 (80) 2020 р. С. 445-448. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-93>
3. Бояров В. Масові заворушення: проблеми кваліфікації. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2017. <http://www.jurnaluljuristic.in.ua/archive/2017/3/23.pdf>
4. Брич Л.П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 712 с.
5. Давидович І.І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють правопорядок: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. К., 2007. 20 с.
6. Кобзар О.Ф. Співвідношення та значення понять «громадський порядок», «правопорядок» та «громадська безпека». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 29. Ч. 2. Т. 3. С. 126-129.
7. Колодін Д. О., Агапова К. В. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності: порівняльно-правове дослідження. DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2023.3> *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. Випуск 3(50) http://pjuv.nuoua.od.ua/v3_2023/3.pdf
8. Копотун І.М. Громадський порядок як об'єкт кримінально-правової охорони: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. К., 2008.
9. Кузнецов В.В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі: Монографія. К.: ТОВ НВТ «Інтерсервіс», 2012. 908 с.
10. Лавниченко О.В. Організація застосування військових частин НГУ в охороні громадського порядку при ускладненні обстановки та у кризових ситуаціях. Х. : Національна акад. НГУ, 2017. 125 с.
11. Ландіна А. В. Кримінально-правова охорона моральності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2005. 227 с.
12. Налуцишин В. Проблеми відмежування хуліганства від суміжних злочинів. *Вісник прокуратури*. 2006. № 5(59) травень. С. 46–53.
13. Олійничук Р.П. Наукові підходи до дефініції – громадський порядок як соціально-правового явища /Всеукраїнська науково-практична конференція «Формування правової держави в Україні». Тернопіль : Тернограф, 2008. С. 559–567.
14. Олійничук Р.П. Кримінально-правова характеристика групового порушення громадського порядку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. К., 2011. 20 с.
15. Олійничук Р.П. Розмежування групового порушення громадського порядку з масовими заворушеннями. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 1. 2016 р. С. 171-175.
16. Піщенко Г. Відмежування хуліганства від суміжних злочинів і його адміністративного делікту. *Право України*. 1999. №3. С.50-55.
17. Піщенко Г. Кваліфікуючі ознаки хуліганства: проблеми та їх вирішення. *Право України*. 1997. №7. С.53-55.
18. Подоляка А. Громадський порядок: сутність, поняття та форми забезпечення. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2009. № 2. С. 54-60: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2009_2_11
19. Тараненко М.М. Кримінально-правова характеристика масових заворушень: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. К., 2014. 20 с.

20. Топузян А. Р. Моральність неповнолітніх як об'єкт кримінально-правової охорони. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2017. Вип. 34. С. 260-272: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pbzz_2017_34_23
21. Фоменко М.В. Розмежувальні ознаки групового порушення громадського порядку та масових заворушень. *Кримінально-правові та кримінологічні засоби протидії злочинам проти громадської безпеки та публічного порядку*. Харків, 2019 https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/18_04_2019/pdf/96.pdf
22. Фесенко, Є.В. Надто широке тлумачення ознак складу злочину хуліганства неприпустиме. *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. Т. 11. № 2. С. 75-82.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ.

Питання заняття:

1. Поняття та види службових осіб за кримінальним законодавством.
2. Класифікація кримінальних правопорушень в сфері службової діяльності. Корупційне кримінальне правопорушення та правопорушення, пов'язане з корупцією
3. Зловживання владою або службовим становищем
4. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу
5. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою та пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі
6. Декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування
7. Зловживання впливом
8. Незаконне збагачення
9. Службова недбалість
10. Службове підроблення
11. Провокація підкупу

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти кримінально-правове розуміння «службової особи», визначити види таких службових осіб, з'ясувати, які кримінальні правопорушення відносяться до корупційних, які – до правопорушень, пов'язаних з корупцією, визначитися, за яких умов настає кримінальна відповідальність у випадку вчинення корупційних правопорушень. При підготовці теми здобувачам слід враховувати, що кримінальні правопорушення в сфері службової діяльності є ширшими, ніж корупційні кримінальні правопорушення. Детальної уваги потребує питання щодо визначення ознак складу кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, оскільки такі дії фактично спрямовані на приховування предикатних правопорушень.

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся зі змістом постанови ВС від 05.12.2018 року у справі № 301/2178/13-к (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78426368>), визначить об'єктивну сторону кримінального правопорушення, передбаченого частиною другою статті 365 КК.

2. Ознайомтеся з постановою ВС від 06.07.2022р. у справі № 146/1086/16-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105168210>), визначить, хто не може бути службовою особою, яка займає відповідальне становище з урахуванням положень п. 2 примітки ст. 368 КК.

3. Ознайомтеся з позицією, висловленою в постанові ОП ККС від 27.11.2023 у справі № 991/3966/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115409272>), визначить співвідношення понять «використання службового становища», «заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем», «службове становище».

4. Ознайомтеся з позицією, висловленою в постанові ОП ККС від 04.12.2023 у справі № 991/5479/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115476543>), визначить особливості встановлення ознак складу - неподання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (ст. 366-3 КК).

5. Ознайомтеся з позицією, висловленою в постанові ВП ВС від 30.08.2023 у справі № 633/195/17 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113396900>), визначить поняття «правоохоронний орган» та «працівник правоохоронного органу».

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Двоє працівників патрульної поліції під час патрулювання вулиць міста виявили потерпілого, у якого був конфлікт із групою молодих осіб. Потерпілий повідомив їх про те, що до нього було застосовано насильство з боку цієї групи, проте патрульні, усвідомлюючи, що потерпілий перебував у стані явного алкогольного сп'яніння та переважаючої кількості осіб, з якими у нього був конфлікт, без поважних причин залишили місце події. При цьому один з правоохоронців допустив на адресу потерпілого нецензурне висловлювання. Після того, як патрульні залишили місце події, група осіб заподіяла потерпілому смерть. *Дайте правову оцінку діям поліцейських.*

Задача 2.

Вироком суду першої інстанції А. - завідувача державної лікарні ветеринарної медицини було визнано невинуватим за ч. 3 ст. 368 КК. *Оцініть рішення суду, чи може А. бути визнаний суб'єктом злочину, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК.*

Задача 3.

Оперуповноважений СБУ – В. - ініціював здійснення кримінального провадження щодо П., вчинення в його межах обшуків та вилучення виробничого обладнання, з метою створення йому несприятливих умов у провадженні господарської діяльності з обробки бурштину, за яких П. погодився на систематичній основі сплачувати В. щомісячні платежі в розмірі в 5–7 тис. дол. США за можливість здійснювати господарську діяльність без втручання правоохоронних органів. В. призначав зустрічі та надалі спрямовував їх на обговорення теми систематичного надання грошових коштів, сам визначав у завуальованій формі порядок виплати, розмір. *Оцініть дії В.*

Задача 4.

З. - начальник відділу зберігання майна військової частини, який був обізнаний про вчинення крадіжки підлеглим йому військовослужбовцем – Т., став погрожувати Т. викриттям та наполегливо просити за мовчання гроші. В подальшому З. одержав від підлеглого Т. грошові кошти в розмірі 2 тис.дол. США за вирішення питання щодо неповідомлення про вчинення кримінального правопорушення і списання частини викраденого ним майна. При цьому Т. вважав, що З. переданими ним грошима «перекриє» нестачу в товаро-матеріальних цінностях. *Оцініть поведінку З.*

Задача 5.

Доцент кафедри, як керівник бакалаврської роботи, запропонувала студенту допомогу в написанні цієї роботи та повідомила, що за відповідну винагороду у розмірі 200 дол. США може вплинути на членів екзаменаційної комісії. Студент передав доценту вказану суму. *Дайте правову оцінку діям доцента кафедри.*

Задача 6.

Начальник відділу міської ради К. дав усну вказівку підлеглим прискорити погодження дозвільних документів для підприємства, власником якого є його знайомий. У результаті підприємству було надано дозвіл із порушенням установленної процедури, що спричинило майнові збитки територіальній громаді на суму 210 000 грн. *Чи містять дії К. ознаки складу кримінального правопорушення?*

Задача 7.

Працівник правоохоронного органу П., затримуючи громадянина В. за підозрою у дрібному розкраданні на суму 159 грн., застосував до нього спеціальні засоби та фізичну силу, завдавши тілесних ушкоджень середньої тяжкості. В. не чинив опору. *Дайте правову оцінку діям П.*

Задача 8.

Державний інспектор податкової служби С. запропонував М. не проводити перевірку на його підприємстві в обмін на грошові кошти в сумі 1 000 доларів США. Гроші були передані С. після складання ним фіктивного акта про перевірку. *Дайте правову оцінку діям С. та М.*

Задача 9.

Посадова особа органу місцевого самоврядування К., під час особистої зустрічі з представником підприємства Р., висловила готовність за грошову винагороду посприяти у позитивному вирішенні питання щодо продовження договору оренди комунального майна. Конкретну суму за таке сприяння не обговорювали, самі грошові кошти передані не були. *Чи утворюють дії К. склад корупційного кримінального правопорушення?*

Задача 10.

Директор державного підприємства М. уклав договір на надання консультаційних послуг з приватною фірмою, власником якої є його близький родич. Після цього М. регулярно отримував від цієї фірми грошові кошти, які формально оформлювалися як оплата за консультації, фактично ж жодних послуг ним не надавалось. *Чи можуть такі дії розглядатися як одержання неправомірної вигоди?*

Задача 11.

Підприємець Р. звернувся до правоохоронних органів із заявою про те, що службова особа контролюючого органу вимагала від нього грошові кошти за непритягнення до відповідальності. За ініціативою правоохоронців Р. передав цій службовій особі грошові кошти під контролем оперативних підрозділів. *Як слід кваліфікувати дії службової особи?*

Задача 12.

Громадянин Л., бажаючи уникнути адміністративної відповідальності, передав поліцейському 5 000 грн. Після цього він добровільно звернувся до правоохоронних органів та повідомив про факт підкупу. *Чи підлягає Л. кримінальній відповідальності?*

Задача 13.

Працівник антикорупційного підрозділу Н., не маючи даних про протиправну поведінку службової особи – О., ініціював передачу їй грошових коштів з метою фіксації факту одержання неправомірної вигоди. *Чи є такі дії провокацією підкупу? Які критерії відмежування провокації від допустимих оперативних заходів?*

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте зміст поняття «службова особа» у кримінальному праві України. Визначте *обов'язкові та факультативні ознаки спеціального суб'єкта; відмінності між службовою особою та посадовою особою публічного права; значення статусу суб'єкта для кримінально-правової кваліфікації.*

2. Проаналізуйте категорії: «істотна шкода»; «тяжкі наслідки»; «неправомірна вигода» в межах їх застосування за кримінальні правопорушення в сфері службової діяльності. *Поясніть, як вони встановлюються у правозастосовній практиці та яке значення мають для кваліфікації.*

3. Розкрийте особливості кваліфікації дій службової особи за умов: конкуренції загальної та спеціальної норм; ідеальної сукупності кримінальних правопорушень; конкуренції кримінальної та дисциплінарної відповідальності.

4. Проаналізуйте співвідношення кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, та порушень антикорупційного законодавства, що тягнуть адміністративну відповідальність. *Наведіть критерії їх розмежування.*

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

К., який є близьким родичем державного виконавця М., мав намір придбати автомобіль у громадянина З., який у зв'язку з необхідністю оплати лікування терміново шукав покупця. Через нестачу коштів К. не міг одразу придбати транспортний засіб. Дізнавшись, що у З. наявна заборгованість зі сплати штрафу за порушення правил дорожнього руху в сумі 255 грн., а виконавче провадження з цього приводу перебуває у провадженні М., К. звернувся до нього з проханням накласти арешт на автомобіль боржника, аби унеможливити його термінове відчуження. Незважаючи на те, що М. достеменно знав про наявність у З. доходу, достатнього для сплати штрафу, а також іншого, менш цінного майна, на яке могло бути звернене стягнення, він виніс постанову про накладення арешту на автомобіль та заборону його відчуження. *Дайте правову оцінку діям К. та М.*

Задача 2.

Г., який працював у підрозділі особливого призначення поліції, після завершення службового часу, перебуваючи у цивільному одязі та відпочиваючи у кафе, вступив у конфлікт з громадянином І., який переріс у бійку. У результаті цих дій І. було заподіяно тілесні ушкодження середньої тяжкості. *Дайте правову оцінку вчиненому Г.*

Задача 3.

Голова міської ради Т. протягом 2-х років перебування на посаді отримав доходи, розмір яких у 450 разів перевищував суму його офіційної заробітної плати та інших задекларованих законних надходжень. Походження таких доходів він не зміг пояснити. Перевірка антикорупційними органами не змогла встановити незаконності набуття зазначеного майна. *Як оцінити ситуацію з точки зору закону?*

Задача 4.

В. звернувся до суду з позовом про захист порушених прав. Відповідач у справі - Д., була двоюрідною сестрою судді К., яка розглядала справу. Суддя К. в ході розгляду справи визнала недопустимими низку доказів, які підкріплювали позицію позивача – В., внаслідок чого неправильно встановив фактичні обставини справи та ухвалив рішення про відмову в задоволенні позову. Пізніше С. дізнався про наявність особистих відносин між суддею К. та відповідачем Д. і звернувся до правоохоронних органів. *Визначить, чи є підстави для призначення до кримінальної відповідальності Д. та К.*

Теми доповідей:

1. Поняття та ознаки службової особи у кримінальному праві України: проблеми тлумачення та практики застосування
2. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК України): кримінально-правова характеристика та критерії встановлення істотної шкоди
3. Перевищення влади або службових повноважень: проблеми відмежування від суміжних складів кримінальних правопорушень
4. Службова недбалість (ст. 367 КК України): питання причинного зв'язку та суб'єктивної сторони
5. Підроблення документів службовою особою: кримінально-правова оцінка та конкуренція норм
6. Кваліфікація дій службової особи за сукупністю кримінальних правопорушень: теорія та судова практика
7. Співучасть у службових кримінальних правопорушеннях: особливості відповідальності приватних осіб
8. Поняття корупційного кримінального правопорушення у кримінальному праві України та його співвідношення з адміністративними корупційними правопорушеннями
9. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди (ст. 368 КК України): проблеми кваліфікації та доказування
10. Надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України): кримінально-правова характеристика та підстави звільнення від відповідальності
11. Провокація підкупу (ст. 370 КК України): кримінально-правові межі та практика Верховного Суду
12. Незаконне збагачення як інститут кримінального права: еволюція законодавства та проблеми правозастосування
13. Спеціальні суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень: особливості притягнення до кримінальної відповідальності
14. Конкуренція норм при кваліфікації корупційних та службових кримінальних правопорушень

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15.05.2003 (ратифікований Україною 18.10.2006 і набрав чинності для України 01.03.2010). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_172#Text
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>
3. Конвенція ООН проти корупції від 31.10.2003, ратифікована Україною 18.10.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_16#Text
4. Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією від 27.01.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651-17->
8. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>
10. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220 «Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-derzhavnoi-antykoriupsiinoi-prohramy-na-20232025-t40323>
12. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю: Роз'яснення НАЗК від 13.02.2020. <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Rozyasnennya-2020-finish-12.02.2020.pdf>
13. Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю: Роз'яснення НАЗК від 13.02.2020. <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Rozyasnennya-2020-finish-12.02.2020.pdf>

Судова практика:

1. Постанова ВС від 05.12.2018 року у справі № 301/2178/13-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78426368>.
2. Постанова ВС від 06.07.2022р. у справі № 146/1086/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105168210>.
3. Постанова ОП ККС від 27.11.2023 у справі № 991/3966/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115409272>.
4. Постанова ОП ККС від 04.12.2023 у справі № 991/5479/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115476543>.
5. Постанова ВП ВС від 30.08.2023 у справі № 633/195/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113396900>.
6. Постанова ВС від 19.11.2024 у справі № 751/626/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123434125>.
7. Постанова ВС від 21.09.2022 у справі № 360/421/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106454411>.
8. Постанова ОП від 17.10.2022 у справі № 686/13801/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940469>.
9. Постанова ВС від 29.06.2022 у справі № 593/903/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105036917>.

Допоміжні джерела:

1. Абакіна-Пілявська Л.М., Колодін Д.О. Окремі питання кваліфікації корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією. *Юридичний бюлетень*. № 29. 2023. С. 309-315.
2. Бондаренко О.С. Корупція в правоохоронних органах: причини та система заходів протидії. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 1. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/79.pdf>; DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.77>
3. Бондаренко О. С. Концепція кримінально-правової протидії корупції : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2021. 472 с
4. Грищук М. Політика України у сфері запобігання і подолання корупції: проблемні аспекти та перспективи удосконалення. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 2. URL: <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1203>.
5. Голоскіс В.В. Відповідальність за корупційні правопорушення: дотримання принципів задля досягнення мети. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 12. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-01-02>
6. Гура В. В. Поняття корупції як економіко-правового феномену. *Вчені записки Університету «КРОК»: зб. наук. праць*. Київ: ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК», 2021. Вип. № 4 (64). С. 76-84. URL : <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/456>
7. Дудоров О.О. Проблеми кваліфікації зловживання владою або службовим становищем (на прикладі кримінально-правової оцінки безпідставного отримання народним депутатом України компенсації вартості оренди (винайму) житла). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 367–374.
8. Дубас В.М. Поняття та види корупційних кримінальних правопорушень в кримінальному законодавстві України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/13>
9. Індекс сприйняття корупції. Transparency International. Україна. URL : <https://cpi.ti-ukraine.org/#/>
10. Кувакін , С. В. Адміністративні корупційні правопорушення: поняття, сутність та особливості. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2021. № 1. С. 9–14. URL : <https://doi.org/10.54929/pmtl-issue1-2021-02>
11. Лисько Т.Д., Шпак І. Кримінальна відповідальність за корупційні правопорушення в умовах воєнного стану. *Публічне право*. 2023. № 49. С. 74-80
12. Марисюк К. Поняття, види та загальна характеристика корупційних правопорушень. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*. 2021. № 4 (32). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/dec/25932/23.pdf>. <http://doi.org/10.23939/law2021.32.138>
13. Михайленко Д. Г. Місце норми про незаконне збагачення у механізмі кримінально-правової протидії корупційним злочинам. *Молодий вчений* 2015. №2(17). С.807-812. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/489.pdf>.
14. Михайленко Д. Г. Підстави кримінальної відповідальності за хабарництво (давання та одержання хабара) : дис... канд. юрид. наук : 12.00.08; Одес. нац. юрид. акад. О., 2009. 264 с.
15. Михайленко Д. Г. Розвиток норми про незаконне збагачення в умовах зміни державної антикорупційної політики. Новітні тенденції законотворчості у сфері кримінального права : матеріали Інтернет-конференції (м. Одеса, 20 квітня 2015 р.). URL: http://www.onua.edu.ua/downloads/crime_pravo/inter-conf_ugolpravo_20150420.doc.
16. Михайленко Д.Г. Звільнення від відбування покарання з випробуванням при засудженні за корупційний злочин у випадку затвердження угоди про визнання вини. *Вісник прокуратури*. 2016. №1. С.26-37.

17. Михайленко Д.Г. Концепція співвідношення давання та одержання хабара . *Право України*. 2010. № 5. С.123-128.
18. Михайленко Д.Г. Кримінальний позов як необхідний інструмент кримінально-правової протидії інституціоналізованій корупції . *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. №4. С.331-338 URL: http://par.in.ua/4_2015/103.pdf.
19. Михайленко Д.Г. Норма про незаконне збагачення як елемент завершального рубежу протидії корупції в Україні . *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія» : збірник наукових праць*. Том XV / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін. ; відп. за вип. М.В. Афанасьєва. Одеса : Юридична література, 2015. С.244-256.
20. Михайленко Д.Г. Поняття та структура об'єкта злочинів у сфері службової діяльності . *Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць*. Вип. 67 / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін. ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. Одеса : Юридична література, 2012. С.521-531.
21. Михайленко Д.Г. Теоретичні аспекти трансформації інституту корупційних злочинів *Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць*. Вип. 74 / редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін. ; відп. за вип. В. М. Дрьомін. Одеса : Юридична література, 2014. С.338-346.
22. Політова А.С. Протидія корупції в Україні як вимога європейської інтеграції. *Нове українське право*. Спецвипуск. 2022. Том 2. С. 110–117.
23. Сидоренко О.О., Яворський В.О., Квасильчук Д.Б. Корупція як вид зловживання правом: причини та основні методи боротьби. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 65–68.
24. Супрун-Ковальчук Т.М. Кримінально-правова характеристика корупції у воєнний час: дослідження сфери оборони. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 2. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/303715>; DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.104>
25. Сухонос В.В. Правові заходи протидії корупції в сучасних умовах (науков-теоретичні аспекти) 2023. 74с.
26. Туляков В.О., Михайленко Д.Г. Кримінальна відповідальність державного службовця: підстави та особливості / Д.Г. Михайленко, В.О. Туляков // *Державна служба в Україні: теоретико-правова характеристика у контексті оновленого законодавства : монографія / за заг. ред. С.В. Ківалова, Л.Р. Білої-Тіунової. О. : Фенікс, 2013. С.354-374*
27. Тютюгін В. І. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: навч.-практ. посіб Х. : Право, 2014. 232 с.
28. Цитряк В.Я. Інфраструктура підкупу у сфері публічної службової діяльності . *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 6. С.186-189 URL: http://www.lsej.org.ua/6_2015/53.pdf.
29. Цитряк В.Я. Підкуп у сфері публічної службової діяльності: кримінологічне дослідження : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2014.
30. Чугуніков І.І. Поняття злочинів у сфері службової діяльності: історія питання та сучасний стан проблеми . *Актуальні проблеми політики*. 2008. Вип. 33. С. 76-83
31. Шевченко О. В. Кримінологічна характеристика та запобігання корупційній злочинності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08; МВС України, Нац. акад. внутр. справ. К., 2012. 19 с.
32. Франчук В. В., Корецька-Шукевич Д. Д. Правопорушення, пов'язані з корупцією: адміністративно-правові засади протидії: монографія. Варшава: ЛьвДУВС, 2021. 183 с.
33. Хавронюк М. І. Судова статистика щодо відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією кримінальні правопорушення за 2022 рік (результати аналізу). *Пам'яті професора П. С. Матишевського : збірка тез доповідей учасників науково-практичного круглого столу «Питання кримінального права у правових позиціях судів України» (7 березня 2024 року) / упоряд. А. А. Стрижевська, С. Д. Шапченко, К. П. Задоя / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Навчально-науковий інститут права, Кафедра кримінально-правової*

політики та кримінального права. Київ, 2024. С. 20–25.
URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/33015>

34. Хавронюк М. І. Дисциплінарна відповідальність за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення: законодавство, практика, пропозиції. Київ : ВД «Дакор», 2025. 320 с.

35. Хавронюк М., Піскунова О., Хань О., Москалець Н.. Довідник із запобігання корупції в органах місцевого самоврядування / Центр-політико правових реформ [та ін.]. Київ : Франко Пак, 2024. 138 с. URL: <https://pravo.org.ua/books/dovidnyk-iz-zapobigannya-koruptsiyi-v-organah-mistseвого-samovryaduvannya/>

36. Янюк Н.В. Запобігання корупції на публічній службі: правове регулювання в Україні та досвід країн європейського союзу. Монографія. С. 1144-1162
<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/35/587/1195-1?inline=1>

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ: ВИДИ ТА ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ.

Питання заняття:

1. Кримінальні правопорушення, які посягають на конституційні принципи діяльності органів досудового розслідування, прокуратури і суду (ст.ст. 371, 372, 374-376, 376¹ КК)
2. Кримінальні правопорушення, які посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, власність суддів, присяжних та інших учасників судочинства (ст.ст. 377-379, 398-400 КК)
3. Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують одержання достовірних доказів та істинних висновків у провадженні по справі (ст.ст. 373, 383-386, 397 КК)
4. Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують своєчасне розкриття та припинення злочинних посягань (ст.ст. 380, 381, 387, 395, 396 КК)
5. Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують належне виконання судових рішень і відбування призначеного покарання (ст.ст. 382, 388, 389, 389¹, 390-394 КК)

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти особливості суб'єктного складу відносин, що виникають при вчиненні кримінальних правопорушень проти правосуддя; з'ясувати, які кримінальні правопорушення посягають на конституційні принципи діяльності органів досудового розслідування, прокуратури і суду, на життя, здоров'я, особисту безпеку, власність суддів, присяжних та інших учасників судочинства, на відносини, що забезпечують одержання достовірних доказів та істинних висновків у провадженні по справі, відносини, що забезпечують своєчасне розкриття та припинення злочинних посягань, що забезпечують належне виконання судових рішень і відбування призначеного покарання. При підготовці теми

здобувачам слід враховувати приписи Кримінально-процесуального законодавства та спеціального галузевого, що визначає компетенцію відповідних суб'єктів владних повноважень.

Виконайте завдання:

1. Ознайомтеся зі змістом постанови ОП ККС від 02.12.2019 у справі № 612/712/16-к (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/862758880>), та визначить можливість притягнення до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 389 КК за ухилення від виконання покарання у виді позбавлення права керувати транспортними засобами особи, котру вже було притягнуто до адміністративної відповідальності за ч. 3 ст. 126 КУпАП (керування автомобілем особою, позбавленою права керування транспортними засобами)

2. Ознайомтеся зі змістом постанови ВС від 29.10.2024 у справі № 607/9210/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122717398>), визначить підстави відповідальності за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 КК)

3. Ознайомтеся з позицією, викладеною в постанові ВС від 11.04.2024 у справі № 127/10569/23 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118393576>), визначить підстави відповідальності за порушення правил адміністративного нагляду (ст. 395 КК).

4. Ознайомтеся з позицією, викладеною в постанові ВС від 18.01.2024 у справі № 361/794/21 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116512390>), визначить мотиви вчинення злочину, передбаченого ст. 398 КК.

5. Ознайомтеся з позицією, викладеною в постанові ВС від 02.11.2023 у справі № 721/698/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114757601>), визначить підстави для притягнення боржника до кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення (ст. 382 КК)

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

В., знаходячись в стані алкогольного сп'яніння, знаючи, що відносно нього в провадженні судді К. знаходиться справа про адміністративне правопорушення за ч. 1 ст. 130 КУпАП., подзвонив в приймальню суду та в розмові з архіваріусом переказав в грубій нецензурній формі судді К., щоб вона не виносила ніякого рішення по справі про адміністративне правопорушення відносно нього, висловивши при цьому на її адресу погрозу фізичної розправи. Після закінчення розмови, архіваріус переказала її зміст судді К. В свою чергу суддя К. реально сприйняла вказані погрози В. на свою адресу. *Вирішіть питання про кримінальну відповідальність В.*

Задача 2.

О., працюючи на посаді начальника відділу організаційного забезпечення роботи Господарського суду, наділений правом доступу користувача автоматизованої системи для роботи з комп'ютерною програмою «Діловодство спеціалізованого суду», під іменем та паролем працівника Господарського суду Львівської області В., вніс до комп'ютерної програми «Діловодство спеціалізованого суду» неправдиві відомості – тексти підроблених рішень Господарського суду Львівської обл. за позовом ТОВ «ЮАМ» до ТОВ «ВІК», за участі третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, про зміну способу та порядку виконання рішень та визнання дійсним договору про заміну кредитора у зобов'язанні. *Вирішіть питання про кримінальну відповідальність О.*

Задача 3.

Р. звернувся до Л. та домовився за грошову винагороду здійснити напад та нанести тілесні ушкодження А., при цьому повідомив, що останній являється адвокатом, якому бажає помститися у зв'язку з його діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги. Після чого Л. звернувся до В. та Б. та запропонував їм за грошову винагороду прийняти участь у нанесенні тілесних ушкоджень А., при цьому заздалегідь розповів про те, що останній є адвокатом, який представляв інтереси в суді по цивільній справі, та замовник вирішив помститися йому у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги. Б. і В. погодились. Втрьох вони підібрали зручний момент: Л. підійшов першим до адвоката, повалив його на землю, а Б. та В. підбігли до поваленого на землю А. та наносили йому тілесні ушкодження середньої тяжкості. *Вирішіть питання про кримінальну відповідальність всіх учасників.*

Задача 4.

Т.. при провадженні досудового слідства по кримінальній справі по обвинуваченню З. в скоєнні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України під час допиту як свідка, ствердила, що коли вона перебувала в будинку О. (потерпілого), то конфліктів і бійок там не було. Про те що З. в будинку О. побив його, вона дізналась від мешканців селища. Пізніше, даючи свідчення по цій же справі в судовому засіданні, Т., бажаючи допомогти З. уникнути відповідальності, змінила показання, які давала на досудовому слідстві, та ствердила, що зайшла до будинку О. і бачила, як між О. та Т. виникла суперечка, під час якої О. вдарив Т. кулаком в обличчя декілька разів, після цього почалася бійка. Давала вже такі покази тому, що боялася помсти З. *Вирішіть питання про відповідальність Т.*

Задача 5.

РВ УМВС внесено відомості до ЄДРД за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України за фактом нанесення тяжких тілесних ушкоджень Л., що спричинили смерть потерпілої. За підозрою у скоєнні вказаного злочину був затриманий співмешканець потерпілої Ч. У якості свідка у вказаному кримінальному провадженні був допитаний О., який був очевидцем нанесення тяжких тілесних ушкоджень. Після цього Ч. повідомлено про підозру у скоєнні вказаного злочину та ухвалою слідчого судді застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою. Одним з доказів, що обґрунтовували підозру та необхідність застосування стосовно Ч. запобіжного заходу у виді тримання під вартою, стали показання свідка О. Про те, що О. дав показання, які викривають Ч., стало відомого його племіннику Ф. Надалі, Ф. спочатку погрожував, а потім застосував фізичне насильство (легких тілесних ушкоджень) до свідка О., з метою, щоб останній відмовився давати показання у вказаному кримінальному провадженні. *Вирішіть питання про відповідальність Ф.*

Задача 6.

Б., знаючи про те, що її знайомі, відносно яких матеріали кримінального провадження внесені до ЄДРД за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 187, ч. 2 ст. 121, ч. 4 ст. 187 КК України, вчинили злочин відносно О., а саме розбійний напад, допомогла збути викрадені речі шляхом надання власного паспорту в передачі до ломбарду мобільного телефону марки «Самсунг», отриманого під час розбійного нападу на О. *Вирішіть питання про кримінальну відповідальність.*

Задача 7.

В., будучи потерпілим у кримінальному провадженні, без дозволу прокурора та слідчого, з власного акаунта в загальнодоступній соціальній мережі «Facebook», розмістив постанову про проведення судово-медичної експертизи у кримінальному провадженні, яка містить: місце, час та спосіб вчинення злочину, анкетні дані неповнолітньої особи, котра вчинила

злочин, речі, котрі були викрадені під час вчинення злочину, номер кримінального провадження та його кваліфікацію. *Вирішіть питання про кримінальну відповідальність В.*

Задача 8.

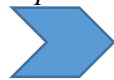
Згідно постанови суду П., обвинуваченого у скоєнні злочинів, передбачених ч. 4 ст. 187, ч. 3 ст. 289, ч. 1 ст. 263 КК України, направлено на лікування до обласної психіатричної лікарні м. Берегово з посиленням наглядом. П., знаходячись у відділенні обласної психіатричної лікарні м. Берегово, шляхом пошкодження серцевини замка входних дверей, проник всередину лікарської кімнати, звідки через вікно здійснив втечу. *Вирішіть питання про кримінальну відповідальність П.*

Задача 9.

Д., відбуваючи покарання у виді позбавлення волі, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, не виконав законні вимоги представників адміністрації установи виконання покарань пройти до медичної частини установи для проходження медичного огляду на стан алкогольного сп'яніння, наніс удар кулаком в обличчя старшому інспектору відділу нагляду і безпеки ВК УДПіТС України, чим спричинив останньому легкі тілесні ушкодження. *Вирішіть питання про кримінальну відповідальність Д..*

Задача 10.

Б., будучи засудженим за ч. 1 ст. 125, ч. 1 ст. 121, ч. 1 ст. 263, ч. 1 ст. 70, ст. 72 до позбавлення волі на 6 років, відбував покарання у виправній колонії управління Державної пенітенціарної служби України в Запорізькій обл. Під час відбування покарання систематично порушував встановлений режим відбування покарання, не виконував законних вимог представників адміністрації, до нього застосовано 15 стягнень, з яких 6 стягнень у вигляді догани, 4 стягнення у вигляді суворої догани, 3 стягнення у вигляді поміщення до дисциплінарного ізолятору, 2 стягнення у вигляді поміщення до приміщення камерного типу строком на 1 місяць. *Вирішіть питання про відповідальність Б..*

Завдання для самостійної роботи:

1. Встановіть відповідності:

1. Формами вчинення дій, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392 КК України), є:

- а) самовільне залишення місця обмеження волі або злісне ухилення від робіт, порушення правил внутрішнього розпорядку;
- б) тероризування, застосування насильства, вчинення катування над засудженими;
- в) злісна непокоря законним вимогам адміністрації виправної установи, напад на адміністрацію;
- г) тероризування засуджених, напад на адміністрацію, організація організованої групи для тероризування засуджених чи нападу на адміністрацію або активна участь у такій групі.

2. Потерпілими від дій, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392 КК України), є:

- а) працівники адміністрації установ виконання покарань;
- б) засуджені, які відбувають покарання у виді обмеження, позбавлення волі на певний строк чи довічного позбавлення волі, представники адміністрації установ виконання покарань;
- в) представники правоохоронних органів та представники адміністрації установ виконання покарань;
- г) засуджені, які відбувають покарання у виді обмеження, позбавлення волі на певний строк чи довічного позбавлення волі.

3. Працівник правоохоронного органу, який до відкриття кримінального провадження проводив перевірку матеріалів за заявою потерпілого про крадіжку його майна, незаконно примусив затриману ним особу давати показання. Ця особа змушена себе обмовити. За матеріалами перевірки було відкрите кримінальне провадження. Дії працівника правоохоронного органу:

- а) є примушенням давати показання (ч. 2 ст. 373 КК України);
- б) зловживання владою або службовим становищем (ч. 3 ст. 364 КК України);
- в) перевищення влади або службових повноважень (ч. 1 ст. 365 КК України).

4. Кримінальна відповідальність передбачена за приховування (ст. 396 КК України):

- а) тяжких чи особливо тяжких злочинів;
- б) незалежно від ступеня тяжкості приховуваного злочину;
- в) за приховування тяжких чи особливо тяжких злочинів проти основ національної безпеки, життя та здоров'я, громадської безпеки та здоров'я населення;
- г) будь-яких злочинів, крім злочинів невеликої тяжкості.

5. Працівник правоохоронного органу прибув на квартиру Тишка з метою здійснення його приводу. Постанови про привід не мав, а наказав Тишкові слідувати за ним. Тишко відмовився. Після цього працівник здійснив примусовий привід. Дії працівника правоохоронного органу:

- а) не утворюють складу злочину;
- б) є завідомо незаконним приводом (ч. 1 ст. 371 КК України);
- в) зловживання владою або службовим становищем (ч. 1 ст. 364 КК України).

2. Ознайомтеся з позицією, викладеною в постанові ВС від 19.04.2023 у справі № 753/6403/21 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110395982>), визначить умови притягнення до кримінальної відповідальності за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення (ст. 383 КК).

3. Ознайомтеся з позицією, викладеною в постанові ВС від 24.11.2022 у справі № 442/2707/15-к (URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/107586094>), визначить умови притягнення до відповідальності за злісну непокору вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК).

Розв'яжіть задачу:

30.11.2016 р. А. була призначена на посаду директора обласного комунального етнографічно-меморіального музею. 09.11.2015 р. В. було звільнено із посади прибиральниці музею відповідно до Наказу попереднього директора. В. оскаржила звільнення, і за результатами розгляду її заяви винесено рішення від 22.09.2016 р., яким В. поновлено на посаді прибиральниці 0,5 ставки, з нарахуванням та виплатою В. середнього заробітку за час вимушеного прогулу за період з 10.11.2015 р. по 22.09.2016 р.

03.10.2016 р. судом надіслано рішення суду у повному обсязі. Крім того, на підставі даного судового рішення видано виконавчий лист, копія якого направлена у відділ державної виконавчої служби. Державним виконавцем 30.09.2016 р. була винесена відповідна постанова про відкриття виконавчого провадження з наданням строку для добровільного виконання рішення суду в частині негайного поновлення на роботі В., копія якої 05.10.2016 р., була направлена директору Обласного комунального етнографічно - меморіального музею. Однак, А., будучи обізнаною про винесене судом рішення, вказане рішення не виконала. *Вирішіть питання про відповідальність А.*

Теми доповідей:

1. Поняття та система кримінальних правопорушень у сфері правосуддя в Кримінальному кодексі України
2. Об'єкт кримінально-правової охорони у кримінальних правопорушеннях проти правосуддя: теоретичні та практичні аспекти
3. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність судових органів: межі правомірного впливу
4. Погроза або насильство щодо судді, присяжного чи захисника: кримінально-правова характеристика
5. Злочини, пов'язані з ухиленням від виконання судових рішень: проблеми кваліфікації та відповідальності
6. Завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого чи експерта: відмежування від суміжних складів
7. Відмова свідка або потерпілого від давання показань: кримінально-правові та процесуальні аспекти
8. Кримінальна відповідальність за приховування злочину: співвідношення зі співучастю
9. Перешкоджання здійсненню правосуддя або досудового розслідування: поняття, форми та наслідки
10. Незаконне затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою як злочини проти правосуддя
11. Порушення права на захист у кримінальному провадженні: кримінально-правова оцінка
12. Злочини у сфері правосуддя та принцип верховенства права: практика Конституційного Суду та ЄСПЛ
13. Проблеми кваліфікації злочинів проти правосуддя в судовій практиці України

Рекомендовані джерела:

Нормативно-правові джерела:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
3. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 р. // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>
4. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
5. Закон України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
6. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р. № 2121-III <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
7. Закон України “Про оперативно-розшукову діяльність” № 2135-XI від 18 лютого 1992 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
8. Закон України “Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі” № 264/94-ВР від 1 грудня 1994 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 13 червня 2007 р. № 8 “Про незалежність судової влади” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07#Text>
10. Рішення КСУ у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375

Кримінального кодексу України № 7-р/2020, Справа № 1-305/2019(7162/19) від 11 червня 2020 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-20#Text>

Судова практика:

Постанова ВС від 20.09.2022 у справі № 728/834/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106454402>

Постанова ОП ККС від 02.12.2019 у справі № 612/712/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/862758880>

Постанова ВС від 29.10.2024 у справі № 607/9210/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122717398>

Постанова ВС від 11.04.2024 у справі № 127/10569/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118393576>

Постанова ВС від 18.01.2024 у справі № 361/794/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116512390>

Постанова ВС від 02.11.2023 у справі № 721/698/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114757601>

Постанова ВС від 19.04.2023 у справі № 753/6403/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110395982>.

Постанова ВС від 24.11.2022 у справі № 442/2707/15-к. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/107586094>.

Допоміжні джерела:

1. Балобанова Д.О. Динаміка кримінального законодавства щодо відповідальності за злочини проти правосуддя. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані: монографія / за ред. проф. О.В. Козаченка, проф. Є.Л. Стрельцова. Миколаїв: Іліон, 2016. – с.671-684.
<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6633/Balobanova%20Dinamika.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Вакулик О.О. Кримінально-правова характеристика примушування давати показання: дис. ... канд. юрид. наук. К., 2011. 256 с.
3. Головчук В.А. Кримінально-правова охорона виконання судових рішень: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2012. 19 с.
4. Дідик С. Є. Кримінально-правова охорона правосуддя від незаконних діянь судді як спеціального суб'єкта злочину: дис. ... канд. юрид. наук. К., 2008. 23с.
5. Злочини проти правосуддя: Навч. посібник / В.І. Тютюгін, В.І. Борисов, Ю.В. Гродецький та ін.; За заг. ред. проф. В.І. Борисова, проф. В.І. Тютюгіна. Х.: Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2011. 160 с.
6. Мірошниченко С.С. Злочини проти правосуддя: теорія та практика протидії: Монографія. К.: Десна, 2012. 432 с.
7. Кваснівська Н.Д. Кримінальна відповідальність судді за неправосуддя в Україні: Монографія. К.: Юрінком Інтер, 2010. 192 с.
8. Кузнецов В.В., Сийплові М.В. Кримінальна відповідальність за притягнення як обвинуваченого завідомо невинуватої людини: Монографія / За заг. ред. д.ю.н., проф. В.І. Шакуна; Передмова Г.О. Усатого. Ужгород: ЗакДУ, 2011. 284 с.
9. Тимофєєва Л.Ю. Тлумачення деяких кримінально-правових аспектів права на повагу до приватного життя. *Вісник асоціації кримінального права України*. № 1 (15). 2021. С. 11-125. <http://vakp.nlu.edu.ua/issue/view/14327>
10. Timofeyeva, L.Yu. Criminal liability for violation discipline by prisoners and provision of the Convention. *Leges Si Viata*. 2020. № 1. P. 95-98.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ (ЗАЛІКУ)

1. Завдання та функції кримінального права. Загальногалузеві та спеціальні принципи кримінального права.
2. Поняття кримінального закону. Система та структура кримінального закону.
3. Поняття та структура кримінально-правової норми. Види кримінально-правових норм. Поняття і види диспозицій та санкцій в кримінальному праві.
4. Тлумачення кримінального закону: поняття та види.
5. Дія кримінального закону у часі. Зворотна сила кримінального закону. Дія проміжного закону у часі.
6. Дія кримінального закону у просторі та за колом осіб: місце вчинення кримінального правопорушення та принципи дії КК України.
7. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) та передача засуджених осіб.
8. Поняття та ознаки кримінального правопорушення. Види кримінальних правопорушень.
9. Поняття та ознаки малозначного діяння (ч. 2 ст.11 КК України).
10. Поняття та види кримінальної відповідальності. Позитивна та негативна кримінальна відповідальність.
11. Межі та форми реалізації кримінальної відповідальності. Підстава кримінальної відповідальності. Поняття складу кримінального правопорушення. Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення.
12. Види складів кримінального правопорушення.
13. Поняття та значення об'єкту кримінального правопорушення. Класифікація об'єктів кримінального правопорушення.
14. Поняття предмету кримінального правопорушення та його співвідношення з об'єктом кримінального правопорушення. Поняття потерпілого в кримінальному праві. Захист прав потерпілого кримінально-правовими засобами.
15. Поняття та значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення.
16. Поняття та форми діяння (дії чи бездіяльності). Умови кримінальної відповідальності за бездіяльність.
17. Поняття суспільно-небезпечних наслідків та їх види.
18. Причинний зв'язок як ознака об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, його умови та значення в кримінальному праві України.
19. Факультативні ознаки об'єктивної сторони.
20. Поняття, значення та ознаки суб'єкта кримінального правопорушення.
21. Поняття, критерії і правові наслідки неосудності. Поняття, критерії та правові наслідки обмеженої осудності. Осудність.
22. Поняття віку кримінальної відповідальності. Загальний, зменшений та збільшений вік кримінальної відповідальності. Момент досягнення певного віку.
23. Поняття та види ознак спеціального суб'єкта кримінального правопорушення.
24. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені в стані сп'яніння: види сп'яніння, їх вплив на відповідальність особи
25. Поняття, зміст та форми вини. Казус, його відмінність від злочинної недбалості. Змішана (подвійна, складна) форма вини.
26. Поняття та значення мотиву та мети кримінального правопорушення. Загальна характеристика емоцій та емоційних станів, їх вплив на кримінальну відповідальність.
27. Помилка в кримінальному праві
28. Поняття та види стадій вчинення кримінального правопорушення. Готування до кримінального правопорушення, його ознаки. Відмінність готування від виявлення наміру.

29. Поняття та види замаху на кримінальне правопорушення. Закінчене кримінального правопорушення. Особливості закінчення окремих складів кримінального правопорушення.
30. Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця. Відмінність від дієвого каяття.
31. Поняття одиничного кримінального правопорушення, його види.
32. Поняття множинності кримінальних правопорушень. Кількісні та якісні ознаки множинності. Правові наслідки множинності.
33. Поняття, види та кваліфікація повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень.
34. Поняття та значення співучасті. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті. Види співучасників
35. Форми співучасті. Види організованих груп та злочинних організації за нормами Особливої частини КК.
36. Злочинна спільнота в нормах Особливої частини КК України: ознаки, колізія з нормами Загальної частини.
37. Підстави та межі відповідальності співучасників. Добровільна відмова при співучасті
38. Спеціальні питання співучасті. Екссес виконавця. Причетність до кримінального правопорушення.
39. Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
40. Необхідна оборона: умови правомірності (підстави та склад) заподіяння шкоди у стані необхідної оборони. Перевищення меж необхідної оборони. Уявна оборона.
41. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення: умови правомірності.
42. Поняття обставини крайньої необхідності та умови правомірності.
43. Фізичний та психічний примус. Виконання наказу або розпорядження. Діяння, пов'язаного з ризиком (виправданий ризик).
44. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.
45. Поняття та правові підстави та види звільнення від кримінальної відповідальності.
46. Види кримінальних правопорушень, що обмежують можливості звільнення від кримінальної відповідальності. Поняття «корупційне кримінальне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане з корупцією».
47. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям та у зв'язку з примиренням винного з потерпілим: підстави та порядок. Обмеження щодо корупційних кримінальних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.
48. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки: підстави та умови. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обставини: підстави та порядок.
49. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з закінченням строків давності.
50. Поняття та цілі покарання. Принципи побудови системи покарань. Класифікація покарання за чинним законодавством та в науці кримінального права.
51. Поняття та зміст штрафу. Особливості його застосування як додаткового покарання у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією.
52. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, державної нагороди України, права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.
53. Підстави та порядок призначення громадських та виправних робіт, службових обмежень для військовослужбовців. Підстави та порядок призначення пробачіного нагляду.

54. Порядок застосування покарань, пов'язаних з обмеженням або позбавленням волі (арешт, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі на певний строк та довічного позбавлення волі).
55. Принципи та загальні засади призначення покарання.
56. Призначення покарання на підставі угод. Спеціальні правила призначення покарання (незакінчене кримінальне правопорушення, та вчинене у співучасті).
57. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, та за умов укладання угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією.
58. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та сукупністю вироків.
59. Поняття та правова природа інших заходів кримінально-правового характеру, відмінних від покарання.
60. Підстави та порядок застосування заходів спеціальної конфіскації. Відмежування від покарання у вигляді конфіскації.
61. Порядок та підстави застосування примусових заходів медичного характеру.
62. Правова природа та порядок застосування примусового лікування.
63. Правова природа та порядок застосування примусових заходів виховного характеру.
64. Правова природа та порядок застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
65. Обмежувальні заходи: порядок та підстави застосування.
66. Компенсаційні та відновні заходи: поняття, сутність та їх реалізація в кримінальному праві України.
67. Види покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітніх. Особливості призначення покарання неповнолітнім.
68. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності та від відбування покарання.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ (ІСПИТУ)

1. Завдання та функції кримінального права. Загальногалузеві та спеціальні принципи кримінального права.
2. Поняття кримінального закону. Система та структура кримінального закону. Поняття та структура кримінально-правової норми. Види кримінально-правових норм.
3. Тлумачення кримінального закону: поняття та види.
4. Дія кримінального закону у часі. Зворотна сила кримінального закону. Дія кримінального закону у просторі та за колом осіб: місце вчинення кримінального правопорушення та принципи дії КК України.
5. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) та передача засуджених осіб.
6. Поняття та ознаки кримінального правопорушення. Види кримінальних правопорушень. Поняття та ознаки малозначного діяння (ч. 2 ст.11 КК України).
7. Поняття та види кримінальної відповідальності. Позитивна та негативна кримінальна відповідальність. Межі та форми реалізації кримінальної відповідальності
8. Підстава кримінальної відповідальності. Поняття складу кримінального правопорушення. Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення. Види складів кримінального правопорушення.
9. Поняття та значення об'єкту кримінального правопорушення. Класифікація об'єктів кримінального правопорушення.
10. Поняття предмету кримінального правопорушення та його співвідношення з об'єктом кримінального правопорушення. Поняття потерпілого в кримінальному праві. Захист прав потерпілого кримінально-правовими засобами.
11. Поняття та значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Поняття та форми діяння (дії чи бездіяльності). Умови кримінальної відповідальності за бездіяльність.
12. Поняття суспільно-небезпечних наслідків та їх види. Причинний зв'язок як ознака об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, його умови та значення в кримінальному праві України.
13. Поняття, значення та ознаки суб'єкта кримінального правопорушення. Поняття, критерії і правові наслідки неосудності. Поняття, критерії та правові наслідки обмеженої осудності. Осудність.
14. Поняття віку кримінальної відповідальності. Загальний, зменшений та збільшений вік кримінальної відповідальності. Момент досягнення певного віку.
15. Поняття та види ознак спеціального суб'єкта кримінального правопорушення. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені в стані сп'яніння: види сп'яніння, їх вплив на відповідальність особи
16. Поняття, зміст та форми вини. Казус, його відмінність від злочинної недбалості. Змішана (подвійна, складна) форма вини.
17. Поняття та значення мотиву та мети кримінального правопорушення. Загальна характеристика емоцій та емоційних станів, їх вплив на кримінальну відповідальність. Помилка в кримінальному праві
18. Поняття та види стадій вчинення кримінального правопорушення. Готування до кримінального правопорушення, його ознаки. Відмінність готування від виявлення наміру.
19. Поняття та види замаху на кримінальне правопорушення. Закінчене кримінального правопорушення. Особливості закінчення окремих складів кримінального правопорушення.
20. Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця. Відмінність від дієвого каяття.
21. Поняття одиничного кримінального правопорушення, його види.

22. Поняття множинності кримінальних правопорушень. Кількісні та якісні ознаки множинності. Правові наслідки множинності.
23. Поняття, види та кваліфікація повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень.
24. Поняття та значення співучасті. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті. Види співучасників
25. Форми співучасті. Види організованих груп та злочинних організації за нормами Особливої частини КК. Злочинна спільнота в нормах Особливої частини КК України: ознаки, колізія з нормами Загальної частини.
26. Підстави та межі відповідальності співучасників. Добровільна відмова при співучасті
27. Спеціальні питання співучасті. Експерт виконавця. Причетність до кримінального правопорушення.
28. Необхідна оборона: умови правомірності (підстави та склад) заподіяння шкоди у стані необхідної оборони. Перевищення меж необхідної оборони. Уявна оборона.
29. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення: умови правомірності.
30. Поняття обстановки крайньої необхідності та умови правомірності. Фізичний та психічний примус. Виконання наказу або розпорядження. Діяння, пов'язаного з ризиком (виправданий ризик).
31. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.
32. Поняття та правові підстави та види звільнення від кримінальної відповідальності. Види кримінальних правопорушень, що обмежують можливості звільнення від кримінальної відповідальності. Поняття «корупційне кримінальне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане з корупцією».
33. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям та у зв'язку з примиренням винного з потерпілим: підстави та порядок. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки: підстави та умови.
34. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки: підстави та порядок. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з закінченням строків давності.
35. Поняття та цілі покарання. Принципи побудови системи покарань. Класифікація покарання за чинним законодавством та в науці кримінального права.
36. Поняття та зміст штрафу. Особливості його застосування як додаткового покарання у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією.
37. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, державної нагороди України, права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.
38. Підстави та порядок призначення громадських та виправних робіт, службових обмежень для військовослужбовців. Підстави та порядок призначення пробаційного нагляду.
39. Порядок застосування покарань, пов'язаних з обмеженням або позбавленням волі (арешт, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі на певний строк та довічного позбавлення волі).
40. Принципи та загальні засади призначення покарання. Призначення покарання на підставі угод. Спеціальні правила призначення покарання (незакінчене кримінальне правопорушення, та вчинене у співучасті).
41. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, та за умов укладання угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

42. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та сукупністю вироків.
43. Підстави та порядок застосування заходів спеціальної конфіскації. Відмежування від покарання у вигляді конфіскації.
44. Порядок та підстави застосування примусових заходів медичного характеру. Правова природа та порядок застосування примусового лікування. Обмежувальні заходи: порядок та підстави застосування.
45. Правова природа та порядок застосування примусових заходів виховного характеру.
46. Правова природа та порядок застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
47. Види покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітніх. Особливості призначення покарання неповнолітнім. Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності та від відбування покарання.
48. Звільнення від відбування покарання з випробуванням, його правові наслідки та види. Особливості (обмеження та переваги) звільнення від відбування покарання з випробуванням у справах про корупційне кримінальне правопорушення, кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією.
49. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку.
50. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (в т.ч. для проходження військової служби).
51. Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акту про помилування.
52. Звільнення від відбування покарання у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу засудженого для обміну як військовополоненого.
53. Заміна покарання або його невідбутої частини більш м'яким.
54. Звільнення від покарання за хворобою.
55. Судимість: наслідки, погашення та зняття. Встановлення нагляду.
56. Ознаки вбивства. Просте умисне вбивство. Види кваліфікованих умисних вбивств. Привілейовані види вбивств.
57. Умисне тяжке тілесне ушкодження. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Умисне легке тілесне ушкодження.
58. Побої, мордування, катування: практичні питання кваліфікації та відмежування від суміжних кримінальних правопорушень. Домашнє насильство.
59. Питання кваліфікації залишення в небезпеці, та його відмінність від ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
60. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини: кримінально-правовий аналіз злочину.
61. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини, її відмінність від суміжних складів злочинів.
62. Державна зрада. Пособництво державі-агресору. Відмежування від колабораційної діяльності.
63. Кваліфікація диверсії. Відмежування від терористичного акту.
64. Поняття та ознаки банди, її співвідношення із передбаченими в КК України формами співучасті. Відмежування бандитизму від створення злочинної організації та створення терористичної організації.
65. Поняття злочинної організації як форми співучасті: підстави відповідальності. Кваліфікація діяльності злочинної спільноти.
66. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК).

67. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв (ст. 263¹ КК).

68. «Тероризм», терористичний акт», «злочини терористичної спрямованості»: співвідношення понять.

69. Незаконні дії щодо державної таємниці (ст.ст. 328, 329 КК).

70. Кримінальна відповідальність за ухилення від призову на військову службу та від військового обліку.

71. Згвалтування та його відмінність від сексуального насильства.

72. Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Розбещення неповнолітніх: питання кваліфікації.

73. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками: кваліфікація, вирішення конкуренції складів кримінальних правопорушень.

74. Практичні питання кваліфікації порушення недоторканності житла. Випадки законного проникнення до житла.

75. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер.

76. Порушення недоторканності приватного життя. Питання кваліфікації за умов сукупності кримінальних правопорушень.

77. Предмет розкрадання та його ознаки. Поняття та ознаки розкрадання. Види та форми розкрадань. Кваліфікуючі ознаки.

78. Питання кваліфікації крадіжки та грабежу та визначення моменту їх закінчення. Поняття дрібного викрадення чужого майна (ст. 51 КУпАП).

79. Відмежування розбою від насильницького грабежу (ч. 2 ст. 186 КК). Відмежування групового розбою (ч.2, ч. 4 ст. 187 КК) від бандитизму (ст. 257 КК).

80. Вимагання. Відмінність вимагання від розбою, самоправних дій (ст. 356 КК) та від примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК). Відмежування вимагання від протидії законній господарській діяльності (ст. 206 КК).

81. Питання кваліфікації шахрайства. Відмежування шахрайства від протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206-2 КК). Відмежування від шахрайства з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК).

82. Привласнення та розтрата майна як форми розкрадання. Заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем (ч. 2 ст. 191 КК). Відмежування заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем від зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК).

83. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 198 КК). Відмежування від легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом (ст. 209 КК).

84. Поняття та види кримінально караної контрабанди.

85. Кримінальні правопорушення, що посягають на життя, здоров'я та майно працівників правоохоронних органів (визначення об'єкту, предмету та потерпілого).

86. Кримінальні правопорушення, спрямовані на перешкоджання виконання працівниками правоохоронних органів службових обов'язків.

87. Незаконний вплив на працівників правоохоронних органів та посяганням на їх життя, здоров'я та майно.

88. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів

89. Військове кримінальне правопорушення: поняття, суб'єктний склад.

90. Відмежування непокори від невиконання наказу.

91. Відмежування самовільного залишення військової частини або місця служби від дезертирства.

92. Недбале ставлення до військової служби, відмежування від бездіяльності військової влади.
93. Предмет кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Великий та особливо великий розмір наркотичного засобу, психотропної речовини.
94. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.
95. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.
96. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель.
97. Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів
98. Групові порушення громадського порядку, відмежування від масових заворушень.
99. Відмежування від кримінально-карного хуліганства від дрібного хуліганства як виду адміністративного правопорушення.
100. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією.
101. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність
102. Поняття та види службових осіб за кримінальним законодавством.
103. Класифікація кримінальних правопорушень в сфері службової діяльності. Корупційне кримінальне правопорушення та правопорушення, пов'язане з корупцією
104. Зловживання владою або службовим становищем
105. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу
106. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою та пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі
107. Декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування
108. Зловживання впливом
109. Незаконне збагачення
110. Провокація підкупу
111. Кримінальні правопорушення, які посягають на конституційні принципи діяльності органів досудового розслідування, прокуратури і суду (ст.ст. 371, 372, 374-376, 376¹ КК)
112. Кримінальні правопорушення, які посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, власність суддів, присяжних та інших учасників судочинства (ст.ст. 377-379, 398-400 КК)
113. Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують одержання достовірних доказів та істинних висновків у провадженні по справі (ст.ст. 373, 383-386, 397 КК)
114. Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують своєчасне розкриття та припинення злочинних посягань (ст.ст. 380, 381, 387, 395, 396 КК)
115. Кримінальні правопорушення, які посягають на відносини, що забезпечують належне виконання судових рішень і відбування призначеного покарання (ст.ст. 382, 388, 389, 389¹, 390-394 КК)

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ:

Основні джерела:

1. Балобанова Д.О., Горбачова І.М., Кедик В.П. та ін.. Тестові завдання з кримінального права: для підготовки до ЗНО для вступу до магістратури: навчальний посібник. Передмова С.В. Ківалова, відп. ред. Є.Л. Стрельцов, НУ ОЮА. Одеса: Юридична література, 2019. 260 с.
2. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. 2-ге вид. К.: Центр учб. л-ри, 2012. 320 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk780830.pdf>
3. Грищук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина: навчальний посібник. Видання 2-ге, змінене та доповнене. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 666 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2744>
4. Дудоров О. Кримінально-правові проблеми сучасної України (вибрані праці). Київ: Ваіте, 2022. 632 с.
5. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник. За заг. ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2014. 944 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/8/9/358166.pdf>
6. Колос М. І. Українське кримінальне право: походження, розвиток і сучасність: монографія. Київ: Освіта України, 2019. 833 с.
7. Кримінальне право України. Загальна частина: тексти лекцій: навчально-методичний посібник / А. Я. Берш, В. П. Кедик, Е. Е. Кузьмін [та ін.]; за заг. ред. Н. А. Мирошніченко, Є. Л. Стрельцова; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: Астропрінт, 2022. 328 с. (Серія «Сила права * Power of Law»). URL: <https://doi.org/10.32837/11300.24489>
8. Кримінальне право України. Загальна частина : практичні заняття : навчально-методичний посібник / А. Я. Берш, В. П. Кедик, Е.Е. Кузьмін [та ін.] ; відп. ред. Н. А. Мирошніченко, Є. Л. Стрельцов ; НУ ОЮА. Одеса : Астропрінт, 2022. 220 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.24483>
9. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник. [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI-2010/UgolovPravoZag.pdf
10. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.]; за заг. ред. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10088/Kryminalne%20pravo%20Ukrainy%20Zahalna%20chastyna%20pidruchnyk%20KhNUVS%202020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
11. Кримінальне право України. Загальна частина: тексти лекцій: навчально-методичний посібник [А. Я. Берш, В. П. Кедик, Е. Е. Кузьмін та ін.]; за заг. ред. Н. А. Мирошніченко, Є. Л. Стрельцова; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: Астропрінт, 2022. 328 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.24489>
12. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник [підготовлено колективом авторів]; за заг. ред. В. Я. Конопельського, В. О. Меркулової. Одеса, ОДУВС, 2021. 452 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1750/1/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.%20%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%202021.pdf>
13. Кримінальна політика у сфері покарань = Criminal Policy in the Sphere of Sentencing / [Б. М. Головкін, В. О. Туляков, В. М. Бурдін, М. В. Романов та ін.]; тех. ред. Ю. Д. Батан; за ред. Б. Головкіна, Г. Шмельцер. Одеса: Гельветика, 2022. 209 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.24889>

14. Кузнецов В. В., Савченко А. В. Кримінальне право України: питання та задачі для підготовки до вступних, семестрових та державних екзаменів: Навч. посіб. За заг. ред. О. М. Джужи. Вид. 2-ге доп. та перероб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 392 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kuznetsov_Vitalii/Kryminalne_pravo_Ukrainy_pytannia_ta_zadachi_dlia_pidhotovky_do_vstupnykh_semestrovnykh_ta_derzhavnykh_ekzameniv.pdf?PHPSESSID=4t15qvn7taorv93b87k4q7m4s1
15. Сучасне кримінальне право України: наукові нариси: монографія. За ред. Н.А. Мирошніченко, Є.Л. Стрельцова. передмова С. В. Ківалова. Одеса: Юридична література, 2017. 488 с.
16. Теоретичні аспекти кримінальної юриспруденції: монографія. авт. кол.: С.В. Ківалов, В.О. Туляков, Н.А. Мирошніченко та ін.; за заг. ред. С.В. Ківалова, В.О. Тулякова; НУ ОЮА. Одеса: Юридична література, 2016. 328 с.
17. Туляков В. О., Мирошніченко Н. А., Балобанова Д.О. Кримінальне право України. Загальна частина: текст лекцій: Закон. Злочин. Відповідальність. НУ ОЮА. Одеса: Юридична література, 2014. 128 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/4107>
18. Туляков В. О. Парадигми кримінального права: навчально-методичний посібник. Одеса : НУ «ОЮА», 2022. 41 с.
19. Туляков В. О. Пеналізаційна практика у європейському кримінальному дискурсі: навчальний посібник / В. О. Туляков, Ф. Ш. Іскендеров, А. С. Хильченко. Одеса: Гельветика, 2020. 116 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.14966>
20. Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник. За ред. В. О. Навроцького. К. : Юрінком Інтер, 2013. 712 с.

Ресурси відкритого доступу:

www.president.gov.ua – Президент України
www.rada.gov.ua – Верховна Рада України
www.ombudsman.kiev.ua – Уповноважений Верховної Ради з прав людини
www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України
www.minjust.gov.ua - Міністерство юстиції України
<https://www.gp.gov.ua> – Офіс Генерального прокурора
www.echr.coe.int - Європейський суд з прав людини
www.scourt.gov.ua – Верховний Суд
www.ccu.gov.ua - Конституційний Суд України
www.reyestr.court.gov.ua - Єдиний держаний реєстр судових рішень
<https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> - Новий кримінальний кодекс. Реформування кримінального законодавства України
www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень
<http://parlament.org.ua/> - Лабораторія законодавчих ініціатив
<http://www.nbu.gov.ua/> - Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
<http://dspace.onua.edu.ua> - eNUOLAIR– депозитарій (архів) НУ ОЮА

Каріна Вікторівна Бубен,
Ірина Михайлівна Горбачова,
Вероніка Петрівна Іванова,
Деніс Олексійович Колодін,
Оксана Василівна Степаненко,
Лілія Юріївна Тімофєєва,
Світлана Анатоліївна Хімченко

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
на факультеті прокуратури та слідства
галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» (К
«Безпека та оборона» спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність»)